

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 15 ΑΥΓΟΥΣΤ.-1 Σ/ΒΡΗΟΥ 1967 | ΑΡ. 16-17

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ*

Ἦλθατε εἰς μίαν χώραν, ἥ ὁποία ἔχει συνδεθῇ μετ' τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν ἀπὸ τοῦ Ιου μ.Χ. αἰῶνος, χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθε καὶ ἐκήρυξεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀθεϊσμός δὲν θὰ θριαμβεύσῃ ποτέ.

Ἡ ἰδέα, ἥ ὁποία ἐνεσαρκώθη ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐπιτυχής. Εἶναι ἐποικοδομητικὴ μάλιστα σήμερον, εἰς ἐποχὴν τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπικρατήσῃ καταλυτικὸν πνεῦμα εἰς πλεῖστα ὅσα πεδία— τὰ κοινωνικά, τὰ οἰκονομικά, τὰ πολιτικά καὶ τὰ θρησκευτικά.

Τὸ ὅτι ὁ πρῶτός σας Ἐπίτιμος Πρόεδρος— δόκτωρ Τζὼν Μότ— ὄντως δημιουργικὴ ἰδιοφυΐα, ὁ ὁποῖος συνέλαβε τὸ ὄνειρον τοῦτο καὶ κατέστησε πραγματικότητα εἰς τὴν ἐν ἐργηρόρσει ἐνσυνείδητον κατάστασιν, ἐτιμῆθη ὑπὸ ἄλλων μοναρχῶν, κυβερνήσεων, πανεπιστημίων καὶ παρομοίων Ἱδρυμάτων, εἶναι κατανοητόν. Προσωπικῶς, εἶμαι πολὺ εὐτυχής, διότι συμμερίζομαι αὐτὴν τὴν εὐρείαν ἀναγνώρισιν τῶν ὑπηρεσιῶν του.

Εἶμαι ἐξ ἴσου εὐτυχής ἀναπολῶν, ὅτι κατὰ τὴν πρώτην ὄντως παγκόσμιον συνεδρίασιν, ἥ ὁποία εἰς στάδια ἐντὸς κύκλου εἴκοσιν ἐτῶν ἔφερεν εἰς φῶς τὸ Συμβούλιον τοῦτο, αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀντεπροσωπεύοντο καλῶς καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦτο μέλος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης του ὁργανώσεως. Ὄντως ἡ ἰδέα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν εἶχε προταθῇ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῷ 1920. Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς, ὅτι ἡ ἰδέα καθ' ἑαυτὴν ἀνεπτύχθη εἰς δύο χώρας τόσο μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων κειμένας καὶ διαφερούσας κατὰ πολλοὺς τρόπους, καὶ

ὅμως τόσο στενῶς συνδεδεμένας, ὅσον ἡ Ἀγγλία καὶ αἱ Ἰνδίαί.

Ἡ εὐχαρίστησίς μου νὰ σᾶς δεχθῶ ἐδῶ δὲν εἶναι μόνον, διότι εἰς τοὺς κόλπους σας περιέχετε τὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας τῶν Ἑλληνοφώνων, Σλαβοφώνων καὶ Ἀραβοφώνων λαῶν, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ Συμβούλιον ἐκ καταστατικῆς του ἀρχῆς ἐφαρμόζει ἐργῶ τὴν ἰδέαν τῆς συναδελφότητος. Ἐνῶ ἡ μόνη προηγουμένη ἐπιτυχούσα προσπάθεια ἐπιτεύξεως ἁρμονίας, συνεργασίας καὶ συσκέψεως μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν ὁργανισμῶν ἔζησε μόνον ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, τὸ Συμβούλιον τοῦτο διήρκεσεν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη καὶ ἀδιακόπως ἐπανέξάνεται, ἀποκτῶν μεγαλυτέραν δύναμιν, ἐπιρροὴν καὶ χρησιμότητα διὰ τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Ἐνῶ τὰ τεῖχη ὑποψίας, ἐχθρότητος, ἀκόμῃ καὶ καταδιώξεων διήρσαν αὐτοὺς ἱστορικῶς, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ὑπὲρ τὸ δέον ὀλίγη ὀρθὴ γνώσις τῶν δογμάτων, πίστεως καὶ πράξεως τῶν ἄλλων καὶ τυφλὴ προκατάληψις ἔλαβε τὴν θέσιν αὐτῆς, τώρα ὑπάρχει ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιθυμία πρὸς μάθησιν, πρὸς συζήτησιν κατὰ φιλικὸν τρόπον, πρὸς ἀπόδοσιν περισσοτέρας σημασίας εἰς τὴν λατρείαν ἢ πίστιν, αἱ ὁποῖαι ἐνώνουν παρὰ διαιροῦν. Τὸ οἰκουμενικὸν πνεῦμα περιίπταται σήμερον μεταξὺ τῶν καὶ ἡμπορεῖτε νὰ εἰσθε δικαίως ὑπερήφανοι διὰ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ νὰ γίνῃ τοῦτο πραγματικότης ἦτο πρωτίστως εἰς ἐκ τῶν διακηρυχθέντων σκοπῶν τοῦ Συμβουλίου σας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του. Ἡ πρόσφατος ἐπίσκεψις τοῦ Πάπα Παύλου VI πρὸς τὸν Πατριάρχην εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ προηγουμένη ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Καντέρμπουργκ εἰς τὸν Πάπαν καὶ ἀρκετὰ ἄλλα γεγονότα, δεικνύουν πόσον ὄντως πραγματικὴ εἶναι ἡ ἀπόπειρα αὕτη νὰ διασπαρῇ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ καλὴ θέλησις, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς μᾶς κατέλειπεν ὡς μέρος τοῦ πνευματικοῦ του κληροδοτή-

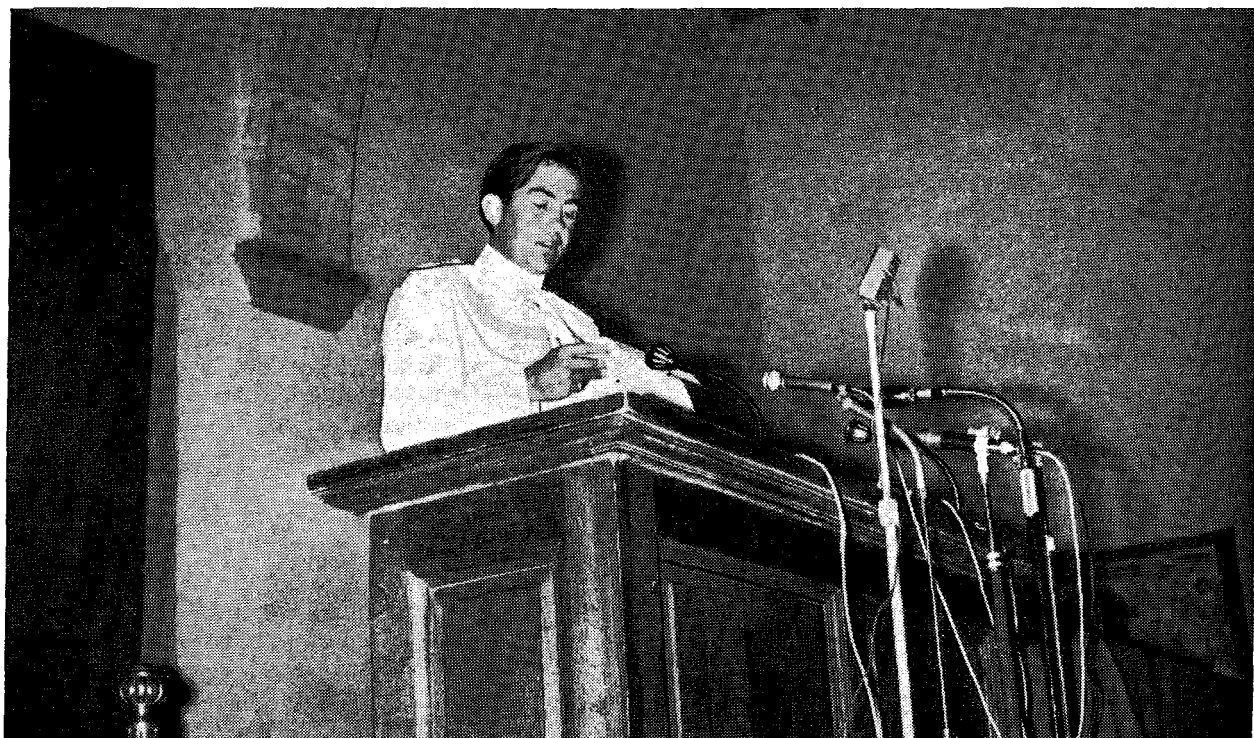
* Ἐλέχθη τὴν 15 Αὐγούστου 1967 εἰς τὸ Ἡράκλειον Κρήτης κατὰ τὴν ἐναρκτήριον πανηγυρικὴν συνεδρίασιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

ματος. Ὡς ἀντλήσωμεν ἔμπνευσιν ἀπὸ τὸ θάρρος ἐκείνων νὰ διαπεράσουν τὰ περιοριστικὰ ὄρια τῆς προκαταλήψεως, καὶ αἱ πρωτοβουλίαι καὶ αἱ προσπάθειαι των ἄς γίνουν παράδειγμα εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ ἀναζητήσωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ πράττοντες τοῦτο νὰ παραμερίσωμεν τοὺς ὑφ' ἡμῶν κατασκευασθέντας φραγμούς.

Ἀλλὰ τὸ νέον τοῦτο πνεῦμα δὲν ἐνεργεῖ μόνον ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, ὥστε νὰ καθορίσῃ φιλικὰς, ὑποβοηθητικὰς καὶ καλότερον ἐνημερωμένας σχέσεις μεταξὺ Ἀνατολ. καὶ Δυτ. Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ δρᾷ ἐπίσης μεταξὺ πολλῶν διαφορῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου. Προεσβυτεριανοί, Μεθοδισταί, Βαπτισταὶ καὶ Ἐπισκοπελιανοὶ Ἐπίσκοποι καὶ Θεολόγοι συναντῶνται τώρα κατ' ἔτος «εἰς Συμβούλιον περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἑνότητος» πρὸς μελέτην καὶ συζήτησιν, ἵνα ἐκκαθαρισθῇ ἡ δὸς ὁδῶν τῶν διαφορῶν καὶ διαφωνιῶν των εἰς τὴν εἰλικρινῇ ἐπιθυμίαν νὰ δημιουργήσουν «τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ». Ὁμολογουμένως τοῦτο ἀποτελεῖ μόνον μίαν ἀπαρχήν, καὶ ἡ δὸς τὴν ὁποίαν δέον νὰ διανύσωμεν διέρχεται μέσφ βραχῶδους καὶ ἐλώδους ἐδάφους, κατασκευάζεται ὁμως ἡ δὸς καὶ προωθεῖται· ἡ ἐργασία θὰ ἐξακολουθήσῃ παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας. Πόσον εὐτυχῆς αἰσθάνομαι δια-

πιστῶν τὴν ἀποφασιστικότητά σας, τὸν ἐνθουσιασμό σας καὶ πρὸ πάντων τὸν πόθον σας νὰ ἐφαρμόσετε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλ' ἐσώτερος πόθος μοῦ ὑπαγορεύει νὰ θέσω τὸ ἐρώτημα: Ποία εἶναι ἡ διδασκαλία αὕτη; Ἐχει τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς ἀπλῶς μὲ τὰ ὀργανωτικὰ τῶν Ἐκκλησιῶν μόνον; Αὐτὸς εἶναι μόνον ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον κατῆλθε μεταξὺ ἡμῶν ὁ Χριστός; Αἰσθάνομαι, ὅτι ὁ σκοπὸς Του περιεῖχε κάτι πολὺ περισσότερον αὐτοῦ, κάτι τὸ ὁποῖον ἔχει ἀγνοηθῇ καὶ ἔχει παραμερισθῇ ὑπὸ πλείστων χριστιανῶν ἡγετῶν καὶ ἱερέων ἐπὶ πλείστους αἰῶνας, ἢ ἔχει περιορισθῇ εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀσκήσιν ἐλαχίστων ἀτόμων.

Ἀνήκων εἰσέτι εἰς τὴν νεωτέραν γενεάν, ποιούμαι ἔκκλησιν πρὸς ὅλους ὑμᾶς: Ὡς ἀνακαλύψωμεν καὶ πάλιν τὴν ἐσωτέραν ἔννοιαν ὀλίγων ἐκ τῶν ὥραιότατων ἐπαγγελιῶν, τὰς ὁποίας μᾶς ἐκκληροδότησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἴσως ἔχει ἀποδοθῇ ὑπερβολικῇ ἐμφασίς εἰς τὸν ἱστορικὸν παρὰ εἰς τὸν ἀόρατον Χριστόν. Ποία εἶναι ἡ ἐσωτέρα ἐπαγγελία τοῦ ἀοράτου Χριστοῦ; Ὅταν ὁ Ἰησοῦς διεκήρυσσεν, ὅτι «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν ἐστι», ἐξέφραζεν ἀπλῶς μίαν εὐσχημὸν ποιητικὴν φράσιν ἢ μᾶς ἔδιδε μίαν ἔνδειξιν πρὸς κάτι τὸ ὁποῖον οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν ἔχομεν παραβλέψει;

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κηρύττων τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ*

Μεγαλειότατε,

Ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος αἰσθάνομαι ἑμαντὸν λίαν προνομιούχον ὑποδεχόμενος πάντας τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκπροσώπους τῆς Κ. Ε. τοῦ Π. Σ. Ε. ἐν Κρήτῃ, ἡ ὁποία εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἡρωϊκωτέρων τμημάτων τῆς πατρίδος μας καὶ ἡ ὁποία διαφυλάττει τὰ ἀρχαιότερα ὑπόλοιπα τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Ἀνατρέχων εἰς τὸ πρὸ εἴκοσι ἐτῶν παρελθόν, ἦτοι εἰς τὴν πρώτην Γενικὴν Συνέλευσιν ἐν Ἀμστερνταμ, αἰσθάνομαι ὑπερήφανος ἐν Κυρίῳ, διότι καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦτο μεταξὺ τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἡδὴ περιφήμου παγκοσμίου ταύτης Ὁργανώσεως. Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ κρίνω τὴν ἀξίαν τῆς εἰς τοῦτο συμβολῆς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Εἶμαι ὁμως εὐ-

* Ἐλέχθη τὴν 15 Αυγούστου 1967 εἰς τὸ Ἡράκλειον Κρήτης κατὰ τὴν ἐναρκτήριον πανηγυρικὴν συνεδρίασιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἔκφρασις «ἡ εἰρήνη ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν» ἀναφέρεται ἀπλῶς εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ νὰ εἶναι τις ὁπαδὸς αὐτοῦ ἢ πρόκειται περὶ μιᾶς ὑπερόχου καταστάσεως τῆς συνειδήσεως, ὅπου ὁ κόσμος καὶ τὰ προβλήματα του, ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ μίση του, ὁ βίος καὶ αἱ πιέσεις του δὲν ἀποτελοῦν πλέον τὸ σύνολον τοῦ εἶναι, οὔτε καὶ μέρος αὐτοῦ· μίαν κατάστασιν ὅπου τελικῶς ἀνακαλύπτομεν τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου ὁ Θεὸς μᾶς χαρίζει τὴν μεγίστην τῶν εὐλογιῶν του, τὴν Χάριν του.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι Ἐκκλησία, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ἐνώσῃ πάλιν τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲν σημαίνει τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ ἐξαισίου πνεύματος τῶν πρώτων ἐκείνων ἡμερῶν, ὅταν ἡ πίστις διεδίδετο καὶ ἐνεδυναμοῦτο ἐν μέσῳ βασανιστηρίων, καταδιώξεων καὶ σφαγῶν; Καὶ πῶς δύναται τὸ πνεῦμα τοῦτο νὰ ἀφυπνισθῇ ἐντὸς ἡμῶν, ἂν δὲν ἀποδώσωμεν σημασίαν ὄχι μόνον εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μορφὰς τῆς λατρείας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς λατρείας μορφήν, ἂν δὲν στραφῶμεν πρὸς τὰ ἔσω ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν βαθυτάτην πηγὴν τοῦ εἶναι μας; Διότι ἐκεῖ, ἐὰν πράγματι ὁ ἄνθρωπος εἶναι συνδεδεμένος μὲ τὸν Θεὸν καθ' οἷονδήποτε

τυχῆς, χρησιμοποιῶν τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, νὰ ἐκφράσῃ τὴν βαθεῖαν ἐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Λαοῦ ἡμῶν πρὸς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, διότι πολλάκις καὶ πολλαχῶς ἠσθάνθημεν τὴν εὐεργετικὴν παρουσίαν του. Εἰς καιροὺς μάλιστα μεγάλης στενοχωρίας, κατὰ τοὺς ὁποίους πολὺ ὀλίγοι φίλοι εὐρισκον λόγον τινὰ συμπαθείας πρὸς ἡμᾶς, τὸ Π.Σ.Ε. μᾶς συμπαρεστάθη ὁλοφύχως.

Ἀλλὰ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἐπιτελεσθέντος ὑπὸ τοῦ Π.Σ.Ε. ἔργου κατὰ τὰς παρελθούσας δύο δεκαετίαις δὲν μετρεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν συμφερόντων. Τὸ μέγα αὐτὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπετελέσθη ἀπὸ τοῦ 1948, ἐκτείνεται εἰς τοιαύτην κλίμακα, ὥστε τοῦτο ἐναγκαλίζεται ὁλόκληρον τὴν ὑδρόγειον. Αἱ λέξεις «οἰκουμενικὸς» καὶ «οἰκουμενισμός» ἦσαν τότε γνωσταὶ μόνον μεταξὺ τῶν ὁμιλούντων τὴν ἑλληνικὴν καὶ μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων. Σήμερον, ἀμφότεραι αἱ λέξεις εἶναι δύο

τρόπον, δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι θὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ὄντως θεῖαν παρουσίαν.

Εἶδате τὰς ὥραίας εἰκόνας μας; Τότε θὰ ἀναγνωρίσετε τὴν ἐνθερμον πνευματικότητά, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν κατασκευὴν των. Εἰς τὴν χώραν μου, τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ Πάτμος παραμένουν τὰ σημαντικώτερα κέντρα τοῦ μοναστικοῦ βίου καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον αἱ περισσότεραι εἰκόνες ἐφιλοτεχνήθησαν ὑπὸ ἱερομονάχων. Ὅσον καὶ ἂν αὐτὸς ὁ τρόπος τοῦ βίου ἔξη μετριασθῇ σήμερον καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν σημερινῶν του συνθηκῶν, γνωρίζομεν ἐκ τῶν γραφῶν, αἱ ὁποῖαι περιῆλθον εἰς ἡμᾶς ἐξ ἐκείνων τῶν προηγουμένων αἰώνων, ὅτι πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἠκολούθησαν τὴν ἔνδειξιν, τὴν ὁποίαν ἀνέφεραν καὶ ἐδιδάχθησαν διὰ τῆς πνευματικῆς περισυλλογῆς, νὰ στρέφονται πρὸς τὰ ἔσω καὶ νὰ προσεγγίζον τὸ Οὐράνιον αἶσθημα, τὸ ὁποῖον δεικνύει τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἀληθὴς Χάρις. Δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ σὰς συγχαρῶ θερμῶς καὶ πάλιν διὰ τὴν σοφίαν σας εἰς τὸ νὰ ἀκολουθήσετε αὐτὴν τὴν πορείαν δράσεως καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν θεῖαν εὐλογίαν ἐπὶ τὴν ἀξίεπαινον ἐργασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχετε ἀποδυθῇ.

Η ΕΙΚΟΣΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Τὴν 15ην Αὐγούστου ἐ. ἔτους, ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐγένετο εἰς τὸ Ἑράκλειον Κρήτης ἡ πανηγυρικὴ ἑναρξίς τῆς 20ῆς Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ἐργασίαι τῆς ὁποίας διήρκεσαν μέχρι τῆς 26ης Αὐγούστου.

Ἡ ἀπόφασις περὶ ἐπιλογῆς τῆς Κρήτης ὡς τόπου τῆς ἐφετεινῆς Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐλήφθη κατόπιν προσκλήσεως τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου, ἡ ὁποία διεβιβάσθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς αὐτονόμου Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης κ. Εὐγενίου. Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ δεικνύει τὴν ἰδιόζουσαν καὶ ἐξαιρετικὴν σημασίαν, ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Εἰς τὴν συνέλευσιν ἔλαβον μέρος τὰ ἑκατὸν τακτικὰ μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἄλλοι 300 περίπου ἐκπρόσωποι τῶν μετεχουσῶν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως 223 Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογίων ἐξ 80 χωρῶν.

Ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετέσχον ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ

Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος καὶ οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας, Μύρων κ. Χρυσόστομος καὶ Καλαβρίας κ. Αἰμιλιανός. Ἐπίσης ἀντεπροσωπεύθησαν τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, τὸ Πατριαρχεῖον Ρουμανίας, ἡ Ἐκκλησία Κύπρου καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἡγήθη αὐτοπροσώπως ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὁ ὁποῖος τυγχάνει μόνιμον μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετέσχον καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Παντελεήμων, ὁ ὁμότιμος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντῖνος Μπόνης. Ὡς παρατηρηταὶ δὲ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρέστησαν ὁ ὁμότιμος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Παναγιώτης Μπρατσιώτης, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰωάννης Καλογήρου καὶ ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος Γκαρμάτης. Ἐπίσης ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς παρέστησαν οἱ καθηγηταὶ Πανεπιστημίου κ.κ. Ἀ-

ἐκ τῶν μᾶλλον γνωστῶν καὶ ἀγαπητῶν λέξεων εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Ἐν τούτοις, τὰ σημαντικώτερα ἐπιτεύγματα τοῦ Συμβουλίου ἡμῶν εἶναι γεγονότα καὶ πράξεις καὶ ὄχι λέξεις. Εἰς τὰς δύο παρελθούσας δεκαετίαι, τὸ Συμβούλιόν μας κατέστησεν αἰσθητὴν τὴν παρουσίαν του εἰς ὅλα τὰ σημαντικὰ γεγονότα καὶ εἰς ὅλα τὰ τμήματα τῆς ὕφης: ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήρῃ, ἐν στενοχωρίαις καὶ ἐν ἀγαλλιάσει, εἰς θεομηνίας καὶ κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν, βοήθου καὶ καθοδηροῦν, ἐνῶν καὶ διακονοῦν, ἥτο πάντοτε παρὼν, ὅπουδήποτε ἐκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ Κυρίου μας.

Τελειῶνων τὰς ὀλίγας ταύτας χαιρετιστηρίους λέξεις, δὲν δόναμαι νὰ μὴ μνημονεύσω κατὰ τὴν σύσκεψιν ἡμῶν ταύτην, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ ἑαυτὴν ὑπερήφανον, διότι διακεκριμένα μέλη της καταλέγονται μεταξὺ τῶν καλυτέρων καὶ τῶν μάλιστα ἐπιτυχῶν πρωτοπόρων τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ μεταξὺ τῶν πλέον θερμῶν συνεργατῶν καὶ ὁποστηρικτῶν τοῦ Συμβουλίου ἡμῶν. Ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζωνται ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ αἰῶνός μας, ὅτε συνεκροτήθησαν αἱ

μεγάλαι παγκόσμιαι Ὁργανώσεις, οἱ πρόγονοι τοῦ ἡμετέρου Συμβουλίου, τὸ Life and Work, τὸ Faith and Order κλπ. Καὶ τὸ θεωρῶ ὡς ὀφειλόμενον πρὸς αὐτοὺς χρεὸς νὰ εἶπω, ὅτι ἔχομεν τὸ προνόμιον νὰ συγκαταλέγωμεν αὐτοὺς ὡς ἡγετικὰ στελέχη τῆς ἐνταῦθα ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μεγαλειότατε,

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἀποτελεῖ μέγα γεγονός καὶ αἰτίαν θερμῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν κοινὸν ἡμῶν Κύριον τὸ νὰ εὐχόμεθα εἰς τοὺς διακεκριμένους ξένους μας τὸ ὡς εὖ παρέστητε εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πολύτιμον μέρος τοῦ σεβασμίου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐνὸς ἀπὸ τὰ ἐνδοξότερα τμήματα τῆς πατρίδος μας.

Ἀπευθύνων ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς πάντας ὑμᾶς τὸ ὡς εὖ παρέστητε, παρακαλῶ νὰ ἀποδεχθῆτε τὰς καλυτέρας ἡμῶν εὐχὰς διὰ μίαν ἐδλογημένην καὶ καρποφόρον σύσκεψιν καὶ μίαν εὐχάριστον διαμονὴν ἐπὶ τῆς ἡρωικῆς ταύτης νήσου.

θανάσιος Χαστούπης, Σάββας Ἀγουρίδης καὶ Ἰωάννης Ἀναστασίου.

Ἡ ἐναρκτήριος συνεδρία τῆς 20ῆς Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγένετο εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ἔνθα ἐτελέσθη Δοξολογία χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εὐγενίου, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἅμα τῇ προσελεύσει εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης Ἀννης—Μαρίας καὶ τῆς Α.Β.Υ. τῆς Πριγκιπίσσης Εἰρήνης. Ἐπηκολούθησε προσευχή καὶ ἐρμηνεία βιβλικῆς περικοπῆς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς π. Franklin Clark Fry καὶ ἀρχηγοῦ τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὁποίου διεζήχθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Μετὰ ταῦτα οἱ Βασιλεῖς μετέβησαν πεζῇ εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅπου ἐχαιρέτησαν τοὺς συνέδρους.

Τὴν 6ην ἀπογευματινὴν οἱ Βασιλεῖς, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ κ. Fry, μετέβησαν εἰς τὴν βασιλικὴν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὅπου ἐγένετο ἡ ἐναρκτήριος συνεδρίασις.

Μετὰ τὴν προσευχήν, ἡ ὁποία ἀνεπέμφθη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Fry, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εὐγένιος προσεφώνησε τοὺς Βασιλεῖς καὶ τοὺς συνέδρους, εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων τὰ ἀκόλουθα :

«Σεπτῇ ἐντολῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθναγόρου, ἡ Ἐκκλησία Κρήτης ὑποδέχεται σήμερον Ὑμᾶς, χαιρετίζουσα τὴν τιμίαν παρουσίαν Ὑμῶν ἐνταῦθα μετ' ἐγκαρδίου ἀγάπης καὶ βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης, προσφωνεῖ δὲ Ὑμῖν γηθοσύνης ὡς εὖ παρέστητε, ἀγαπητοὶ καὶ σεβάσμιοι ἀδελφοί.

Ὡς εὖ παρέστητε, Μεγαλειότατε, ἵνα κηρύξητε τὴν ἐναρξιν τοῦ Συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, θεσμοῦ πνευματικοῦ καὶ βαρυσημάντου καὶ λίαν ἐλπιδοφόρου

Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος προσφωνῶν τὰ μέλη τῆς ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης συνελθούσης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

διά τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν εἰς τὸν συγκεχυμένον σήμερον κόσμον. Ἡ ὑψηλὴ παρουσία Ὑμῶν ἐν μέσῳ τόσων ἐκλεκτῶν ἀντιπροσώπων, τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν συνερχομένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐνὸς Κυρίου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, πρὸς μελέτην χρησίμων καὶ εἰπέρ ποτε ἄλλοτε παγκοσμίων προβλημάτων, ἐκφράζει τὴν πολλαχῶς μεμαρτυρημένην εὐσέβειαν ἡμῶν».

Καταλήγων ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εὐγένιος ἡὐχαρίστησε καὶ πάλιν τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον διὰ τὴν τιμητικὴν παρουσίαν Του καὶ παρεκάλεσεν Αὐτόν, ὥπως κηρύξῃ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν τῆς 20ῆς Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Μετὰ ταῦτα ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ὠμίλησεν εἰς τὴν ἀγγλικήν, κηρύξας τὴν ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως. Ὁ μεστός ὑψηλῶν νοημάτων καὶ ἀποπνέων βαθεῖαν χριστιανικὴν πίστιν λόγος τοῦ λαοφιλοῦς Ἀνακτος ἡμῶν Κωνσταντίνου δημοσιεύεται εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους.

Ἐν συνεχείᾳ ἔλαβε τὸν λόγον ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, ὁ ὁποῖος ὑπεγράμμισε τὸ ἀπὸ τοῦ 1948 καὶ ἐντεῦθεν ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν μέγα ἔργον, εὐχρηθεὶς εἰς τοὺς συνέδρους εὐλογημένην καὶ καρποφόρον σύσκεψιν καὶ εὐχάριστον διαμονὴν εἰς τὴν ἡρωϊκὴν Κρήτην. Ὁ λόγος τοῦ Μακαριωτάτου δημοσιεύεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος τεύχους μετὰ τὸν λόγον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Ἀκολούθως ὠμίλησεν ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἐν Ἑλλάδι Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας κ. Κυριακάκης καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπηύθυνε χαιρετισμὸν ὁ δημαρχὸν Ἡρακλείου κ. Χατζάκης. Μετὰ ταῦτα ἐλύθη ἡ συνεδρίασις ἐπ' ὀλίγον, ἐνῶ οἱ Βασιλεῖς ἀπεχώρησαν, ἀναχωρήσαντες ἀεροπορικῶς διὰ Κέρκυραν. Ἡ συνεδρίασις ἐπανελήφθη τὴν 6.45' μ.μ. μετ' ἐκφώνησιν τῶν ὀνομάτων τῶν συνέδρων καὶ ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνελεύσεως. Τέλος, καθωρίσθη ἡ ἡμερησία διάταξις καὶ ὠρίσθησαν ὑποεπιτροπαὶ διὰ τὴν μελέτην τῶν θεμάτων. Ἐπίσης, ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, τὴν δὲ 20.15' ἐγένετο ἡ ἐσπερινὴ προσευχή.

Αἱ ἐργασίαι τῆς 20ῆς Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν ὁλομείᾳ ἡ κατ' ἐπιτροπὰς, διεξήχθησαν εἰς τὴν βασιλικὴν τοῦ Ἀγίου Μάρκου μετὰ κοινὴν πρωϊνὴν προσευχὴν εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Τίτου. Ἡ συνέλευσις ἡσχολήθη κυρίως μετὰ τὰ ἐπίμαχα θέματα τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς πείνης ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ ρόλου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τῶν ταχειῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων καὶ μεταβολῶν καὶ τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων ἐντὸς τῆς καθόλου χριστιανοσύνης. Εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀπασχολήσεων τῆς ἐξ 100 μελῶν ἀποτε-

λουμένης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. ἦτο τὸ θέμα τοῦ εὐαγγελισμοῦ, τὸ ὁποῖον εἰσηγήθη ὁ πᾶστω Φίλιππος Πόττερ τοῦ τμήματος Παγκοσμίου Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ Π.Σ.Ε. Οἱ σύεδροι ἡσχολήθησαν ἐπίσης μετὰ τὰ θέματα τὰ ὁποῖα θὰ συζητηθοῦν εἰς τὴν Δ' Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θὰ συνέλθῃ εἰς Οὐψάλαν τῆς Σουηδίας τὸ προσεχὲς ἔτος ἀπὸ 4—20 Ἰουλίου. Τὰ θέματα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἓνα κόσμον ποῦ γίνεται στενός», «Ἡ Ἐκκλησία ἐν ἀποστολῇ», «ὁ ρόλος τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν», «ὁ ρόλος τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις», «Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἐποχὴν μας» καὶ «πρὸς νέον ρυθμὸν ζωῆς». Ἡ Ἐπιτροπὴ ἔδειξεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὰς συνεπείας τῆς ἐν Γενεύῃ τὸ 1966 συνελθούσης διασκέψεως «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία», ἡ ὁποία ἐκάλεσε τὰς Ἐκκλησίας νὰ ἐντείνουν τὴν δρᾶσιν των εἰς τὰς περιοχάς, ὅπου ἐπικρατοῦν ἔντασις καὶ κατάφωροι ἀδίκαιαι. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἡσχολήθη ἐπίσης μετὰ τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον ὑπὸ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Π.Σ.Ε., τὰς σχέσεις μετὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τετραετοῦς μελέτης τῶν ἀρμολίων ἐπιτροπῶν τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τοῦ κλήρου καὶ τῆς θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα θέματα, μετὰ τὰ ὁποῖα ἡσχολήθη ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Π.Σ.Ε. ἀπὸ τῆς 15—26 Αυγούστου ἐ. ἔτους εἰς τὸ Ἡράκλειον Κρήτης.

Τὴν Κυριακὴν, 20 Αυγούστου 1967, ἐτελέσθη εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ διορθόδοξος Ἀρχιερατικὴ Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εὐγενίου καὶ συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: Καρθαγένης κ. Παρθενίου (τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας), Λαοδικείας κ. Ἰγνατίου, (τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας), Λευινγκράντ κ. Νικοδήμου (τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας), Μολδαβίας κ. Ἰουστίνου (τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας), Πάφου κ. Γενναδίου (τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου), Κορινθίας κ. Παντελεήμονος (τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) καὶ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Κρήτης.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μετὰ βυζαντινῆς μεγαλοπρεπείας τελεσεθῆς θείας Λειτουργίας ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Μύρων καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ὑπεγράμμισε κυρίως τὰ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καθήκοντα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἀθάνατον πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁμίλησε καὶ ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Π.Σ.Ε. κ. Μπλαῖνη, ὁ ὁποῖος ἐτόνισε μετὰ τῶν ἄλλων, ὅτι ἡ αἰτία τῆς διαιρέσεως εἶναι «τὸ ἐμπιστεῦσθαι περισσότερον εἰς τὴν ἰδίαν σοφίαν ἢ εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ».

Τὴν 23 Αυγούστου ἐ. ἔ. ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εὐγένιος παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Προχαλκηδονίων Ἐκκλησιῶν (Κοπτικῆς, Ἀρμενικῆς, Αἰθιοπικῆς κλπ.).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ἀντηλλάγησαν

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἀπὸ τῆς 9 — 11 Αυγούστου ἐ. ἔτους συνήλθεν εἰς Ἀθήνας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, τὸ συνέδριον τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον ἡσχολήθη μὲ διάφορα φλέγοντα ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀμερικῆς, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι ἡ παιδεία καὶ ἡ στενὴ ἐπικοινωνία τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος ἀφίχθη εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τὴν 29 Ἰουλίου 1967.

Τὴν Κυριακὴν 6 Αυγούστου 1967, ἑορτὴν τῆς ἁγίας Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν τοῦ Ἐπισκόπων Ἀμφιπόλεως κ. Σίλα καὶ Χαρίουπόλεως κ. Αἰμιλιανῶ καὶ ἱερέων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς.

Κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν παρέστη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος καὶ πολλοὶ Σεβασμ. Μητροπολῖται τῆς

προσφωνήσεις σχετικῶς μὲ τὴν προαγωγὴν τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς καὶ θερμαὶ εὐχαὶ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεώς των.

Ὁ Σεβ. Εὐγένιος προσέφερε μετάλλια τῆς 1300ῆς ἐπετείου τῆς ἐπανακομιδῆς τῆς Τιμίας Κάρας τοῦ Ἁγίου Τίτου, πρώτου Ἐπισκόπου Κρήτης. Ἐπίσης προσεφέρθη νὰ χορηγήσῃ ὑποτροφίας εἰς τέκνα τῶν ὡς ἔνω Ἐκκλησιῶν διὰ σπουδὰς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν Κρήτης, τὰ Γυμνάσια καὶ τὰς Τεχνικὰς Σχολὰς.

Τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῶν ἐργασιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ καθηγητὴς κ. Ν. Νησιώτης ἐξέλεγε παμψηφεί ἀναπληρωτὴς γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ κ. Νησιώτης εἶναι ὁ πρῶτος ὀρθόδοξος, ὁ ὁποῖος καταλαμβάνει τόσον ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸ Π.Σ.Ε.

Τὴν 26 Αυγούστου 1967 οἱ σύεδροι ἀνεχώρησαν ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς ἑδρας των ἀπολύτως ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν φιλοξενίαν, τὴν ἀρτίαν ὀργάνωσιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς 20ῆς Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ ὁποίου τὸ πολλαπλῶς ὠφέλιμον καὶ πολὺπλευρον ἔργον προάγει διαρκῶς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν «ἅνα πάντες ἐν ὧσιν».

Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ πυκνότερον ἔκκλησίασμα, τὸ ὁποῖον εἶχε κατακλύσει καὶ τοὺς περίξ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ χώρους παρὰ τὸν μεγάλον καύσωνα.

Ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος ἐξεφώνησε κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐμπνευσμένον καὶ μεστὸν περιεχομένου λόγον, τὸ καίμενον τοῦ ὁποίου ἔχει ὡς ἐξῆς :

«Καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» (Ματθ. 17,4).

Συμμεριζόμεθα πλήρως, Μακαριώτατε καὶ θεοτίμητε Προκαθήμενε τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί, τίμιον προεσβυτέριον καὶ εὐσεβὲς ἔκκλησίασμα, τὴν εὐχὴν ταύτην καὶ ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἴμεθα πάντοτε ὁ ἓνας πλησίον εἰς τὸν ἄλλον. Κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν πρῶτον, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἴμεθα συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι Θεοῦ. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἴμεθα ὁ ἓνας τόσο κοντὰ εἰς τὸν ἄλλον, ὥστε νὰ συναρμολογοῦμεθα εἰς μίαν οἰκοδομήν, εἰς ἓνα ναὸν ἅγιον, εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, εἰς ἓν κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Καλὸν θὰ ἦτο, Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀδελφέ, νὰ κατειχόμεθα πάντοτε ἀπὸ τὸ ἴδιον γλυκὺ αἶσθημα, τὸ ὁποῖον δοκιμάζομεν χάρις εἰς Ὑμᾶς πρῶτον, καὶ χάρις εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν δεύτερον, τὸ αἶσθημα ὅτι δὲν εἴμεθα ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλ' οἰκεῖοι. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἦτο ὁ οὐρανὸς γαλανὸς καὶ γαλήνιος, ὅπως τώρα, καὶ ἡ γῆ γεμάτη φῶς, ὅπως τώρα, καὶ ἡμεῖς ἐρχόμενοι ἀπὸ τὴν ξένην νὰ ἡσθανόμεθα μίαν μεταμόρφωσιν τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου, μέσα εἰς τὴν ἀγάπην σας. Καλὸν θὰ ἦτο αἱ Ἐκκλησίαι μας νὰ ἐβάδιζαν πάντοτε ἐπὶ τὰ φωτεινὰ ἵχνη Ἐκείνου, ποὺ μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ἡ μεταμόρφωσις εἶναι ἓνα φυσικὸν στάδιον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πιστεύοντος, καὶ ὅτι ἡμεῖς ἀπὸ διηρημένοι ὀφείλομεν νὰ γίνωμεν ἓν, ἀπὸ ἀνταγωνιζόμενοι, συναγωνισταὶ εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου μας, ἀπὸ ὑποβλεπόμενοι νὰ βλέπωμεν πρὸς τὸ ἔκπαρλον Φῶς, τὸ Φῶς τοῦ κόσμου, τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεως Ἰησοῦν.

Καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἴμεθα πάντοτε μαζί, νὰ εἴμεθα πάντοτε ἓν, νὰ αἰσθανόμεθα σὰν μία προέκτασις ἰδικῆς σας, σὰν μέλη τῆς ἰδίας οἰκογενείας, ὅχι ἀπλῶς σὰν ὁμογενεῖς, λέξεις ποὺ ἔχει μέσα της κάποια ἀπόστασιν, κάποια τυποποιημένη ἔννοια. Ἡμεῖς αἰσθανόμεθα τὴν καρδίαν μας νὰ πάλλῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τίποτε ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦμεν τόσο καὶ διὰ τίποτε ἄλλο δὲν προσευχόμεθα τόσο, ὅσον διὰ μίαν Ἑλλάδα ἡνωμένην, εὐνομούμενην, προοδεύουσαν, ὁμονοοῦσαν, μεγαλοφυεῖσαν καὶ εὐημεροῦσαν.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ μίαν σειράν συσκέψεων, συναντήσεων καὶ συνεδριάσεων : ἐδῶ εἰς

τὰς Ἀθήνας, τὴν Κέρκυραν, τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν Κρήτην. Μὲ ἓνα σκοπὸν : νὰ συντομεύσωμεν τὴν ἀπόστασιν, νὰ συσφίξωμεν τοὺς δεσμούς μας, νὰ σᾶς κάμωμεν νὰ πιστεύσητε ἐκεῖνο, ποὺ πιστεύομεν· ὅτι ἀνήκομεν ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον, ὅτι ἔχομεν τὰς ἰδίας ἀγωνίας καὶ τὰς ἰδίας ἐλπίδας, τὰ ἴδια ἐρωτήματα καὶ τὰ ἴδια προβλήματα, τὰ ἴδια ὄνειρα καὶ τὰ ἴδια ἰδεώδη, τὴν ἰδίαν πίστιν καὶ τὴν ἰδίαν παράδοσιν, τὴν ἰδίαν ἱστορίαν καὶ τὴν ἰδίαν θεοχάρακτον πορείαν. Πρὸς τὰ ἔμπροσθ καὶ τὰ ἄνω. Πρὸς καμμίαν ἄλλην κατεύθυνσιν, ἢ ὅποια θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ τοῦ προορισμοῦ μας καὶ νὰ μᾶς ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἢ τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἐκκλησιαστικῶς ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι τῆς Ἀμερικῆς ἀνήκομεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατρι-αρχεῖον, τὴν Μητέρα πασῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Εἰς τὴν ἰδίαν Μητέρα ἀνήκετε καὶ σεῖς πνευματικῶς. Ἐθνικῶς καὶ φυλετικῶς ἀνήκομεν εἰς τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν λαὸν ποὺ ἐξέλεξεν ὁ Θεός, διὰ νὰ γίνῃ ὁ φορεὺς τοῦ πνεύματός Του, ὁ κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου Του, ὁ ποιητὴς τοῦ θελήματός Του, ὁ σηματοφόρος τοῦ ἰδεώδους Του, τοῦ ἰδεώδους τῆς θυσίας, ποὺ εἶναι ἡ μόνη δύναμις, ποὺ ἀγιάζει τὸν ἄνθρωπον, ποὺ τὸν ἱκανώνει νὰ ξεπερνᾷ τὸν ἑαυτὸν του, ποὺ τὸν φέρει κοντὰ εἰς τὸν Θεόν. Πολιτικῶς ἀνήκομεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Εἴμεθα πολῖται της. Πολῖται τῶν πόλεων καὶ πολιτειῶν της. Πολῖται τῆς ἀληθινῆς τέρας καὶ ἀνθρωπινωτέρας Δημοκρατίας τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν πολιτικὴν της θεωρίαν καὶ πράξιν εὐρίσκει ἄνεσιν ἡ ψυχὴ μας καὶ ἡ σκέψις μας καὶ ἡ ζωὴ μας. Καὶ εἰς τὴν νομοθεσίαν της εὐρίσκομεν προστασίαν καὶ ἰσότητα καὶ δικαιοσύνην. Ὅ,τι δηλαδὴ ἔδωκεν ὡς ἐννοίας καὶ ὡς ἐπιδιώξεις εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀρχαία Ἑλλάς τοῦ χροσσοῦ αἰῶνος. Εἰς καμμίαν ἄλλην χώραν ὁ Ἕλληνας δὲν εὐρίσκει τόσην ὁμοιότητα ἰδεῶν καὶ ἰδεωδῶν, ὅσην εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Τὸ αἰσθανόμεθα δὲ τοῦτο περισσότερον τὰς ἡμέρας αὐτάς, ποὺ ἀναπνέομεν καὶ κινούμεθα κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνον, ποὺ διηύρυνε τοὺς ὁρίζοντας τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ διανοήσεως, ὅσον κανεὶς ἄλλος οὐρανός. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ποὺ αἰσθανόμεθα ἐντονώτερον σήμερον, εἶναι ἡ μεταμορφωτικὴ δύναμις, τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, καὶ τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ τὸ Χριστιανικὸν πνεῦμα. Καὶ δι' αὐτὸ ἔχομεν ἀναπεπταμένους ὅλας τὰς καραίας τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοῦ, διὰ νὰ συλλάβωμεν τὸ μῆνυμά της πρὸ παντὸς σήμερον, ποὺ ἐορτάζομεν τὴν λαμπρὰν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ Ἑορτή, ποὺ μᾶς τυλίγει μέσα στὴ φωτεινὴ νεφέλην ἑνὸς ὡραιοτάτου καὶ ἱερωτάτου μηνύματος· τοῦ μηνύματος, ὅτι ἡ μεταμόρφωσις διὰ τὸν Χριστιανὸν εἶναι, ἢ πρέπει νὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ στάδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ διέλθῃ, ἀφοῦ σκοπὸς του εἶναι ἡ τελείωσις, ἡ δικαίωσις καὶ ἡ θέωσις. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἰς τὸ ἀ' κεφάλαιον τῆς Β' καθολικῆς ἐπιστολῆς του, ποὺ ἀνεγνώσθη σήμερον, τὴν θέτει ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀνέσπερον ἡμέραν τῆς θεώσεως. Μεταμορ-

φοῦσθε, λέγει, «ἕως οὗ ἡμέρα διανγᾶσθαι καὶ φωσφόρον ἀνατελεῖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν» (Β' Πέτρον 1, 19). Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος θεωρεῖ τὴν μεταμόρφωσιν ὡς τὸ βῆμα ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὴν τελείαν γνώσιν. Λέγει εἰς τὸ 12ον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς του : «Μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον».

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ μεταμόρφωσις στάδιον πρὸς τὴν γνώσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἐπὶ μέρους Χριστιανόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ σύνολον τῶν Χριστιανῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἢ διὰ τὰς Ἐκκλησίας. Καὶ βλέπομεν τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν ἐνεργουμένην εἰς τὰς ἡμέρας μας. Δὲν ὑπάρχει ἀνυμνηρὸς τόπος εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ μεταμόρφωσις, ἡ ἀπόφασις δηλαδὴ τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἀναζητήσουν τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τὴν εἰρήνην διὰ τῆς μετανοίας, ποὺ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ὅλους μαζί πρὸς τὸν Θεόν, ἐγίνεν «ὁ λόγος δὲ φαίνων» (Β' Πέτρ. 1, 19), ποὺ ὑπόσχεται τὴν ἀγνὴν τῆς ἡμέρας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας Του ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀπὸ τὴν ὠραιότητα τῆς μεταμορφώσεως ἔχει ἀνάγκη ὅλος ὁ κόσμος σήμερον. Μόνον διὰ τῆς μεταμορφώσεως θὰ ἐκλείψῃ ἡ ἀσχημίαι τῆς ἀνισότητος, τῆς ἀδικίας, τοῦ φόβου καὶ τοῦ μίσους ἀπὸ τὰς σχέσεις τῶν λαῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. Μὲ τὴν ἀνακαινώσιν τοῦ νοῦς, μὲ τὴν ἀναπλασίωσιν δηλαδὴ τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι, θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ σέβωνται καὶ νὰ ἀγαποῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον· νὰ βοηθῇ καὶ νὰ στηρίξῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον· νὰ φωτίξῃ καὶ ὁδηγῇ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων θὰ μάθουν, ὅτι οἱ τοῖχοι, ποὺ χωρίζουν τοὺς λαούς, δὲν καταρρίπτονται μὲ δυναμίτιδα, ἀλλὰ μὲ ἀγάπην· καὶ ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἀναδημιουργεῖται εἰ μὴ μόνον, ὅταν οἱ ἄνθρωποι μάθουν νὰ οἰκοδομοῦν μαζί, ἀντὶ νὰ κρημνίσουν.

Ὁ κόσμος θὰ μεταμορφωθῇ· εἶναι ἀνάγκη καὶ συμφέρον του νὰ μεταμορφωθῇ. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανεῦρη τὴν ἀληθινὴ εἰκόνα του, τὴν ψυχὴν του, τὴν συνειδήσιν του. Εἶναι ἀνάγκη νὰ αἰσθάνεται τὸν οὐρανὸν γαλανὸν καὶ γαλήνιον πάντοτε ἀπὸ ἐπάνω του. Εἶναι ἀνάγκη νὰ αἰσθάνεται τὴν γῆν στερεὰν κάτω ἀπὸ τοὺς πόδας του, καὶ γεμάτην δρόμους, ποὺ νὰ ὁδηγοῦν τὸν ἓνα εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ἄλλου. Ὁ Χριστιανισμὸς ὁ ὁποῖος εἶναι μία συνεχὴς ἐπανάστασις καὶ μεταμόρφωσις εἰς τὴν οὐσίαν του, τὸ ἀντελήφθαι ἐπὶ τέλους, ὅτι δὲν ὑπάρχει χῶρος διὰ παραμόρφωσιν ἄλλην. Φθάνει ἐκεῖνη, ποὺ συνετέλεσαν τὰ χέρια τῶν «Ἐκκλησιῶν» του καὶ τῶν «πιστῶν» του. Σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἀληθινῆς κοσμογονίας. Εἴμπορεῖ νὰ ἀφθονοῦν τὰ ἐρείπια γύρω μας, ἀλλὰ ἀπὸ μέσα του θὰ ἐγερθῇ μία νέα Χριστιανοσύνη, ἱκανὴ νὰ μεταμορφώσῃ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τὸ μῆνυμα μᾶς τὸ δίδει ἡ Χριστιανικὴ ἀφ᾽ ὧν τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Οἰκουμενικὴ Κλήσις, αἱ κινήσεις καὶ αἱ θαρραλεαὶ ἐνέργειαι τοῦ μεγάλου δραματιστοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα τοῦ Α'.

και τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'. Μᾶς τὸ δίδει ἀκόμη ἡ νέα ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὸ ἥθος καὶ τὴν πίστιν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου. Μᾶς τὸ ὑπόσχεται ἡ ἀγωνία καὶ προσευχὴ κάθε ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ σήμερον.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ κατακλείσω τὴν ὁμιλίαν μου ταύτην μὲ τὴν ἰδίαν παράκλησιν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἀπήλυθνε σήμερον ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. «Σπουδάσατε, ἀδελφοί, βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν ποιῆσθαι». Καὶ ἡ κλήσις καὶ ἐκλογὴ μας εἶναι τὸ νὰ μεταμορφωνώμεθα κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς, καὶ νὰ ἀγώμεθα ἀπὸ τὴν μεταμορφωτικὴν καὶ πανσθενουργὸν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ δυνάμεως ἡθικῆς εἰς δυνάμιν καὶ ἀπὸ δόξης πνευματικῆς εἰς μεῖζονα δόξαν.

Ὁ λόγος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ἐνεποίησεν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας ἐπευφήμησε ζωηρῶς τὸν Ἅγιον Ἀμερικῆς.

Ἀκολουθῶς ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰάκωβος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων Ἀμφιπόλεως κ. Σίλλα καὶ Χαριουπόλεως κ. Αἰμιλιανοῦ, κληρικῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν μελῶν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου, μετέβη εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου καὶ κατέθεσε στέφανον, τμήματα δὲ στρατοῦ ξηρᾶς καὶ ναυτικοῦ ἀπέδωκαν τὰς νενομισμένας τιμὰς. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἅγιος Ἀμερικῆς κατέθεσε στέφανον εἰς τὸ Μνημεῖον τῶν Ἀμερικανῶν Φιλελλήνων.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς ἤρχισαν τὴν 9ην Αὐγούστου 1967 εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ ἐν Ἀθήναις ξενοδοχείου «Μεγάλῃ Βρεταννία», ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου. Παρέστησαν 60 συνέδροι καί, τιμητικῶς προσκληθέντες, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Ἰεζεκιήλ, ὁ ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Καλαμποκιᾶς, ὁ ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Χριστόπουλος, ὁ γενικὸς διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων καθηγητῆς κ. Μᾶρκος Σιώτης, οἱ καθηγηταὶ Πανεπιστημίου κ.κ. Μπρατσιώτης, Καρμίρης, Μπόνης καὶ Θεοδώρου, οἱ πρεσβευταὶ κ.κ. Γεωργιάδης καὶ Τριανταφυλλάκος, ὁ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς τῶν ΗΠΑ κ. Τάλμποτ, ὁ μεγαλοβιομήχανος κ. Τόμ Πάππας καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι.

Τὴν ἑναρξιν τοῦ συνεδρίου ἐκήρυξεν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος, ὁ ὁποῖος ἔχαιρέτισε τοὺς παρισταμένους, ὑπογραμμίσας ἰδιαιτέρως, ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου εὗρον «τὴν γλυκεῖαν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀτενίζει μὲ πίστιν καὶ αἰσιοδοξίαν καὶ δυναμισμόν πρὸς τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ τῆς Χριστιανοσύνης».

Ἀκολουθῶς ἠκούσθη ἀπὸ μαγνητοφώνου μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐχαιρέτισε τὸ συνέδριον καὶ ἐχαρκτήρισεν ὡς λίαν ἀποδοτικὸν τὸν θεσμόν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου, τονίσας ὅτι εἶναι προϊόν τῆς πίστεως πᾶν ὅ,τι ἐπετεύχθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπὸ τῆς ὁμογενείας μας : Κοινότητες, σχολεῖα, ἐκκλησίαι.

Ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν ἡ ἐμπνευσμένη καὶ πλουσία εἰς νοήματα καὶ συναισθήματα προσφώνησις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Σεβασμιώτατε καὶ παμφίλτατε Ἁγιε Ἀμερικῆς, Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί, καὶ ἀγαπητοὶ συμπεσβύτεροι, πολυαγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ πολυαγαπηταὶ ἀδελφαὶ καὶ πολῖται τῆς μεγάλης καὶ ἐνδόξου Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας.

Φοβοῦμαι νὰ εἶπω ὅ,τιδήποτε κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν στιγμὴν, ἐπειδὴ ὅ,τι καὶ ἂν λεχθῇ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκφράσῃ τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα πλημμυρίζουν τὴν ψυχὴν μας. Ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ «καλῶς ὠρίσατε» ὑπάρχει φόβος νὰ θεωρηθῇ ὄχι μόνον ὡς τυπικόν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχον τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἔρχεσθε ἀπὸ μακρὰν. Ἀλλὰ σεῖς εὗρίσκεσθε πάντοτε κοντὰ μας, εἰσθε συνεχῶς μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας. Ἐὰν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνοίξετε τὴν καρδίαν ἐνὸς ἐκάστου ἀπὸ ἡμᾶς, θὰ ἐβλέπατε εἰς τὰ τοιχώματά της ζωγραφισμένην τὴν ὑπερρφάνειαν καὶ τὴν τρυφερὰν στοργήν, τὸν θανμασμόν καὶ τὴν λαχτάραν δι' ἑνα-ἐναν καὶ ὅλους σας μαζί. Ὅταν δὲν πατήτε τὸ χῶμα τῆς μικρᾶς ἀλλ' ἐνδόξου αὐτῆς γωνίας τοῦ πλανήτου μας, μᾶς λείπετε, σᾶς ἀποζητοῦμεν, δὲν αἰσθανόμεθα ὠλοκληρομένον τὸν ἑαυτόν μας, εἶναι σὰν κάτι νὰ ἔχη ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸ σῶμά μας.

Μὲ τὸ πνεῦμά μας, παρακολουθοῦμεν τὸ κάθε βῆμά σας. Ὅταν ἀκούωμεν τὰς ἐπιτυχίας σας, χαίρομεν καὶ ὑπερφηανόμεθα. Κάθε ἐπίτευγμά σας, εἴτε εἰς τὸν ἐπιστημονικόν, εἴτε εἰς τὸν πολιτικόν, εἴτε εἰς τὸν κοινωνικόν, εἴτε εἰς τὸν θρησκευτικόν, εἴτε εἰς οἶονδήποτε ἄλλον τομέα τῆς ζωῆς, μὲ τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει ἡ μεταξύ μας ὑπάρχουσα ταυτότης πνεύματος καὶ αἵματος, τὸ ἀναγράφομεν καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μας ἐνεργητικόν.

Εἰς τὰς ἡμέρας μας, ὅλοι ὅσοι ζῶμεν ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, ἔχομεν ἀνάγκην καὶ ἀναζητοῦμεν δύο πράγματα: Πρῶτον, τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον. Καὶ δεῦτερον, τὸ σύστημα ζωῆς, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ζῶμεν καὶ νὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὸ ἔπακρον ὅλας μας τὰς ἰκανότητας καὶ δυνατότητας καὶ νὰ μᾶς καταστήσῃ ἰκανοποιημένους καὶ εὐτυχεῖς.

Σεῖς, ἐξ ὅλων μας, ἔχετε τὸ ἐξαιρετικόν προνόμιον νὰ δύνασθε νὰ ἀνταποκριθῆτε καὶ εἰς τὰς δύο ἀπαιτήσεις. Διότι πρῶτον, ἡ κοινὴ πνευματικὴ μας κληρονομία, ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Ὁρθοδοξία, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν τελειότεραν πνευματικὴν σύνθεσιν, τὴν βάσιν καὶ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, σᾶς δίδουν τὴν δυνατότητα νὰ διαμορφώσῃτε τὴν προ-

σωπικότητά σας κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ προβληθῇ ὡς τὸ ἀναζητούμενον πρότυπον τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου. Δεύτερον δέ, διότι εἴσθε πολῖται μιᾶς Δημοκρατίας, τῆς ὁποίας τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἀρετὰς μόνον εἰς τὴν κλασικὴν Δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν εἶναι δυνατόν νὰ συναντήσωμεν. Σεῖς, μὲ τὴν μεγάλην κληρονομίαν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους προγόνους μας, ἔχετε τὸ προνόμιον νὰ εἰσθε εἰς θέσιν νὰ γεφυρώετε τὸ παρελθὸν μὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον καὶ νὰ ἀποτελεῖτε τοὺς κολίους, οἱ ὅποιοι ἐνώνουν δύο μεγάλους καὶ καθιερωμένους πλέον πολιτισμούς, τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν Ἀμερικανικόν. Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐφώτισε καὶ ἐλάμπρυνε τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κατέκτησε τοὺς αἰθέρας καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ Διάστημα. Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνέδειξε τοὺς Περικλεῖς καὶ τοὺς Πλάτωνα καὶ ὅλους τοὺς μεγάλους Ἑλληνας τῶν αἰώνων, καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τοὺς Οὐάσιγκτων καὶ τοὺς Millikan, τοὺς Φραγκλίνους καὶ τοὺς Linkolin καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους γίγαντας τῆς πολιτικῆς, τῆς ἐπιστήμης, τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν Γραμμάτων, τῆς φιλανθρωπίας, καὶ ὅλων τῶν ἄλλων εὐγενῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν καύχημα ὄχι μόνον διὰ τὸ εὐσεβεῖς Ἀμερικανικὸν Ἔθνος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πεπολιτισμένην ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον. Τέλος, σεῖς ἐδρίκασθε εἰς τὴν ὁλως προνομιούχον θέσιν νὰ εἰσθε κληρονόμοι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τῶν Μεγάλων Βασιλείων καὶ Φωτίων, τῶν Χρυσοστόμων καὶ τῶν Γρηγορίων, τῶν Κυρίλλων καὶ τῶν Δαμασκηνῶν καὶ ὅλων τῶν ἄλλων κλασικῶν ἐρμηνευτῶν τῆς αἰωνίου χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἐνῷ ταυτοχρόνως δύνασθε νὰ κανχᾶσθε, ὅτι εἰσθε τέκνα τῆς Χώρας ἐκείνης, ἡ ὁποία ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἐφαρμόσει τὸν Χριστιανισμόν εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν καὶ λατρεῖ τὸν Κύριον τῆς ζωῆς μας, ὄχι μόνον ὡς τὴν Ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ ὡς τὴν Ζωὴν, καὶ τὸν ἀφίνει νὰ διαποτίζῃ ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν, μὲ τὸ μεστὸν καὶ ἐμπνευσμένον κήρυγμά του, ὁ Σεβασμιώτατος ἀδελφός μᾶς ἐκάλεσεν εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τῆς ζωῆς μας. Μὲ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν, ὅπως μᾶς εἶπε, «θὰ ἐκλείψῃ ἡ ἀσχημία τῆς ἀνισότητος, τῆς ἀδικίας, τοῦ φόβου καὶ τοῦ μίσους ἀπὸ τὰς σχέσεις τῶν Λαῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν», καὶ ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ ὄχι ἡ δυναμίτις θὰ καταρρίψῃ τὰ τεῖχη ποῦ χωρίζουν τοὺς λαούς, καὶ ὅτι ὅλοι θὰ διδασκῶμεν, «ὅτι ὁ κόσμος ἀναδημιουργεῖται μόνον ὅταν ἄνθρωποι μάθουν νὰ οἰκοδομοῦν μαζὺ ἀντὶ νὰ κρημνίσουν».

Εἰς αὐτὴν τὴν μεταμόρφωσιν σεῖς κατὰ πρῶτον λόγον, οἱ ὅποιοι ἀπολαμβάνετε τὰ δύο μεγάλα καὶ ἀξιοζήλευτα προνόμια, καλεῖσθε νὰ δράσετε καὶ νὰ μεγαλουργήσετε.

Ἀπὸ σᾶς λοιπόν, ἀγαπητοί μου, ἀναμένομεν νὰ δείξετε τί δύναται νὰ ἐπιτελεσθῇ τὸ ποτισμένον μὲ τὴν χριστιανικὴν ὁρθόδοξον πίστιν ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὅταν ἔχῃ τὰς δυνατότητας ἀναπτύξεως εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς καὶ διαθέτῃ ὅλα τὰ πρὸς τοῦτο

μέσα. Σεῖς εἴσθε ἡ προθήκη τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Παραδόσεως μέσα εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Δι' αὐτό, μὲ ὅλην τὴν συναίσθησιν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ καὶ τῆς χρησιμότητος των εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐνὸς ἐκάστου χωριστὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχετε ἀφιερῶσει καὶ δαπανᾶτε τὴν ζωὴν σας, κρατήσατε καὶ τὰς δύο ἐκφάνσεις τοῦ προγονικοῦ σας θησαυροῦ, καὶ διατηρήσατέ τας μὲ πεποιθήσιν καὶ ὑπερηφάνειαν. Ἀξιοποιήσατε καὶ τὴν ὁρθόδοξον πίστιν σας καὶ τὸ ἑλληνικὸν σας πνεῦμα. Ἀμφοτέρω εἶναι μοναδικὰ καὶ ἀναντικατάστατα».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ γενικὸς διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων καθηγητῆς κ. Μᾶρκος Σιώτης ἀπηύθυνεν ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Καλαμποκιᾶ χαιρετισμὸν διαβεβαιώσας τὸ συνέδριον, ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Κυβέρνησις θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν διὰ τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν παιδείαν τῆς ὁμογενείας. Ὁ ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Χριστόπουλος διεβίβασεν πρὸς τὸ Συμβούλιον Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ τὰς εὐχὰς αὐτῆς διὰ πλήρη ἐπιτυχίαν εἰς τὸ ἔργον του καὶ εἰς τοὺς ὑψηλοὺς σκοποὺς του.

Μετὰ τὰς χαιρετιστηρίους προσφωνήσεις ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος προέβη εἰς τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔργου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀναφερθεὶς κυρίως εἰς τὸ ἐκπαιδευτικόν, τὸ ἐκκλησιαστικόν καὶ τὸ φιλανθρωπικόν ἔργον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς ἤλθον τὴν 11 Αυγούστου 1967. Τὸ συνέδριον ἐπελήφθη σοβαρῶν θεμάτων διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀμερικῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων προεῖχον: 1) Ἡ σύγκλησις Πανελληνίου συνεδρίου τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ εἰς Ἀθήνας, 2) ἡ ἐνίσχυσις τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐν Ἀμερικῇ, 3) αἱ θερινὰ παιδικὰ κατασκηνώσεις εἰς Ἑλλάδα διὰ τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς Ἀμερικῆς, 4) ἡ ἱδρυσις Οἴκου Ἑλληνοαμερικανοῦ φοιτητοῦ εἰς Ἀθήνας, 5) ἡ ἐν Ἑλλάδι φοίτησις Ἑλληνοαμερικανῶν σπουδαστῶν καὶ 6) ἡ φιλανθρωπία.

Τὸ συνέδριον εἰργάσθη καρποφόρως καὶ ἔλαβε σημαντικὰς ἀποφάσεις, αἱ κυριώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ σύγκλησις ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1968 τοῦ Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ δημιουργία μονίμων παιδικῶν κατασκηνώσεων διὰ τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς Ἀμερικῆς εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν Ἀττικῆς, παραχωρηθέντων πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. 250 στρεμμάτων.

Μετὰ τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συνέδριον τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς πρέπει νὰ ἀναμένεται βασίμως ἡ εἰς τὸ προσεχές μέλλον αἰσθητὴ ἀναζωγόνησις καὶ ποιοτικὴ προαγωγή τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς παιδείας εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἡ ἀποκατάστασις ἐτι στενωτέρας ἐπικοινωνίας τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

ΒΑΡΥΣΗΜΑΝΤΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

‘Ο Μακαρ. ‘Αρχιεπίσκοπος ‘Αθηνών και πάσης ‘Ελλάδος κ. ‘Ιερώνυμος παρεχώρησεν αποκλειστικῶς πρὸς τὸ «Γαλλικὸν Πρακτορεῖον» βαρυσήμαντον συνέντευξιν ἀναφερομένην εἰς τὸ θέμα τῆς ἐνότητος τῆς ‘Ορθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ‘Εκκλησίας καὶ τὰς περαιτέρω σχέσεις αὐτῶν, ὡς διαγράφονται μετὰ τὸ ἱστορικὸν ταξίδιον τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ βου εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὸ κείμενον τῆς συνεντεύξεως ἔχει ὡς ἀκολούθως :

ΕΡΩΤ. : Ποῖα εἶναι τὰ αἰσθήματά σας μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πάπα εἰς Πατριάρχην ‘Αθηνάγορον καὶ ἀνταπεκρίθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῇ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀνεμένατε ἀπὸ αὐτὴν ;

ΑΠΑΝΤ. : Εἴμεθα γεμᾶτοι εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Κύριον, διότι ἐνέπνευσεν εἰς τὸν μεγάλοπνοον καὶ θαρραλέον Προκαθήμενον τῆς Ρωμαϊκῆς ‘Εκκλησίας τὴν σκέψιν τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐνίσχυσε τὴν θέλησίν του εἰς τὸ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν της. Δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν ἀκόμῃ νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην κατ’ ἀξίαν, διότι δὲν εἴμεθα ἐν γνώσει οὔτε τῶν διαμειφθέντων οὔτε τῶν συμπερασμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξαν αἱ διεξαχθεῖσαι μετὰ τῶν δύο Προκαθημένων συζητήσεις. Ἀνεξαρτήτως ὁμῶς αὐτῶν, δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ ἐπίσκεψις καθ’ ἑαυτὴν ἀποτελεῖ ἱστορικὸν γεγονός καὶ κολοσιαίας σημασίας, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἔχῃ μέγιστον ἀντίκτυπον εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο ‘Εκκλησιῶν.

ΕΡΩΤ. : Τί ἐξελίξεις ἀναμένετε μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν εἰς τὸν τομέα τῆς προσεγγίσεως μετὰ τῶν Χριστιανικῶν ‘Εκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ;

ΑΠΑΝΤ. : ‘Η ἐπίσκεψις αὐτῇ τῆς Α. ‘Αγιότητος τοῦ Πάπα εἰς Φανάριον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, παρέσχεν ἐν ἅπτον καὶ πολύτμον δεῖγμα περὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν προθέσεων Αὐτοῦ ὅχι μόνον ἔναντι εἰδικώτερον τοῦ προσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ‘Ορθοδόξου ‘Εκκλησίας γενικώτερον, ἀλλὰ καὶ ἔναντι τῶν ἐκατέρωθεν καταβαλλομένων προσπαθειῶν πρὸς προσέγγισιν τῶν δύο ‘Εκκλησιῶν. Ἐπομένως, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῇ ἐβοήθησε μεγάλως εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν ταχύτερας καὶ πλέον θετικὰς ἐξελίξεις ἐπὶ τοῦ τομέως τῆς προσεγγίσεως τῶν δύο ‘Εκκλησιῶν. Διὰ νὰ εἶναι ὁμῶς περισσότερον πλήρης ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημά σας, θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ὑπενθυμίσω τὴν παρουσίαν καὶ ἐνὸς ἄλλου παράγοντος, ὅστις συνεργεῖ εἰς τὰς προσπάθειας αὐτάς καὶ ὁ ὁποῖος ἔχει πολὺ μεγαλύτεραν βαρύτητα ἐπὶ τῶν μελλουσῶν ἐξελίξεων, παρὰ αἱ οἰαδήποτε καὶ ὁποθενδήποτε ἄλλοθεν καταβαλλόμεναι προσπάθειαι. Πρόκειται περὶ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς ‘Εκκλησίας καὶ τοῦ τρίτου προσώπου

τῆς ‘Αγίας Τριάδος. Ἐφ’ ὅσον πιστεύομεν, ὅτι ὁ Θεὸς παρακολουθεῖ καὶ κυβερνᾷ τὴν ‘Εκκλησίαν Του καὶ εἰς ‘Εκεῖνον προσφεύγομεν, διὰ νὰ καθοδηγήσῃ τὰ βήματά μας, εἰς τὰ ζητήματα αὐτά, τότε δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπολογίζωμεν τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος ἐξελίξεις, λησμονοῦντες τὴν παρουσίαν Του. Ἄν θελήσωμεν νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ διδάγματα, τὰ ὁποῖα ἐξάγονται ἀπὸ μόνην τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπίσκεψιν, θὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ Κύριος ἐργάζεται κατὰ τοιοῦτον ἀξιοθαύμαστον τρόπον, ὥστε νὰ ὑπερβαίῃ πᾶσαν ἀνθρωπίνην πρόβλεψιν. Διότι μόλις πρὸ μηνός, ποῖος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶχε προβλέψῃ τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς τοιαύτης ἐπισκέψεως ; Ἄν δὲ εἴπωμεν πρὸ πενταετίας ἢ δεκαετίας, τότε θὰ ἐλέγαμεν, ὅτι τοιοῦτόν τι μόνον εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ οὐραίου θὰ ἦτο ἐπιτρεπτόν.

ΕΡΩΤ. : Φρονεῖτε ὅτι μετὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἄρσιν τοῦ ἀναθέματος τῶν δύο ‘Εκκλησιῶν τῆς 7/12/1965 καὶ μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ διάλογος μετὰ τῶν Ρώμης καὶ Ἀνατολικῶν ‘Εκκλησιῶν θὰ εἶναι τώρα εὐκολώτερος ; Πρὸς ποίας κατευθύνσεις ὁ διάλογος αὐτὸς δύναται νὰ γίνῃ ; Φρονεῖτε ὅτι ἡμπορεῖ νὰ ἐξετασθῶν τώρα αἱ δογματικαὶ διαφοραὶ μετὰ τῶν δύο ‘Εκκλησιῶν ;

ΑΠΑΝΤ. : Βεβαίως θὰ εἶναι εὐκολώτερος ὁ διάλογος, διότι ὅπως εἶπα προηγουμένως, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῇ ἀπέδειξεν τὰ αἰσθήματα ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐμφορεῖται ὁ ἀρχηγὸς τῆς Καθολικῆς ‘Εκκλησίας. Ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ διαλόγου, φρονῶ ὅτι εἶναι ἀκόμῃ πολὺ πρόωρον νὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ τῶν δογματικῶν διαφορῶν. Αἱ πρῶται ἐπαφαὶ καὶ τὰ πρῶτα βήματα πρέπει νὰ ἀφιερωθῶν εἰς ἐκεῖνα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ. Ἐπὶ παραδείγματι, τὴν καταύπαισιν τοῦ προσηλυτισμοῦ.

ΕΡΩΤ. : Φρονεῖτε ὅτι τὰ δογματικὰ ζητήματα θὰ ἀποτελέσουν σημαντικὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν προσέγγισιν αὐτὴν ἢ νομίζετε ὅτι τὰ ψυχολογικὰ θέματα καὶ «τὸ βάρος τῆς ἱστορίας» πρέπει προηγουμένως νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον μιᾶς ὑπομονητικῆς προσπάθειας δι’ ἀμοιβαίαν κατανόησιν ;

ΑΠΑΝΤ. : Νομίζω, ὅτι ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ προηγουμένον ἐρώτημα δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὸ παρόν. Διότι κατὰ τὸ παρελθόν, ἐξ ἐνεργειῶν αἱ ὁποῖαι πᾶν ἄλλο ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῶν ἢ ὡς δείγματα αἰσθημάτων ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, ἔχουν δημιουργηθῇ πολλὰ ἐμπόδια. Ὅταν ταῦτα ἀρθῶν, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν σημείων ἐκείνων τῆς πίστεώς μας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀμφότεραι αἱ ‘Εκκλησίαι εἶναι σύμφωνοι, κατόπιν δὲ νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν θεμάτων ἐκείνων, ἐπὶ τῶν ὁποίων χωρίζουν τὰς δύο ‘Εκκλησίας δογματικαὶ διαφοραί.

ΑΙ ΤΥΧΑΙ ΤΗΣ ΤΙΜΙΑΣ ΚΑΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΑΥΤΗΣ ΤΗΝ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΜΟΝΗ ΣΤΟΥΔΙΟΥ

Μία τῶν ἐπισημοτέρων μονῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεγάλη καὶ περιάκουστος, ὡς τὴν χαρακτηρίζει ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὑπῆρξεν ἡ Μονὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, ἡ ἐπιλεγομένη Μονὴ τῶν Στουδίου. Ἡ χιλιετής αὐτῆς δρᾶσις ὑπῆρξεν εὐεργετικωτάτη εἰς τὸν μοναχισμόν καὶ ἐπὶ τὴν κοινωνίαν¹.

Ἡ μονὴ τοῦ Στουδίου ἐτιμᾶτο κατὰ πολὺ καὶ κατέστη σεβασμιωτάτη καὶ διότι διεφυλάσσετο ἐντὸς πολυτελεστάτης λειψανοθήκης εἰς τὸ καθολικὸν αὐτῆς, τὴν περίφημον παλαιοχριστιανικὴν βασιλικὴν κτισθεῖσαν τὸ 463, ἡ τιμία κάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. Καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Αὐτοκράτορες μετέβαινον τὴν 29ην Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους, ὅτε ἐορτάζεται ἡ μνήμη τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας

κάρας, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸ ἐν τῇ μονῇ φυλασσόμενον ἅγιον λείψανον αὐτῆς.

Αὕτη κατὰ τὸν ἱστορικὸν Ἑρμεῖαν Σωζόμενον (+446—450), ὅστις ἔζησεν ἐπὶ Θεοδοσίου Α', ἀνευρέθη ὑπὸ μοναχῶν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ μετεφέρθη ὑπ' αὐτῶν εἰς Κιλικίαν, ὅπου ἔμεινεν ἐπ' ἀρκετόν. Ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης (364—378) πληροφορηθεὶς τοῦτο διέταξε νὰ μεταφερθῇ αὕτη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὅταν ὅμως ἔφθασεν εἰς μίαν κώμην παρὰ τὴν Χαλκηδὸνα τὸ ὄχημα δὲν προῦχῶρει καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡ κάρα μέχρι τοῦ 391 μ.Χ. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὁ Θεοδόσιος Α' μεταβάς εἰς τὴν κώμην παρέλαβε τὴν κάραν καὶ τὴν μετέφερεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ ἴδιος: «Περιλαβὼν τῇ ἀλουργίδι τὴν θήκην, ἐν ᾗ ἔκειτο. Καὶ πρὸ τοῦ ἄστεως Κωνσταντινουπόλεως ἔθετο ἐν τῷ καλουμένῳ Ἑβδόμῳ μέγιστον καὶ περικαλλέστατον τῷ Θεῷ ἐγείρας ναόν»². Ὁ δὲ ἱστορικὸς Γεώργιος Κεδρηνὸς ἀναγράφων τὸ ἀνωτέρω ἱστορικὸν συμπληρῶναι: «ἦν (κάραν) καὶ ἐν τῷ τοῦ

1) Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστ. Παπαδοπούλου: ἐν Ἑπετηρίδι Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν τομ. ΙΕ (1939) σ. 12 καὶ 14.

ΕΡΩΤ.: Πιστεύετε ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ συμβιβασθῶν συγχρόνως τὸ πρωτεῖον τὸ ὁποῖον ἡ Ρώμη δὲν φαίνεται νὰ θέλῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, αἱ ὁποῖαι εἶναι αὐτόνομοι καὶ ἴσαι μεταξύ των;

ΑΠΑΝΤ.: Ἐὰν ἀμφοτέρω, εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος, προχωρήσωμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν ἱστορικῶν δεδομένων τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, φρονῶ, ὅτι αἱ δυσκολίαι θὰ ὑπερνικηθῶν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦ παπικοῦ πρωτείου.

ΕΡΩΤ.: Γίνεται ἀπὸ μακροῦ λόγος περὶ τῆς συγκλήσεως μιᾶς Πανορθόδοξου Συνόδου, προωρισμένης νὰ προσδιορίσῃ μίαν κοινὴν στάσιν συγκεκριμένην ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Φρονεῖτε ὅτι ἡ σύγκλησις τῆς θὰ καταστῇ εὐκολωτέρα μετὰ τὴν, ὅπως τὴν ἐχαρκτηρήσατε καὶ σεῖς, ἀξίειπαινον καὶ θαρραλέαν πρωτοβουλίαν τοῦ Πάπα; Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐνοεῖ τὴν σύγκλησιν μιᾶς τοιαύτης Συνόδου;

ΑΠΑΝΤ.: Ἡ σύγκλησις μιᾶς Πανορθόδοξου Συνόδου εἶναι ἀναγκαῖα ὅχι μόνον πρὸς καθορισμὸν κοινῆς κατευθυντηρίου γραμμῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων θεμάτων. Τὸ θέμα πάντως τῆς συγκλήσεως τῆς Πανορθόδοξου Συνόδου πρόκειται νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον εἰδικῆς συσκέψεως ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Ὡς πρὸς τὴν στάσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς συγκλήσεως Πανορθόδοξου Συνόδου, αὕτη ὑπῆρξε πάντοτε εὐνοική, ὑπὸ τὴν μοναδικὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη θὰ ἔχῃ προπαρασκευασθῇ κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν σοβαρότητα, τὴν ὁποίαν αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ διὰ σύμπασαν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

ΕΡΩΤ.: Νομίζετε ὅτι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πάπα εἰς μουσουλμανικὸν ἔδαφος θὰ ἔχῃ συνεπείας εἰς τὸν διαθρησκειακὸν τομέα

καὶ ἰδιαίτερα ὅσον ἀφορᾷ τὴν προσέγγισιν μεταξύ τῶν μεγάλων μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν;

ΑΠΑΝΤ.: Ἡ συνεργασία μετὰ τῶν ἄλλων μεγάλων θρησκειῶν ἐπὶ θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος εἶναι πραγματικῶς εὐχῆς ἔργον. Ἡ συνεργασία δὲ αὕτη θὰ πρέπη, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συνεννοήσεων μεταξύ τῶν Χριστ. Ἐκκλησιῶν, ὥστε ἡ Χριστιανοσύνη νὰ ἐμφανίζεται πρὸ αὐτῶν ἡνωμένη. Ἐπομένως, καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην θὰ ἔχῃ ἐμμέσως εὐεργετικὸν ἀντίκτυπον καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

ΕΡΩΤ.: Ποία ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀγίων Τόπων μετὰ τὴν ἱσραηλοαραβικὴν σύγκρουσιν;

ΑΠΑΝΤ.: Ἡ ἀμέσως ἐνδιαφερομένη διὰ τὸ καθεστῶς τῶν Ἀγίων Τόπων Ἐκκλησία εἶναι φυσικὰ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Πλὴν ὅμως καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς μία τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, δὲν εἶναι δυνατόν εἰ μὴ νὰ ἐκδηλώνῃ ζωνρότατον ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς τὴν τύχην τοῦ καθεστώτος. Εἰδικώτερον, ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ τῶν Ἀγίων Τόπων ἔχει ἐκτεθῇ εἰς κίνδυνον ἐκ πολεμικῶν ἐνεργειῶν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιθυμεῖ διακαῶς, νὰ καθορισθῇ ἐκεῖνο τὸ καθεστῶς, τὸ ὁποῖον νὰ διασφαλίζῃ τὰ ἱερώτατα κειμήλια τῆς Χριστιανοσύνης ἀπὸ οἰονδήποτε κίνδυνον, προερχόμενον ἐκ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Τὸ καθεστῶς τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶναι τὸ τῆς διεθνοποιήσεως τῆς περιοχῆς τῶν Ἀγίων Τόπων, μετὰ ταυτόχρονον καθιέρωσιν τῆς πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀνοχυρώτου.

Προδρόμου απέθετο ναῶν³. Ὁ ὑπὸ τοῦ Κεδρηνοῦ ἀναφερόμενος οὗτος ναὸς δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸν τοῦ Στουδίου, πρῶτον, διότι ὅταν ὁ Θεοδόσιος (τὸ 391) ἐκόμισε τὴν κάραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου δὲν εἶχεν ἀκόμη ἰδρυθῇ ἡ μονὴ Στουδίου (αὕτη ἰδρύθη τὸ 463) καὶ δεύτερον, διότι τὸ Ἐβδομον, ὅπου ἡγέρθη ὁ περικαλλέστατος καὶ στρογγυλόσχημος ναὸς τοῦ Προδρόμου, ἦτο ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν Προποντίδα (τὸ σήμερον Μπακίρκιοϊ, ἑλλ. Μακροχώριον)⁴.

Ὁ ναὸς οὗτος ὑπέστη πολλὰς ἐπιδρομὰς Ἀβάρων, Βουλγάρων κ.ἄ. καὶ ἐπομένως τὰ ἐν αὐτῷ ἅγια λείψανα πολλὰ θὰ ὑπέστησαν, μετακομίσεις κ.ἄ. Πότε ὅμως καὶ πῶς ἡ μονὴ Στουδίου ἀπέκτησε τὴν ἁγίαν κάραν δὲν εἶναι ἐπακριβῶς γνωστόν. Ἴσως ἀπὸ τὸ Παλάτιον νὰ ἐδόθη εἰς τὴν μονὴν⁵ ἢ ἀπὸ τὸ πατριαρχικὸν θησαυροφυλάκιον⁶. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (913—959) ἀναφέρει καθιερωμένην ἤδη προσέλευσιν τῶν βασιλέων εἰς τὴν μονὴν Στουδίου τὴν 29ην Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους πρὸς προσκύνησιν τῆς τιμίας κάρας τοῦ Προδρόμου, ὑπῆρχεν ἄρα αὕτη πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐν τῇ μονῇ.

Ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος Β' μετὰ ἀπὸ τὸ μέγα καὶ πολύμοχθον ἔργον ἐνόσησε βαρέως τὸ 1025 καὶ ἤρθη μὲ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του, ὁ τότε ἡγούμενος τῆς μονῆς Στουδίου Ἀλέξιος προσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον φέρων τὸ μέγα λείψανον τῆς μονῆς Στουδίου, τὴν τιμίαν κάραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, παρὰ τὴν κλίνην τοῦ νοσοῦντος αὐτοκράτορος Βασιλείου Β'. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ πιθανῶς σεβόμενος ἀπὸ πολλοῦ τὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ ὁ πατριάρχικος θρόνος ἐχῆρευνεν, ἐξελέξατο αὐτοστιγμὴν ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν Ἀλέξιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως (15 Δεκεμβρίου 1025) καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐνεθρόνισεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἐν τοῖς ἀνακτόροις μεγάλῃ ἐπιρροῇ κεκτημένου πρωτονοταρίου Ἰωάννου, τὴν αὐτὴν δὲ ἐσπέραν ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπέθανεν^{7α}.

Διὰ τελευταίαν φορὰν ἀναφέρεται εἰς τὸ κείμενον τοῦ Ρώσου ἀρχιεπισκόπου Νοβγορόδ Ἀντωνίου (1200), ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι «ὅσον ἀφορᾷ τὴν κάραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τὸν δάκτυλον αὐτοῦ καὶ ἓνα ὀδόντα, εὐρίσκονται ταῦτα εἰς τὴν μονὴν Στουδίου

παρὰ τὸν τάφον τοῦ Θεοδώρου»⁷. Οἱ ἄλλοι Ρῶσοι προσκυνηταὶ δὲν ἀναφέρουν τίποτε περὶ τῆς ἁγίας κάρας, διότι, ὅταν οὗτοι ἐπεσκέφθησαν τὴν μονὴν Στουδίου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (1393), εἶχεν ἤδη ἀρπαγῇ ἡ τιμία κάρα ὑπὸ τῶν Λατίνων (1204).

Κατὰ τὸν κόμητα Riant⁸ ἡ κάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου καὶ τεμάχιον τῆς σιαγόνης αὐτοῦ τὸ 1206 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ σταυροφόρου Wallon de Sarton εἰς Ἀμιένην Γαλλίας, ὅπου ἐφυλάσσετο εἰς τὸν ἐκεῖ καθεδρικὸν ναὸν μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως (1789).

Ἡ τιμία κάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀμιένης (κατὰ τὸν Du Cange).

Ἡ τιμία κάρα ἐν Ἀμιένη (Πικαρδίας).

Ὁ Γάλλος σοφὸς καὶ ἑλληνιστὴς Du Cange, μελετητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ μεσαίωνα, ἰδίᾳ τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ⁹, ἔγραψεν τὸ 1665 εἰδικὴν ἐκτε-

7) Itinéraires Russes en Orient, Genève 1889, σ. 100.

8) Ὁ κόμης Riant εἰς τὸ σύγγραμμά του «Des dépouilles religieuses enlevées à Constantinople au XIIIe siècle par les Latins, et des documents historiques nés de leur transport en Occident», Paris 1875 ἀφηγεῖται τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὰς συλήσεις τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ ἱδρύματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐγένοντο αἱ διαρπαγαί, τοὺς τόπους εἰς τὴν Δύσιν εἰς τοὺς ὁποῖους τὰ διαρπαγένητα μετεφέρθησαν καὶ ποῖα ἡ περαιτέρω τύχη ἐκάστου. Βλ. καὶ Ἀλ. Πασπάτης: Βυζαντιναὶ Μελέται σ. 285—289. Ὁ Riant ἐν τῷ Inventaire τοῦ ἀνωτέρω συγγράμματος σ. 200 ἀναφέρει καὶ τὰ τῆς μεταφορᾶς τῆς τιμίας κάρας τοῦ Προδρόμου εἰς Ἀμιένην τῆς Πικαρδίας (Γαλλίαν).

9) Ὁ Du Cange ἐγεννήθη ἐν Ἀμιένη τὸ 1610 καὶ ἀπέθανε

2) Σωζόμενον: Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Βιβλ. VII, κεφ. ΚΑ ἐν Ε.Π. Migne τόμ. 67 στ. 1481—1484.

3) Γ. Κεδρηνοῦ: Σύνοψις Ἱστοριῶν, Α. 562—563.

4) Βλ. Θ. Μακρίδου: Ἡ μονὴ Προδρόμου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐν Ἐβδόμῳ, ἐν «Θρακικοῖς» τόμ. 10ος σ. 180—191.

5) Ἡ μονὴ κατὰ τὸν Ἀναστάσιον Βιβλιοθηκᾶριον ἀνῆκεν εἰς τὰ «βασίλεικα» μοναστήρια (βασιλεῖος μονή), ἐπρωστατεῦετο δηλ. καὶ ἐξηρτάτο ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ «πατριαρχικά».

6) Δοθεῖσα ἴσως ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Εὐθυμίου Α' (906—911) πρὸς τὸν τότε ἡγούμενον τῆς μονῆς Ἀρχάδιον, ὁ ὁποῖος προεῖπεν εἰς τὸν Εὐθύμιον τὴν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνοδὸν του. Βλ. Βίον Εὐθυμίου, ἐκδ. C. de Boor, Βερολῖνον 1888, σ. 31—32.

6α) Βλ. Κεδρηνοῦ Β', σ. 479—480 καὶ Γεδεών: Πατριαρχικοὶ πίνακες, Κων/πολις, σελ. 317—318.

ταμένην μελέτην διὰ τὴν τιμίαν κάραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, ἥτις ἐφυλάσσετο κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἐν Ἀμιένη μεταφερθεῖσα ἐκεῖ, ὡς εἶδομεν, τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1206 ὑπὸ τοῦ σταυροφόρου Wallon de Sarton. Ἡ κάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐθεωρεῖτο πολύτιμον κειμήλιον διὰ τὸ ὅποιον ἐκαυχᾶτο ἡ πόλις τῆς Ἀμιένης. Ὁ Du Cange, ὡς καταγόμενος ἐξ Ἀμιένης, κατέγγινεν ἰδιαίτερώς μὲ τὸ ζήτημα τῆς τιμίας κάρας καὶ ἔγραψε περὶ αὐτῆς μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «*Traité historique du chef de Saint Jean Baptiste, Paris 1665*, ἐκ σελίδων 202, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξετάζει μὲ ἕνα πλούτον γνώσεων ποῖαι ἦσαν αἱ τύχαι τῆς τιμίας κάρας τοῦ Προδρόμου ἀπὸ τῆς εὐρέσεως αὐτῆς εἰς Ἱεροσόλυμα μέχρι τῆς μεταφορᾶς αὐτῆς εἰς τὴν γενέθλιον αὐτοῦ, τὴν Ἀμιένην καὶ προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ τὴν αὐθεντικότητα τῆς λειψανοθήκης, ἡ ὁποία διετηρεῖτο εἰς Ἀμιένην καὶ τῆς ὁποίας παραθέτει καὶ μίαν γκραβούραν (εἰς σελ. 116 καὶ 113), τὴν ὁποίαν παραθέτομεν καὶ ἡμεῖς¹⁰. Τὸ ἄνω τῆς κεφαλῆς καλύπτεται ἀπὸ ἕνα κάλυμμα ἀργυροῦ ἐπίχρυσον καὶ ἐσμαλτωμένον. Ἐπὶ τοῦ μετώπου ὑπάρχει μία χρυσὴ ταινία ἀπὸ πολύτιμα πετράδια καὶ μαργαριτάρια. Ὑπεράνω αὐτοῦ τοῦ διαδήματος ἐμφανίζεται ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἀπὸ σμάλτον ἐν προτομῇ κρατῶν εἰς τὴν ἀριστεράν χεῖρα σταυρόν καὶ ὑψῶν τὴν δεξιάν πρὸς μίαν μικρὰν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Τὰ γράμματα ἐλληνιστὶ κατὰ βυζαντινὴν γραφὴν.

Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1789 ἐδήμειυσεν ὅλα τὰ πολυτίμα σκευὴ τῶν ναῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰς πολυτίμους λειψανοθήκας καὶ διεσκόρπισε τὰ ἐν αὐταῖς ἅγια λείψανα. Ἐκτοτε χάνονται τὰ ἔχνη τῆς ἐν Ἀμιένη τιμίας κάρας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, ὡς λέγει ὁ Σλουμπερζέ καὶ ὁ Riant¹¹. Ἀλλὰ ἡμεῖς διὰ τὴν περαιτέρω τύχην τῆς τιμίας κάρας ἔχομεν εἰδικὴν μελέτην.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν προσκύνημα εἰς τὴν μονὴν Στουδίου.

Ἡ παλαιὰ βασιλικὴ τῆς μονῆς θὰ ἔλαμπεν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ λάμψει ὅταν τὴν 29ην Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους ἐωρτάζετο ἡ μνήμη τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ καὶ ἐπεσκέπτοντο αὐτὴν οἱ βασιλεῖς διὰ

τὸ 1688. Ἐξέδωκε Βυζαντινὴν Ἱστορίαν εἰς δύο μέρη, βυζαντινὰς μελέτας, βυζαντινοὺς συγγραφεῖς. Σπουδαῖα εἶναι τὰ γλωσσάρια αὐτοῦ (ἐλληνικὸν καὶ λατινικὸν) καὶ τὸ ἔργον τοῦ Constantinopolis Christiana, Paris 1680.

10) Ἡ γκραβούρα δημοσιεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ Γουσταύου Σλουμπερζέ ἐν *Eporée Byzantine, Seconde partie*, Paris 1900, σ. 613 καὶ κάτωθεν αὐτῆς γράφει ὁ Σλουμπερζέ: «περίφημος λειψανοθήκη ἐκ χρυσοῦ τῆς κάρας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἥτις ἐφυλάσσετο μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασεως εἰς τὸ Θησαυροφυλάκιον τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀμιένης».

11) «En France beaucoup des produits religieux de l' Art grec ou latin du Moyen age ont successivement disparu: les troubles de la réforme de la révolution ont sacrifié presque tous les autres». Riant, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 175-176.

νὰ προσκυνήσουν τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τὰ ὁποία ἐφυλάσσοντο ἐκεῖ. Οἱ βασιλεῖς ἤρχοντο εἰς τὴν μονὴν διὰ θαλάσσης ἐπιβαίνοντες βασιλικοῦ δρόμου καὶ ἀπεβιβάζοντο εἰς τὸν ὄρμον τὸν εὐρισκόμενον ἐξωθι τῆς παρὰ τὴν Προποντίδα Πύλης τῶν παραθαλασσίων τειχῶν, τῆς καλουμένης τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Στουδίου (σήμερον Ναρλῆ-καποῦ).

Τὰ τῆς τελετῆς περιγράφει λεπτομερῶς ὁ ἐστειμένος συγγραφεὺς Κωνσταντῖνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος εἰς τὸ ἔργον του «Ἐκθεσις βασιλείου τάξεως»¹² ὅπου λέγει: «Μηνὶ Αὐγούστου καθ' ἰστέον, ὅτι ὁμοίως ἐπιτελεῖται καὶ ἡ ἀποτομὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τῶν δεσποτῶν ἀπιόντων ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ναῷ εἰς Στουδίου. Τῷ ἔωθεν γὰρ προέρχεται πᾶσα ἡ σύγκλητος ἀπὸ σκαραμαγγίων¹³ εἰς τὰ Στουνδίου. Καὶ οἱ μὲν μάγιστροι καὶ πατρίκιοι καὶ ὀφφικιάλιοι¹⁴ ἴστανται ἐξω τῆς πρὸς θάλασσαν πόρτης¹⁵. οἱ δὲ τοῦ κουβουκλίου¹⁶ καὶ οἱ βασιλικοὶ καὶ οἱ τοῦ μαγλαβίου¹⁷ καὶ τῆς ἐταιρείας καὶ τὰ ἀρχοντογεννήματα εἰς τὸν ὄρμον, ἐνθα ὁ δρόμων ὁρμαῖ¹⁸. Ἰστέον, ὅτι οἱ τῆς μονῆς ἀββάδες ἀπὸ τῆς πόρτης ἕως τοῦ ὄρμου ἴστανται στιχηδὸν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ. Τῶν δὲ δεσποτῶν πλοὶ ἐρχομένων καὶ τῆς νηὸς ἐκβάντων, δηριγεύονται¹⁹ ὑπὸ τε τοῦ κουβουκλίου καὶ τῶν μαγλαβιτῶν καὶ τῶν τῆς ἐταιρείας, δηλονότι τοῦ ἡγουμένου προπορευομένου μετὰ θυμιατοῦ καὶ ἀββάδων μετὰ κηρῶν. Τῶν δὲ δεσποτῶν πλησιασάντων τῇ πόρτῃ, ἐνθα ἴστανται οἱ τε μάγιστροι καὶ πατρίκιοι καὶ ὀφφικιάλιοι, πίπτουσιν οἱ αὐτοὶ προσκυνοῦντες τοὺς δεσπότας, καὶ ἀνιστάμενοι συνακολουθοῦσιν ὀπισθεν αὐτῶν. Οἱ δὲ δεσπότης προπορευόμενος διὰ τοῦ ἐξἑρέου²⁰ ἀνέρχονται καὶ διὰ τῶν ἐκεῖσε διαβατικῶν εἰσέρχονται διὰ τοῦ πρὸς ἀνατολὴν δεξιῷ μέρους τοῦ νάρθηκος, ἀκείῃσε περιβαλλόμενοι τὰ ἑαυτῶν χρυσοπερίκλειστα σαγία²¹ ἄπτουσιν κηρούς, καὶ εἰσοδεύουσιν μετὰ τῶν ἱερέων, καὶ πάλιν ἄπτουσιν κηρούς. Ἰστέον, ὅτι εὐθὺς γίνεται ἡ εἴσοδος τῆς λειτουργίας καὶ ὑπὸ τοῦ πραιποσίτου λαβὼν ὁ πρῶτος βασιλεὺς θυμιατόν, θυμια καὶ δεξιᾷ τοῦ βήματος ἐρχόμενος (ἀκείῃσε γὰρ πρόκειται ἡ τοῦ Προδρόμου ἁγία κάρα), ἄπτουσιν ἐκεῖσε κηρούς, καὶ ταύτην ἀσπάζονται ἐξερχόμενοι εἰσέρχονται εἰς τὸ ἐκεῖσε μητατώριον²¹, καὶ ἐκβάλλουσιν τὰ σκαραμάγγια, καὶ περιβαλλόμενοι

12) Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου: «Ἐκθεσις βασιλείου τάξεως», ἔκδ. Βόννης, τ. 1-3, 1829-1840 σ. 562-563.

13) Εἰδικὰ ἐνδύματα ὀφφικιαλίων, λευκὰ χρυσοῦφανα.

14) Ἀνώτατοι ἀρχοντες ἀξιωματοῦχοι.

15) Ὁ περίβολος τῆς μονῆς Στουδίου ἐφθανε μέχρι τῆς Προποντίδος.

16) Αὐλικοί.

17) Οἱ ὀπλισμένοι.

18) Ὁ αὐτοκράτωρ ἤρχετο μὲ πολεμικὸν διὰ θαλάσσης.

19) Ὁδηγοῦνται (dirigo).

20) Βραχεῖα πορφυρὰ χλαμὺς μὲ χρυσὴν παρυφήν.

21) Μικρὸν δωμάτιον δεξιὰ τῆς κόγχης διὰ τὰ ἱερὰ ἄμφια.

Η ΠΡΕΒΕΖΑ ΕΤΙΜΗΣΕ ΤΟΝ ΕΝΔΟΞΟΝ ΑΥΤΗΣ ΗΡΩΑ ΟΔΥΣΣΕΑ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΝ

Ἡ ὡραία πόλις τοῦ Ἀμβρακικοῦ, ἡ Πρέβεζα, ἔζησε προσφάτως, κατὰ τὴν 15ην καὶ τὴν 16ην Ἰουλίου, ἡμέρας λαμπροτάτας, διατελοῦσα ἐν καταστάσει ἐκτάκτου ἐθνικῆς ἐξάρσεως καὶ ἀρρήτου μεγαλείου. Ἐτίμησεν ἀξιοχρέως τὸν ἐνδοξον αὐτῆς Ἡρωα, τὸν γενναῖον Ἀρχιστράτηγον τῆς δοξασμένης Ρούμελης — κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τοῦ 1821 — τὸν φλογόψυχον Ὀδυσσεά Ἀνδρουτσον. Καὶ διὰ τοῦτο, πᾶνυ δικαίως, εὐρίσκετο ἐπὶ ποδός, ἐγκαυχωμένη, πανηγυρίζουσα, καὶ προβάλλουσα πρὸς μίμησιν τὸν ἑξοχον κόσμον τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ, τῆς ἀνδρειωσύνης καὶ τῆς ἰδανικῆς φιλοπατρίας, ἐξικνουμένης καὶ μέχρῃς αὐτῆς τῆς αὐτοθυσίας!

*

Ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης, ὁ ἀκούραστος Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ.κ. Στυλιανός, μετὰ τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ Πρεβεζαίου κ. Θρασυβούλου Τσακαλώτου, Ἀντιστρατήγου, ἀξιοποίησιν τοῦ θρυλικοῦ Ζαλόγγου, ἐνθα ἀνυψώθη ὑπέρικαλλον Μνημεῖον ἐκπάγλου δόξης καὶ μαγαλείου διὰ τὰς Ἡρωίδας Σουλιώτισσας, αἵτινες ἐκεῖ ἄλλοτε ἐχόρευσαν τὸν χορὸν τῆς ἐλευθερίας, ἐθεώρησε χρέος ἱερὸν καὶ ἐθνικὴν ἀνάγκην τὴν ἱκανοποίησιν ταύτης τῆς πολυχρονίου καὶ ὅλως ἀδικαιολογήτου παραλείψεως, τ. ἔ. τῆς ἀπονομῆς ἰδιαίτερας τιμῆς, καὶ ἐκφράσεως ἀπὸ μέρους τῆς γενεθλίου Πόλεως εἰς τὸν ἀδικοσκοτωμένον αὐτῆς Ἡρωα Ὀδυσσεά Ἀνδρουτσον, ὅστις ἰδιαίτατα εἰς τὸ θρυλικὸν Χάνι τῆς Γραβιάς, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους ἐπικούς ἀγῶνας τοῦ ἁγίου 21 ἔδωκε τὸ «παρών», πρωταγωνιστήσας ἀπαράμιλλως καὶ ὑπερμαχήσας τῶν ἀθανάτων ἑλληνοχρι-

κολόβια ²² εἰσερχόμενοι ἵστανται εἰς τὸν γυναικίτην εἰς τὸ δεξιὸν πρὸς τοῦ εὐαγγελίου ἀκρόασιν. Εἴθ' οὕτως ἐξερχόμενοι εἰς τὸ ἐκεῖσε ἀναδενδράδιον κραματίζουσι, μεθ' ὧν ἂν κελεύσωσιν ἀρχόντων, διακονούντων ἐπὶ τοῦ κράματος τῶν ἀββάδων. Ἀπὸ δὲ τοῦ κράματος ἀνιστάμενοι ἀπέρχονται, δι' ἧς διῆλθον ὁδοῦ εἰς τὸν δρόμωνα δηριγευόμενοι καθὼς εἰρήκαμεν».

Ἡ τελετὴ αὕτη τοῦ βασιλικοῦ προσκυνήματος, τὸ ὁποῖον μὲ τόσον σεβασμὸν καὶ λεπτομερείας περιγράφει ὁ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος καὶ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ ἴδιος πολλάκις θὰ ἐπετέλεσε κατὰ τὰ ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀποδεικνύει πόσης τιμῆς ἀπῆλκεν ἡ ἐν τῇ μονῇ τῶν Στουδίου φυλασσομένη τιμία κάρα Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ἀπὸ τοῦς ἀνωτάτους τῆς πολιτείας ἀρχόντας.

Ν. Ε. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΣ

22) Εἶδος τηβέννου ἄνευ χειρίδων.

στιανικῶν ἰδεωδῶν, τῆς Πίστεως, τῆς Πατρίδος, τῆς ἀτιμῆτου ἐθνικῆς Ἐλευθερίας!

*

Τὴν 11ην Αυγούστου 1964, διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος (ὑπ' ἀριθ. 527) συνεκροτήθη εἰδικὴ ἐραδικὴ Ἐπιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Στυλιανοῦ — μετέχοντος εἰς αὐτὴν καὶ τοῦ Στρατηγοῦ Θρ. Τσακαλώτου, ὡς ἀντιπροέδρου — ἥτις ἀνέλαβε τοῦτο τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῶν τιμητικῶν ἐκδηλώσεων, ἀπὸ μέρους τῆς Πρεβέζης, εἰς τὸ ἐνδοξον αὐτῆς τέκνον, τὸν Ὀδυσσεά Ἀνδρουτσον.

Πρὸς τοῦτο διενήργησεν ἔρανον πρὸς συλλογὴν χρημάτων, ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸν γνωστὸν διάσημον γλύπτην κ. Νικόλαν τὴν φιλοτέχνησιν ἐνός, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἀνδριάντος τοῦ πολεμάρχου Ὀδυσσεῶς Ἀνδρουτσου, ὕψους 2,50 μ.

*

Τοῦ ἐν λόγῳ καλλιτεχνήματος περαιωθέντος καὶ τοποθετηθέντος προνοία τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος, εἰς τὴν ὡραιότητα παραλιακὴν πλατεῖαν τῆς Πρεβέζης, ἐπονομασθεῖσαν δ' ἐπὶ τούτῳ, τιμῆς ἕνεκεν, πλατεῖα Ὀδυσσεῶς Ἀνδρουτσου, ἀπεφασίσθη παρὰ τῆς διαληφθείσης Ἐπιτροπῆς, ὅπως, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, διακομισθῶσι τὰ ὁστὰ τοῦ Στρατάρχου ἀπὸ τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν, καὶ τοποθετηθῶσι εἰς τὴν, κάτωθεν τοῦ ἀνδριάντος, εἰδικῶς κατασκευασθεῖσαν, κρύπτην.

Δι' ἅπαντα ταῦτα, ὁ Σεβασμιώτατος Ἅγιος Νικοπόλεως, ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Στρατηγοῦ Τσακαλώτου, ἐκινήθη δραστηριώτατα ὅπου δεῖ, διὰ τὴν χορήγησιν τῆς πρὸς τοῦτο σχετικῆς ἀδείας, καὶ διὰ τὴν διάθεσιν κατόπιν πλοίου τοῦ Β. Στόλου, ἵνα κατὰ τὸν πλέον ἐπίσημον τρόπον μεταφερθῶσι τὰ λείψανα τοῦ Ἡρώος εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ Πρέβεζαν.

*

Καὶ πράγματι. Τὴν 12ην Ἰουλίου 1967, εἰς τὸ Ἀ' Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν, ἐγένετο ἡ ἐκταφὴ, μετὰ τὴν τέλεισιν Τρισαγίου ὑπὸ τοῦ ἐντεταλμένου Σεβ. Μητροπολίτου πρ. Καναδά κ. Ἀνατολίου, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Στρατηγοῦ Τσακαλώτου, τοῦ Δ/ντοῦ κ. Παναγοπούλου κ. ἄ. Τὰ ὁστὰ τοῦ Ἡρώος — καθὼς καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑλένης — ἐτοποθετήθησαν εἰς εἰδικὴν ἐπάργυρον λάρνακα, ἥτις διεκομίσθη, μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τοῦ Β/Π «Λέων», καί, ἐν τιμητικῇ συνοδείᾳ τοῦ τε Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἀνατολίου καὶ τοῦ Ὑποστρατήγου Ἐκπροσώπου τοῦ Γ.Ε.Σ. κ. Ζώη, μετεφέρθη εἰς τὴν Πρέβεζαν, εἰς τὸν λιμένα τῆς ὁποίας κατέπλευ-

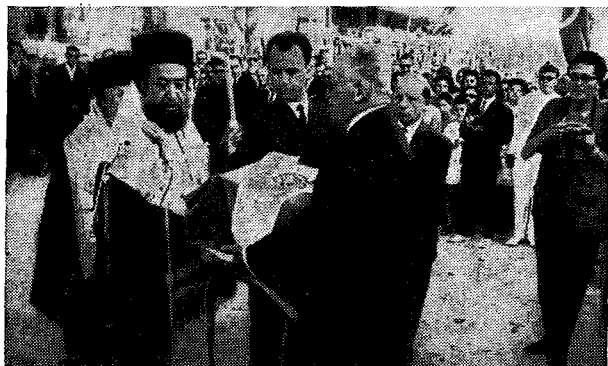
σε σημαιοστόλιστον τὸ πολεμικὸν τὰς μεσημβρινὰς ὥρας τῆς 15ης Ἰουλίου.

★

Κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα, ἐκδοθὲν παρὰ τῆς Νομαρχίας Πρεβέζης, τὴν 6ην ἀπογευματινὴν ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, εἰς τὸν ἐξειδικασμένον ἐν τῇ παραλία χῶρον, παρουσία τῶν Ἀρχῶν, Ἐπισήμων Πρεβέζης, Ἰωαννίνων καὶ ἄλλων γειτονικῶν πόλεων τῆς Ἠπείρου, ἐν μέσῳ δὲ συρροῆς Λαοῦ τῆς Πρεβέζης, ἐγένετο ἡ ἐκ τοῦ Β. Πλοίου μετακομιδὴ τῶν λειψάνων, φερομένων τιμητικῶς ὑπὸ ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ τοῦ πολεμικοῦ, τοῦ Μητροπολίτου πρ. Καναδᾶ προπορευομένου, ὅστις παραδίδων ἐπισήμως τὴν λάρνακα εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Νικοπόλεως κ. Στυλιανόν, προσεφώνησεν αὐτὸν οὕτω πως :

«Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ,

Ἐξεπλήρωσα τὴν ἀδελφικὴν παράκλησίν σου, ὡς Ποιμενάρχου Νικοπόλεως-Πρεβέζης καὶ Προέδρου

Ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Στυλιανὸς παραδίδων εἰς τὸν στρατηγὸν κ. Τσακαλώτον τὰ λείψανα τοῦ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου.

τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῆς Ρούμελης Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου καὶ τῶν τιμητικῶν δι' αὐτὸν ἐκδηλώσεων.

Ἡ παράκλησις ἦτο καὶ ἐθνικὴ ἐντολὴ καὶ ἰδιαιτέρα συγκινητικὴ τιμὴ δι' ἐμέ, νὰ συνοδεύσω ἀπὸ τοῦ Α' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν καὶ μέχρι τῆς Μητροπόλεώς σας, καὶ γενέτειράν του, τὰ ὁσᾶ τοῦ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου.

Τὰ συνώδευσα μὲ τετιμημένους ἀντιπροσώπους τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Ναυτικοῦ, τοὺς ὁποίους ὥρισεν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις τοῦ Στρατοῦ, τιμῶντος τὸν Ἀρχιστράτηγον τοῦ 1821, καὶ δι' ἐνὸς πολεμικοῦ τοῦ δοξασμένου στόλου τὸ ὅποιον διέθεσε.

Ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ μοῦ εἶναι ἀξέχαστη, ἀφοῦ κρατῶ εἰς τὰ χέρια του τὰ ὁσᾶ ἐνὸς τῶν Ἡγετῶν—Ἐλευθερωτῶν τοῦ ἔθνους μας.

Μὲ ἄφατον συγκίνησιν τὰ παραδίδω εἰς τὴν Σεβασμιότητά σας, τὸν Ποιμενάρχην τῆς πόλεως ταύτης καὶ γενετείρας τοῦ Ἀνδρούτσου, διὰ ν' ἀναπαυθοῦν

ἐδῶ, ὅπου εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, προσθέτων : Εἰς τὰς σημερινὰς δυσκόλους ἡμέρας τοῦ κόσμου καὶ τῆς Πατρίδος, ἃς φρονιματισθῇ ἡ νεολαία μας, καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τὴν ἀκλόνητον φιλοπατρίαν καὶ ἀφοβὸν αὐτοθυσίαν τοῦ Πολεμάρχου Ἀνδρούτσου, καὶ ὄλων τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ 1821.

Ἄς εἶναι ἐλαφρὰ ἡ γῆ τῆς πατρίδος του, ἡ ὁποία ἀμέσως θὰ τὰ δεχθῇ. Καὶ ἃς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ 1821 Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου, τετιμημένου τέκνου τῆς δοξασμένης πόλεως Πρεβέζης.

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ,

Ἀδελφικῶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐκάματε ὡς Ποιμενάρχης τῆς πόλεως ταύτης καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὴν προσλαλιὰν ταύτην ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Στυλιανός, μετὰ φωνῆς παλλομένης ὑπὸ ἰσχυρῶν συναισθημάτων βαθυτάτης συγκινήσεως, ἀπήντησεν εἰπὼν μετὰ ἄλλων τὰ ἑξῆς :

«Βαθεῖαν κατάνυξιν, ψυχικὴν ἑξαρσιν καὶ ἀσυγκράτητον ἐνθουσιασμόν αἰσθάνεται ὁ λαὸς τῆς Πρεβέζης, οἱ φιλοπάτριδες ἀπόγονοί σου, μεγάλῃ Ἡρώα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ὀδυσσεῦ Ἀνδρούτσε, διότι ὑποδέχεται τὰ λείψανά σου εἰς τὴν γενέτειράν σου. Ὑψίστη τιμὴ διὰ τὴν Πρεβέζαν, καὶ διὰ τὴν Ἠπειρον γενικώτερον. Διότι, ἐδῶ ἀντίκρισες τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Καὶ ἐδῶ ἐγαλουχήθης μὲ τὸ γλυκὺ ὄνειρον τῆς Ἐλευθερίας ! Καὶ ἐδῶ ἐτάνυσες τὰς πτέρυγές σου, διὰ νὰ φέρῃς μῆνυμα λυτρώσεως εἰς τὴν ἀπ' τοὺς Τούρκους σκλαβωμένην Ἑλλάδα μας.

Δόξα καὶ τιμὴ εἰς Σέ. Διότι, ἐκράτησες ὑπερήφανα τὴν γαλανόλευκον σημαίαν, τὴν ὁποίαν ὕψωσες εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς, καὶ εἰς ἄλλα ὀρόσημα τῆς ἐθνικῆς δόξης. Καὶ ἐδειξες μὲ τὴν ἀνδρείαν σου, τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν θυσίαν σου, ὅτι ἀξίζει ὁ Ἕλλην νὰ ζῇ καὶ νὰ πεθάνῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα !

Ἐντὸς ὀλίγου τὸ εὐλογημένον χῶμα τῆς Πρεβέζης θὰ δεχθῇ αὐτὰ τὰ τίμια λείψανά σου. Καὶ ἡ μορφὴ σου, σελαγίζουσα καὶ ἀκτινοβολοῦσα, ἀποκαλυπτομένη δ' αὖριον ἀπὸ τὸν λαοφιλεῖ Βασιλέα Κωνσταντῖνον, θὰ ἐμπνέῃ ὅλους τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰ μεγάλα καὶ τρισάγια ἰδανικά, ὑπὲρ ὧν ὑπερμάχησες καὶ ἐθυσιάσθης !

Ἡ ἔλευσίς σου συμπύπτει μὲ ἓνα ἱστορικὸν γεγονός, τὴν ἐθνικὴν ἀναδημιουργίαν τῆς Πατρίδος μας, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ἡ Ἐθνικὴ μας Κυβέρνησις, ἐμπνεομένη ἀπὸ τὸ αὐτὸ ἰδεῶδες τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, ἀπὸ τὸ ὅποιον καὶ Σὺ ἐνεπνέεσο.

Ἐνώπιον ὄλων μας, καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, θὰ ἀκτινοβολῇ ἡ ἐθνικὴ σου Προσωπικότης, ὁ ὑπέροχος ἀνδριάς σου. Πρὸ αὐτοῦ θὰ προσέρχωνται οἱ νέοι, ὡς εὐλαβεῖς προσκυνηταί, διὰ νὰ φρονιματίζωνται ἀπὸ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν ἀρετὴν σου. Θ' ἀποτελῇ ἀληθὲς ἀλεξιτήριον κατὰ τοῦ ὕλιστικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ ἡ φωτεινὴ Μορφὴ σου. Καὶ σὰν ἐθνικὸς φάρος, θὰ φωτίξῃ ὅλους τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς ἡθικὰς ἀξίας, εἰς τὴν λεωφόρον τῶν μεγάλων ἐθνικῶν ἰδανικῶν.

Με συγκίνησιν ὑποδεχόμενος τὰ τετιμημένα λείψανά Σου, ἀναφωνῶ, μετὰ τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ Λαοῦ: Αἰωνία καὶ τρισέξοδος ἡ μνήμη σου, ἔνδοξε Ἀρχιστράτηγε Ὀδυσσεῦ Ἀνδρούτσου!

Μετὰ τὴν τοιαύτην προσφώνησιν παρέλαβεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν ἐπάρχυρον λάρνακα, τὴν φέρουσαν τὰ ὀστέα τοῦ Ἡρώος, κεκαλυμμένην διὰ τῆς γαλανολεύκου, τὴν μετέδωκεν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν Ἀντιστράτηγον—ἐπίτιμον Ἀρχηγὸν τοῦ Γ.Ε.Σ. κ. Θρ. Τσακαλώτον, καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν ἀνώτερον στρατιωτικὸν Διοικητὴν Πρεβέζης καὶ Λευκάδος, ταξίαρχον κ. Π. Σκαλούμπαν.

Κατόπιν ἐγένετο ἐκκίνησις τῆς σχηματισθείσης πομπῆς, ἀποτελεσθείσης ἐκ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν ἐν Πρεβέζῃ Ἐκπαιδευτηρίων, τῆς Μουσικῆς τῆς VIII Μεραρχίας Ἡπείρου, Προσκόπων, Ὁδηγῶν, τῆς Φιλαρμονικῆς Πρεβέζης, τῶν ἱερῶν Ἐξαπτερύγων, τοῦ χοροῦ τῶν Ἱεροψαλτῶν, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν Ἐπισήμων καὶ πλῆθους Λαοῦ, πλαισιωμένης καὶ διὰ Στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, ἥτις κατηρθύνθη εἰς τὴν νεόδμητον παρالياκὴν πλατεῖαν, ἐν ἣ εὐρίσκετο πρὸ πολλοῦ, κεκαλυμμένος διὰ τῆς κυανολεύκου, ὁ ἀνδριὰς τοῦ Ὁδ. Ἀνδρούτσου.

Αὐτόθι, ἐν μέσῳ κατανυκτικῆς ἀτμοσφαιρας, ἐψάλλη ἐπιμνημόσυνος δέησις, καὶ μετ' αὐτὴν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀνωτέρου Στρ. Διοικητοῦ, κατέθεσε τὴν λάρνακα μετὰ τὰ λείψανα εἰς τὴν, ὑπὸ τὸν ἀνδριάντα, κρύπτῃ. Ἐπηκολούθησε κατὰ θέσιν στεφάνων ἀπὸ μέρους τῶν παρισταμένων Ἐπισήμων καὶ λοιπῶν Ὁργανώσεων Πρεβέζης, σιγὴ ἐνός λεπτοῦ, καὶ ἤχθη εἰς πέρας τὸ πρῶτον μέρος τῶν ἐορτῶν.

★

Ἡ δευτέρα φάσις τῶν ἐπιβλητικῶν ἐορτίων ἐκδηλώσεων ὑπὲρ τοῦ ἀνιδίμου Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου συνετελέσθη τὴν ἐπομένην, ἡμέραν Κυριακὴν.

Περὶ ὥραν 4ην μ.μ., ἀφίκοντο αἱ Α.Α.Μ. οἱ Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος καὶ Ἄννα Μαρία, ἐκ τοῦ ἀεροδραμίου Ἀκτίου, εἰς τὴν Πρέβεζαν, γενόμενοι ἐνθουσιωδῶς δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Λαοῦ τῆς Πρεβέζης, ἥτις ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς εἶχε σηματοδοτηθῇ καὶ ἐδονεῖτο ἀπὸ ἐθνικὸν παλμόν, ὑπερῃφάνειαν πατριωτικὴν, αἱ δὲ χαρμόσυνοι κωδωνοκρουσαὶ ὅλων τῶν Ναῶν αὐτῆς μετερσίουν πραγματικῶς πάντων τὰς καρδίας.

Πρὸ τοῦ ἀνδριάντος ἐτελέσθη καὶ πάλιν ἐπιμνημόσυνος δέησις, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Στυλιανοῦ, ἐν συμπαραστάσει τοῦ τε Σεβ. Μητροπολίτου πρ. Καναδᾶ κ. Ἀνατολίου καὶ λοιπῶν ὀφφικιοῦχων Κληρικῶν.

Κατόπιν ὁ Ἀντιστράτηγος Θρασύβουλος Τσακαλώτος εἶπε τὸν προσήκοντα λόγον, ἀναπτύξας τὰ τῆς γεννήσεως, ζωῆς, δράσεως, τὰ τῶν κατορθωμάτων καὶ τῆς στυγεραῆς δολοφονίας τοῦ ἐθνικοῦ Ἡρώος Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου, ἐν κατακλείδι δὲ παρεκάλεσε τὸν Βασιλέα, ὅπως εὐδοκίησῃ καὶ ἀποκαλύψῃ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀνδρούτσου.

Πράγματι, εὐθὺς ἀμέσως, ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς ἠγέρθη, κατηρθύνθη στερεῶ τῷ ποδὶ πρὸς τὸν ἀνδριάντα, τὸν ἀπεκάλυψε—καὶ ἐφάνη τότε ἐπιβλητικὸς, ἀκτινοβόλος—, κατέθεσεν ἐν συνεχείᾳ στέφανον ἐκ δάφνης, ἐχαίρετῃσε, ψαλλομένου τοῦ «Πολυχρονίου» καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ὑμνου. Καί, μετὰ τὸ «Δι' εὐχῶν...», ἀπεχώρησε μετὰ τῆς Βασιλίσσης, ἐν μέσῳ καὶ πάλιν φρενίτιδος γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

★

Τοιοιτοτρόπως ἡ Πρέβεζα εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴν εὐτυχίαν ν' ἀπολαύῃ ἐπὶ δύο ἡμέρας, στιγμὰς δόξης,

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀνδριάντος Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου καὶ τὴν κατὰ θέσιν τοῦ στεφάνου.

μεγαλείου, ὑπερτάτης συγκινήσεως, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσον, πλὴν, τῶν Βασιλέων, προσῆλθον εἰς τὰς ἑορτάς διακεκριμένοι ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Στρατοῦ ξηρᾶς, θαλάσσης, ἀέρος, καὶ ἄλλαι προσωπικότητες, μετὰξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο καὶ οἱ ἄμεσοι ἀπόγονοι τοῦ τιμωμένου Ἡρώος

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΝ

Οἱ Καθηγηταὶ καὶ Φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οἵτινες μετέσχον τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐκδρομῆς εἰς Ἰταλίαν, κατὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα μέσω Γιουγκοσλαβίας ἐπιστροφὴν των ἐστάθμευσαν εἰς Βελιγράδιον, ἔνθα ἔτυχον ἀδελφικῆς τῷ ὄντι ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ.κ. Γερμανοῦ καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου.

Ἄν καὶ ἔφθασαν εἰς Βελιγράδιον περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 27ης Ἰουνίου, ἀνέμενον αὐτοὺς οἱ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ.κ. Μπλάγκοτσα Γκαρντάσεβιτς καὶ Στόγιαν Γκόσεβιτς, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὸν φιλελληνισμόν καὶ τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Οἱ καθηγηταὶ οὗτοι, ἀφοῦ συνώδευσαν τοὺς Ἕλληνας ἐπισκέπτας εἰς ἀδελφικὸν δεῖπνον ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς Ἱερατῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, ἐτακτοποίησαν διὰ τὴν διανυκτέρευσιν τοὺς μὲν φοιτητὰς εἰς τοὺς κοιτῶνας τοῦ Σεμιναρίου τούτου, τοὺς δὲ καθηγητὰς ἐν τινὶ τῶν καλυτέρων ξενοδοχείων τοῦ Βελιγραδίου.

Ἄν καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκδρομῆς προέβλεπεν ἀναχώρησιν τὴν ἐπομένην δι' Ἑλλάδα, τῇ ἐπιμῶνι παρακλήσει τῶν Σέρβων καθηγητῶν οἱ Ἕλληνες ἐπισκέπται παρέτειναν ἐπὶ μίαν ἡμέραν τὴν διαμονὴν των ἐν Βελιγράδιῳ, παραμειναντες καὶ δευτέραν νύκτα ὡς φιλοξενούμενοι τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τυχόντες κατὰ πάντα ἀδελφικῆς καὶ ἀβραμιαίας φιλοξενίας.

Τὴν πρωΐαν τῆς 28ης Ἰουνίου, καθ' ἣν ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία ἐώρταζε τὴν μνήμην τοῦ Σέρβου ὁσιομάρτυρος Λαζάρου, ὅστις ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1389 εἰς τὴν γνωστὴν μάχην τοῦ Κοσσυφοπεδίου, οἱ Ἕλληνες καθηγηταὶ καὶ φοιτηταί, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐξαίρετου καθηγητοῦ κ. Στόγιαν Γκόσεβιτς, —ὅστις ἔχει σπουδάσει ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἔχει νυμφευθῇ ἑλληνίδα θεολόγον καὶ ὁμιλεῖ καὶ γράφει ἀπταιστῶς τὴν Ἑλληνικὴν—, ἐπεσκέφθησαν κεντρικοὺς ναοὺς τοῦ Βελιγραδίου καὶ κατέλυσαν εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ναὸν τοῦ ἁγίου Λαζάρου, ἔνθα ἐτέλει τὴν Θ. Λειτουργίαν ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανός. Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσαντα συγκινητι-

κὴν λιτανεῖαν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ οἱ Ἕλληνες ἐπισκέπται ἀνεμίχθησαν μετὰ τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν καὶ ἔψαλαν ἑλληνιστὶ τμήματα τῆς λιτανείας. Περὶ τὸ τέλος τῆς λιτανείας, ἥτις ἐμαρτύρει τὴν ζωσαν πίστιν τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανός ἐκήρυξε μετὰ ἀπαράμιλλον παλμόν τὸν θεῖον λόγον, καλέσας τὸν σερβικὸν λαὸν νὰ μένη πιστὸς εἰς τὰς ὀρθοδόξους παραδόσεις καὶ νὰ ὁδηγῇ τὰ τέκνα του εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς καὶ πανηγυρεῖς.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Λιτανείας ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας ἐν τινὶ τῶν παρακειμένων αἰθουσῶν τοῦ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγ. Λαζάρου ἐδεξιώθη τοὺς Ἕλληνας ἐπισκέπτας, προσέφερεν εἰς αὐτοὺς ἀναψυκτικὰ καὶ τοὺς προσεφώνησε, τονίσας κατ' ἀρχάς, ὅτι τοὺς δεξιούται προχείρως καὶ ἄνευ πρωτοκόλλου, ἀλλὰ μετ' ἀγάπης πολλῆς, ἥτις εἶναι ἀνωτέρα τοῦ πρωτοκόλλου. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ εἶπεν, ὅτι συνεχάρει ἐκ τῶν πρώτων τὸν νέον Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον, τὸν ὁποῖον «γνωρίζει ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὡς δεδοκιμασμένον καὶ ἀφωσιωμένον τέκνον τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας», ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς συχνῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων πρὸς προβολὴν τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸν κόσμον. Τέλος, ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Ἑλλήνων καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἡνύχθη, ὅπως μία τῶν προσεχῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐκδρομῶν τῆς Σχολῆς ταύτης ἀφιερωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου καὶ ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν μνημείων καὶ ἰδρυμάτων τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου ἀπήντησεν ὁ Κοσμητὴρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, τονίσας τὴν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου ἐξαρθεῖσαν κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του ἀνάγκην τῆς συνεχοῦς ἐπικοινωνίας καὶ ἀνταλλαγῆς κληρικῶν, καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ ἐκφράσας τὰς θερμὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Ἑλλήνων ἐπισκεπτῶν διὰ τὴν μεγάλην φιλοξενίαν, τῆς ὁποίας ἔτυχον καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀξία εἶναι ἐτι μεγαλυτέρα, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι αὕτη προήρχετο οὐχὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὑστερήματος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου.

Μετὰ ταῦτα, ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, οἱ Ἕλληνες καθηγηταὶ καὶ φοιτηταί, συνοδευόμενοι καὶ ξεναγούμενοι ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ.

τῆς Πρεβέζης καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀδελφοὶ Ὁδυσσεὺς καὶ Νικόλαος Ἀνδρουτσός.

Πολλῶ μᾶλλον ἡ Πρέβεζα ὅμως ὑπερχαίρει, διότι κατακοσμεῖται διὰ τῆς τετιμημένης Μορφῆς τοῦ ἐπιλέκτου αὐτῆς καὶ ἐνδόξου τέκνου Ὁδυσσεῶς Ἀνδρουτσοῦ, ἀλλὰ ταῦτοχρόνως ἐπειδὴ ἤδη κατέχει εἰς τὰ ἱερά αὐτῆς χώματα τὰ τίμια λείψανα αὐτοῦ, εὐρόντος οὕτω πως τελείαν ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς!

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Νικοπόλεως

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

13. Σχέσεις 'Εκκλησίας και Πολιτείας

Τὸ περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει σχέσεων κεφάλαιον δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὁλοκληρωθέν, ἂν μὴ διελάμβανε καὶ περὶ τῶν σχέσεων 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἵνα διατυπώσῃ καὶ τὴν ἐν προκειμένῳ τηρητέαν δεοντολογίαν.

Ὡς γνωστόν, αἱ σχέσεις 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας ποικίλλουσι κατὰ τόπους. Εἰδικώτερον δέ, ὁμιλοῦντες περὶ τῶν σχέσεων τῆς 'Ορθοδόξου ἡμῶν 'Εκκλησίας πρὸς τὰς ἐπὶ μέρους πολιτείας τῶν χωρῶν, ἐν αἷς διαβιοῦσιν ὀρθόδοξοι πληθυσμοί, διακρίνομεν διάφορα συστήματα διέποντα τὰς σχέσεις ταύτας. 'Εὰν ἐξαίρεσωμεν τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς οἱ ὀρθόδοξοι πολῖται ἀποτελοῦσι μειονότητα ἐν ταῖς χώραις ἐνθα διαβιοῦσιν, ἀγόμεθα εἰς ἐντόπισιν τοῦ θέματος εἰς τὰς χώρας ἐκείνας, ἐνθα ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική, καθ' ἑξοχὴν δ' εἰς τὴν ἡμετέραν Χώραν, τῆς ὁποίας ὁ λαὸς ἐμφανίζει ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν θρησκευτικὴν ὁμοιογένειαν καὶ συμπαγῇ ἐνότητα ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ.

'Εν Ἀμερικῇ, Εὐρώπῃ καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ ὀρθόδοξοι διατελοῦντες ἐν μέσῳ ἀλλοδόξων ἢ καὶ ἀλλοθρήσκων, εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἡναγκασμένοι νὰ μὴ ὑπολογίζωσιν εἰς ἄλλην συμπαραστάσιν τῆς Πολιτείας, πέραν τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἐλευθέρως, καὶ ἀνεμποδίστου ἐκτελέσεως τῆς ὀρθοδόξου θείας λατρείας. Εὐλόγως, δὲ θεωρεῖται ἀρκετόν, ἂν οὐδεμία ἐπέμβασις τῆς Πολιτείας εἰς τὰ τῆς 'Εκκλησίας γίνεται, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐὰν εἶναι διησφαλισμένα τὰ δίκαια καὶ ἡ νόμιμος προστασία τῆς θρησκευτικῆς (καὶ ἐθνικῆς ἅμα) μειονότητος τῶν ὀρθοδόξων.

'Εν ταῖς κυρίως ὀρθοδόξοις Χώραις (Βαλκανικαῖς καὶ Σλαβικαῖς) αἱ σημεριναὶ συνθήκαι τῶν οἰκείων ἀθροιστικῶν Κρατῶν, ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν καὶ τὴν θρησκείαν καθόλου, ἔφερον τὰς 'Εκκλησίας εἰς κατὰστασιν

Γκόσεβιτς, ἐγνώρισαν τὰ ἀξιοθέατα καὶ τὸ κέντρον τῆς πόλεως τοῦ Βελιγραδίου.

Τὸ ἑσπέρως τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Κοσμήτωρ καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου παρέθεσαν δεῖπνον, καθ' ὃ ἐγένοντο προπόσεις καὶ ἀντηλλάγησαν προσφωνήσεις ὑπὸ τῶν Κοσμητόρων τῶν δύο Σχολῶν κ.κ. Τσέντομιρ Ντράσκοβιτς καὶ Θεοδώρου, οἵτινες ἐξῆραν τὴν σημασίαν τῶν ἀδελφικῶν ἐπαφῶν μεταξὺ τῶν Καθηγητῶν καὶ Φοιτητῶν τῶν 'Ορθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν. Μετὰ τὸ δεῖπνον οἱ Ἕλληνες Καθηγηταὶ καὶ φοιτηταὶ μετέβησαν εἰς τι τῶν κεντρικῶν θεάτρων τοῦ Βελιγραδίου πρὸς παρακολούθησιν παραστάσεως λαϊκῶν χορῶν.

Τὴν ἐπομένην, 29ην Ἰουνίου, οἱ Ἕλληνες ἐκδρομεῖς ἀνεχώρησαν ἐκ Βελιγραδίου διὰ Θεσσαλονίκην.

διωγμοῦ, σκληροτέρου ἀρχικῶς, ἡπιωτέρου (καὶ δολιωτέρου) βραδύτερον. Κατ' ἀνάγκην δ' αἱ δημιουργηθεῖσαι σχέσεις τῶν 'Εκκλησιῶν τούτων πρὸς τὰς ἀντιστοίχους Πολιτείας ἦσαν—καὶ εἶναι ἐν πολλοῖς εἰσέτι—σχέσεις ἀμύνης καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ Γραφικοῦ «ἐξ α γ ο ρ α ζ ὁ μ ε ν ο ι τ ὸ ν κ α ι ρ ὸ ν, ὅ τ ι α ἰ ἡ μ ἔ ρ α ι π ο ν η ρ α ἰ ε ἰ σ ι ν» ('Εφ. ε', 16). Τὸ Γραφικὸν τοῦτο λόγιον ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἐνδεδειγμένην δεοντολογίαν τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν κρίσεων ὄντως καὶ δυσχερῶν περιστάσεων, ἐν αἷς διατελοῦσιν αἱ εἰρημέναι 'Εκκλησίαι.

Τόσον δ' αἱ ἐμπερίστατοι αὗται 'Εκκλησίαι, ὅσον καὶ αἱ προμνημονευθεῖσαι ὀρθόδοξοι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκκλησιαστικαὶ μειονότητες, βαρύνονται μὲ τὴν εὐθύνην τῆς διαφυλάξεως ἀμωμήτου καὶ ἀπαραθόρου τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος τῶν πιστῶν, ἀνευ συσχηματισμῶν καὶ προσαρμογῶν πρὸς τὸν ἀλλόδοξον καὶ ἀλλόφυλον κόσμον, τοσούτω μᾶλλον καθόσον ἡ νικήσασα τὸν κόσμον πίστις ἡμῶν διαθέτει ἀείποτε τὴν δύναμιν τῆς ἐπιβιώσεως καὶ ὑπερισχύσεως καὶ τῶν Νερῶνων διωκτῶν αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ τὴν αἴγλην καὶ τὸ κύρος, ἵνα «μ α ρ τ υ ρ ῆ τ ῇ ἁ λ η θ ε ἰ α» καὶ προβάλλῃ ἀκτινοβόλον τὴν ὀρθόδοξον παρουσίαν ἐν τῷ κόσμῳ.

★

Περὶ τῶν ἐν τῇ Χώρᾳ ἡμῶν σχέσεων 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας, διάφοροι ἀπόψεις διατυπώνονται, καὶ διάφορα συστήματα τοιούτων σχέσεων προβάλλονται.

Αἱ δύο ἀκρᾶ ἰαίθεσις ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὰ συστήματα τοῦ π λ ῆ ρ ο υ ς χ ω ρ ι σ μ ο ῦ τῆς 'Εκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας, ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς π λ ῆ ρ ο υ ς ἄ ν α μ ε ἰ ξ ε ω ς τῆς Πολιτείας εἰς τὰ τῆς 'Εκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου. Δὲν ἐνδείκνυνται ὅμως δεοντολίκως τὰ συστήματα ταῦτα. Τὸ μὲν πρῶτον ἀντεδείκνυται διότι ἡ ὀρθόδοξία ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ 'Εθνους ἡμῶν· ἡ δὲ κιβωτὸς τῆς ὀρθοδοξίας ἡμετέρα 'Εκκλησία ἀπετέλεσε πάντοτε τὴν μητέρα τοῦ 'Εθνους καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας. 'Οθεν προσκοῦει εἰς τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα—καὶ εἶναι ἐθνικῶς ἀσύμφορος—ὁ διαχωρισμὸς τῆς 'Εκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας, διὰ γε τὸ ἀδιάσπαστον τῆς συνυφανθείσης ἐνότητος τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν, καὶ διὰ τοὺς κοινούς ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀγῶνας τοῦ 'Εθνους, καὶ διὰ τὰς ἀμοιβαίας ὑπηρεσίας τοῦ χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν ἑλληνισμόν καὶ τὰν ἀνάπαιν. Ἡ ὀρθόδοξος πίστις καὶ ἡ ὀρθόδοξος 'Εκκλησία εἶναι οἱ ὕψιστοι ἐνοποιοὶ παράγοντες τοῦ 'Εθνους· καὶ ἅρα καταλυτικῶς ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος θὰ ἐνεργήσῃ ὁ χωρισμὸς 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας· καὶ θρησκευτικῶς εἰσέτι θὰ ἀποβῇ ἐπιζήμιος, διότι θὰ ἀποκόψῃ τὰς γεφύρας τὰς συναπτούσας εἰς ἓν ἐθνικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζώπυρα, παραδόσεις, ἔθιμα, θέσμια.

Ἐξ ἰσου ἀντεδείκνυται καὶ ἡ πλήρης ἀνάμειξις τῆς Πολιτείας εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀθετοῦσα τὴν θεϊότητα τῆς Ἐκκλησίας (ὡς θείου Καθιδρύματος, θεανθρωπίνης ὑποστάσεως) καὶ παραγνωρίζουσα τὸ θεμελιῶδες Κυριακὸν λόγιον «Τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ Θεῷ» (Ματθ. κβ', 21). Ὁ Καισαροπαπισμὸς δὲν θεωρεῖται ὑγιὲς σύστημα σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἀποκρούεται ὅσον καὶ ὁ ἀντικρὺς ἀντίθετος αὐτοῦ παπποκαισαρισμὸς, τὸ γνωστὸν ἐν τῇ Δύσει ἱεροκρατικὸν πολίτευμα.

Συζητήσιμοι ὅθεν ἀπομένουσιν αἱ μέσαι λύσεις, αἱ ἀκούουσιν εἰς τὰ ὀνόματα τῆς συναλλαγῆς, ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς νόμου κρατοῦσης Πολιτείας, ἀφ' ἑτέρου. Ἐκ τούτων ἡ πρώτη εἶναι ἡ ὀντως ἀρίστη, ὡς διασώζουσα τὴν αὐτοτέλειαν καὶ τὴν περιωπὴν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς σύμπραξιν καὶ συνεργασίαν φέρουσα ταύτας, ἐν ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ καὶ συνεννοήσει ἀπαραιτήτῳ, δίχα ἀγνοήσεως τῆς μὲν ὑπὸ τῆς δέ, δίχα ὑπερβασιῶν εἰς βάρος τῆς ἑτέρας, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἐπιδιωκόμενου κοινοῦ σκοποῦ τῆς ἐθνικοθηρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ σωτηρίας τοῦ λαοῦ. Ἡ δευτέρα ἔχει ἀνάγκην διασαφήσεων, ἵνα ἐξηγηθῇ—καὶ μὴ παρερμηνεῖται—ἡ ἔννοια τῆς «νόμου κρατοῦσης» Πολιτείας.

Ἡ Πολιτεία ἀναμφιβόλως ἔχει ὡς ἔργον καὶ ἀποστολὴν, ἵνα ρυθμίσῃ διὰ νόμων τὰς ἐν γένει σχέσεις τῶν πολιτῶν. Ὅθεν ὑπεστηρίχθη (καὶ κατὰ τὰς προσφάτους ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεις ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ θέματος, ἀφορῶντος εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν μονομερῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατασταθέντων μητροπολιτῶν καὶ εἰς τὴν ρύθμισιν συναφῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων), ὅτι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ νὰ νομοθετῇ αὕτη καὶ μόνη περὶ πάντων τῶν θεμάτων, ἐξ ὧν δημιουργοῦνται ἐννομοί σχέσεις, οὐδεὶς δ' ἕτερος δύναται νὰ ἀντιτιπῇ τὰ δικαιώματα τούτου, ἄρα οὐδ' ἡ Ἐκκλησία, ἵνα ρυθμίσῃ τὰ ἴδια αὐτῆς θέματα. Τὸ ἐπίμαχον τοῦτο σημεῖον τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τὸ καὶ θεμελιωδέστερον, ἐξ οὗ ἀπορρέουσι καὶ προσδιορίζονται αἱ λύσεις τῶν ἐπὶ μέρους συναφῶν ζητημάτων, ἐνετοπίσθη, κατὰ τὴν πορείαν καὶ ἐξέλιξιν αὐτοῦ, εἰς δύο κυρίως διαμφισβητήσεις, περὶ τῶν ὁποίων ἐν συνεχείᾳ ὁ λόγος.

Α'. Ἐτέθη ζήτημα Συνταγματικῆς κατοχυρώσεως τοῦ κύρους τῶν ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὑπεράνω τῶν νόμων καὶ ἐνέων καὶ μὴ δυναμένων ν' ἀλλοιωθῶσι ποσῶς δι' ἐναντίων νομικῶν διατάξεων. Καὶ ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων, ὅτι δῆθεν χωρεῖ διάκρισις τῶν ἱ. Κανόνων, εἰς ... δογματικούς (!) καὶ μὴ, τῶν πρώτων ἀπολαυόντων ἀπὸ τοῦ Συνταγματικῆς κατοχυρώσεως, τῶν δὲ λοιπῶν δυναμένων νὰ τροποποιηθῶσι διὰ τῆς βουλῆσεως τοῦ πολιτειακοῦ νομοθέτου, ἐφ' ὅσον δὲν ἀφορῶσιν εἰς δογματικὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας.

Δυστυχῶς δ' ἡ ἀποφῆς αὕτη ἀπετέλεσε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ νομολογίαν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Δὲν εἶναι νέον τὸ ἀνακῦψαν τοῦτο ζήτημα. Πρὸ ἐξηκονταετίας ἐπελήφθη αὐτοῦ ἡ ὁλομέλεια τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ὁ ἀοίδιμος Εἰσαγγελεὺς παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Δ. Τζιβανόπουλος. (Βλ. γνωμοδότησιν τοῦ τελευταίου, ἐν «Συνδικαῖς Ἐγκυκλίαις» Τόμ. Α', σελ. 144 ἐ. καὶ ἐγκύκλιον αὐτοῦ πρὸς τοὺς παρ' ἐφέταις εἰσαγγελεῖς, αὐτόθι· σελ. 191· ὡς καὶ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν τῆς ὁλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὑπ' ἀριθ. 15 τῆς 26-2-1909, αὐτόθι· σελ. 188 ἐ. Αὗται προὐκλήθησαν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀναφυνέντος ζητήματος περὶ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς παύσεως τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ νεωκόρων). Γράφει δ' ὁ εἰρημένος περιάκουστος Εἰσαγγελεὺς :

«Παντελῶς ἀστήρικτος εἶναι ἡ ἐξενεχθεῖσα γνώμη, ὅτι οἱ Κανόνες τῶν Συνόδων εἶναι, κατὰ τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν ἐκ τούτου ἀπορρέουσαν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν, διατάξεις, θεμελιῶδεις καὶ ἀμετάβλητοι μόνον εἰς πᾶν ὅτι ἀφορᾷ τὰ δόγματα, πᾶσα δὲ ἄλλη τῶν Συνδικῶν Κανόνων διάταξις ἄσχετος πρὸς τὸ δόγμα ἰσχύει ὡς νόμος τοῦ Κράτους, ἐφ' ὅσον διὰ νεωτέρου νόμου δὲν ἐτροποποιήθη. Τούναντιον τὸ Σύνταγμα, καθορίσαν ἀπεριφράστως, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀναποσπάστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κων/πόλει Μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου Ἐκκλησίας, τηρεῖ ἀπαρσαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς τε ἱεροὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνδικούς Κανόνες καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις, πολλὴν καὶ συνετὴν ἐπεδείξατο πρόνοιαν, ὅπως μὴ κατ' ἐλάχιστον διασαλευθῇ ἡ ἐλευθέρᾳ ἐνέργεια τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ νομίμῳ αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ καὶ δημιουργηθῇ ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς Ἑλλάδος προηγούμενον, ὅπερ ὀλεθρίως ἡδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐν ταῖς ὑπὸ ξενικὴν καὶ δὴ καὶ ἀλλόδοξον πολιτικὴν Ἀρχὴν ὑφισταμέναις Ὁρθοδόξοις Ἐκκλησίαις» (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 146).

Κατοχυροῖ δὲ τὴν ἀδιάσειστον ταύτην γνώμην του, προλογιζόμενος ὡς ἑξῆς :

«Ἡ διάκρισις τῶν δύο ἐξουσιῶν, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, καὶ ὁ αὐστηρὸς περιορισμὸς ἑκατέρας τούτων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομίμου αὐτῆς δικαιοδοσίας... ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς παραλλήλου συμβιώσεως τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀμοιβαίᾳ ἐλευθερίᾳ, ἐν ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ πρὸς τὰ κεκτημένα ἑκατέρας δίκαια καὶ ἐν ἀλληλοβοηθείᾳ. Ἡ ἀρχὴ αὕτη... διετυπώθη ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις διὰ τοῦ περιφήμου ὁρισμοῦ «Ἐκκλησία ἐλευθέρᾳ ἐν Κράτει ἐλευθέρῳ» (αὐτόθι· σελ. 144).

Καὶ ἐπάγεται ἐν τέλει τὰ ἑξῆς βαρυσήμαντα :

«Ἡ Ἐκκλησία» ἐνδίδουσα εἰς τὴν αὐθαίρετον ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς τροποποίησιν τῶν Κανόνων, θὰ ἔπαυεν ἀποτελοῦσα μέρος τῆς καθόλου Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ θὰ περιέπιπεν εἰς τὸ Σχίσμα, ὃν τρόπον περιέπεσεν εἰς τοῦτο ἡ Βουλγαρικὴ λεγομένη Ἐξαρχία, οὐχὶ και-

ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Λειτουργικά προβλήματα.

“Όπως τελείται ή Λειτουργία μας σήμερα είναι παραφορτωμένη. Ούδεις τολμά, εκ φόβου μή παρεξηγηθή ως νεωτεριστής και έχθρος της παραδόσεως, να επισημάνη τās περιττās προσθήκας. Ουδεμία χωρεί συζήτησις, ότι τὸ οὐσιώδες τῆς μυστηριακῆς βάσεως θά μείνῃ. Δὲν ὁμιλοῦμεν διὰ τὴν Λειτουργικὴν ζωὴν τῶν Μονῶν. “Ο,τι μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ ἐνοριακὸς Ναός, ὁ πολὺς κόσμος ἐφ’ οὗ στηρίζεται ἡ Ἐκκλησία μὲ τās λατρευτικὰς ἀνάγκας του.

“Η σαφὴς ἐντολὴ τοῦ Κυρίου: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν...», ἀποτελεῖ ἀμετάβλητον ἀκρογωνιαίον λίθον. Ἀλλ’ ἐὰν ἤρχετο σήμερα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ παρηκολούθει μίαν Λειτουργίαν μας, προπαντὸς δὲ ἀρχιερατικὴν καὶ πανηγυρικὴν, θά ἐδυσκολεύετο ν’ ἀνακαλύψῃ τὸ οὐσιώδες τμήμα, τὸ καθαρῶς μυστηριακόν. Θά ἀπέριπτε, δὲν θά ἐδικαιολόγῃ τās κουραστικὰς προσθήκας, τὴν ἀπαράδεκτον σιωπὴν τοῦ πλήθους μὴ συμφάλλοντος, τὴν ὑπὸ ἐνὸς μόνον ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως καὶ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς. Ἰδιαιτέρως δὲ θά ἡγανάκτει διὰ τὴν ἀπροθυμίαν πρὸς συμμετοχὴν τῶν ἐκκλησιαζομένων εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον, τὴν ἄρνησιν προσελεύσεως εἰς τὸ μυστήριον, παρὰ τὴν ἐντονον πρόσκλησιν τοῦ ἱεουργοῦντος, προβάλλοντος τὸ Ποτήριον καὶ ἐπιστρέφοντος. Ποία ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ ἔννοια τῆς κοινῆς εὐχαριστίας τοῦ «ὀρθοί, μεταλαμβάνετε...» ;

Ταῦτα λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ μιμηθῶμεν κατὰ γράμμα τὰ ἀρχαῖα λει-

τουργικὰ πρότυπα. Ἀπλούστατα, οἱ λειτουργικοὶ τύποι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας θά πρέπη νὰ ἀποτελέσουν ἐναυσμα διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς εἰς τὴν ὀρθὴν θέσιν, ὥστε νὰ μὴν ἀποτελῇ μόνον εὐλαβὴ συνήθειαν, ἀλλὰ προπαντὸς βίωμα καθημερινὸν καὶ δεσμόν ἐμφανῇ μὲ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν του. Τὰ ἀρχαῖα, ἐλθόντα μέχρις ἡμῶν ὡς ἱερὰ κληρονομία, ἐκφράζουν τὴν οὐσίαν τῆς θείας Λατρείας. Δύνανται ὅμως συγχρόνως νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν κυριαρχουσῶν δογματικῶν ἀληθειῶν, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διάρθρωσιν καὶ τὸ ὁργανικὸν σύνολον, ἀποτελοῦντα καὶ τὴν ἀφετηρίαν πρὸς τροποποίησιν τῆς μορφῆς καὶ λειτουργικῆς ἐκφράσεως.

“Ο σημερινὸς ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην νέων ὕμνων λειτουργίας. Εἶναι δεῖγμα στεριότητος καὶ δυστοκίας ἡ ἔλλειψις ἱκανῶν ὕμνογράφων, οἵτινες θά θέσουν εἰς στίχους ποιητικούς τοὺς πόθους καὶ τās ἀνάγκας τοῦ συγχρόνου θρησκευόντος. Αἱ ἀνάγκαι αὗται δὲν εἶναι τόσο δογματικῶς περιοχόμεναι καὶ κατοχυρώσεως τῆς ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου ἢ τῆς ἰσότητος τῶν προσώπων τῆς Ὑπερουσίου Τριάδος, ὅπως ἄλλοτε, εἰς χρόνους ἀντιαιρετικούς. Αἱ ἀνάγκαι στρέφονται εἰς τὴν βεβαίωσιν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Πατήρ, καὶ συνεχίζει τὴν κυριότητά του ἐπὶ τοῦ κόσμου. “Οτι μᾶς κυβερνᾷ, ὅτι ἡμεῖς καὶ πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς τοῦ ἀνήκομεν.

Σπουδαιότης τῆς Λειτουργίας εἰς τὴν βίωσιν τῆς ἀρετῆς.

“Η ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν λύτρωσιν τοῦ

νοτομήσασα περὶ τὸ δόγμα, ἀλλὰ κατ’ ἀθέτησιν ρητῶν Κανόνων...» (αὐτόθι· σελ. 148).

“Η μείωσις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας μέχρις ἐντελούς ὑποταγῆς αὐτῆς καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς θελήσεως τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς ὡς ὑπερόχου... προσβάλλει σπουδαίως τὴν θρησκείαν καὶ δεικνύει ἀγνωμοσύνην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν» (σελ. 156).

Ἰκανά, νομίζομεν, τ’ ἀνωτέρω, ἐν σχέσει πρὸς τὴν οὐχὶ ὀρθῶς διαμφισβητηθεῖσαν πλήρη Συνταγματικὴν κατοχύρωσιν πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν Ἱ. Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας.

Β’. Διημφεσβητήθη ὡσαύτως, ἐὰν ἡ Πολιτεία ὀφείλῃ νὰ νομοθετῇ περὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων «μετὰ γνώμην τῆς Ἐκκλησίας», καὶ δὴ «μετὰ συμφωνον γνώμην» αὐτῆς. Ἀλλ’ εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ ἰδιάζουσα φύσις τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις δὲν εἶναι εἰς κοινὸς ἀνθρώπινος Ὄργανισμός, ἀλλὰ θεῖον Καθίδρυμα, τὰ δὲ κυριώτατα ἔργα αὐτῆς μετέχουσι καὶ τοῦ ὑπερφυσικοῦ παράγοντος, ὡς «ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἐργασμένα», ἀπαιτεῖ καὶ ἰδιάζουσιν μεταχειρίσιν ἐκ μέρους τῆς εὐσεβοῦς Πολιτείας. Πρώ-

τιστον δὲ δεῖγμα τῆς ὀφειλετικῆς ταύτης μεταχειρίσεως ἀποτελεῖ ἡ μὴ ἀγνόησις τῆς Ἐκκλησίας, προκειμένου περὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς ζητημάτων, ὑπὸ τῆς νομοθετοῦσης Πολιτείας. “Οθεν, οὐχὶ ἀπλῶς μετὰ γνώμην τῆς Ἐκκλησίας, (ἵνα τηρηθῇ εἰς ἀπλοῦς τύπος), ἀλλὰ πάντοτε μετὰ συνεννόησιν καὶ συνεργασίαν καὶ σὺ μ φ ω ν ο ν γ ν ὡ μ η ν τῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ χωρῇ ἡ Πολιτεία εἰς ψήφισιν ἐκκλησιαστικῶν νομοθετημάτων.

Τοιαύτην ἡμεῖς θεωροῦμεν τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς «νόμῳ κρατούσης Πολιτείας». Οὐχὶ ὡς ἐξουσιάζουσιν τῆς Ἐκκλησίας πάντῃ ἀπαράδεκτον τοῦτο· ἀλλ’ ὡς κατοχυροῦσαν διὰ νομίμου διασφαλίσεως καὶ διὰ νομικῆς ρυθμίσεως τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρέχουσιν τὸ νομικὸν ἔνδυμα καὶ τὴν προστασίαν τοῦ νόμου εἰς τὰ χρῆζοντα ταύτης ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, κατ’ αἴτησιν πάντοτε τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω δὲ τὸ σύστημα τῆς «νόμῳ κρατούσης πολιτείας» δὲν ἀπέχει οὐσιαστικῶς ἀπὸ τῆς «συναλληλίας», ἀλλὰ ταυτίζεται πρὸς ταύτην.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ανθρώπου ἐγένετο διὰ τῆς ἐνώσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τοῦ Λόγου. Ἡ ὑποστατικὴ αὐτῇ ἔνωσις ἀπετέλεσε τὸ ὄργανον τῆς σωτηρίας μας. Βεβαίως προηγήθησαν τῆς θείας αὐτῆς ἐπεμβάσεως διάφοροι ἐνέργειαι εἰς τὸν λαὸν τῆς Π. Διαθήκης, τὸ πλήρωμα ὅμως συνέβη διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ὁ Χριστὸς «θάνατον πατήσας» ἐπέστρεψε τὴν πραγματικὴν ζωὴν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ ταῦτα, συνεχίζει τὸ λυτρωτικὸν τοῦτο ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Βάπτισις μᾶς καθιστᾷ συμμετόχους εἰς τὴν ταφὴν καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος. Κατὰ συνέπειαν συμμετόχους καὶ εἰς τὴν δόξαν Του. Ὅσᾱκις δὲ τελεῖται ἡ θ. Εὐχαριστία καταγγέλλουν τὸν θάνατόν Του. Ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν Πεντηκοστὴν συνεχίζεται. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἐκκλησίας τότε συνωδεύετο μὲ τὴν μελέτην τοῦ θ. λόγου καὶ τὴν κλάσιν τοῦ ἄρτου (Πράξ. 2, 41-47). Οὐδέποτε παρέκκλινεν ἀπὸ τῆς γραμμῆς αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία. Συγκεντρώνεται διὰ νὰ τελέσῃ τὸ μυστήριον τοῦ Πάσχα λύτρου λύπης, ἐκφράζοντος τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας.

Εἰς κάθε εὐχαριστιακὴν σύναξιν εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος. Διαρκούντος τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὴν πραγματικότητά βαπτίζει ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ ὄχι ὁ ἱερεὺς. Εἰς τὴν θυσίαν, τοῦτ' αὐτό, ὁ ἴδιος θυσιάζεται καὶ θυσιάζει τὰ προσφερόμενα εἶδη. Ὅλα τὰ μυστήρια ἀπορρέουν ἀπὸ τὸν ἀρχιερατικὸν χαρακτῆρα τοῦ Κυρίου δι' αἰσθητῶν σημείων παρουσίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῶν μελῶν τοῦ μυστικοῦ σώματος καὶ τῆς Κεφαλῆς. Ὑπὲρ πάν ἄλλο ἀποβλέπουν εἰς τὴν συνεχῆ τροφοδοσίαν τοῦ ἀγωνιζομένου πιστοῦ, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, ὥστε ἡ χάρις νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα. Μακρὰν ἡ Λατρεία ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκληφθῇ μόνον ὡς αἶνος καὶ προσευχή. Ὑπὲρ ταῦτα ζητεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸν πιστὸν εἰς τὴν ἐν τῇ ἀρετῇ τελείωσιν καὶ αὐξήσιν. Τοῦτο δὲ ὄχι ὡς μονὰς ἀνεξάρτητος καὶ κατ' ἰδίαν. Ἡ ἀποκλειστικότης ἦτο ἄγνωστος καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν ὀργανικὸν καὶ κοινωνικὸν χαρακτῆρα τῆς Λειτουργίας. «Μυστήριον ἐνότητος» ἐκάλεσεν ὁ ἱ. Κυπριανὸς τὴν Λειτουργίαν *De cath. eccl. unitate*, 7).

Ὅλοι ὅμως οἱ προεκτεθέντες καρποὶ θὰ παραμένουν ἀνέφικτοι ἐὰν δὲν ἀρχίσῃ μία εἰδικὴ μόρφωσις καὶ κατήχησις Λειτουργικὴ, ἀκολουθουμένη ἀπὸ μίαν ἀναγέννησιν Λειτουργικὴν, ὥστε ὁ πολὺς Λαὸς νὰ ἐννοήσῃ τὴν βαθυτέραν ἐννοίαν, τὰς διαστάσεις καὶ τὰς ἠθικὰς ὑποχρεώσεις ἐκ τῶν λειτουργικῶν πράξεων. Εἶναι τοῦτο ἐκ τῶν πλέον ἐπείγοντων θεμάτων ἅτινα θὰ πρέπει ν' ἀπασχολήσουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Σύνοδον. Τότε μόνον ὑπάρχει ἡ ἐλπίς νὰ ἐπιτύχωμεν πλήρη καὶ ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν θυσίαν

★

Παχυλὴ ὄγνοια καλύπτει σήμερον πρὸς πᾶν ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὰ λειτουργικὰ ζητήματα. Ὅχι

δὲ μόνον εἰς τὸν λαὸν ἀλλὰ καὶ εἰς μέγα μέρος τοῦ Κλήρου. Ἐλαττωματικὴ εἶναι ἀκόμη ἡ Λειτουργικὴ κατάρτισις τῶν θεολόγων μας. Τὰ σχετικὰ ἐγχειρίδια Λειτουργικῆς δὲν ἀπτονται τῆς οὐσίας τῶν μυστηρίων καὶ τῆς διδασκτικῆς πλευρᾶς, ὥστε νὰ ἐμφαίνεται ἡ συσχέτισις τῶν τελουμένων μὲ τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῶν πιστῶν. Ἀπαιτεῖται ριζικὴ ἀναδιάρθρωσις τῶν διδασκομένων μαθημάτων καὶ συστηματικὴ σειρὰ ὁμιλιῶν σκοπούντων νὰ ἐκλαϊκεύσουν τὰ σωτηριώδη θέματα καὶ νὰ γίνουν προσιτά. Δὲν εἶναι μόνον ζήτημα γλωσσικὸν ἢ κατανόησις των. Πρωτίστως εἶναι οἰκειότης μὲ τὰ κρυπτόμενα θέματα, τὰ ὁποῖα δραματικῶς τελεσιουργοῦνται, καὶ ἀνάλυσις τῆς ἐννοίας ὅρων καὶ λειτουργικῶν ἐκφράσεων τῶν ἀρχαίων κειμένων μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς χωρίζουν τόσοι αἰῶνες.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐκκλησιασματος θ' ἀρχίσῃ μὲ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς κοινῆς ψαλμωδίας. Ἐνῶ ὅλα τὰ παλαιότερα κείμενα εἰς τὸ ἀντιφωνικὸν τμήμα καθορίζουν ὡς συμψάλλον σῶμα τὸν «Λαόν», μὲ τὴν λειτουργικὴν παρακμὴν τοῦτο ἀντικαθίσταται μὲ τὴν λέξιν «ὁ χορὸς», διὰ νὰ καταντήσωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς τὴν λέξιν «ὁ ψάλτης». Νὰ μὴ ὑποτιμῶμεν τὸ ἄσματικὸν στοιχεῖον. Κακῶς ἐκτελούμενη ψαλμωδία ἔχει ἀντίκτυπον εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ ἀντίκτυπον εἰς τὸ ἐκκλησιασμα. Οὐδέποτε ἡ Ὁρθοδοξία παρημέλησε τὸ εὐφωνικόν, αἰσθητικόν καὶ καλλιτεχνικόν στοιχεῖον. Ἀνάγκη ὅπως εἰδικαὶ Ἐπιτροπαὶ μελετήσουν τὸ θέμα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ προσφέρουν ἕνα ὕψος προσιτόν, σύντομον, δυνάμενον νὰ ἐλκύσῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν προσευχομένων. Κάθε ἑνορία δέον νὰ ἔχῃ εἶδος *Schola cantorum*, ὅπου θὰ διδάσκεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ ἡ Μουσικὴ νὰ γίνῃ ἡ Μουσικὴ τοῦ Λαοῦ.

Καὶ ταῦτα χωρὶς νὰ ἐπισκιασθῇ ὁ παιδαγωγικὸς καὶ κατηχητικὸς χαρακτῆρ τῆς Λατρείας. Κατ' αὐτὴν ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ, ὁ Χριστὸς ἀγγέλλει τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὸν λαόν του καὶ ὁ Λαὸς ἀπαντᾷ εἰς τὸν Θεὸν μὲ εὐχὰς καὶ ἄσματα. Αἱ ἄσκοποι ἐπομένως ἐπαναλήψαι καὶ μακρηγορεῖν πρέπει νὰ ἐπιστημανθοῦν καὶ τροποποιηθοῦν. Τὸ Μοναστικὸν Τυπικὸν δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ πλήθους τὸ ὁποῖον μετὰ δυσκολίας ἔρχεται εἰς τὸν Ναόν καὶ ἔχει τόσας ἄλλας κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις. Ἡ ἀρχιερατικὴ Λειτουργία δέον νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀρχικὴν τῆς θέσιν, ὡς κοινῆς λατρείας τῆς ὅλης Κοινότητος συγκετρωμένης περὶ τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὡς πατέρα καὶ Ποιμένα, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Ἱγνατίου Ἀντιοχείας (πρὸς Μαγν. 7, πρὸς Φιλ. 4, πρὸς Σμυρν. 8). Μία τοιαύτη σύναξις ἐκφράζει τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐσκορπισμένην ἀνὰ τὸν κόσμον.

Ὑπὲρ πάν ἄλλο ἐπιβάλλεται νὰ ἐξαρθῇ ὁ ἐνωτικὸς χαρακτῆρ τῆς λατρευτικῆς ζωῆς. Τελοῦμεν τὸ μυστήριον τῆς ἐνότητος, σφρηλατοῦμεν τὴν ἀγάπην, κατὰ τὸν ἱ. Αὐγουστίνον (*In Joannis evangelium*, XXVI, 6, 13, P.L. 35, 1613), τὸ πα-

σχάλιον δειπνόν γευόμεθα, ἐγγύσις τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Κακῶς συνηθίζεται κατὰ ταῦτα, νὰ λέγεται, ὅτι «παρακολουθοῦμε» τὴν Λειτουργίαν. Πρέπει νὰ γίνη συνείδησις ὅτι συμμετέχομεν ἐνεργῶς. Ἡμεῖς οὐσιαστικῶς προσφέρομεν καὶ προσφερόμεθα μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Δείγμα τῆς συμπροσφορᾶς μας αὐτῆς εἶναι ἡ εἰς τὸν πληθυντικὸν διατύπωσις τῶν εὐχῶν τῆς ἀναφορᾶς καὶ τῆς μετουσιώσεως. Ἄνευ ἡμῶν ἡ λειτουργία μὲ μόνην τὴν παρουσίαν τοῦ ἱεουργοῦντος δὲν ἔχει νόημα καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ἀπόβλητος. Οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία μας ἐνέκρινε τὰς λεγομένας «ἰδιωτικὰς λειτουργίας» τῶν Κληρικῶν ἄνευ συμπαρουσίας λαοῦ, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ Δύσει. Ἐνούμεθα μὲ τὸν προσφέροντα, συμπροσφερόμεθα καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναδεικνυόμεθα «σφαγεῖον ἀναίμακτον», κατὰ Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, «ἵνα ὁ Θεὸς σκηνώσῃ ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐν Αὐτῷ» (Ὑπόμνημα εἰς Ἰωάννην, ΙΑ, 11-12, Ρ. Γ. 74, 557-564).

Τέλος δέον νὰ ἐξαρθῇ ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς Λειτουργίας. Δὲν θὰ δονῇ τὸν πιστὸν μὲ συγκινήσεις καὶ μὲ ἀνατάσεις μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς τὴν Κυριακὴν. Ἡ ὅλη ζωὴ, ὁλόκληρος ἡ ἐβδομάς πρέπει ν' ἀποτελέσῃ προέκτασιν τῆς λατρείας. Κάθε στιγμή πρέπει νὰ εἶναι ἀντίλαλος καὶ συνέχεια τῆς ἱερότητος καὶ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίας. Τὴν παρουσίαν τοῦ δέον νὰ αἰσθανώμεθα διαρκῶς, τόσον ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ὅσον καὶ ἔξω αὐτοῦ, εἰς οἰανδήποτε ἐργασίαν ἢ ἀπασχόλησιν. Θὰ ζῶμεν τὰ μεγάλα καὶ ἐξαισία γεγονότα τῶν ἐορταζομένων μαρτύρων, διαρκῶς ἀναπτερώνοντες τὸ ἠθικόν μας καὶ ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὰ παραδείγματα τῶν. Ἄνευ συστηματικῆς «Λειτουργικῆς Ποιμαντικῆς», θὰ κινδυνεύσωμεν νὰ ἔχωμεν τυπικῶς προσερχομένους πιστοὺς, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ τὰ βαθύτερα διδάγματα τῆς Λειτουργίας καὶ χωρὶς νὰ ἐνσωματώνωνται εἰς τὸ μυστήριον.

Ἡ Λειτουργία παράγων ἀδελφωσύνης.

Ἡ μεγαλυτέρα ἀπόπειρα πλαστογραφίας τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἡ διαλυτικὴ καὶ διασπαστικὴ, ὅταν ὁ εἰς ἀγνοίᾳ τὸ σύνολον, τοὺς ἄλλους, ὅτι ἀνήκει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἡ περίεργος προσευχὴ τῶν ζητούντων τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα μόνον τὰ ἰδικά των :

«Πάτερ μου...». «Τὸν ἄρτον μου, τὸν ἐπιούσιον...».

Χωρίζεται ἀπὸ τὸν ἄλλον. Χωρίζει τὸν πλησίον. Ἀντὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Κοινωνισμοῦ εἰσάγει ἕναν ἀτομικὸν κώδικα ἠθικῆς.

«Οἱ δουλιές μου πηγαίνουν καλὰ», καυχᾶται χαρακτηριστικῶς. Σβῆναι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀλληλοεξάρτησιν. Οὐδεμία ἄλλη ἀλήθεια δὲν ἐξησθένησε τόσον εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅσον ἡ ἀγάπη, ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ συναίσθησις ὅτι ἀνήκομεν ὅλοι εἰς ἕνα σῶμα ὁργανικῶς συνδεδεμένον εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Σύνοδος κέκληται νὰ ἀναθεωρήσῃ τὰ λειτουργικὰ κείμενα καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἐργασίας τῆς ἀρξαμένης Πατριαρχικῆς ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ μίαν κριτικὴν ἐκδοσιν, συσταθείσης τὸ 1932. Συγχρόνως ὁμως καλεῖται νὰ ἐκλαϊκεύσῃ τὰ διδάγματα καὶ σωτήρια θέματα τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας, ὥστε αὕτη νὰ ἐπηρεάζῃ τὰ βιώματα τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ παύσῃ νὰ θεωρῇται τύπος καὶ ἔθιμον μόνον. Ἰδιαιτέρως δὲ νὰ ἐκδιπλώσῃ τὴν βασικὴν ιδέαν τῆς ἀδελφωσύνης, τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας, τῆς ἀδόλου ἀγάπης, ὥστε νὰ δονῇ τὸν προσευχόμενον τῆς σήμερον, ὅπως ἀκριβῶς ἐδόκει καὶ τοὺς ἀδελφούς μας τῶν πρώτων αἰώνων.

Ἐνωτικὸς κρίκος.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ Λειτουργίᾳ εὐρίσκει πρωτίστως τὸν πραγματικὸν ἑαυτὸν του. Ἐν συνεχείᾳ ἀνακαλύπτει τὸν Θεὸν οὐχὶ μὲ μίαν ἀπαράδεκτον ἀποκλειστικότητα, ἀλλὰ ὡς κοινὸν Πατέρα. Συγχρόνως ἀρχίζει νὰ διακρίνῃ τὸν πλησίον του μὲ νέους ὀφθαλμούς, ὡς προέκτασιν τοῦ ἰδίου, ὡς «εἰκόνα Θεοῦ», ὡς ἀδελφόν. Ὡς προορισμὸν κοινὸν ἔχει νὰ ζῇ οὐχὶ μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἄλλου.

Ἡ ιδιότης αὐτὴ τοῦ Χριστιανοῦ νὰ ἔχῃ ἀγάπην, σχετίζεται μὲ τὸ γεγονός ὅτι ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ του, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς παραλλήλου ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ : «οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον ἐπὶ τῆς γῆς» (Γεν. β', 18).

Δηλαδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄτομον μεμονωμένον, ζῶν κατ' ἰδίαν, ὅσονδήποτε τέλειος καὶ ἄν ᾤ. Τὸν ἐδημιούργησε διὰ νὰ μετασχημίσῃ τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τὴν οἰκογένειαν τοῦ Θεοῦ. Διὰ νὰ λαμβάνῃ συνεχῶς ἀπὸ τοὺς κρουνούς τῆς μυστηριώδους χάριτος καὶ νὰ δίδῃ εἰς τοὺς ἄλλους. Δύο πράγματα τὰ ὁποῖα ἀναμφιβόλως θὰ πραγματοποιηθοῦν δι' ἀμοιβαίων σχέσεων, ἐπικοινωνίας καὶ μεταδοτικότητος.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ οὐδὲν ἔχει νὰ κάνῃ μὲ τὴν φυγὴν καὶ τὴν ἀπομόνωσιν. Δὲν εἶναι μία χωριστικὴ ἐνέργεια ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων πραγματοποιουμένη. Ὁ Χριστιανισμὸς μεταδίδει τὴν χάριν καὶ εὐλογίαν του διὰ τοῦ κοινού, τοῦ συνδέσμου τῶν ἀδελφῶν, διὰ τῆς Ἐκκλησίας, συνάξεως τῶν πιστῶν. Ζῶμεν καὶ αὐξάνομεν πνευματικῶς διὰ τῶν δωρεῶν ἐκεῖνων αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐνώνουν (Ἐφ. δ' 16) «ὄντας ἕως τότε χωρισμένους».

Οὐδαμοῦ θὰ εὐρεθῇ ἕνα φυτὸν κομμένον ἀπὸ συνάφειαν ἀπὸ τὸν λοιπὸν κόσμον, τὸν ἀέρα, τὸν ἥλιον, ἀπὸ τὸ χῶμα, μελίσσας. Βεβαίως, θὰ παρατηρήσῃ τις, ὅτι ὑπάρχουν διατηρημένα φυτολογικὰ Μουσεῖα εἰς τὸ βοτανικὸν ἐργαστήριον, συλλογαὶ ὁλόκληροι. Εἶναι ἀνεξάρτητα αὐτὰ ἀπὸ τὸ περιβάλλον των. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι φυτὰ ν ε κ ρ ά. Ἐάν ὁμως πρόκειται νὰ ζήσωμεν, πρέπει νὰ ζήσωμεν ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον καὶ ὁ εἰς μὲ τὸν ἄλλον, ἀλληλομεταδίδοντες τὰ δῶρα καὶ τὰ ἀγαθὰ. Θὰ δώσωμεν

εἰς τοὺς ἄλλους ἠθικὰ καὶ ὑλικά δῶρα, ὅπως καὶ ὅ,τι δίδει ὁ Θεὸς εἰς ἐμέ. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἀναλογίαν θὰ δεχθῶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅ,τι ὁ Θεὸς δίδει δ' ἐμέ μέσῳ αὐτῶν.

Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἀξίαν αὐτῶν τὰ ὁποῖα ἔχομεν λάβει ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀκριβῶς λόγῳ τῆς φύσεώς των, μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀφήσωμεν νὰ τὰ ἐπωφεληθῇ ὁ πλησίον μας. Αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔχομεν ὁμοιάζουν τὸ ἀλάβαστρον ἐκείνο τῆς Μαρίας, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Λαζάρου, μὲ τὸ τόσον πολυτίμον μῦρον του. Μόνον ὅταν τὸ δοχεῖον ἔσπασε καὶ τὸ ἄρωμα ἐχύθη διὰ νὰ εὐωδιάσῃ ὅλη ἡ οἰκία, τότε ἐξετιμήθη τὸ περιεχόμενον του.

Ὅλοι αἱ δωρεαὶ παραμένουν ἄοσμοι ἐφ' ὅσον εἶναι κλεισταί, ἐφ' ὅσον δὲν ἔρχονται εἰς φῶς, δὲν τίθενται εἰς χρῆσιν πρὸς ὠφέλειαν καὶ τῶν ἄλλων. Τότε μόνον μυρίζουν, ὅταν γίνονται προσिताὶ καὶ διὰ τοὺς πλησίον.

★

«Ὁ Χριστὸς οὐκ ἑαυτῷ ἤρεσεν». Οὐδὲν ἐφύλαττε διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἡ ζωὴ του ἦτο διαρκὴς προσφορά, ἔξοδος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, θυσία, μετάδοσις. Οὐ μόνον ἡ ζωὴ του, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ὁ θάνατός του συνεχίζει εἰς τοὺς αἰῶνας νὰ εἶναι μετάδοσις δωρεῶν πρὸς τοὺς φίλους Του, πρὸς τοὺς ἐχθρούς του ἀκόμη. Ἰδοὺ τί πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ διὰ μίαν ἐποχὴν μίσους, ἐγωϊσμοῦ, πάλης τῶν τάξεων, φυλετικῶν ἀνταγωνισμῶν, θέμα κηρυγμάτων καὶ μελετῶν ἐμπνεομένων καὶ ἐκκινούντων ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῆς Λειτουργίας μας.

Συμμετέχων εἰς τὴν Λειτουργίαν ὁ πιστὸς ἀποκτᾷ τὴν συνειδήσιν ὅτι δὲν ἐνεργεῖ οὐδὲ προσεύχεται ὡς ἄτομον μόνον. Λατρεῖ τὸν Θεόν ὡς μέλος ἑνὸς κοινοῦ σώματος, τῆς ὅλης Ἐκκλησίας. Τὸ σῶμα, δηλαδὴ τὸ ἄθροισμα τῶν πιστῶν, ἀπευθύνεται τῷ Θεῷ. Ὁ πιστὸς ἀποτελεῖ ἓνα τμῆμα. Δανεῖζεται τὴν φωνὴν τῆς ὁλότητος. Ὁ ζῶν ἐνεργῶς τὴν Λειτουργίαν προσεύχεται οὐ μόνον δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅλον. Ἐὰν ὑπάρχουν ἀτομικαὶ προσευχαὶ τοῦτο συμβαίνει διὰ νὰ δειχθῇ ὁ συντονισμὸς ἑνὸς ἐκάστου εἰς τὸ κοινὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὸ σύνολον. Διὸ καὶ τὸ σύνολον δέεται ὑπὲρ ἑνὸς ἐκάστου ἐν θλίψεσι καὶ ἀνάγκαις ἀδελφῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέλος αἰτεῖ τὰς δωρεὰς διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ἵνα τὸ τοῦ ἑνὸς γένηται ὠφέλιμον εἰς τοὺς πολλούς.

Ἡ πνευματικὴ ὁμῶς κοινότης ἀπαιτεῖ δύο τινα ἀπὸ κάθε ἄτομον :

1) **Θυσία** : Ἐν τῇ ιδιότητι ὡς μέλους, ὀφείλει ν' ἀρνηθῇ καὶ νὰ θυσιάσῃ πᾶν τὸ ὁποῖον κλείεται ἐντὸς του, ἀποκλείει δὲ τοὺς ἄλλους ἀπ' αὐτοῦ. Διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ ιδεώδης κοινότης θὰ πρέπει νὰ θυσιάσῃ μέρος τῆς ἀνεξαρτησίας, αὐτονομίας του καὶ προσωπικῆς ἀνέσεως καὶ ἀπολαύσεως. Ἡ θυσία ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον ἐξάρτημα τοῦ ἐτέρου σκέλους, τῆς ἀδελφωσύνης καὶ ἐνότητος ἐν τῇ ἀγάπῃ, πρὸς ἣν καὶ προετοιμάζει ἑκάστον πιστόν.

2) **Θετικὴν συμβολήν** : Ἐκάστος δέον νὰ θεωρήσῃ ὡς προσωπικὴν του ὑπόθεσιν τὸ γενικὸν συμφέρον. Τὴν κοινοτικὴν καὶ συνθετικὴν ζωὴν νὰ κάμῃ ἰδικήν του. Τοῦτο φυσικὰ ἐπιβάλλει διεύρυνσιν, ὥστε ὁ χῶρος ὁ ὁποῖος ἐγκλείει μόνον τὸ ἐγὼ του τώρα νὰ χωρῇ καὶ ἄλλους κατὰ τὸ Παυλικόν : «Πλατύνθητε τῇ καρδίᾳ...». Ν' ἀποκτήσῃ συνειδήσιν, ὅτι ἡ Εὐχαριστία εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν μυστήριον τῆς ἀγάπης, τῆς ἀδελφωσύνης, εἰς τρόπον ὥστε ὁ σύνδεσμος νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἐκ παραγόντων ρευστῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς αἰωνίου καὶ ἀκαταλύτου θυσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀπάρνησις αὐτῇ τοῦ ἑαυτοῦ, τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων, γίνεται μόνον ἐν τῇ Λειτουργίᾳ. Ἐκεῖ ἕκαστος θὰ μάθῃ νὰ ὑπακούσῃ ἀντὶ νὰ διατάσῃ. Τὸ καθῆκον, ὡς ἐκτέλεσις ὀρισμένων ἠθικῶν ὑποχρεώσεων, ἀποκτᾷ ἐκεῖ ἄλλην ἔννοιαν. Ἐξέρχεται ἀπὸ στερεοτύπους ἀρχὰς μιᾶς ἀορίστου καθηκοντολογίας καὶ λαμβάνει ἄλλην ἔννοιαν. Ἀντιπαρέρχεται τὸν ἀσφυκτικὸν κύκλον μικροφιλοτιμιῶν, προσωπικῶν συμπαθειῶν καὶ βλέπει τὸν πλησίον μὲ τὸ πρῶτον μέλος τῆς μεγάλης Λειτουργικῆς οἰκογενείας. Πρακτικὴν συνέπειαν τοῦτο ἔχει τὴν ἐπίτευξιν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἀπεδοκίμαζε τὸ ἐγὼ μας.

Οὕτω καλλιέργεῖται ἡ **ταπεινοφροσύνη**. Ἐνταῦθα ὑποτάσσεται ἡ προσωπικὴ προτίμησις εἰς τὰς τοῦ κοινοῦ. Ἐξερχόμεθα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ διευθυνόμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους συνταυτίζοντες τὰ κοινὰ συμφέροντα. Μοιραζόμεθα τὰς λύπας μας. Συμπλέκομεν τὰς ἰδικὰς μας λύπας μετὰ τοῦ πλησίον. Ὑλικὴ καὶ πνευματικὴ μέθεξις. Ἐντεῦθεν ὁ ἀντίκτυπος γίνεται ἰσχυρότερος.

Ἡ Λειτουργία καλλιεργοῦσα τὴν ταπεινοφροσύνην προχωρεῖ σταδιακῶς διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀγάπην. Πρὶν ὁ ἐπιδιωκόμενος στόχος ἦτο νὰ οἰκιοποιηθῇ τις τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς Λειτουργίας. Τώρα δεῖται κάτι περισσότερο. Νὰ ζήσης τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, μελῶν τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Νὰ ζήσης ὡσὰν νὰ ἦτο ἰδική σου ζωὴ. Νὰ ἐνσωματωθῇς. Τὰ αἰτήματά των νὰ γίνουν ἰδικά σου, αἱ ἀνάγκαι των νὰ γίνουν ἀνάγκαι σου. Τὸ «ἡμῶν» ἀντικαθιστᾷ τὸ «ἐμόν».

Πρὶν ἡ δυσκολία ἦτο νὰ θραυσθῇ ὁ ἐγωϊσμός μας, ὅστις θέλει νὰ μᾶς κυβερνᾷ καὶ νὰ ἐπαναστατῇ εἰς κάθε ὑποχρέωσιν πρὸς τοὺς ἄλλους. Τώρα πρόκειται νὰ δαμάσωμεν τὸ ἐγὼ μας, ὥστε νὰ δεχθῇ ὡς μέρος ἰδικόν του τὸ συμφέρον τῶν ἄλλων.

Αὕτῃ ἡ ὑπόταξις τοῦ ἐγὼ διευκολύνεται ἀπὸ τὴν κοινὴν Λειτουργικὴν ἀτμόσφαιραν. Ὁ στενὸς κόσμος τῶν προσωπικῶν συμφερόντων διευρύνεται καὶ τούντεῦθεν ρυθμίζεται ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὴν θυσίαν καὶ τὴν προσφορὰν τοῦ Σωτῆρος.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ἄτομον δὲν ἀπορροφᾶται, δὲν χάνεται εἰς τὴν χοάνην τοῦ συνόλου. Διατηρεῖ τὴν ὀντότητα καὶ τὴν προσωπικότητά του. Ἡ ἔνωσις αὐτῇ δὲν εἶναι νεφελώδης, αἰσθηματικὴ καὶ μερολη-

ΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΒΑΤΙΚΑΝΕΙΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

B'.

Η ΔΙΑΧΩΡΙΖΟΥΣΑ ΗΜΑΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΙΣ

Όσονδήποτε σοβαράν και ἂν δεχθῶμεν τὴν διαπιστωθεῖσαν διὰ τῶν ἀνωτέρω στροφῆν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ διαχωρίζονσα ἐκ τοῦ παρελθόντος ἡμᾶς ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασις ἦτο τόσο μεγάλη, ὥστε καὶ πάλιν παρέμεινε τεραστία.

1. Πῶς ἐχαρκτηρίζετο τὸ σχίσμα καὶ ἡ πρὸ αὐτοῦ περίοδος.

Πράγματι· τί ἐφρόνονν περὶ τοῦ σχίσματος Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Βατικανῷ δευτέρας συνόδου οἱ Ρωμαιοκαθολικοί; Ὅτι τοῦτο δὲν ὑπῆρξε παρὰ «ἐπεισδιδόν τι ἐν τῷ μεγάλῳ ἀγῶνι μεταξὺ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Χριστοῦ, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ Μιχαῆλ τοῦ μεθόσου καὶ ἀπὸ τοῦ Εὐσεβίου Νικομηδείας μέχρι τοῦ Φωτίου δὲν εἶναι παρὰ ἀφήγησις σειρᾶς ἀδιακόπου συγκρούσεων καὶ ἐκχειριῶν μεταξὺ τῆς καθολικῆς ἰδέας, ἐκπροσωπουμένης ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, διαδόχου τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ τῆς εἰδωλολατρικῆς ἰδέας», καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο καὶ ποντίφηξ μέγιστος, καὶ ἡτις ἰδέα ἦτο ἡδη ἐνσενσαρκωμένη «εἰς δύο πρόσωπα, ἅτινα βαδίζουν σχεδὸν πάντοτε μὲ συμπεπλεγμένας τὰς χεῖρας, τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πρωτεύουσας του, τὸν κύριον καὶ τὸν ὑπηρέτην, τὸν Καίσαρα—πάπαν καὶ τὸν ἀντίπαπαν. Εἶναι ἡ περίοδος τῆς προπαρασκευῆς τοῦ σχίσματος»¹.

1. M. Jugie, Grecque (Eglise) ἐν D' Alés, Dictionnaire Apologet. τόμ. III στήλη 348. Τὴν εἰδωλολατρικὴν ἰδέαν ἐπεκύρωσαν ἐπίσημως καὶ οἱ κανόνες 17 καὶ 28 τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς καὶ 36 καὶ 38 τῆς Πενθέκτης, καθ' οὓς ὅταν ἡ πολιτικὴ θέσις πόλεως τινος μεταβάλλεται διὰ διατάγματος αὐτοκρατορικοῦ συμμεταβάλλεται καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτῆς θέσις. (Αὐτόθι στήλη 349).

πιτικὴ πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον. Ἀλλὰ τελεῖται ἐν τῇ πνευματικῇ ἐνότητι καὶ χαρακτηρὶ τῇ λειτουργικῇ, ὅπου ὁ Θεὸς θυσιάζεται ὑπὲρ ἡμῶν. Ὅρατὴν ἔκφρασιν αὐτῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν εἶχον τὸ φ ἱ λ η μ α ἄ γ ἄ π η σ.

Ἐπὶ πλέον, ἵνα μὴ εἰσχωρήσουν καταχρήσεις, ἡ λειτουργία δημιουργεῖ ἕνα νέον κλίμα. Δὲν ἀφήνεται ὁ πιστὸς νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν ὡς μέσον διὰ σκοποῦς ἕξω αὐτῆς, ἀλλὰ νὰ στηριχθῇ εἰς αὐτήν, ἵνα μείνῃ διαρκῶς εἰς αὐτήν. Ὅτι ἐπιδιώκεται εἶναι ὅπως διαρκῶς ἔχη τὸν Θεὸν ἐνώπιον ἐνωπῶν. (Ἰεζ. α' 4, Παρ. ἡ' 30-31). Διότι σκοπὸς κύριος τῆς λειτουργίας εἶναι ἡ διόρθωσις τῆς καρδίας καὶ ὅχι ἡ ξηρὰ παροχὴ ἠθικῶν ἀξιομάτων.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Καισαροπαπισμὸς ἐκράτησε καθ' ἀπάσας τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἤνοιξεν εἰς τοῦτον τὴν θύραν ὁ Εὐσέβιος, ὅταν τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἀπεκάλεσεν «ἐπίσκοπον τῶν ἕξω»². Ὡς ἐπίσκοπος τῶν ἕξω ὁ αὐτοκράτωρ περιεβλήθη δι' ἰδιότητός τινος ἱερατικῆς, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσω καὶ οἱ ἐπίσκοποι λόγῳ ἐγνωμοσύνης διὰ τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν ἐξησφάλισεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὑπερεξῆραν τὴν ὀνομασίαν αὐτήν, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν οὐ μόνον ἱερέα καὶ βασιλέα, ἀλλὰ καὶ ἱσαπόστολον. Ὁ αὐτοκράτωρ συνεκάλει τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους. Αὐτὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ διηθῶνε τὰς ἐργασίας αὐτῶν. Αὐτὸς διὰ τῶν Νεαρῶν ἐνομοθέτει ἐπὶ τοῦ βίου τῶν κληρικῶν καὶ τῶν μοναχῶν. Αὐτὸς ἐπέβλεπεν ἀγρόπινος ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων καὶ ἰδία τοῦ πατριάρχου. Οἱ αὐτοκράτορες ἐκδίδουν διατάγματα καθορίζοντα καὶ αὐτὸ τὸ δόγμα καὶ μάλιστα εἰς τόνον, ὅποιον παρουσιάζουν αἱ ex cathedra ἀποφάνσεις τοῦ πάπα³.

Ἡ ὀνομασία Νέα Ρώμη, ἡ δοθεῖσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς νέαν πρωτεύουσάν τοῦ κράτους, ἐγκλείει τὸ πρόγραμμα τῶν φιλοδοξῶν τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς. Οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Βυζαντίου φιλοδοξοῦν ἰσότητά πρωτείου μετὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης. Αὐτὸ ὅμως προϋποθέτει πρῶτον μὲν ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Κράτος, ἐφ' ὅσον ἡ ἐκκλησιὰ τάξεις πόλεως τινος θὰ συνακολουθῇ πρὸς τὴν πολιτικὴν

2. Vita Const. IV 20. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ἰο διάδοχοι αὐτοῦ ἐξεδήλωσαν διαθέσεις νὰ ἀσχολῶνται περὶ πᾶν ἔτι ἀφεώρα τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας ἀνέλαβον τὴν ἐπίσημον προστασίαν, ἀφήνοντες εἰς τοὺς ἐπισκόπους μόνον τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων. Εἰς τὴν διευθέτησιν καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν δογματικῶν, κατὰ τὸν Jugie, καθὼς καὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀνεμειγνόντο ὡς ἀληθεῖς πάπα. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἐκλήθη Βυζαντινὸς Καισαροπαπισμὸς.

3. Ὁ Jugie παρατρέχει, ὅτι ὅπισθεν τῶν διαταγμάτων αὐτῶν ὑπάρχουν πατριαρχικαὶ καὶ συνοδικαὶ εισηγήσεις ἀνευ τῶν ὁποίων, οὔτε ὁ Βασιλεὺς θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκδώσῃ τὸ Ἐγκύκλιον αὐτοῦ, οὔτε ὁ Ζήνων τὸ Ἐνωτικόν του, οὔτε ὁ Ἡράκλειος τὴν Ἐκθεσιν, οὔτε ὁ Κόνστας τὸν Τύπον, μόνος δὲ ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων πράγματι θεολογῶν ὑπῆρξεν ὁ Ἰουστινιανός, ἀλλὰ καὶ τούτου τὰ διατάγματα καὶ αἱ Νεαραὶ δὲν ἐξεδόθησαν ἀνευ τῆς συνεργασίας κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ πατριάρχου Μηνᾶ. Διατελὼν δὲ ὑπὸ πρόδηλον προκατάληψιν ὁ Jugie διίσχυρίζεται ὅτι ὁ ἀντιταχθεὶς κατὰ τοῦ καισαροπαπισμοῦ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κων/λεως ὑπῆρξεν ὁ πάπας τῆς Ρώμης. Θύματα δὲ ἡρωϊκὰ τῆς ἀντιδράσεως τῶν ταύτης κατονομάζει τοὺς πάπας Λιβέριον, Σίλβεστρον, Βιγίλιον, Μαρτίνον, οἵτινες διὰ κτηνώδους βίας, ὡς γράφει, ἀπεσπᾶσθαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τῶν ποιμνίων των. Δὲν διστάζει δὲ ὁ εἰρημὸνος συγγραφεὺς εἰς τοὺς πάπας νὰ ἀποδώσῃ τὸν θρίμβον τῆς πίστεως εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους τῆς Ἐφέσου, τῆς Χαλκηδόνος, τῆς Κων/λεως καὶ τῆς Νικαίας, αἵτινες ὡς προσηγομένους δι´σχυρίσθη, συνεκλήθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὰς ἐργασίας των διηρθώθησαν!!! Ἀγνοοῦνται ὅμως τοῦτο ὁ Jugie καὶ διατείνεται τώρα ὅτι αἱ συνodoi αὐταὶ παρέχουν περιφανῇ μαρτυρίαν εἰς τὸ πρωτεῖον καὶ εἰς τὸ ἀλάθητον τῶν παπῶν, καίτοι εἰς αὐτὰς περιλαμβάνονται αἱ διὰ τῶν μνημονευθέντων κανόνων αὐτῶν καθιερώσασαι τὴν κατ' αὐτὸν εἰδωλολατρικὴν ἰδέαν τῆς ὑποταγῆς τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν πολιτικὴν. (Ἐνθ' ἀν. στήλη 350—351).

τάξιν της, εἶτα δὲ καὶ ἄρνησιν τοῦ ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης προέρχεται ἐκ θείου δικαίου καὶ παραδοχῇ τοῦ ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ιδιότητος τῆς πόλεως, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἑδραν τοῦ πάπα. Ἀμφότερα ταῦτα, ἢ τε ἄρνησις δηλαδὴ καὶ ἢ παραδοχὴ ἐγένοντο διὰ τοῦ τρίτου κανόνος τῆς δευτέρας Οἰκουμ. Συνόδου, καθ' ὃν ὁ Κων/λεως δέον νὰ ἀξιοῦται πρωτεῖον τιμῆς μετὰ τὸν Ρώμης διὰ τὸ εἶναι τὴν Κων/λιν νέαν Ρώμην, καὶ διὰ τοῦ 28ου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι τετάρτης Οἰκουμ. Συνόδου, τοῦ ὁρίζοντος, ὅτι καλῶς οἱ Πατέρες παρεχώρησαν τὸ δεύτερον πρωτεῖον τιμῆς εἰς τὸν Κων/λεως μετὰ τὸν Ρώμης, διὰ τὸ «καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς» τὴν Κων/λιν «ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν». Ὅλον τὸ δηλητήριο τοῦ σχίσματος κρύπτεται ὑπὸ τὰς λέξεις ταύτας, παρατηρεῖ ὁ Jugie⁴. Πᾶσα ἄλλη τυχὸν τοῦ σχίσματος αἰτία εἶναι ὅλως δευτερεύουσα. Αἱ δύο κύριαι αἰτίαι αὐτοῦ εἶναι ὁ Καισαροπαπισμὸς τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἡ φιλοδοξία τῶν πατριαρχῶν, ἐνεκα τῶν ὁποίων τὸ πρωτεῖον τοῦ πάπα δὲν ἀνεγνωρίσθη ἐν τῷ Βυζαντίῳ, «ὅτι ἐκπηγάξει οὐχὶ ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς συγκλήτου, οὐχὶ ἐκ τῶν Πατέρων συνόδου ἀνυπάρχοντος, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πέτρου καὶ δι' αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁵.

Ἄς ἴδωμεν ἥδη καὶ πῶς τὸ ἐκ θείου δικαίου ὡς ἤξιον ὁ πάπας πρωτεῖον αὐτοῦ ἐνόει αὐτό. Ποίαν δηλαδὴ ἔκτασιν καὶ ποῖον περιεχόμενον προσέδιδεν εἰς αὐτό.

2. Τὰ περὶ πρωτείου ψηφίσματα τῆς Α' συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

Παρατρέχοντες τὴν ὑπὸ τῆς Ἱστορίας τῆς Δύσεως μαρτυρουμένην πρᾶξιν περιοριζόμεθα εἰς τὰ ψηφίσματα αὐτῆς τῆς ἐν ἔτει 1870 πρώτης ἐπὶ Πίον τοῦ ἐνάτου συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, τῆς ἐπισήμως ἀποφνημαμένης καὶ εἰς δόγματα διατυπωσάσης τὸ τε πρωτεῖον καὶ τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα. Ἐν τῇ τετάρτῃ συνεδρίᾳ αὐτῆς (Constitutio I caput 1) ὥρισεν ἡ σύνοδος αὕτη ὅτι «... ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ὁ μακάριος Πέτρος δὲν εἶναι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου κατεστημένος πάντων τῶν ἀποστόλων ἀρχὴ (principem) καὶ πάσης τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας ὁρατὴ κεφαλὴ· ἢ ὅτι οὗτος τιμῆς μόνον, οὐχὶ δὲ ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς (proprie) δικαιοδοσίας πρωτεῖον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ κατ' εὐθεῖαν καὶ ἀμέσως ἔλαβεν, ἀνάθεμα ἔστω» (Caput 2). «... Ἐάν τις εἴπῃ ὅτι δὲν εἶναι κατὰ διάταξιν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡ θεῖα δικαίω, ἵνα ὁ μακάριος Πέτρος ἐν τῷ πρωτεῖῳ ὑπὲρ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἔχῃ συνεχεῖς διαδόχους ἢ ὅτι ὁ Ρωμαῖος Ποντίφηξ δὲν εἶναι τοῦ μακαρίου Πέτρου ἐν τῷ πρωτεῖῳ τούτῳ διάδοχος, ἀνάθεμα ἔστω» (Caput 3). «... Ὅθεν διδάσκουμεν καὶ διακηρύττομεν, ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία, διατάσσοντος τοῦ Κυρίου, ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας ἔλαβε πρωτεῖον κανονικῆς ἐξουσίας, καὶ ὅτι ἡ ἐξουσία

αὕτη τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ρωμαίου Ποντίφηκος, ἥτις εἶναι ἀληθῶς ἐπισκοπικὴ, εἶναι καὶ ἀμέσως· πρὸς ταύτην δὲ οἰονδήποτε τυπικοῦ καὶ ἀξιώματος οἱ ποιμένες καὶ οἱ πιστοί, τόσον καθ' ἑαυτοὺς ἀνὰ εἰς ὅσον καὶ ὁμοῦ πάντες δεσμεύονται διὰ καθήκοντος ἱεραρχικῆς ὑποταγῆς καὶ ἀληθοῦς ὑπακοῆς, οὐ μόνον ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀτινα ἀφορῶσιν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὰ ἥθη, δλλὰ καὶ εἰς ἐκεῖνα, ἀτινα εἰς τὴν εὐταξίαν καὶ διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην. Ὅτως ὥστε τηρουμένης μετὰ τοῦ Ρωμαίου Ποντίφηκος τόσον τῆς κοινωνίας ὅσον καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἐνότητος ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία ποίμνη ὑπὸ ἑνα ὑψιστον ποιμένα». «Ὅθεν ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ὁ Ρωμαῖος Ποντίφηξ ἔχει τοσοῦτον μόνον καθήκον ἐπιβλέψεως ἢ διοικήσεως, οὐχὶ δὲ πλήρη καὶ ὑπερτάτην ἐξουσίαν δικαιοδοσίας εἰς σύμπασαν τὴν Ἐκκλησίαν, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὰ ἥθη, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκεῖνα, ἀτινα εἰς τὴν εὐταξίαν καὶ διοίκησιν τῆς καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίας· ἢ ὅτι ἔχει ταύτην μετρίαν εἰς τὰ ἰσχυρότερα μέρη, οὐχὶ δὲ ὁλόκληρον τὴν πληρότητα ταύτης τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας· ἢ ὅτι αὕτη τούτου ἡ ἐξουσία δὲν εἶναι κανονικὴ (ordinariam) καὶ ἀμέσως εἴτε εἰς πάσας εἴτε εἰς ἀνὰ μίαν ἐκάστην τὰς ἐκκλησίας εἴτε εἰς πάντας εἴτε εἰς ἕνα ἕκαστον τοὺς ποιμένας καὶ τοὺς πιστοὺς ἀνάθεμα ἔστω» (Caput 4). «... Διδάσκομεν καὶ ὡς θεόθεν ἀποκεκαλυμμένον δόγμα ὁρίζομεν: ὅτι ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ, ὅταν ἀπὸ καθέδρας ἀποφαίνεται, τουτέστιν ὅταν ἐπιτελῶν τὸ καθήκον τοῦ Ποιμένος καὶ Διδασκάλου πάντων τῶν χριστιανῶν, καθ' ὅσον καθορίζει διὰ τῆς ὑπερτάτης Ἀποστολικῆς ἐξουσίας τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς πίστεως ἢ τῶν ἡθῶν, ἥτις ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ τηρῇται, διὰ θείας ἐπιστάσεως, ἐπηγγελμένης αὐτῷ ἐν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ, ἐν τῷ αὐτῷ ἀλαθήτῳ ἰσχύει, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ θεῖος Ἀντρωτὴς ἠθέλησεν ἵνα ἡ Ἐκκλησία αὐτοῦ, ὅταν ὁρίξῃ τὴν διδασκαλίαν περὶ πίστεως καὶ ἡθῶν, νὰ εἶναι δεδιδαγμένη. Ὅθεν παρομοίως τοῦ Ρωμαίου ποντίφηκος αἱ ἀποφάσεις ἐξ ἑαυτῶν, οὐχὶ δὲ ἐκ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀτροποποίητοι. Ἐάν δὲ τις τολμᾷ νὰ ἀντεῖπῃ εἰς ταύτην τὴν ἡμετέραν ἀπόφασιν, ὅπερ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται, ἀνάθεμα ἔστω»⁶.

6. H. Denzinger—E. Nebreda (1909) σελ. 382—387. Ἰδοὺ καὶ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον κείμενον τῶν ὁρισμῶν τούτων τῆς πρώτης ἐν Βατικανῷ συνόδου:

Caput 1. «... Si quis dixerit beatum Petrum Apostolorum non esse a Christo Domino constitutum Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiae militantis visibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem verae propriaeque jurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Jesu Christo directe et immediate accepisse; anathema sit». Caput 2. «... Si quis ergo dixerit non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu jure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse beati Petri in eodem primatu successorem; anathema sit». Caput 3. «... Docemus proinde et declaramus Ecclesiam Romanam, disponendo Domino, super omnes alias ordinariae potestatis

4. Ἐνθ' ὄν. σελ. 352.

5. Ἀντόθ.

2α. Αἱ σημειωθείσαι ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ Βατικανοῦ ἀντιδράσεις.

Καὶ γεννᾶται ἤδη τὸ ἐρώτημα : Προκειμένον νὰ ψηφισθοῦν οἱ κανόνες καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκείνης, δὲν ἀντετάχθη οὐδεμία ἀντίρρησης ἐκ μέρους τῶν ἐπισκόπων, τῶν παρακαθημένων εἰς αὐτήν; Πολλοὶ καὶ μεγάλαι, εἶναι ἡ ἀπάντησις, ἀλλὰ πᾶσαι παρεκλήθησαν ?

obtinere principatum, et hanc Romani Pontificis jurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis est, immediatam esse; ergo quam cujuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicae subordinationis veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut, custodita cum Romano Pontifice tam communionis, quam ejusdem fidei professionis unitate Ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore. «Si quis itaque dixerit Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis, in universam Ecclesiam, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam in iis quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; aut eam habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem hujus supremae potestatis; aut hanc ejus potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit». Cap. 4. «...Docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens pro suprema sua Apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistantiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Retemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque ejusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae irreformabiles esse. Si quis autem huic Nostrae definitioni contradicere, quod Deus avertat, praesumpserit; anathema sit».

7. Οὕτω διὰ νὰ μὴ ἐκτεινώμεθα πέραν τοῦ δέοντος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κολωνίας Melchers ἐκφράζων καὶ τὰς γνώμας ἀριθμοῦ τινος καὶ ἄλλων ἐπισκόπων εἰς ὕψος σοβαρὸν καὶ νευρῶδες ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν, ὅπως διατυπωθῇ καὶ «ἐκθεσίς τις ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐπισκόπων ὡς διαδόχων τῶν ἀποστόλων, ἄνευ τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἀληθὴς ἐννοια τοῦ πρωτείου καὶ ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἱεραρχικῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν δύναται οὔτε νὰ νοηθῇ οὔτε καλῶς νὰ ἐκτεθῇ» (Mansi 51, 936 A). Αἱ ἀντιρρήσεις τῶν ἐπισκόπων ἐξεδηλώθησαν ζωηρότεραι, ὅταν ἐπρόκειτο ὑπὸ τῶν συντακτῶν τοῦ σχεδίου τοῦ ψηφίσματος νὰ καθορισθοῦν αἱ ἐξουσίαι τοῦ πάπα ἐν αὐταῖς ταῖς ἐπισκοπαῖς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐζητήθη τότε νὰ περιορισθῇ ἡ δικαιοδοσία τοῦ πάπα εἰς δικαίωμα ἐπιτηρήσεως ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου ἐκάστης ἐπισκοπῆς καὶ ἀναπληρώσεως τούτου ὑπὸ τοῦ πάπα. Ἐπιμόνως ὁμῶς ὑπεστηρίχθη, ὅτι ἡ δικαιοδοσία τοῦ πάπα εἶναι «κανονικὴ καὶ ἄμεσος» ἐπὶ πάντων τῶν ποιμένων καὶ τῶν πιστῶν. Καὶ τότε ἀντετάχθη ὑπὸ ὀρι-

σμένων μελῶν τῆς συνόδου : Τί γίνονται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ οἰκείοι ἐπίσκοποι ; Δὲν εἶναι αὐτοὶ θεῖο δικαίω οἱ κανονικοὶ (Ordinarii) τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ; Θὰ γίνουν λοιπὸν αὐτοὶ ἀπλοὶ βικάριοι ἢ ἐντεταλμένοι τοῦ πάπα ; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν δύο νὰ ἀσκοῦν εἰς τὴν αὐτὴν ἐπισκοπὴν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων «κανονικὴν» δικαιοδοσίαν, χωρὶς νὰ διατελοῦν ὑπὸ τὸν κίνδυνον συγκρουόμενοι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον νὰ καταλήξουν εἰς ἀνταγωνιστὰς ἀλλήλων ; (G. Dejaifve, Pape et évêques au premier concile du Vatican σελ. 63. Τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἐπισκόπων Melchers, Vancsa, Moreno καὶ Gollmayr ἴδε ἐν Mansi τόμ. 51, 936, 942, 949, 957). Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν δικαίων τούτων ἀντιρρήσεων ἐθεωρήθη ἀρετὸν νὰ παρεμβληθῇ εἰς τὴν σχετικὴν διάταξιν παράγραφος τις, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐδηλοῦτο, ὅτι ἡ κανονικὴ καὶ ἄμεσος δικαιοδοσία τοῦ ποντίφικος τῆς Ρώμης ἐπὶ πάντων τῶν πιστῶν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιφέρῃ ζημίαν τινὰ εἰς τὴν ἄμεσον καὶ κανονικὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὅπως τοῦναντίον θὰ ἀνενέωνε καὶ θὰ ἐνίσχυεν αὐτήν ! Δὲν ἐσήμαινεν ἄρνησιν τῶν ἐκ θεοῦ δικαίου προνομίων τῶν ἐπισκόπων, ἀλλ' ἐγκαθίστα τὴν ὑπεράτακτον καὶ οἰκουμένην δικαιοδοσίαν τοῦ πάπα, ἥτις συνήπτετο πρὸς τὴν ὑπαγομένην εἰς αὐτὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τῶν ποιμνίων τῶν, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ καταστρέφεται αὕτη. (Mansi τόμ. 52 II C—D).

Ὅταν δὲ ἐγενικεύθη ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου, ἀριθμὸς τις ἐπισκόπων δὲν παρέλειψε νὰ τόνισῃ, ὅτι μόνος ὁ Πέτρος ὑπῆρξεν ὁ θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν ὑπῆρξαν καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι θεμέλιοι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν Γραφήν ; Συνεπῶς δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σχέσις στενὴ μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ συλλόγου, ἐὰν πρόκειται νὰ παρουσιασθῇ πιστὴ ἡ εἰκὼν τῆς οἰκοδομῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ οἰκοδομουμένης ; «Ἐὰν ὁ Πέτρος εἶναι ὁ ποιμὴν τῶν ἀρνίων καὶ τῶν προβάτων, παρετήρησεν ὁ ἐπίσκοπος Schwyrzenberg, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι εἶναι ποιμένες. Ὁ Πέτρος δεσμεῖ καὶ λύει, ἀλλ' ἀμφοτέρω ταῦτα ἐξ Ἰσοῦ ἐλέγχθησαν καὶ περὶ τῶν ἀποστόλων. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν καμμίαν σχέσις μεταξὺ τῶν δύο, τοῦ Πέτρου δηλαδὴ καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ συλλόγου ; Καὶ πῶς εἰμποροῦμεν νὰ κάμνωμεν δογματικὴν ἐκθεσιν ἐπὶ τοῦ κέντρου καὶ τῆς κορυφῆς, χωρὶς νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀποστολικοῦ σώματος, καὶ ἐκείνους δηλαδὴ οἵτινες ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἱερᾶς ἱεραρχίας ; (Mansi τομ. 52 σελ. 94—95). Ἐπὶ τέλους, προσέθεσεν ὁ ἐπίσκοπος Ketteler, ὁ ὕψιστος Ποντίφικς δὲν εἶναι τὸ πλήρες θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐκλήθησαν θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναμφιβόλως ὁ Ἀνώτατος Ποντίφικς εἶναι τὸ κύριον θεμέλιον καὶ ὁ στύλος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ἀναμφιβόλως θεμέλια δευτερεύοντα καὶ στύλοι τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγουσι τοῦτο ἡ Γραφή, οἱ Πατέρες καὶ αὐτὸς ὁ πάπας Νικόλαος εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ad Gallos. Τὸ πλήρες λοιπὸν θεμέλιον εἶναι ὁ Ὑπέρτατος Ποντί-

φηξ μετά τῶν ἐπισκόπων ἢ ἐάν θά ἤθελέ τις, ἄπαν τὸ κολλέγιον τῶν ἐπισκόπων συνδεδεμένον καὶ συνηγμένον ἐν τῷ Ὑπερτάτῳ Ποντίφει ὡς εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ. Ὅπως καὶ οἱ ἀπόστολοι, οὕτω καὶ πάντες οἱ ἐπίσκοποι εἶναι λίθοι θεμέλιοι, μεμακρυσμένοι ἀναμφιβόλως ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ συνηνωμένοι εἰς ἓν ἐν-αῖον καὶ συμπαγές σύνολον διὰ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου» (Mansi 52, 206).

Εἰς τὰς ἀντιρρήσεις ταύτας ἐδόθη ἀπάντησις κατὰ τὸ δυνατόν μετριοπαθεστέρα, μὴ ἀπορρίπτουσα μὲν κατὰ μέγα μέρος ταύτας, συμβιβάζουσα ὅμως αὐτάς πρὸς τὰς ὑπερφύλους ἀξιώσεις τοῦ πάπα. Ὑπεστηρίχθη δηλαδή ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων Martinez καὶ Thomas ὅτι ὁ θεσμός τοῦ ἐπισκοπικοῦ σώματος μετὰ τῆς ἀδιαιρέτου αὐτοῦ ἐνότητος εἶναι θεῖος καὶ ὅτι πάντες οἱ ποιμένες καὶ πάντες οἱ πιστοὶ ἐνοῦνται μεταξύ των διὰ τοῦ πρωτείου τοῦ ὑπερτάτου Ποντίφηκος (Mansi 52, 628, 629). «Ὁ Χριστός, διακηρύσσεται ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ ψηφίσματος, τελειοῖ τὴν ἀποστολὴν τοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων, οὗτοι δέ, ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τοῦ ποιμνίου, πρέπει νὰ διαμένουν μέχρι συντελείας τοῦ παρόντος χρόνου. Αὐτὸ τὸ ἀποστολικὸν κολλέγιον ἀποτελοῦν εἰς τὸ ἐξῆς οἱ ἐπίσκοποι. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ σῶμα τῶν ἐπισκόπων (τὸ ἐπισκοπᾶτον) ἀποτελεῖται ἀπὸ πλῆθος μελῶν, διὰ νὰ μὲν ἓν σῶμα ἀδιαιρέτον, ἔχει ἀνάγκη ἀρχῆς τινος ἐνότητος, ἥτις νὰ τὸ βοηθῇ ὅπως πληροῖ ἀποτελεσματικῶς τὴν ἀποστολὴν του: τοῦ νὰ ἐπισυνάγῃ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ κοινωνίαν πάντας τοὺς πιστοὺς. Ὁ δεσμός οὗτος τῆς συναφείας εἶναι ὁ Πέτρος, προβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀρχὴ τῆς ἐνότητος καὶ ὁρατὸς θεμέλιος τοῦ ναοῦ τῆς Ἐκκλησίας» (Mansi 52, 1236 καὶ Denzinger—Nebreda Enchiridion Constit. I de Ecclesia Christi σελ. 381. Διὰ τοῦτο ἐπανελήφθη ἡ διακήρυξις αὕτη καὶ ἐπὶ τῆς Β' Βατικανέου συνόδου).

Παρά ταῦτα ἡ ἐν τῇ συνόδῳ μειονότης τῶν ἱεραρχῶν ἐπέμενε πολὺ ὀρθῶς νὰ ἀποσαφηνῇ ἐτι μᾶλλον ὁ ὅρος («ἐπισκοπική», ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα ἐν πάσαις ταῖς ἐπισκοπαῖς ὡς «κανονικῆς καὶ ἀμέσου»). «Ὁ ὅρος ἐπισκοπικός καὶ ἐπισκοπικὴ δύναται ἀναμφιβόλως νὰ ἐκληφθῇ καὶ ἐν ἐννοίᾳ εὐρείᾳ, παρετήρησεν ὁ ἐπίσκοπος Rauscher. Ἡ ἁγία Γραφή ὀνομάζει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ ὁ Ἀνώτατος Ποντίφex ὀνομάζεται Ἐπίσκοπος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐν κυριολεκτικῇ καὶ περιωρισμένῃ ἐννοίᾳ ὁ Ἀνώτατος Ποντίφex δὲν εἶναι ἐπίσκοπος παρὰ μόνον ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπισκοπῇ. Ἡ ἐξουσία, ἥτις τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐκτελῇ καὶ εἰς ἄλλας ἐπισκοπὰς πράξεις ἐπισκοπικὰς, ἀνήκει εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωτείου του. Εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι ἐξουσία ἐκτακτος. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχουν δύο ἐξουσίαι ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν τακτικὰ καὶ (ordinaires) ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐπισκοπῇ» (Αὐτόθι 52, 541). Κατὰ συνέπειαν ὁ Rauscher προέτεινε νὰ ἀποσιωπηθῇ ἡ λέξις τακτικὴ (κανονικὴ καὶ πλήρης)

ἀπὸ τοῦ καθορισμοῦ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πάπα ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπισκοπῶν. Ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Rauscher ὑπεστηρίχθη καὶ ὑπὸ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἐπισκόπων, ἐν οἷς καὶ οἱ Dupanloup, Sola, David de St. Briec, Place de Marseille, Montserrat y Navarro. (Αὐτόθι 574, 584, 594, 606). Καὶ ἐζητήθη νὰ καθορισθῇ ρητῶς, ὅτι ἡ δικαιοδοσία αὕτη τοῦ πάπα εἶναι τακτικὴ καὶ κανονικὴ, καθ' ὅσον ἀσχεῖται πρὸς μόνιμον διατήρησιν τῆς ἐνότητος, ἥτις συνδέεται στενῶς πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ πρὸς τὴν καθολικὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ὁποῖαν δικαιοδοσίαν δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν καὶ ἐκτακτον, διότι ἐξ ἐκτάκτου αἰτίας τίθεται εἰς ἐνέργειαν. (Αὐτόθι 600). Ὡσαύτως καὶ ὁ ὅρος «πλήρης» ὁ προστεθεὶς πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Landriot ὡς δημιουργῶν τὸν κίνδυνον νὰ ἐκληφθῇ ἡ ἐξουσία τοῦ πάπα ὡς ἀπεριόριστος. «Οἱ Ἕλληγες, εἶπεν, (εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον) ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Βησσαρίωνος, ἐνόουν νὰ θέσουν ὅρια εἰς τὰ προνόμια τῆς ἁγίας Ἐδρας, ἔθετον ὡς ὅρον τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀναγνωρίσεως τοῦ πρωτείου τὸν σεβασμὸν τῶν προνομίων τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς». (Mansi τόμ. 52, 563). Ἄλλος ἐπίσκοπος, ὁ Muzzarelli, παρετήρησεν: «Ἡ δύναμις τοῦ Πάπα δὲν εἶναι ἀπεριόριστος. Οὐδεμία ἐξουσία ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτ' εἶναι τοιαύτη πλὴν τῆς τοῦ Θεοῦ. Ἡ κυβέρνησις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μοναρχικὴ, ἀλλ' ἡ μοναρχία αὕτη εἶναι μεμετριασμένη καὶ προσδεδεμένη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τινὰς ὁρους εὐνοοῦντας τὴν τῶν ἐπισκόπων. Ἐάν γίνῃ δεκτὸς ὁ προτεινόμενος πρὸς ψήφισιν κανὼν, τί θὰ ἀπομείνῃ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπισκόπων;» (Αὐτόθι 564 καὶ 566).

Αἱ ἀντιρρήσεις αὗται παρεκάμφθησαν ὑποστηρικθείσης τῆς θέσεως, ἥτις καὶ ἐν τῇ Β' συνόδῳ τοῦ Βατικανοῦ προσβλήθη ἐντονώτερον. Κατ' αὐτὴν ἀνεγνωρίσθη, ὅτι βεβαίως «οἱ ἐπίσκοποι μετὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, ἐν συνόδῳ ὅμως οἰκουμενικῇ, ὡς ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ὅλην ἐκκλησίαν, ἡ δισεκορπισμένοι, ἀλλ' ἡνωμένοι μετὰ τῆς κεφαλῆς των, ὡς ὄντες ἡ Ἐκκλησία, ἔχουν ἀληθῶς τὴν πληρότητα τῆς ἐξουσίας». Τοῦτο ὅμως δὲν παραβλάπτει οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὴν προσωπικὴν ἐξουσίαν τοῦ Πέτρου καὶ τῶν διαδόχων του. «Αἱ δύο αὗται ἐξασκήσεις τῆς ἐξουσίας εἶναι δυνατόν νὰ συμβιβασθοῦν, χωρὶς νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δυαδισμὸς προκαλῶν σύγχυσιν. Ἡ σύγχυσις θὰ προσκαλεῖτο, ἐάν αἱ δύο ὑπέρταται ἐξουσίαι διεκρίνοντο καὶ ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων. Τοῦναντίον αὐτοὶ χωρίζουν τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῶν μελῶν, οἵτινες ὑποτάσσουν τὸν πάπαν εἰς τοὺς ἐπισκόπους, λαμβανόμενους συλλογικῶς ἢ συνηγμένους ἐν γενικῇ συνόδῳ. Ἐάν ὅμως ὁ πάπας ἀσκήσῃ μετὰ τῶν ἐπισκόπων διεσκορπισμένων ἢ συνηγμένων τὴν ὑπερτάτην καὶ πλήρη ἐξουσίαν (in solidum), (= σταθερῶς), οὐδεμία σύγχρυσις εἶναι δυνατὴ». (Αὐτόθι 1109—1110).

Αἱ ἐπιθέσεις ὑπῆρξαν σφοδρότεραι καὶ ὁμαδικώτεροι κατὰ τοῦ παπικοῦ ἀλαθῆτου. Ἡ μειοψηφία ἐδέχετο μόνον τὸ ἀλάθητον τοῦ συλλόγου τῶν ἐπισκόπων. Ὁ ἐπίσκοπος Hefele προέβαλε κατὰ τοῦ

“Ας ἴδωμεν ἤδη, τί ἐγένετο εἰς τὴν Β' σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ ἀποτελοῦν, ὡς εἴπομεν, τὴν κυρίαν αἰτίαν, τὴν διανοίξασαν τὸ βαθὺ χάσμα, τὸ διαχωρίζον τὰς δύο Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως.

3. Αἱ διατάξεις τῆς Β' συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

Αἱ διατάξεις τῆς Β' Βατικανέου, ὡς ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι κυρίως αἱ ἐν κεφαλ. τρίτῳ § § 18, 22, 23, 25, 27 τῆς Δογματικῆς Διατάξεως περὶ Ἐκκλησίας (Lumen gentium) διατυπωθεῖσα ἡ.

Διακηρύσσεται λοιπὸν ἐν § 18 ὅτι «Ἰνὰ τὸ σῶμα τῶν ἐπισκόπων (τὸ ἐπισκοπᾶτον) εἶναι ἐν καὶ ἀδιαί-

ἀλαθῆτου τοῦ πάπα ἐνστάσεις κυρίως ἐκ τῆς ἱστορίας, τονίσας ἰδιαιτέρως τὴν πρίπτωσιν τοῦ Ὁνωρίου. (Mansi 52, 80—84). Ὁ δὲ Rauscher ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς συμφωνίας (consensus) τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς κριτηρίου τοῦ ἀλαθῆτου ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. Ἀναμφιβόλως, κατέληξεν, οἱ χριστιανοὶ τοῦ παρελθόντος ἐδίδον μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν περὶ τῆς πίστεως μαρτυρίαν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων καὶ εἰδικῶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Ἀλλ' ἦτο ὡσαύτως πρόδηλον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των, ὅτι ἡ ἐγγύησις, ἡ ὀριστικῶς βεβαία περὶ τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας δὲν εὐρίσκετο παρὰ ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν» (Mansi 52, 106, 108).

Μετ' ἄλλων ἐπισκόπων καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ketteler ὑποστηρίζων τὴν ἀναγκαιότητα τῆς consensus εἶπε μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἐὰν ὁ ἀνώτατος Ποντίφηξ ἀνακηρυχθῇ ἀλάθητος μόνος καὶ καθ' ὅσον ἐνεργεῖ ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ἄνευ τῆς συνεργίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν οἱ ἐπίσκοποι, συνηγμένοι ἐν συνόδῳ ἢ διεσκορπισμένοι ὀφείλουσαν πάντοτε καὶ ἀπλῶς νὰ συγκατατίθενται εἰς τὴν μαρτυρίαν του, δὲν εἶναι πλέον οὗτοι μάρτυρες κατὰ πλήρη δικαίωμα, ἔχοντες ἰδίαν ἐξουσίαν· ἡ μαρτυρία αὕτη τοσούτων μαρτύρων δὲν ἔχει ἀξίαν μείζονα παρ' ὅσον ἡ μαρτυρία ἐνὸς μόνου. Καὶ συναπόλλυται ὡσαύτως καὶ τὸ ἀξίωμα των ὡς κριτῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητα, δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον παρὰ εἰς μόνος κριτὴς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» (Αὐτόθι 160—162).

Ταῦτα τὰ ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν, ἅτινα ἀντετάχθησαν ὑπὸ τῶν εἰς μάτην ἀντιδρασάντων κατὰ τὴν Α' Βατικανέου σύνοδον εἰς τὴν ψήφισιν τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὸ ἀπόλυτον πρωτεῖον καὶ τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα ὑπὸ τῆς συνόδου ταύτης.

7α. Τῶν διατάξεων τούτων τὸ αὐθεντικώτερον ὑπόμνημα ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦτοῦ πάπα Παύλου τοῦ VI, ὅστις κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Δογματικῆς Διατάξεως ἀναφερόμενος εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον αὐτῆς εἶπε τὰ ἐξῆς:

«Τὸ καλλίτερον ὑπόμνημα τῆς Διατάξεως ταύτης εἶναι, ὅταν λέγωμεν, ὅτι ἀληθῶς ἡ δημοσίευσίς της δὲν μετέβαλε κατ' οὐδὲν τὴν διδασκαλίαν τῆς Παραδόσεως... Ὅ,τι ἡ Ἐκκλησία ἐδίδασκε κατὰ τοὺς αἰῶνας, τοῦτο διδάσκουμεν καὶ ἡμεῖς. Ὅ,τι ὑπῆρχε μέχρι σήμερον ἐν τῇ πράξει, εὐρίσκεται ἤδη καὶ ἐκπερασμένον. Ὅ,τι ἦτο ἀβέβαιον, ἀπεσαφῆθη. Τὸ ἐπίσημον ἔγγραφο, ὅπερ πρὸ ὀλίγου ἐδημοσίευσamen, ἀναγνωρίζει

ρετον, ἔθεσεν (ὁ Χριστὸς) ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἄλλων ἀποστόλων τὸν ἅγιον Πέτρον, συνιστῶν ἐν τῷ προσώπῳ του ἀρχὴν καὶ θεμέλιον διηκῆ καὶ ὁρατὰ ἐνόητος καὶ πίστεως καὶ κοινωνίας. Τὸ δόγμα τοῦτο περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ ρωμαίου ποντίφηκος καὶ τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ διδασκαλικοῦ του ἀξιώματος προβάλλει ἐκ νέου ἡ ἁγία Σύνοδος εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς ὡς ἀντικείμενον βεβαίας πίστεως. Ἐπὶ πλέον συνεχίζουσα τὸ ἀρξάμενον ἔργον θέλει ἐνόπιον πάντων νὰ διακηρύξῃ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ δόγμα καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἐπισκόπους, διαδόχους τῶν ἀποστόλων, οἵτινες μετὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου, βικαρίου τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁρατῆς κεφαλῆς πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἔχουν τὸ καθῆκον νὰ διευθύνουν τὸν οἶκον τοῦ ζῶντος Θεοῦ»⁸.

Εἰς δὲ ἀρχῆς θέτουσα ὑπὸ σοβαροῦς περιορισμοὺς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνόλου ὁρίζει ἡ σύνοδος ἐν § 22, ὅτι «ὅπως ὁ ἅγιος Πέτρος καὶ οἱ ἄλλοι ἀποστολοὶ ἀποτελοῦν ἐκ συστάσεως τοῦ Κυρίου ἓνα μόνον ἀποστολικὸν σύλλογον, παρομοίως καὶ ὁ ρωμαῖος Ποντίφηξ διάδοχος τοῦ Πέτρου καὶ οἱ ἐπίσκοποι διάδοχοι τῶν ἀποστόλων ἀποτελοῦν μεταξύ των ἐν σύνολον». «Τὸ κολλέγιον διὰ τοῦτο ἢ τὸ σῶμα τῶν ἐπισκόπων δὲν ἔχει ἐξουσίαν, εἰμὴ ἐὰν νοῆται ἡνωμένον πρὸς τὸν Ρωμαῖον ποντίφηκα, διάδοχον τοῦ Πέτρου ὡς κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἄνευ μειώσεως τῆς ἐξουσίας τοῦ πρωτείου, ὅπερ ἐκτείνεται εἰς πάντας, ποιμένας ἢ πιστοὺς. Πράγματι ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ ἔχει ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας λόγῳ τοῦ ἀξιώματός του ὡς Βικαρίου τοῦ Χριστοῦ καὶ Ποιμένος πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἐξουσίαν πλήρη, ὑπερτάτην καὶ καθολικὴν, τὴν ὁποίαν δύναται πάντοτε νὰ ἀσκήσῃ ἐλευθέρως». Τὸ σῶμα

πλήρως καὶ ἐπανειληγμένως τὸ ἀξίωμα τὸ πρῶτον, μοναδικὸν καὶ οἰκουμενικόν, τὸ πεπιστευμένον ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Πέτρον καὶ διαβιβασθὲν ὑπ' ἐκείνου εἰς τοὺς διαδόχους του, τοὺς Ρωμαίους ποντίφηκας... Ἦτο σπουδαιότατον, ἵνα μία τοιαύτη ἀναγνώρισις τῶν προνομίων τοῦ Πάπα ἐκφρασθῇ ῥητῶς, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ καθορισθῇ τὸ ζήτημα τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἡ ἐξουσία αὕτη νὰ παρουσιάζεται οὐχὶ ἐν ἀντιθέσει, ἀλλ' ἐν ἀρμονίᾳ δικαίᾳ καὶ νανομοθετημένῃ μετὰ τῆς τοῦ βικαρίου τοῦ Χριστοῦ, κεφαλῆς τοῦ κολλεγίου τῶν ἐπισκόπων. Αὕτη ἡ στενὴ καὶ οὐσιώδης σχέσις, ἡ καθιστώσα τὸ ἐπισκοπᾶτον ἐν σῶμα ἐνιαῖον, ὅπερ εὐρίσκει ἐν τῷ ἐπισκόπῳ, ὅστις διεδέχθη τὸν Πέτρον οὐχὶ ἐξουσίαν τινὰ διάφορον καὶ ξένην, ἀλλ' αὐτὸ τὸ κέντρον αὐτοῦ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, αὕτη μᾶς κάμνει νὰ πανηγυρίζωμεν τὰ προνόμια ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων συγχρόνως μετὰ τῶν ἰδικῶν μας, νὰ χαίρωμεν ἐπὶ τῇ ἐξάρσει των, νὰ διεκδικῶμεν τὴν ὑπεροχὴν των, νὰ προβιβάζωμεν τὴν ὁλοκληρότητά των πρὸς τὰ ἰδικά μας. Ἀναγνωρίζοντες οὕτως ἐν τῇ πληρότητι αὐτοῦ τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, αἰσθανόμεθα νὰ αὐξάνῃ περὶ ἡμᾶς ἡ κοινωνία τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς εὐθύνης, τῆς συνεργασίας. Δὲν ἔχομεν φόβον νὰ ἴδωμεν τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν μειουμένην ἢ τραυματιζομένην καίριως, ὅταν ἐπιβεβαιώωμεν καὶ ἐξαίρωμεν τὴν ἰδικήν σας, ἀλλὰ τὸν παντίον αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς ἰκανωτέρους, ὅπως ὁδηγῶμεν τὴν οἰκουμενικὴν Ἐκκλησίαν, γνωρίζοντες ὅμως καὶ ἕκαστον μεταξύ ἡμῶν ἀναζητοῦντας τὸν αὐτὸν σκοπὸν· περισσώτερον τώρα ἐμπιστευόμενοι εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ, διότι ὅλοι μαζὺ εἴμεθα καὶ θέλομεν νὰ εἴμεθα περισσώτερον ἡνωμένοι ἐν τῷ ὀνόματι του». (Documents Conciliaires 1. L' Eglise... Editions du Centurion. Paris 1965 σελ. 56—58).

8. Αὐτόθι. σελ. 65.

ὁμως τῶν ἐπισκόπων, «οἵτινες διαδέχονται τὸν ἀποστολικὸν σύλλογον ἐν τῷ διδασκαλικῷ ἀξιώματι καὶ τῇ ποιμαντικῇ διακυβερνήσει» ἀσκεῖ τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «οὐχὶ κεχωρισμένως τοῦ Ρωμαίου ποντίφηκος, τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ», ἀλλὰ «μετὰ τῆς συγκαταθέσεως τούτου». «Ὁ Κύριος μόνον τὸν Σίμωνα κατέστησε πέτραν τῆς Ἐκκλησίας του, εἰς αὐτὸν παρέδωκε τὰς κλεῖς (Ματθ. ιστ', 18—19), αὐτὸν κατέστησε ποιμένα παντός τοῦ ποιμνίου του (Ἰωάν. κα', 15 καὶ ἐξῆς). Καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ὅπερ ἐδόθη εἰς τὸν Πέτρον, ἐδόθη ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὸν ἀποστολικὸν σύλλογον, συνηνωμένον μετὰ τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ (Ματθ. ιη', 18 κη', 16—20). Διὰ τῆς πολλαπλῆς συνθέσεώς του ὁ σύλλογος οὗτος ἐκφράζει τὴν ποιικιλίαν καὶ παγκοσμιότητα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς συνενώσεώς του ὑπὸ ἑνα ἀρχηγὸν ἐκφράζει τὴν ἐνότητα τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸ κολλέγιον τοῦτο οἱ ἐπίσκοποι πιστοὶ φύλακες τοῦ πρωτείου καὶ τῆς ἐξουσίας τῆς κεφαλῆς των ἀπολαύουν πρὸς τὸ καλὸν τῶν πιστῶν καὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας ἰδίας τινὸς ἐξουσίας». «Ἡ ὑπερτάτη αὕτη ἐξουσία, τῆς ὁποίας ἀπολαύει τὸ κολλέγιον τοῦτο ἐναντι τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἀσκεῖται ἐπισήμως ἐν τῇ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. Δὲν ὑπάρχει ὁμως Οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἐὰν δὲν ἀναγνωρισθῇ ὡς τοιαύτη ἡ τοῦλάχιστον ἐὰν δὲν γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου. Εἰς τὸν Ρωμαῖον ποντίφηκα ἀνήκει ὡς προνόμιον νὰ συγκαλῇ τὰς συνόδους ταύτας, νὰ προεδρεύῃ αὐτῶν καὶ νὰ τὰς ἐπικυρώσῃ. Ἡ συλλογικὴ ἐξουσία δύναται νὰ ἀσκηθῇ ἐν ἐνώσει μετὰ τοῦ πάπα ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἐπισκόπων, ἀρκεῖ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ συλλόγου νὰ καλέσῃ αὐτούς, ὅπως ἐνεργήσουν συλλογικῶς ἢ τοῦλάχιστον νὰ δώσῃ πρὸς τὴν κοινὴν ταύτην ἐνέργειαν τῶν διεσπαρμένων ἐπισκόπων τὴν συγκατάθεσιν του ἢ τὴν ἐλευθέραν ἀποδοχὴν του, ἵνα ἐνεργήσωσιν ἀληθῆ συλλογικὴν πράξιν»⁹.

Εἶναι πρόδηλον ὅτι διὰ τῆς παραγράφου 22 ἀναγνωρίζεται καὶ φαίνεται παρεχόμενον διὰ τῆς μιάς χειρὸς εἰς τὸν σύλλογον τῶν ἐπισκόπων ὑπὸ τοῦ πάπα, ὑπεξαίρεται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ καταδεσμεύεται ὑπὸ τῆς ἄλλης χειρὸς. Οἱ ἐπίσκοποι ἀσκοῦν ἐν συλλόγῳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀσκοῦν ὁμως ταύτην ἀπαραιτήτως ἐν ἐνώσει μετὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, οὐδὲ δύναται νὰ συνέλθουν ἐν οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἐὰν δὲν συγκληθῶν ὑπὸ τοῦ πάπα, μόνου ἀρμοδίου νὰ συγκαλῇ οἰκουμενικὰς συνόδους, νὰ ἀναγνωρίξῃ αὐτὰς καὶ νὰ ἐπικυρῇ τὰς ἀποφάσεις των.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Πάπας Παῦλος κατὰ τὸν ἐναρκτήριον λόγον, ὃν ἐξεφώνησε τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1965 ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς τετάρτης Περιόδου τῆς Β' Βατικανέου Συνόδου, ἀγγέλλει τὴν σύστασιν ἐπισκοπικῆς συνόδου, ἥτις θὰ συγκαλεῖται ὑπ' αὐτοῦ ἐκτάκτως, μολοντί θὰ ἡδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐνδημούσα

σύνοδος¹⁰. Ἀλλὰ καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη θὰ ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἐκ τοῦ Πάπα, διότι ρητῶς ἐν τῷ ἰδιοβούλῳ ἀναγράφεται, ὅτι «Πάντες οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν θὰ ἔχουν βουλευτικὴν ἐξουσίαν, ὅσας οἱ πᾶπας τὸ κρίνει σκόπιμον»¹¹.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν ἐπισκόπων εἰς τὸ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀλάθητον ὁρίζεται ἐν τῇ παραγράφῳ 25 ὅτι «οἱ ἐπίσκοποι, οἵτινες διδάσκουν ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ ρωμαίου ποντίφηκος, δέον νὰ ἀπολαύουν ἐκ μέρους ὅλων τοῦ σεβασμοῦ, ὅστις προσήκει εἰς μάρτυρας τῆς θείας καὶ καθολικῆς ἀληθείας. Οἱ πιστοὶ ὀφείλουν νὰ ἐγκολπώωνται τὴν σκέψιν, τὴν ὁποίαν οἱ ἐπίσκοποι των ἐκφράζουν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς πίστεως καὶ τῶν ἡθῶν καὶ νὰ παρέχουν εἰς αὐτὴν τὴν θρησκευτικὴν συγκατάθεσιν τοῦ πνεύματός των. Ἡ θρησκευτικὴ αὕτη συγκατάθεσις τῆς θελήσεως καὶ τῆς διανοίας ὀφείλεται ἐν βαθμῇ μοναδικῇ εἰς τὸν ὑπέρτατον Ποντίφηκα ἐν τῷ ἀθεντικῷ αὐτοῦ διδασκαλικῷ ἀξιώματι, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ὀμιλῇ ἀπὸ καθέδρας (ex cathedra), τοῦθ' ὅπερ ὑπονοεῖ τὴν εὐλαβὴ ἀναγνώρισιν τοῦ ὑψίστου διδασκαλικοῦ ἀξιώματός του καὶ τὴν εὐλογικὴν συγκατάθεσιν εἰς τὰς βεβαιώσεις των». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐπισκόπους διακηρύττεται, ὅτι «λαμβανόμενοι κεχωρισμένως ἕκαστος ἀνὰ εἰς δὲν ἔχουν τὸ προνόμιον τοῦ ἀλαλήτου. Ἐν τούτοις ὅταν καὶ διεσπορισμένοι ἀνὰ τὸν κόσμον, τηροῦντες ὁμως ὁμοῦ μεταξὺ των καὶ μετὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου τὸν δεσμὸν τῆς κοινωνίας συμφωνοῦν, ἵνα διδάσκουν ἀθθεντικῶς, ὅτι μία διδασκαλία ὡς πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὰ ἥθη ἐπιβάλλεται κατὰ τρόπον ἀπόλυτον, τότε ἐκφράζουν ἀλαλήτως τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀκόμη προδηλότερον, ὅταν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἥτις συνάγει αὐτούς, ἐνεργοῦν διὰ τὸ σύνολον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ τῆς πίστεως καὶ ἡθικῆς ἔργον διδασκάλων καὶ κριτῶν εἰς τοὺς ὁρισμούς, οἵτινες πρέπει νὰ γίνωνται ἀποδεκτοὶ μετὰ τῆς ὑπακοῆς τῆς πίστεως»¹².

Ἐξαίρουσα ὁμως πάλιν ἡ σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ τὸ ἀλάθητον τοῦ πάπα καὶ ἐξυψοῦσα αὐτὸ ὑπὲρ πάσαν

10. Ι. Καρμίρη, Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμός. Ἀθήναι 1966, σελ. 7. Ἐν τῷ παπικῷ ἰδιοβούλῳ, τῷ σχετιζομένῳ μὲ τὴν σύστασιν τῆς συνόδου ταύτης ὁρίζεται «ὁ σκοπὸς αὐτῆς τριπλοῦς, ἥτοι νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐνότητα πάπα καὶ ἐπισκόπων, νὰ πληροφορῇ τὴν ἀγίαν Ἐδραν καὶ νὰ ἐναρμονίσῃ τοὺς διαφόρους δογματικούς τύπους. Τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς θὰ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἐπισκοπικῶν συνόδων, διότι ἡδὴ θὰ συνέρχωνται καὶ τοιαῦται συγροτούμεναι ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῶν κατὰ τόπους καὶ γειτνιαζουσῶν ἐκκλησιῶν. Ὁ πάπας θὰ ὀρίξῃ ἀριστίνδην ὀλίγα μόνον μέλη. Τοῦτο θὰ ἐπιτρέψῃ, ὅπως διὰ τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἐκπροσωπῶνται εἰς τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς Ἐκκλησίας. Πάντως μόνιμα μέλη αὐτῆς θὰ ἀποτελοῦν οἱ πατριάρχαι τῶν ἡνωμένων μετὰ τῆς ρωμαϊκῆς ἑδρας Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν», ἥτοι οἱ Οὐνίται πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς. «Καίτοι δὲ θὰ συγκαλεῖται ὁλόκληρος μόνον, ὅταν τὸ γενικὸν καλὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβάλλῃ τοιαύτην σύγκλησιν, ἡ σύνοδος κατ' οὐσίαν θὰ εἶναι διαρκής, διότι θὰ ἔχῃ ἐγκατεστημένην εἰς Ρώμην μόνιμον γενικὴν Γραμματεῖαν».

11. Ι. Καρμίρη, ἐνθ' ἂν.

12. Αὐτόθ, σελ. 78—79.

9. Αὐτόθ, σελ. 71—73.

σύγκρισιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ περιορισμένον ἀλάθητον τοῦ ὅλου σώματος τῶν ἐπισκόπων προσθέτει καὶ τὰ ἐπόμενα : « τοῦ ἀλάθητου τούτου ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ, κεφαλὴ τοῦ συλλόγου τῶν ἐπισκόπων, ἀπολαύει λόγῳ αὐτοῦ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, ὅταν καὶ ὡς ποιμὴν καὶ διδάσκαλος ὑπερτάτος πάντων τῶν πιστῶν καὶ πεφορτισμένος νὰ στηρίξῃ τοὺς ἀδελφούς του ἐν τῇ πίστει (Λουκ. κβ', 32) ἀποφαίνεται δι' ἀποφάσεως ἀπολύτου ἐπὶ σημείον διδασκαλίας θίγοντος τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν. Διὰ τοῦτο αἱ ἀποφάσεις, τὰς ὁποίας ἐκφέρει, δικαίως ἐλέγχθησαν ἀναλλοίωτοι ἐξ ἑαυτῶν καὶ οὐχὶ λόγῳ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεὶδὴ ἐκφέρονται ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος σφοδρῶς πρὸς ὑπόσχεσιν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἁγίου Πέτρου. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπιδοκιμασίας παρ' ἄλλου, οὐδὲ δύναται νὰ γίνῃ ἔκκλησις διὰ τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς εἰς ἄλλο δικαστήριον. Πράγματι ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ δὲν ἀποφαίνεται ἀποφασίν τινα ὡς ἰδιωτικὸν πρόσωπον, ἀλλ' ἐκθέτει καὶ ὑπερασπίζει τὴν διδασκαλίαν τῆς καθολικῆς πίστεως, ἐφ' ὅσον εἶναι ὡς πρὸς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ὁ ὑπερτάτος διδάσκαλος, ἐν τῷ ὁποίῳ διαμένει εἰς μοναδικὸν βαθμὸν τὸ χάρισμα τοῦ ἀλάθητου, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀλάθητον τὸ ὑπεσχημένον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διαμένει καὶ εἰς τὸ σῶμα τῶν ἐπισκόπων, ὅταν τὸ σῶμα τοῦτο ἀσκήτῃ τὸ ὑπερτάτον διδασκαλικὸν ἀξίωμα του ἐν ἐνώσει μετὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου »¹³.

Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τούτων ὁ Πάπας ἔχει αὐτὴν στερεῶς τῶν ἐξαιρετικῶν προνομίων, ἅτινα ἐπὶ Πίον Θ' ἡ πρώτη ἐν Βατικανῷ σύνοδος, ἡ διακηρύξασα καὶ τὸ ἀλάθητον αὐτῷ, ἀνεγνώρισεν εἰς αὐτόν. Ἐπανειλημμένως δὲ καὶ ἐν ταῖς ψηφισθείσαις ὑπὸ τῆς δευτέρας Βατικανέου συνόδου πράξεις καὶ ψηφίσμασι ἐπαναλαμβάνονται οἰονεὶ πρὸς ἀπρόσβλητον κατοχύρωσιν τὰ προνόμια ταῦτα καὶ ἡ ἀπὸ θεοῦ δικαίον προέλευσις αὐτῶν, οὐδὲ παρελείπετο εὐκαιρία ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πάπα ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν προσφώνησεσιν αὐτοῦ νὰ διακηρυχθῶσι καὶ διὰ ζωῆς φωνῆς ταῦτα »¹⁴.

Ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν ἐπισκόπων ἐν ταῖς οἰκείαις ἐπισκοπαῖς, ἀνεγνωρίσθησαν μὲν ταῦτα, ὥστε οἱ ἐπίσκοποι νὰ μὴ παρουσιάζωνται εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ πάπα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ δικαίον ποιμένες ἐντεταλμένοι τὴν διαποίμανσιν τῶν πνευματικῶν ποιμνίων των, συγχρόνως ὁμοῦ διετήρησε καὶ ὁ πάπας τὰς ἀνεγνωρίσθεις ὑπὸ τῆς πρώτης ἐν Βατικανῷ συνόδου εἰς αὐτὸν κανονικὰς καὶ πλήρεις ἐξουσίας ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπισκοπῶν ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας¹⁵.

13. Αὐτόθι, σελ. 79—80.

14. Πρβλ. τὰ ὑπὸ τοῦ συναδέλφου Ι. Καμμίρη ἐν μ. ἔργ. ὑποσ. 2 σελ. 4 καὶ ἐν σελ. 5 ὑπογραμμιζόμενα, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ τοῦ Πάπα εἰς τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τῆς Δ' φάσεως τῆς συνόδου τοῦ Βατικανοῦ λεχθέντα.

15. Οὕτως ἐν μὲν τῇ παραγράφῳ 27 τοῦ τρίτου κεφαλαίου τῆς περὶ Ἐκκλησίας Διατάξεως διακηρύττεται, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἐπιπεφορτισμένοι ἐπὶ μέρους ἐκκλησίας ὡς βικάριοι καὶ ἀπεσταλμένοι τοῦ Χριστοῦ, διευθύνουν ταύτας διὰ τῶν συμβουλῶν των, τῶν ἐνθαρρύνσεών των, τοῦ παραδείγματός των,

Ἡ ἀπολυταρχία λοιπὸν, καθ' ἣν ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ συγκεντροῦται πᾶσα ἐξουσία εἰς χεῖρας τοῦ Πάπα ὡς θεῷ δικαίῳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ἐγκατεστημένον ὁρατῆς κεφαλῆς ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἐξακολουθεῖ νὰ διέπῃ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ νὰ κρατῇ συνεπῶς ἀγεφύρωτον τὰ χάσμα μετὰ τῆς κατ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας.

4. Αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Οὐνίαν διατάξεις.

Δυστυχῶς ὁμοῦ καὶ αἱ διατάξεις τῆς Βατικανέου συνόδου, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς ἑτέραν τινὰ αἰτίαν τῆς μετὰ τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν διαστάσεως, τὴν Οὐνίαν^{15α} δηλαδή, δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι τοῦ προσηλυτιστικοῦ ἐκείνου πνεύματος, τὸ ὁποῖον πολλὰς μὲν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐδημιούργησε μετὰ τῶν Ὀρθόδοξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν ψυχρότητας, οὐχὶ δὲ συμ-

ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ κύρους των καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἱεράς των ἐξουσίας...». (Τὸ ποιμαντικὸν καθήκον, τουτέστιν ἡ συνήθης καὶ καθημερινὴ φροντίς περὶ τῶν προβάτων των ἔχει ἐνχειρισθῇ εἰς αὐτοὺς πλήρως. Δὲν πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς οἱ βικάριοι τῶν Ρωμαίων ποντιφίκων, διότι ἀσκοῦν ἐξουσίαν, ἥτις εἶναι ἰδίᾳ αὐτῶν ἐξουσία καὶ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ εἶναι διὰ τοὺς λαούς, τοὺς ὁποίους διευθύνουν, ἀρχηγοὶ (chefs)). Προστίθεται ὁμοῦ ἡ ἐπομένη ἀνάδυνος κατὰ τὸ φαινόμενον φράσις, ἥτις ἐπιφυλάσσει ἀκέραια καὶ τοῦ πάπα τὰ δικαιώματα : « Οὕτως ἡ ἐξουσία των οὐδαμῶς ἐξαλείφεται ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης καὶ καθολικῆς ἐξουσίας » τὸναντίον στηρίζεται, ἐνισχύεται καὶ ὑπερασπίζεται ὑπ' αὐτῆς ». (Ἐνθ' ἂν. σελ. 83—84). Τὸ τελευταῖον τοῦτο διατυπώται ρητῶς καὶ ἐν τῷ Διατάγματι περὶ τοῦ ποιμαντικοῦ καθήκοντος τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ τούτου ὀρίζονται τὰ ἐξῆς : « Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τοῦ Χριστοῦ ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ ὡς διάδοχος τοῦ Πέτρου, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἐνεπιστεύθη τὴν ἀποστολὴν νὰ ποιμάνῃ τὰ πρόβατά του καὶ τὰ ἀρνία του, ἀπολαύει διὰ θείας διατάξεως ἐξουσίαν ὑπερτάτην, πλήρη, ἄμεσον, καθολικὴν, διὰ τὴν εὐθύνην τῶν ψυχῶν. Ὡσαύτως ἐν τῇ ἰδιότητι του ὡς ποιμένος πάντων τῶν πιστῶν, ἀποσταλέντος ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὸ κοινὸν καλὸν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ καλὸν μιᾶς ἐκάστης ἐκκλησίας, ἔχει ἐπὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τὸ πρωτεῖον τῆς κανονικῆς ἐξουσίας. Καὶ οἱ ἐπίσκοποι ὡσαύτως κατεστημένοι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διαδέχονται τοὺς ἀποστόλους ὡς ποιμένες τῶν ψυχῶν ἔχουν ἀποσταλῇ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ἐν ἐνώσει μετὰ τοῦ Ὑπερτάτου Ποντίφικος καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τὴν διαιωνίσιν τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, Αἰωνίου Ἀρχιερέως ». (Documents Conciliaires 2. Les évêques... Préambule § 2. Editions du Centurion σελ. 32). Εἰς δὲ τὴν παράγραφον 8α τοῦ πρώτου κεφαλαίου ὀρίζονται τὰ ἐξῆς : « Οἱ ἐπίσκοποι ὡς διάδοχοι τῶν ἀποστόλων, ἔχουν ἐξ ἑαυτῶν, εἰς τὰς πεπιστευμένας εἰς αὐτοὺς ἐπισκοπὰς πᾶσαν τὴν κανονικὴν (ordinaire), ἰδίαν καὶ ἄμεσον ἐξουσίαν, κτηθεῖσαν πρὸς ἀσκῆσιν τοῦ ποιμαντικοῦ τῶν ἔργων, ἐκτὸς πάντοτε καὶ ἐν πᾶσι τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποῖαν ὁ Ρωμαῖος ποντίφηξ ἔχει λόγῳ τοῦ ἀξιώματός του νὰ ἐπιφυλάσῃ εἰς ἑαυτὸν ὑποθέσεις ἢ νὰ παραπέμπῃ ταύτας εἰς ἄλλην ἐξουσίαν » (Αὐτόθι, σελ. 38).

15α. Ἐπισήμως αἱ ἐκκλησίαι, αἱ προσχωρήσασαι εἰς τὴν ἑνωσὴν μετὰ τῆς Ρώμης καὶ ἀποτελοῦσαι τὴν Οὐνίαν, λέγεται, ὅτι ἔχουσι τὸν ἴδιον ἐκάστη λειτουργικὸν τύπον ἢ ἀκριβέστερον ritus. Εἶναι δὲ κατὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐν τῇ Οὐνίᾳ τέσσαρες ritus ἥτοι ὁ Ἑλληνικὸς, ὁ Ἀρμενικὸς, ὁ Συριακὸς καὶ ὁ Κοπτικὸς. Ἐχει ὁμοῦ ὁ ὅρος ritus παρὰ τῇ ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ εὐρύτεραν ἑννοίαν τῆς συνήθους. Συνήθως ὁ ὅρος οὕτως σημαίνει τὴν μορφήν τῆς λατρείας καὶ τῆς ἐν γένει τελεσιουργίας τῶν μυστηρίων, ἐνῶ ἐν τῇ λατινικῇ ἑννοίᾳ τοῦ ὅρου περιλαμβάνεται καὶ πᾶν εἶδος ἑθίμων ἐκκλησιαστικῶν καὶ

κράν υποθάλλει ἄχρι τοῦ νῦν καὶ τὴν δυσπιστίαν. Οὕτω καὶ εἰς αὐτὸ τὸ περὶ Οἰκουμενισμοῦ Διάταγμα δὲν παραλείπει ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ νὰ «εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν, διότι πολλοὶ Ἀνατολικοί, τέκνα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας φυλάττουν τὴν κληρονομίαν» τῶν αὐθεντικῶν θεολογικῶν παραδόσεων τῶν Ἀνατολικῶν, αἵτινες «εἶναι ἐρριζωμένοι στερεῶς ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τρέφονται ἐκ τῶν ἔργων τῶν Ἀνατολικῶν Πατέρων», «ἐπιθυμοῦν δὲ» οἱ Ἀνατολικοὶ οὗτοι «νὰ βιώσουν καθαρώτερον καὶ πληρέστερον» τὴν κληρονομίαν ταύτην «τελοῦντες ἤδη ἐν πλήρει κοινοῖα μετὰ τῶν τηρούντων τὴν δυτικὴν παράδοσιν ἀδελφῶν»¹⁶. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁλόκληρον Διάταγμα ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, τῶν αποτελουσῶν τὴν Οὐνίαν, «τὸ Διάταγμα ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν καθολικῶν Ἐκκλησιῶν»¹⁷.

παραδόσεων καὶ ἄλλων συνθηδῶν. Πρὸς πληρέστεραν ἀποσάφηνσιν τοῦτου δέον νὰ ἔχουμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία σχετίζει τὸν ὅρον πρὸς τὴν διάκρισιν μεταξὺ διατάξεων τοῦ δικαίου καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου. Εἰς τὰς πρώτας περιλαμβάνεται τὸ δόγμα καὶ εἶναι αὗται ὑποχρεωτικαὶ εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως. Εἰς τὰς δευτέρας χωρεῖ ἐλευθερία καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀσκαεῖ ἡ Ἐκκλησία τὴν δικαιοδοσίαν της, δυναμένη ν' ἀπαλλάξῃ τῆς ἀπ' αὐτῶν ὑποχρεώσεως ὀρισμένα μέλη αὐτῆς. Οὕτω προήλθον οἱ ritus, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζουν διαφορὰς πρὸς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν ἐκκλησίαν περὶ τὰς ἐξωτερικὰς συνθηκὰς, ἔθιμα, παραδόσεις, διατάξεις ἀναγομένας πάσας εἰς ἀνθρώπινον δίκαιον καὶ μὴ οὕσας ἀναγκαίως διὰ τὴν εἰς τὰ οὐσιώδη καὶ θεμελιώδη ἐνότητά της Ἐκκλησίαν. Καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων δύναται νὰ παρατηρῶνται διαφοραί, αἵτινες ὅμως δὲν ἀναφέρονται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ μυστηρίου, ἀλλ' εἰς ἐπουσιώδεις λεπτομερείας αὐτοῦ. Περὶ τὰ δόγματα ὅμως, ὡς εἶναι τὸ πρωτεῖον τοῦ πάπα καὶ τὸ ἀλάθητον αὐτοῦ, ἐπιβάλλεται ἀπαραίτητως εἰς τοὺς διαφορούς ritus ἀπόλυτος συμφωνία μετὰ τῆς Ρώμης. Οὕτως ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδῳ ἐπετράπη εἰς τοὺς Ἀνατολικούς νὰ μὴ δεχθῶν τὴν προσηκόντων τοῦ Filioque, καίπερ ἀναγνωρισθεῖσαν ὡς νόμιμον καὶ κανονικὴν, καθὼς καὶ ὡς πρὸς τὰ ἔθιμα ν' ἀκολουθῇ ἐκαστέρα ἐκκλησία τὴν ἰδίαν συνήθειαν, ὅπως δὲν ἐπεβλήθη καὶ ἡ λατινικὴ γλώσσα ἐν τῇ λατρείᾳ. Ὡσαύτως δὲ ὑπὸ τοῦ Λέοντος Ι' ἀνεγνώρισθη καὶ ἡ ἱεραρχία των καὶ πᾶσα ἡ μορφή τῆς λατρείας των καὶ αἱ ἄλλαι συνήθειαι καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν.

16. § 17. Μεταφρ. Ἑλλήν. σελ. 19.

17. Editions du Centurion ἐνθ' ἄν. σελ. 223—250.

Ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῶν πρώτων γραμμῶν τονίζεται «ἡ μεγάλη τιμὴ, τὴν ὅποιαν τρέφει ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία εἰς τοὺς θεσμούς, τοὺς λειτουργικοὺς τύπους, τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις καὶ τὴν τάξιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν», ἐν ταῖς ὁποίαις «λόγω τῆς σεπτῆς ἀρχαιότητος, δι' ἧς τιμῶνται, λάμπει ἡ παράδοσις ἢ προερχομένη ἐκ τῶν ἀποστόλων διὰ τῶν Πατέρων καὶ ἡ ἀποτελοῦσα μέρος τῆς ἀδιαίρετον κληρονομίας πάσης τῆς Ἐκκλησίας». Ἐν τῇ μερίμνῃ της δὲ διὰ τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, ζώσας μάρτυρας τῆς παραδόσεως ταύτης, ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐπιθυμεῖ, ἵνα αὗται εἶναι ἀκμαῖαι καὶ πληροῦν μετ' ἀποστολικῆς ἰσχύος ἀνανεωμένην τὴν ἀνήκουσιν εἰς αὐτὰς ἀποστολήν» (§ 1 ἐνθ' ἄν. σελ. 233). «Αἱ Ἐκκλησίαι αὗται», συνεχίζει τὸ Διάταγμα, «αὐτοὶ αἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὅσον καὶ αἱ ἐν τῇ Δύσει, διαφέρουν ἐν τισιν ἀλλήλων κατὰ τὸ τυπικὸν των (ritus), τουτέστιν ἐν τῇ λειτουργίᾳ των, τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει καὶ τῇ πνευματικῇ κληρονομίᾳ των, ἀλλὰ πᾶσαι αὗται εἰσι πεπιστευμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὴν ποιμαντικὴν διακυβέρνησιν τοῦ Ρωμαίου ποντίφηκος, ὅστις τῇ θεῇ βουλῇ διεδέχθη τὸν ἅγιον Πέτρον ἐν τῷ πρωτεῖῳ ἐπὶ τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι λοιπὸν ἴσαι κατ' ἀξίαν, εἰς τρόπον ὥστε καμμία μεταξὺ αὐτῶν δὲν ὑπερτερεῖ τῶν ἄλλων λόγῳ τοῦ τυπικοῦ της. Ἀπολαύουν τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ ὑπόκεινται εἰς τὰς αὐτὰς

Εἰς τοῦτο ἡ σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ διακηρύττει ἐπισημως, ὅτι αἱ «ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως καὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως», αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν Οὐνίαν, «ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ κυβερνῶνται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἰδιαίτερας τάξεις. Αὗται ὄντως συνιστῶνται ὑπὸ τῆς σεβαστῆς των ἀρχαιοτήτος, προσαρμύζονται καλλίτερον πρὸς τὰς συνθηκὰς τῶν πιστῶν των καὶ φαίνονται καταλληλότεραι, ἵνα ἐξασφαλίσουν τὸ καλὸν τῶν ψυχῶν»¹⁸. «Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Ἀνατολικοὶ ὀφείλουν νὰ τηροῦν πάντα ταῦτα μετὰ τῆς μεγαλυτέρας ἀκριβείας. Ὀφείλουν λοιπὸν νὰ ἀποκοτῶν γνῶσιν πάντοτε καλλιτέραν καὶ πρακτικὴν τελειότητα. Καὶ ἐὰν ἀτόπως ἀπεμακρύνθησαν τῶν προγονικῶν των παραδόσεων, λόγῳ τῶν περιστάσεων τοῦ χρόνου ἢ τῶν προσώπων, ἃς προσπαθήσουν νὰ ἐπανέλθουν εἰς αὐτάς». Οἱ δὲ ἐκ τοῦ λατινικοῦ κλήρου, οἱ ὑποχρεωμένοι λόγῳ τῶν καθηκόντων των νὰ ἐρχωνται εἰς πικρὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, δέον «νὰ μορφῶνται μετ' ἐπιμελείας εἰς τὴν γνῶσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν τύπων, τῆς τάξεως, τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἰδιαίτερων χαρακτηριστικῶν τῶν Ἀνατολικῶν. Εἰς τὰ θερησκευτικὰ ἱστοιτοῦτα καὶ εἰς τοὺς συλλόγους τοῦ λατινικοῦ τύπου, οἵτινες ἐργάζονται εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς ἢ παρὰ τοῖς πιστοῖς τῆς Ἀνατολῆς συνιστᾶται ἐντόνως διὰ μίαν ἱεραποστολικὴν δραστηρίαν περισσότερον ἀποτελεσματικὴν νὰ δημιουργῶσιν οἴκους ἢ καὶ ἐπαρχίας τοῦ ἀνατολικοῦ τύπου ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ γίνεταί τοῦτο»¹⁹. Σχετικῶς πρὸς τὸν θεσμόν τῶν πατριαρχῶν ἀναγνωρίζεται, ὅτι οὗτος εἶναι ἐν ἰσχύϊ «ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἤτο ἤδη ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τῶν πρώτων οἰκουμενικῶν συνόδων». Ἡ δὲ δικαιοδοσία αὐτῶν ἐκτείνεται «ἐπὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν μητροπολιτῶν, ἐπὶ τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν τῆς περιφερείας των ἢ τοῦ λειτουργικοῦ των τύπου κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου καὶ παραμένοντος ἀκεραίου τοῦ πρωτείου τοῦ Ρωμαίου ποντίφηκος»²⁰.

Ἰδιαίτερος ἀξιοσημείωτος εἶναι, ὅτι ὡς πρὸς τὰς «σχέσεις μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν νε-

ὑποχρεώσεις, ἐξ ἰσού ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ καθήκον τοῦ κηρύττειν τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει (Μάρκ. ιστ', 15) ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ρωμαίου Ποντίφηκος» (§ 3 αὐτόθ. σελ. 235).

18. § 5. Αὐτόθ. σελ. 237.

19. § 6. Αὐτόθ. σελ. 218.

20. § 7. Αὐτόθ. σελ. 239. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰώνος μας ὑπῆρχον κατὰ τὸν Kattenbusch ἑξ οὐνιτικὰ πατριαρχεῖα 1) Τὸ οὐνιτικὸν Ἀρμενικὸν πατριαρχεῖον τῆς Κιλικίας (ἔδρα ἀπὸ τοῦ 1862 ἡ Κων/λεις)· 2) Τὸ Ἀντιοχειανὸν πατριαρχεῖον τῶν Ἑλλήνων—Μελιτῶν ἐν Συρίᾳ· 3) Τὸ Ἀντιοχειανὸν πατριαρχεῖον τῶν Συρο—Μαρωνιτῶν ἐν Λιβάνῳ· 4) Τὸ Ἀντιοχειανὸν πατριαρχεῖον τῶν Σύρων, ἔδρα τὸ Mardin ἐγγὺς τοῦ Διארβεκίρ· 5) Τὸ Βαβυλωνιακὸν πατριαρχεῖον τῶν Χαλδαίων, ἔδρα ἡ Μοσούλη καὶ 6) Τὸ Ἀλεξανδρινὸν Πατριαρχεῖον τῶν Κοπτῶν, ἔδρα τὸ Κάιρον. Ἐπὶ πλέον καὶ τὰ Ἀποστολικά βικαριᾶτα τοῦ Μαλαβάρ. Κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς Βατικανέου συνόδου οἱ πατριάρχαι οὗτοι «μετὰ τῶν συνόδων των αποτελοῦν τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν δι' ὅλας τὰς ὑποθέσεις τοῦ πατριαρχείου του ἑκαστος, χωρὶς ν' ἀποκλείεται τὸ δικαίωμα τοῦ ἰδρύειν νέας

χωρισμένων» από της Ρωμαιοκαθολικής 'Εκκλησίας τονίζει ή Σύνοδος του Βατικανού «εις τὰς 'Εκκλησίας τῆς 'Ανατολῆς, τὰς ἐν κοινῇ μετὰ τῆς ἀποστολικῆς ρωμαϊκῆς 'Εδρας», ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτάς κατ' ἰδιότητα τὸ καθῆκον νὰ προωθήσῃ τὴν ἔνωσιν πάντων τῶν χριστιανῶν, πρὸ παντός τῶν ἐν τῇ 'Ανατολῇ χριστιανῶν διὰ τῆς προσευχῆς κατ' ἀρχάς, διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς των, διὰ θρησκευτικῆς πιστότητος εἰς τὰς ἀρχαίας ἀνατολικὰς παραδόσεις, διὰ καλλιτέρας ἀμοιβαίας γνωριμίας, διὰ τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἀδελφικῆς τιμῆς πραγμάτων καὶ ἀνθρώπων»²¹. Καὶ ἐν συνεχείᾳ τονίζεται, ὅτι «ἐκ τῶν κεχωρισμένων 'Ανατολικῶν, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔρχονται εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα δὲν θὰ ζητηθῇ τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἀπλή ὁμολογία τῆς καθολικῆς πίστεως. Καὶ ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς ἡ ἱερωσύνη διτηρήθη κατὰ τρόπον ἔγκυρον, οἱ ἀνατολικοὶ κληρικοί, οἵτινες ἔρχονται εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ ἀσκοῦν τὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς χειροτονίας των κατὰ τοὺς κανόνας τοὺς καθωρισμένους ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐξουσίας»²². Τονιζομένου δ' ἀκολούθως, ὅτι ἡ κοινῶνία ἐν τοῖς ἱεροῖς (communio in sacris) ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ θείου νόμου εἰς τοὺς μὴ ἡνωμένους μετὰ τῆς 'Εκκλησίας, γίνεται ἡ διάκρισις, ὅτι «ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς 'Ανατολικούς ἀδελφούς, ἡ ποιμαντικὴ πρᾶξις δεικνύει, ὅτι δύνανται τις καὶ ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς διαφορὰς ἀτομικὰς περιστάσεις προσώπων, καθ' ὅς οὔτε ἡ ἐνότης τῆς 'Εκκλησίας παραβιά-

ζεται οὔτε ὑφίστανται κίνδυνοι ἄλλοι, οἵτινες δέον νὰ ἀποφευχθοῦν, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ πνευματικῶν ἀγαθῶν τῶν ψυχῶν δημιουργοῦν σπουδαίαν ἀνάγκην. Διὰ τοῦτο ἡ Καθολικὴ 'Εκκλησία, λόγῳ τῶν περιστάσεων τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τῶν προσώπων, συχνάκις ἀπεδέχθη καὶ ἀποδέχεται τρόπον ἐνεργείας ἥττον αὐστηρόν, προσφέρονσα εἰς πάντας τὰ μέσα τῆς σωτηρίας καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀγάπης μετὰ τῶν χριστιανῶν, διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ μυστήρια καὶ εἰς τὰς ἄλλας τελεσιουργίας καὶ εἰς τὰ ἱερά». «Ἵνα λοιπὸν προωθηθῇ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ ἔνωσις μετὰ τῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν, τῶν κεχωρισμένων ἀπ' ἡμῶν, ἡ Σύνοδος» ἀπεφάσισεν, ὅτι «εἶναι δυνατόν εἰς τοὺς 'Ανατολικούς, οἵτινες ἐν ὅλῳ καλῇ τῇ πίστει εἶναι κεχωρισμένοι τῆς Καθολικῆς 'Εκκλησίας, νὰ παρέχωνται τὰ μυστήρια τῆς μετανοίας, τῆς Εὐχαριστίας καὶ τῆς χρίσεως τῶν ἀσθενῶν, ἐὰν ζητοῦν ταῦτα ἐξ ἐαυτῶν καὶ εἶναι καλῶς διατεθειμένοι. Ἐπὶ πλέον εἶναι ἐξ ἴσου ἐπιτετραμμένον εἰς τοὺς καθολικούς νὰ ζητοῦν τὰ αὐτὰ μυστήρια ἀπὸ τοὺς μὴ καθολικούς λειτουργούς, ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ τῶν ὁποίων τὰ μυστήρια εἶναι ἔγκυρα, ὁσάκις ἡ ἀνάγκη ἢ ἀληθῆς πνευματικὴ ὠφέλεια ἀπαιτεῖ τοῦτο, εἶναι δὲ φυσικῶς καὶ ἠθικῶς ἀδύνατον νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς καθολικὸν ἱερέα»²³. Ἡ ἐφαρμογὴ ὁμῶς τοῦ διακανονισμοῦ τούτου, τοῦ ἥττον αὐστηροῦ, ἀνατίθεται εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ κυβένησιν τῶν κατὰ τόπους ἱεραρχῶν, οἵτινες θὰ λάβουν ἀποφάσεις δι' αὐτὴν ἐκτιμῶντες τὰς περιστάσεις καὶ κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἱεραρχῶν τῶν κεχωρισμένων 'Εκκλησιῶν²⁴.

Ἐκ τούτων σαφῶς ἐμφαίνεται ἡ διάθεσις ὅχι μόνον νὰ μὴ ἀνακοπῇ ἡ διὰ τῆς Οὐνίας προπαγανδιστικὴ κίνησις, ἀλλὰ καὶ ὅλως τοῦναντίον νὰ ἐνισχυθῇ καὶ νὰ ἐπεκταθῇ κατὰ τὸ δυνατόν αὕτη. Διότι, ἵνα συνοψίσωμεν τὰ λεχθέντα, συνιστάται ἐντόνως, ἵνα ἀποκατασταθοῦν, ἐὰν πον ἔθιμα ἢ ἄλλαι ἐπὶ μέρους τελεταὶ παρὰ τοῖς διαφοροῖς τύποις παρημελήθησαν καὶ ἡχορηγεύθησαν ἵνα ἰδρυθοῦν δι' ἀποτελεσματικῶν ἱεραποστολικῶν δράσεων καὶ νέοι οἰκοὶ ἢ καὶ ἐπαρχίαι δολοκλήροι ἀνατολικῶν τύπων ἵνα οἱ οὖνται διὰ δημιουργίας ἐγκαρδιωτέρων σχέσεων καὶ δι' ἐπιδράσεως τοῦ ἰδίου παραδείγματος συντελοῦν καὶ παρὰ τοῖς κεχωρισμένοις ἀδελφοῖς, ὅπως ἐπανενωθοῦν καὶ οὕτοι πρὸς τὴν ρωμαιοκαθολικὴν 'Εκκλησίαν, ὑπενθυμιζομένου, ὅτι εἰς αὐτούς, τοὺς ἀποτελοῦντας τὰς ἡνωμένας μετὰ τῆς Ρώμης ἐκκλησίας τοῦ 'Ανατολικοῦ τύπου, ἀνήκει ἰδιαιτέρως τὸ καθῆκον νὰ προωθήσῃ καὶ τοὺς μὴ ἡνωμένους μετὰ τῆς Ρώμης χριστιανούς τῆς 'Ανατολῆς πρὸς ἔνωσιν μετ' αὐτῆς. Ἐπὶ πλέον τὸ Διάταγμα ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν κληρικῶν τοῦ λατινικοῦ τύπου, τῶν ἐρχομένων εἰς σχέσεις καὶ ἐπαφὰς μετὰ τῶν 'Εκκλησιῶν τοῦ 'Ανατολικοῦ τύπου, ὅπως καὶ αὐτοὶ καθίστανται ἐμπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τυπικοῦ, ὥστε νὰ ποιοῦνται χρῆσιν τούτου καὶ αὐτοὶ ἀντὶ τοῦ λατινικοῦ, ἐὰν ἤθελε παραστῇ ἀνάγκη πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν πιστῶν τῆς 'Ανατολῆς τῶν ἡνωμέ-

ἐπαρχίας καὶ ἐκλέγειν τοὺς ἐπισκόπους τοῦ τύπου των εἰς τὰ ὅρια τῆς πατριαρχικῆς των περιφερείας, παραμένοντες ἀκέραιοι τοῦ ἀναλλοιώτου δικαιοῦματος τοῦ Ρωμαίου ποντίφικος νὰ παρεμβαίνῃ εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. (§ 9. Αὐτόθ. σ. 240). «Ὅταν εἶναι ἀναγκαῖον, ἵνα συσταθοῦν νέα πατριαρχεῖα, ἡ ἱδρυσις αὐτῶν ἐπιφυλάσσεται εἰς τὴν Οἰκονομ. σύνοδον ἢ εἰς τὸν Ρωμαῖον ποντίφικον» (§ 11. Αὐτόθ. σελ. 240). Εἰς τὰς ἐπομένους παραγράφους ἐγκρίνει καὶ ἐπιδοκιμαζει τὸ ἀρχαῖον τυπικὸν τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων κατὰ τὸν ἀνατολικὸν τύπον καὶ συνιστᾷ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ, ὅπου τοῦτο ἡθετήθη, καθὼς καὶ τὴν παροχὴν τοῦ χρίσματος ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα. Ὡσαύτως ἐγκρίνει τὴν παροχὴν τοῦ μυστηρίου τούτου ὑπὸ ἱερέων ἀνατολικῶν ἀδιακρίτως εἴτε εἰς τοὺς ἰδίους πιστοὺς εἴτε καὶ εἰς τοὺς τοῦ λατινικοῦ τύπου, ὅπως καὶ τὰν ἀπάλιν οἱ ἱερεῖς τοῦ λατινικοῦ τύπου δύνανται νὰ παρέχουν τὸ μυστήριον τοῦτο τοῦ χρίσματος εἰς πιστοὺς τῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν (§ § 12—14. Αὐτόθ. σελ. 241—242). Ὡσαύτως εἰς χώρας ὅπου εὐρίσκονται ἀναμῆξ πιστοὶ τοῦ λατινικοῦ τύπου μετὰ χριστιανῶν τῆς 'Ανατολῆς, τὸ δὲ δικαίωμα τοῦ ἐξομολογεῖν ἔχει δοθῇ ἄνευ περιορισμοῦ τινος εἰς τοὺς ἱερεῖς οἰουδήποτε λειτουργικοῦ τύπου, δύνανται οἱ χριστιανοὶ ἀδιακρίτως εἰς οἰονδήποτε ἐξ αὐτῶν νὰ ἐξομολογοῦνται, ἐκτὸς ἐὰν ὁ οἰκείος ἱεράρχης ἀπηγόρευσε τοῦτο εἰς τοὺς πιστοὺς τοῦ λειτουργικοῦ του τύπου. (§ 16. 'Ἐνθ' ἄν.). Ἐν συνεχείᾳ ἐκφράζεται εὐχὴ ὅπως ἐπανατεθῇ μὲν ἐν ἰσχύϊ ὁ βαθμὸς τοῦ διακόνου, ὅπου οὗτος ἐξέπεσεν εἰς ἀχρησίαν (§ 17. 'Ἐνθ. ἄν.), καθορισθῇ δὲ χρονολογία κοινῇ, ὅπως κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν συνεορτάζουσιν πάντες οἱ χριστιανοὶ τὸ Πάσχα. Ἔως οὗ δὲ ἐπιτευχθῇ τὸ τελευταῖον τοῦτο παρέχεται ἡ ἀδεια εἰς τοὺς πατριάρχας ἢ εἰς τὰς ἀνωτάτας ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς νὰ προέρχωνται εἰς συμφωνίας, ὅπως τὸ Πάσχα ἐορτάζεται τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τῶν ἐνδιαφερομένων περὶ τούτου (§ 20. 'Ἐνθ' ἄν. σελ. 245).

21. § 24. Αὐτόθ. σελ. 246.

22. § 24. Αὐτόθ. σελ. 246.

23. § § 26, 27. Αὐτόθ. σελ. 247—248.

24. § 29. Αὐτόθ. σελ. 249.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἄς ἀντλήσωμεν ἔμπνευσιν.

Μετὰ συγκινήσεως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνέγνωσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰ ὅσα εἶπεν ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης, κηρύσσων τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Χαρακτηριστικῶς ὁ Μεγαλειότατος, ὅστις ἀπέδειξεν, ὅτι γνωρίζει πάσας τὰς πτυχὰς τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἐπεσήμανε τὴν σημειουμένην πρόοδον

των μετὰ τῆς Ρώμης. Τέλος παρέχεται ἀνεμπόδιστος σχεδὸν ἡ ἐν τοῖς μυστηρίοις ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ὀρθοδόξων δηλουμένου σαφῶς, ὅτι τὸ ἥττον αὐστηρὸν καὶ ἐπιεικέστερον μέτρον τοῦτο λαμβάνεται, ὅπως ἀρθῇ πᾶν ἐμπόδιον καὶ διευκολυνθῇ ἡ ἔνωσις καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τῆς ἁγίας Ἐδρας.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Βατικανοῦ παραστάς κατὰ τὴν τρίτην περίοδον τῶν ἐργασιῶν ταύτης ὡς παρατηρητὴς ἐκ μέρους τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖον ἀρχιμ. Παντελεήμων Ροδόπουλος, ὁφειγμένης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, «ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι παρατηρηταὶ καὶ οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἀκόμη διεπίστωσαν καὶ παρπονέθησαν, ὅτι τὸ Διάταγμα τοῦτο περὶ Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἐπρόδιδε πνεῦμα ἀντίθετον πρὸς τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ περὶ Οἰκουμενισμοῦ Διατάγματος. Δηλαδή τὸ κείμενον αὐτό, ἐκτὸς τῶν ἄλλων παραλείφει καὶ ἀντιοικουμενικῶν στοιχείων του, παραγνωρίζον τὰ μεγάλα καὶ γνήσια τμήματα τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὰς Ἀντιχαλκηδονικὰς Ἐκκλησίας, ἀπέδιδεν εἰς τὰς μικρὰς Οὐνιτικὰς Ἐκκλησίας μεγίστην σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν ἔχουν, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ πεδίον τῆς προσπαθείας διὰ τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα. Τὸ προσηλυτιστικὸν δὲ πνεῦμα, πὺν ἐπικρατεῖ γενικῶς ἐν τῷ Διατάγματι τούτῳ καὶ εἰδικῶς εἰς ὠρισμένας παραγράφους, εἶναι ἀπαράδεκτον ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου». «Ἐπίσης τὸ Διάταγμα τοῦτο προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ Οὐνιτικαὶ Ἐκκλησίαι παίζουν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐνότητος μετὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐνῶ ἡ ἄμεσος πικρὰ πείρα τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διδάσκει περὶ τοῦ ἀντιθέτου, ὅτι δηλ. ὁ ρόλος τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐνότητος ὑπῆρξεν ἀρνητικὸς, δηλητηριάζων δὲ πολὺ τὰς σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας». Τέλος καὶ ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τῆς *communicatio in sacris*, ἥτοι τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας, παρατηρεῖ ὁ ἐν λόγῳ ὁφειγμένης, ὅτι «ἡ ἐφαρμογὴ μὴς τοιαύτης διατάξεως πιθανὸν νὰ ἔξῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπορρόφησην τῶν Ὀρθοδόξων ὑπὸ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ὅπου οἱ

εἰς τὸ ἔργον τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ πρόσφατος, ὡς εἶπεν, ἐπίσκεψις τοῦ Πάπα Παύλου δὸν πρὸς τὸν Πατριάρχην εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ προηγουμένη ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Καντέρμπουρου εἰς τὸν Πάπαν καὶ ἀρκετὰ ἄλλα γεγονότα δεικνύουν πόσον ὄντως πραγματικὴ εἶναι ἡ ἀπόπειρα αὕτη νὰ διασπαρῇ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ καλὴ θέλησις, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς μᾶς κατέλιπεν ὡς μέρος τοῦ Πνευματικοῦ του κληροδοτήματος. Ἄς ἀντλήσωμεν ἔμπνευσιν ἀπὸ τοῦ θάρρους ἐκείνων νὰ διαπεράσουν τὰ περιοριστικὰ ὅρια τῆς προκαταλήψεως καὶ αἱ πρωτο-

Ὀρθόδοξοι εἶναι μειονότης, ὅπως ἐν Ἀμερικῇ, ἡ ὅπου ἡ Οὐνιτικὴ προπαγάνδα εἶναι μεγάλη, ὅπως ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ»²⁵. Εἰς ταῦτα δέον νὰ προστεθῇ ἔνθεν μὲν, ὅτι αὐτὸς ὁ σημερινὸς Πάπας Παῦλος VI προέβη εἰς τὴν μακαριωνυμίαν τοῦ μοναχοῦ, τοῦ ἐπιτυχόντος τὸν εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν προσηλυτισμὸν ἀπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς τοῦ ἀνακτορῶντος μετέπειτα ὑπὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἑδρας καρδινάλιον Νεωμαν, ὑπῆρξε δὲ ἡ ἀνακήρυξις τῆς μακαριωνυμίας ταύτης μία ἐκ τῶν πρώτων πράξεων αὐτοῦ ὡς πάπας. ἔνθεν δέ, ὡς γράφει ὁ ἀρχιμανδριτὴς Ροδόπουλος²⁶ τὸ γεγονός, ὅτι πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν ἐγένετο ἐν Βοστώνῃ καὶ νέα χειροτονία Οὐνίτου Ἀρχιεπισκόπου, ἡ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῶν ἐν Ἀμερικῇ Μεληνιτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε μέρος μετ' ἀμφιέσεως Ὀρθόδοξον ἀρχιερέως ὁ καρδινάλιος τῆς Βοστώνης Κούσιγκ, τὸν ὁποῖον ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς ἐπανειλημμένως μᾶς παρουσίασεν ὡς ἐνθερμον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας φίλον! Τὰ τελευταῖα ταῦτα γεγονότα ἀποδεικνύουν, ἂν μὴ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πάπας Παῦλος εὖνοι καὶ ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν αὐτοῦ τὴν Οὐνίαν καὶ τὰς τοσοῦτον δηλητηριώσας τὰς σχέσεις Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν προσηλυτιστικὰς ἐπιδιώξεις αὐτῆς, τοῦλάχιστον, ὅτι εἶναι τὸσον ἰσχυρὰ ἡ ὀργάνωσις τῆς Οὐνίας καὶ τοσοῦτον ὀρμητικὸν τὸ ὑπ' αὐτῆς καὶ ὑπὲρ αὐτῆς δημιουργούμενον ρεῦμα, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ πάπας, ὁ Ὑπέρτατος ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας ποντίφηξ καὶ ἡ δρατὴ κεφαλὴ αὐτῆς συμπαράσφραται ὑπ' αὐτοῦ. Ἰσως ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης νὰ μαρτυρῇ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πάπας Ἰωάννης ΚΓ' ἐχειροτόνησε τῇ 16 Ἀπριλίου 1961 ἐπίσκοπον τὸν οὐνίτην Ἀσέσσορα τῆς Κογκρεγκάτισιο Ἀν. Ἐκκλησίας Κούσσα, τὸν κατόπιν καὶ Καρδινάλιον γενόμενον²⁷.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

25. Ἀρχ. Παντ. Ροδόπουλου, ὁφειγμένου: Μία ἀξιολογήσις τῶν ἀποφάσεων τῆς Β' συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ἐν Γρηγορίου Παλαμά, τεύχει 584—585, Ἰαν.—Φεβρ. 1967, σελ. 22—23.

26. Ἐνθ' ἄν. σελ. 17.

27. «Πάνταυρος» Φεβρουαρίου 1967 σ. 94. Κατὰ τὴν λειτουργίαν του αὐτὴν ἀπηγγέλη τὸ Σύμβολον Νικαίας—Κωνσταντινουπόλεως ἔνευ τῆς προσθήκης τοῦ Filioque.

βουλλία καὶ αἱ προσπάθειαι τῶν ἁγίων γίνονται παράδειγμα εἰς ἡμᾶς, διὰ τὸ ἀναζητήσωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ πράττοντες τοῦτο τὸ παραμερίσωμεν τοὺς φραγμούς».

Θεωρεῖ ἑαυτὴν ὑπερήφανον.

Εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἑκκλησιῶν, περὶ τῆς ὁποίας προόδου ἐγένετο λόγος εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν, πρωτοπόρος καὶ σκαπανεὺς ὑπῆρξε καὶ ἡ Ἑκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς ἐν τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ πρὸς τὰ μέλη τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ συγκληθέντος Συνεδρίου. «Αἰσθάνομαι ὑπερήφανος ἐν Κυρίῳ, — εἶπεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, — διότι καὶ ἡ Ἑκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦτο μεταξὺ τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἡδὴ περιφήμου παγκοσμίου ταύτης Ὁργανώσεως (τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἑκκλησιῶν). Δὲν δύναμαι νὰ μὴ μνημονεύσω κατὰ τὴν σύσκεψιν ἡμῶν ταύτην, ὅτι ἡ Ἑκκλησία τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ ἑαυτὴν ὑπερήφανον, διότι διακεκριμένα μέλη της καταλέγονται μεταξὺ τῶν καλυτέρων καὶ τῶν μάλιστα ἐπιτυχῶν πρωτοπόρων τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ μεταξὺ τῶν πλέον θερμῶν συνεργατῶν καὶ ὑποστηρικτῶν τοῦ Συμβουλίου ἡμῶν. Ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζονται ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ αἰῶνός μας, ὅτε συνεκροτήθησαν αἱ μεγάλοι παγκόσμιοι Ὁργανώσεις, οἱ πρόγονοι τοῦ ἡμετέρου Συμβουλίου, τὸ Life and Work, τὸ Faith and Order κ.λ.π. Καὶ τὸ θεωρῶ ὡς ὀφειλόμενον πρὸς αὐτοὺς χρέος νὰ εἶπω, ὅτι ἔχομεν τὸ προνόμιον νὰ συγκαταλέγωμεν αὐτοὺς ὡς ἡγερτικά στελέχη τῆς ἐνταῦθα ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Συνισταμένη τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης.

Ἡ πρόσφατος σύγκλησις ἐν Ἀθήναις τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι παρουσία τοῦ διακεκριμένου Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, ὡς καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν Ἱεραρχῶν, κληρικῶν καὶ διαπρεπῶν λαϊκῶν ἐκπροσώπων τοῦ Ἀποδήμιου Ἑλληνισμοῦ, ἔδωκεν ἀφορμὴν ἐνθεν μὲν εἰς τὸ νὰ ἐκδηλωθοῦν τὰ ἐναντι τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως τῶν δύο ἐκατομμυρίων Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὸ νὰ ἐκχειλισθῶν καὶ ἐκφραστοῦν τὰ δι' αὐτοὺς αἰσθήματα τῶν ἐν Ἑλλάδι ζώντων ἀδελφῶν τῶν.

Συνισταμένη τῶν αἰσθημάτων τούτων εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου λεχθέντα κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου. Μεταξὺ ἄλλων ὁ Μακαριώτατος μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν πηγαίας ἐγκαρδιότητος καὶ στοργῆς εἶπε τὰ ἑξῆς : «Σεῖς (οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνες) ἐδρίκασθε πάντοτε κοντὰ μας, εἰσθε συνεχῶς μέσα εἰς τὴν καρδιά μας. Ἐὰν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνοίξετε τὴν καρδίαν ἑνὸς ἐκάστου ἀπὸ ἡμᾶς, θὰ ἐβλέπατε εἰς τὰ τοι-

χώματά της ζωγραφισμένην τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν τρυφερὰν στοργήν, τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν λαχτάρα δι' ἓνα — ἓνα καὶ ὅλους σας μαζί. Ὅταν δὲν πατῆτε τὸ χῶμα τῆς μικρᾶς, ἀλλ' ἐνδόξου γωνίας τοῦ πλανήτου μας, μᾶς λείπετε, σᾶς ἀποζητοῦμεν, δὲν αἰσθανόμεθα ὀλοκληρωμένον τὸν ἑαυτὸν μας, εἶναι σὰν κάτι νὰ ἔχη ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸ σῶμά μας».

«Ἡ προθήκη τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ὁρθόδοξου παραδόσεως».

Ἐν συνεχείᾳ θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Προκαθημένος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑκκλησίας, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀμερικῆς, δὲν ἐξέφρασε μόνον τὰ δι' αὐτοὺς αἰσθήματα, ἀλλὰ καταπλημμυρίζον τὰς ψυχὰς μας. Ἀλλὰ διετύπωσε κατὰ κλασσικὸν τρόπον καὶ τὰς προσδοκίας, τὰς ὁποίας τρέφομεν δι' αὐτοὺς : «Ἀπὸ σᾶς, ἀγαπητοί μου, — εἶπεν —, ἀναμένομεν νὰ δείξετε τί δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ποτιζόμενον μὲ τὴν χριστιανικὴν ὁρθόδοξον πίστιν Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὅταν ἔχη τὰς δυνατότητας ἀναπτύξεως εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς καὶ διαθέτῃ ὅλα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα. Σεῖς εἰσθε ἡ προθήκη τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεως εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Κρατήσατε καὶ τὰς δύο ἐκφάνσεις τοῦ προγονικοῦ σας θησαυροῦ καὶ διατηρήσατέ τας μὲ πεποίθησιν καὶ ὑπερηφάνειαν. Ἀξιοποιήσατε καὶ τὴν ὁρθόδοξον πίστιν σας καὶ τὸ ἑλληνικὸν σας πνεῦμα. Ἀμφότερα εἶναι μοναδικὰ καὶ ἀναντικατάστατα».

Ἀληθῶς ! Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς θὰ μεγαλουργήσουν καὶ θὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἀνὰ τὸν κόσμον ἐπέκτασιν τῆς λαμπρᾶς ἀκτινοβολίας τοῦ Ἑλληνορθόδοξου πνεύματος, ἐὰν φυλάττουν εἰς τὴν καρδίαν τῶν τοὺς λόγους τοῦ Μακαριωτάτου.

Ἡ σκέπη καὶ ἡ κρηπίς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου παρατεθέντος δείπνου πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κόλλια, ὁ κ. Πρωθυπουργός, προσφωνῶν τὸν Σεβασμιώτατον, ἐξῆρεν εὐστοχῶτα τὴν ἀποστολὴν τῆς Ὁρθόδοξου Ἑκκλησίας. Αὕτη, ὡς ἐτόνισεν, «ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ μέγα ἔργον εἰς τοὺς σημερινὸς καιροὺς, καθ' ὅδους χειμάζεται ἡ ἀνθρωπότης ἐκ τοῦ ὀλοκρατικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἔχουσιν ἐξαπολυθῆαί κατ' αὐτῆς θύελλαι. Δὲν ἔχει μόνον τὸ ἔργον νὰ ἐνισχύσῃ καὶ κραταιώσῃ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴν ἢ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν ληθαργουσαν συνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου χάριν τοῦ ἀνθρώπου ἢ νὰ ἐμφυσήσῃ τὴν ἀγάπην ἢ νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὑπεράνω τῆς ὕλης κεῖται τὸ πνεῦμα, ὑπεράνω τῆς ἡδονῆς ἢ ἀρετῆς, ὑπεράνω τῆς κατασκευῆς τῶν πυραύλων ἢ δημιουργία τοῦ σύμπαντος, ὑπεράνω τοῦ ψεύδους ἢ ἀλήθειας καὶ ὑπεράνω τοῦ σκοτοῦς τὸ φῶς. Ἀλλὰ ἔχει ἀναλάβει πρὸς τούτοις ἡ Ὁρθόδοξος Ἑκκλησία, χάριν τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, μὲ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ μεγαλοπνόου ὁραματιστοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ σεπτῶν Ἱεραρχῶν, τὴν ἄρσιν τῶν προκαταλήψεων

καὶ παρανοήσεων μεταξύ τῶν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν πρὸς δόξαν τοῦ ἀθανάτου Πατρός. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐπιτελεῖ μέγα ἐθνικὸν ἔργον. Ἡ Ὁρθοδοξία ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ζῶσα φιλοσοφία τοῦ Γένους. Ὑπῆρξε καὶ τὸ συνώνυμον μὲ τὸν Ἑλληνισμόν. Ὑπῆρξε ἡ μορφολογικὴ ἐπίδρασις τοῦ γένους ἡμῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἱχνῶν τῆς νέας διδαχῆς».

Ἀσφαλῶς ἡ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἦτο πολὺ καλυτέρα, ἐὰν οἱ ἰθύνοντες τὰς τέχας τῶν λαῶν εἶχον τοιαύτας ἀντιλήψεις περὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ τὴν ἀναζωπύρῃσιν τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ.

Κατευθυντήριον γραμμὴν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποτελοῦν τὰ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονυσίου προτεινόμενα μέτρα πρὸς ἀναζωογόνησιν καὶ ἐπάνδρωσιν τῶν ἱ. μονῶν. Τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι α') ἐπαναφορὰ τοῦ κοινοβιακοῦ τρόπου ζωῆς τῶν μοναχῶν· β') καλλιέργεια ἐντόνου μυστηριακῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν διὰ τῆς τακτικῆς καὶ συστηματικῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς συγχρῆς προσελεύσεως εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν· γ') ὑποχρεωτικὴ συμμετοχὴ πάντων εἰς τὰς κοινὰς προσευχάς· δ') ἱεραποστολὴ καὶ ἔργα ἀγάπης καὶ εὐποιίας· ε') καλλιέργεια τῶν γραμμάτων· στ') ἀπασχόλησις τῶν μοναχῶν ἐκτὸς τῆς προσευχῆς καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἢ σωματικὴν ἐργασίαν· ζ') περιορισμὸς τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου τῶν ἱ. μονῶν· η') περιορισμὸς τῆς τουριστικῆς κινήσεως, ἥτις ἐπηρεάζει κακῶς τοὺς δοκίμους καὶ τοὺς νέους μοναχοὺς· θ') περιορισμὸς τῆς ἐξόδου τῶν μοναχῶν ἐκ τῶν ἱερῶν Μετανοιῶν των· ι') κατάλληλος ἡλικία καὶ αὐστηρὰ δοκιμασία τῶν δοκίμων μοναχῶν καὶ ια') ὑποδειγματικὴ τιμωρία τῶν παρεκτροπυμένων καὶ οὐχὶ τακτικῇ συγκαλύψεως τῶν ἀτασθαλιῶν.

Ἐφ' ὅσον καὶ αὐτοὶ οἱ Προτεστάνται σήμερον καταβάλλοντες προσπάθειαν πρὸς ἀναβίωσιν παρ' αὐτοῖς μοναχικῶν ταγμάτων, πολὺ περισσότερον ἀρμόζει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν ἀναζωπύρῃσιν ἐνὸς «αἰωνοβίου θεσμοῦ», ὅστις, ὡς τονίζει ὁ ἅγιος Τρίκκης, «ἀποτελεῖ δι' ὅλους μας ἀναντικατάστατον πηγὴν εὐσεβείας καὶ φνῶριον ἀρετῶν».

Οὐ μόνον ἱεραπόστολοι ἀλλὰ καὶ ἐθναπόστολοι.

Ἡ κατόπιν εἰδικῆς Θ. Λειτουργίας ἀναχώρησις ἐκατὸν τεσσαράκοντα ἱερέων τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν διὰ τὰς ἀκριτικὰς περιοχὰς πρὸς συμπλήρωσιν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων ἐπλήρωσε χαρὰς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαόν καὶ ἰδίως τοὺς ἀκριτικοὺς πληθυσμούς, οἵτινες ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐστεροῦντο τῆς τόσο ἀναγκαίας δι' αὐ-

τοὺς ποιμαντικῆς φροντίδος καὶ πνευματικῆς ποδηγήσεως. Ὡς ἀνεκοινώθη πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, οἱ ἱερεῖς οὗτοι μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας ἐδέχθησαν τὴν μετάθεσιν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐζήτησαν νὰ παραμείνουν εἰς Βόρειον Ἑλλάδα πέραν τοῦ προβλεπόμενου χρόνου. Τοσούτω μᾶλλον, ὅσω συνεστήθη ἐν Ἀθήναις εἰδικὴ ὑπηρεσία προνοίας δι' αὐτοὺς καὶ ἐλήφθη μέριμνα διὰ τὴν ἱατροφαρμακευτικὴν περίθαλψιν τῶν παραμενόντων ἐν Ἀθήναις συγγενῶν των.

Οἱ ἱερεῖς οὗτοι θὰ προσφέρουν ἀνυπολόγιστους ὑπηρεσίας καὶ θὰ τονώσουν τὸ Ἑλληνορθόδοξον φρόνημα τῶν κατοίκων τῆς ἀκριτικῆς Ἑλλάδος, γνώμενοι δι' αὐτοὺς οὐ μόνον ἱεραπόστολοι, ἀλλὰ καὶ ἐθναπόστολοι.

Ποῖον νόημα θὰ εἶχεν;

Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Πράγας κ. Χρωμάτκα, λαβὼν τὸν λόγον εἰς τὸ συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπεστήριξε, ὅτι σήμερον κοί μαρξισταὶ ἐννοοῦν τὸ πρόβλημα τοῦ ὑπερφυσικοῦ. Ὁ μαρξιστὴς σήμερον πλέον ὁμιλεῖ περὶ μυστηρίου τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐξηγεῖται ἐπιστημονικῶς ἢ τεχνολογικῶς, ἀλλ' ἐξηγεῖται ὡς πνευματικὸν ὃν συμφώνως πρὸς τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Ἐπίσης ἀντιλαμβάνονται τὸ πρόβλημα τοῦ μέλλοντος. Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὀφείλομεν ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς μαρξιστάς νὰ μελετήσωμεν τὰ θέματα αὐτά.

Αἱ δηλώσεις αὗται τοῦ κ. Χρωμάτκα προϋποθέτουν, ὅτι οἱ μαρξισταὶ ἀπαρνοῦνται τὸν Ὀλισμόν, ὅστις εἶναι τὸ θεμέλιον τοῦ κοινωνικοῦ των συστήματος. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν πρόκειται περὶ πραγματικῶν καὶ συνεπῶν μαρξιστῶν, ἀλλὰ μόνον περὶ μαρξιστῶν κατ' ὄνομα. Ἐρωτᾶται ὅμως πρῶτον, ὁ κ. Χρωμάτκα, λέγων ὅσα εἶπε, τίνα ἐκπροσωπεῖ; Πάντως, ὅχι τὸ Κομμουνιστικὸν κόμμα, τοῦ ὁποίου οὐδαμοῦ εἶδομεν δήλωσιν τίνα, ἀνατρέπουσαν τὸ μέχρι τοῦδε διακηρυσσόμενον ὀλοκρατικὸν «πιστεύω» του. Δεύτερον, ἂν τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Χρωμάτκα λεχθέντα ἀπετέλουν ἔστω καὶ ἐκ τῶν γεγονότων μόνον καὶ οὐχὶ καὶ ἐκ ρητῶν διακηρύξεων προκυπτούσας διαπιστώσεις, θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι συζητήσιμα καὶ νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ὑπὸ τοῦ Τσέχου καθηγητοῦ προβληθέντα. Ὅταν ὅμως οὔτε σχετικαὶ κομμουνιστικαὶ διακηρύξεις ὑπάρχουν, τὰ δὲ γεγονότα τῆς διὰ ποικίλων μέσων διώξεως τῆς θρησκείας βοοῦν τὸ ἀντίθετον, τότε τὰ λοιπὰ εἶναι περιττά, ἢ δὲ προβολή των, καὶ μάλιστα ἐνώπιον παγκριστιανικῆς συγκεντρώσεως, ἀποτελεῖ ἄτεχνον ἢ κακότεχνον προπαγάνδαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

'Ανακοινωθέν

Κατά την σημερινήν έκτακτον της συνεδρίαν ἡ 'Ιερά Σύνοδος ἀπεδέχθη τὰς πρό τινας λόγῳ ὑγείας ὑποβληθείσας αὐτῇ παραιτήσεις τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Θεσσαλιώτιδος κ. Κυρίλλου καὶ 'Ελασσῶνος κ. 'Ιακώβου. Ὁρίσθη δὲ ὁ Μακαριώτατος Τοποτηρητὴς εἰς μὲν τὴν 'Ιερὰν Μητρόπολιν Θεσσαλιώτιδος τὸν ὁμορον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Τρίκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον, εἰς δὲ τὴν τῆς 'Ελασσῶνος τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κοζάνης κ. Διονύσιον.

Ἐπελήφθη ἐπίσης καὶ τοῦ θέματος τῆς λειτουργίας τοῦ εἰδικοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου διὰ τοὺς Δημοδιδασκάλους καὶ ἀποφοίτους τοῦ Γυμνασίου ὑποψηφίους ἱερεῖς διὰ τὰ παραμεθόρια καὶ μικρὰ χωρία καὶ τῆς κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου 4589/1966 ἀποσπάσεως τῶν εἰς ἀστικά κέντρα ἄνω τῶν 30.000 κατοίκων ὑπηρετούντων ἱερέων.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 2ῃ Αυγούστου 1967

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 26 'Ιουλίου μέχρι τῆς 25 Αυγούστου ἔ. ἔτους :

Προέστη: τὴν 27 'Ιουλίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου τοῦ Β'.

Τὴν 6 Αυγούστου ἐν τῷ νεκροταφειακῷ ναῷ Ζωγράφου τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἀειμνήστου Φραντζέσκας Δούκα.

Ἐτέλεσεν εἰς Τήνον τὴν 30 'Ιουλίου Μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου δημοδιδασκάλου Κωνσταντίνου Καρδαμίτη, θείου καὶ διδασκάλου του καὶ Τριτάγιον ὑπὲρ τῆς μητρὸς του, τὴν δὲ 15 Αυγούστου τὴν θ. Λειτουργίαν εἰς τὴν ἐν τῇ 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῇ Κρήτης 'Ι. Μονὴν Παλιανῆς, συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμ. Μητροπολίτου Λένινγκραντ κ. Νικοδήμου, 'Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εὐγενίου, Μητροπολίτου Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Εἰρηναίου.

Προήδρευσε: τὴν 26 'Ιουλίου καὶ τὴν 23 Αυγούστου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σιβιτανίδειου Σχολῆς.

Τὴν 28 'Ιουλίου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὴν 2 Αυγούστου τῆς ἐκτάκτου συνεδρίας τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου.

Τὴν 9 Αυγούστου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δημητριάδου Κληροδοτήματος.

Τὴν 10 Αυγούστου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τὴν 11 Αυγούστου τῆς συσκέψεως διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς Στροφιλιῆς.

Τὴν 19ην Αυγούστου τῆς συσκέψεως διὰ τὸ θέμα τῆς Στροφιλιᾶς, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὴν 21 Αυγούστου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁργανισμοῦ Προλήψεως Ἀτυχημάτων.

Τὴν 22 Αυγούστου τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Συνειργάσθη: τὴν 1 Αυγούστου εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μετὰ τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κ. Γρηγ. Σπαντιδάκη.

Τὴν 5 Αυγούστου εἰς μὲν τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον μετὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κων. Κόλλια ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων, εἰς δὲ τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Μακαρέζου.

Τὴν 8 Αυγούστου μετὰ τοῦ ἀξιολύτου κ. Μιχ. Γούτου ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἰδρύσεως Νοσοκομείου κληρικῶν.

Ἀντεπεσκέφη: τὴν 7 Αυγούστου τὸν ὑπουργὸν Γεωργίας κ. Ματθαίου.

Τὴν 8 Αυγούστου τὸν ὑπουργὸν Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Ἀθανασίου.

Τὴν 19 Αυγούστου τὸν ὑπουργὸν Συγκοινωνιῶν κ. Τσαντήλαν.

Τὴν 21 Αυγούστου τὸν ὑπουργὸν Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Παπαδόπουλον.

Ἐδωκε τὴν 4 Αυγούστου συνέντευξιν πρὸς τὸν ἀγγλικὸν ὀργανισμὸν τηλεοράσεως Granada.

Παρηκολούθησε: τὴν 2 Αυγούστου εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἡρώδου Ἀττικοῦ παράστασιν λαϊκῶν χορῶν τοῦ χορευτικοῦ συγκροτήματος τοῦ Λυκεῖου Ἑλληνίδων.

Τὴν 4 Αυγούστου τὴν Μεγάλην Παράκλησιν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

Τὴν 6 Αυγούστου τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. 'Ιακώβος.

Τὴν 11 Αυγούστου τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θ. Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τῶν εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα δι' ἐν ἐξάμηνον ἀπεσπασμένων 140 ἐφημερίων τῆς 'Ι. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τὴν 15, 16 καὶ 17 Αυγούστου τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης συνελεύσεως Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἐκφωνήσας κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν βαρυσήμαντον χαιρετιστήριον λόγον.

Τὴν 20 Αυγούστου τὴν εἰς Πνύκα ἐναρκτήριον συνεδρίαν τῆς Παναρκαδικῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς.

Παρέθεσε: τὴν 5 Αυγούστου δείπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. 'Ιακώβου.

Τὴν 12 Αυγούστου γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Προεδρείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, εἰς ὃ παρεκάθησαν καὶ τὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς Κ.Ε. τοῦ Π.Σ.Ε.

Παρεκάθησε: τὴν 29 'Ιουλίου εἰς γεῦμα παρατεθὲν πρὸς τιμὴν του εἰς Ἀγίαν Παρασκευὴν ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων ἡ «Ζωή».

Τὴν 9 Αυγούστου εἰς τὸ πρὸς τιμὴν του παρατεθὲν γεῦμα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ» ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. 'Ιακώβου.

Τὴν 10 Αυγούστου εἰς τὸ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ» παρατεθὲν δείπνον ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. 'Ιακώβου πρὸς τιμὴν τοῦ προέδρου τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κωνστ. Κόλλια.

Παρέστη: τὴν 7 Αυγούστου εἰς τὴν πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. 'Ιακώβου δοθεῖσαν δεξίωσιν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθῆναις Ἀμερικανοῦ Πρέσβευτοῦ κ. Τάλμποτ.

Τὴν 8 Αυγούστου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ ἰδίου δοθεῖσαν δεξίωσιν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Βασιλεὺς Γεώργιος».

Τὴν 9 Αυγούστου εἰς τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ ἀπηλύθην θερμὸν χαιρετισμὸν, δημοσιευόμενον ἄλλαχού τοῦ παρόντος.

Τὴν 22 Αυγούστου εἰς τὴν εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν δεξίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας.

Ἐδέχθη: Τὴν 26ην 'Ιουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Δημητριάδου κ. Δαμασκηνόν, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ κ. Χριστόφορον Σταυρόπουλον, τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κ. Θ. Σπεράντσαν, τὸν καθηγητὴν κ. Σῶχον, τὸν πρόεδρον τοῦ Διοικητικοῦ

Συμβουλίου τοῦ Μεροπέιου Ἰδρύματος κ. Μάτσιν, τὸν πρωτοπρεσβύτερον π. Γεώργιον Πειρουνάκη, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν πανοσ. ἀρχιμ. Βασίλειον Παναγιωτακόπουλον, τὸν διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Στίκαν, τὸν ἱατρὸν κ. Χατζηδάκη, τὸν ἱερατ. προϊστάμενον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων πανοσ. ἀρχιμ. Ἰουστίνον καὶ τὸν ὑποστράτηγον κ. Τομαράν.

—Τὴν 28 Ἰουλίου τὸν δημοσιογράφον τοῦ Γαλλικοῦ Πρακτορείου κ. Clot, εἰς ὃν ἔδωκε συνέντευξιν ἐπὶ τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν.

—Τὴν 29 Ἰουλίου τὸν πρόεδρον τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος μονάχου κ. Κωνσταντίνου Καραγιάννην.

—Τὴν 31 Ἰουλίου τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κίτρους κ. Βαρνάβαν, Ξάνθης κ. Ἀντώνιον, Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτήριον, Δρύνουπόλεως κ. Σεβαστιανὸν καὶ Χίου κ. Χρυσόστομον, τοὺς πανοσ. ἀρχιμανδρίτας Παρασκευάπουλον καὶ Μαστρογιαννόπουλον, τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς ἐν Ἀθήναις Νορβηγικῆς Πρεσβείας, τὸν κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου καὶ τὸν κ. Δημ. Σαβράμην μετὰ δύο Γερμανῶν καθηγητῶν.

—Τὴν 2 Αὐγούστου τὸν γενικὸν διευθυντὴν τοῦ ΟΤΕ κ. Ἀλεξανδρόπουλον, τὸν ἀρχηγὸν τῆς πολιτικῆς ἀεροπορίας ταξίαρχον κ. Σκαρμαλιωράκη, τὸν ἐκπαιδευτικὸν σύμβουλον κ. Κούρκουαν, τὸν καθηγητὴν κ. Κανέλλην καὶ τὸν δημοσιογράφον κ. Walker.

—Τὴν 3 Αὐγούστου τὸν πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ τέως Πρωθυπουργὸν κ. Γεωργακόπουλον, τὸν πρόεδρον τοῦ Ο.Λ.Π. στρατηγὸν κ. Βέλλιον, τὸν καθηγητὴν κ. Βάρβογλην, τὸν ἀνακριτὴν Ἠλείας κ. Ἀνέστην Μάρακαν, τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς γαλλικῆς ἐφημερίδος «La Croix» καὶ δημοσιογράφους τῶν ἀθηναϊκῶν πρωινῶν ἐφημερίδων.

—Τὴν 4 Αὐγούστου τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Νικόδημον, τὸν ὑπουργὸν Προνοίας κ. Πουλαντζάν, τὸν ναύαρχον κ. Λεβαντίνον, τὸν γενικὸν διευθυντὴν τοῦ ΟΤΕ κ. Ἀλεξανδρόπουλον, τὸν διοικητὴν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς κ. Ἀρλιώτην, τὸν καθηγητὴν κ. Μυλωνάν, τὸν Ἰσπανὸν δομικανὸν Manuel G. Boueno μετὰ τῆς Manolita Garcia Fernandez, τὸν Γερμανὸν καθηγητὴν κ. Wosien καὶ τὸν κ. Λιαροῦτσον.

—Τὴν 5 Αὐγούστου τὸν Νομάρχην Φλωρίνης, τὸν Ἀμερικανὸν ἱερέα κ. Hussey καὶ τὸν δημοσιογράφον κ. Jeff Endust.

—Τὴν 7 Αὐγούστου τὸν καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαϊκὸν κ. Παν. Μπρατσιώτην μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὕψηγτοῦ κ. Νικολάου Μπρατσιώτη, τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέαν Φυτράκη, τὸν ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴν τοῦ Ἰσραὴλ κ. Schaj, τὸν γενικὸν διευθυντὴν Νοσοκομείου Ἀτυχημάτων Κηφισίας κ. Βρυώνην, τὸν δήμαρχον Παλαιοῦ Φαλήρου κ. Ψαράκη, τὸν κ. Στεφανίδην, τὸν κ. Καραντώνην Ἀθανάσιον, τὴν κυρίαν Ἀργυροπούλου μετὰ τοῦ κ. Βασ. Μελά, τὸν κ. Καραμουρτζούνην Ἀδαμάντιον καὶ τὸν π. Στεφάνου Πελοπίδαν.

—Τὴν 8 Αὐγούστου τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Ἠλίαν Μαστρογιαννόπουλον, τὸν κ. Ζηζιούλαν, τὸν γενικὸν διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων καθηγητὴν κ. Σιώτην, τὸν κ. Στίκαν καὶ τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Χρυσόστομον Νεαμονιτάκη.

—Τὴν 11 Αὐγούστου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Κίτρους κ. Βαρνάβαν καὶ Μύρων κ. Χρυσόστομον, τὸν κ. Wieser, τὸν πρόεδρον τῆς Κοινότητος Βουλαγιμένης, ἀντιπροσώπους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τὸν τέως ἐν Δαμασκῷ πρόξενον κ. Στεφάνου, τὸν κ. Ζηζιούλαν, δημοσιογράφους τοῦ ἀθηναϊκοῦ Τύπου, τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Ἀναγνωστόπουλον, τὸν κ. Δημ. Κοτσώνην καὶ τὸν κ. Ρωμ. Σαραντιδὴν.

—Τὴν 12 Αὐγούστου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Νικαίας κ. Γεώργιον, τὸν πρόεδρον Ἐφετῶν κ. Δημήτριον Γαλανόν, τὸν συνταγματάρχην κ. Μαυραγάνην καὶ τὸν κ. Πολύκαρπον Ζώνη.

—Τὴν 14 Αὐγούστου τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Ἠλίαν Μαστρογιαννόπουλον καὶ τὸν ἐν Χαρτοῦμ πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Παντερμαλίην.

—Τὴν 19 Αὐγούστου τὸν γενικὸν διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς κ. Βασίλειον Δερδεμέζη καὶ τὸν π. Ταβλαρίδην.

—Τὴν 21 Αὐγούστου τὸν Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπον Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Βασ. Δεντάκη, τὸν εἰδικὸν διὰ τὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας Δανὸν ἱερέα κ. Norgaard, τὸν κ. Haines, τὸν ἐκ Μονάχου π. Βορθολομαῖον, τὴν κ. Μυλοπούλου καὶ τὸν κ. Ἀναργύρου.

—Τὴν 22 Αὐγούστου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Νουβίας κ. Συνέσιον, Κεντρώας Ἀφρικῆς κ. Κυπριανόν, Εἰρηνοπόλεως κ. Νικόλαον καὶ Ἀκκρας κ. Εὐστάθιον, τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Πάφου κ. Γεννάδιον, τὸν Σχολάρχην τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Σεβασμ. Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμον, τὸν τέως ὑπουργὸν κ. Ἀποστολάκον, τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον, τὸν πρόεδρον τῶν ἀπανταχοῦ ἐκ τῆς πόλεως Καλαβρύτων καταγομένων κ. Μασσέλαν καὶ τὸν καθηγητὴν κ. Κανελλάκη.

Ἀνεχώρησε τὴν 23 Αὐγούστου εἰς Βόρειον Ἑλλάδα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν παραμεθορίων περιοχῶν.

Ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὁ πρωτοσυγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομος Λάλος ὑπεδέχθη τὴν 29 Ἰουλίου εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπον Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς καὶ τὴν 12 Αὐγούστου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Λένινγκραντ κ. Νικόδημον.

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἀνεγνώσθη τὴν 13 Αὐγούστου ἐ. ἔτους εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς περιοχῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν ἡ ἀκόλουθος ἐγκύκλιος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Κωνσταντίνου :

«Τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Εἶναι γνωστὸν εἰς ἀπαντας τοὺς χριστιανούς ὅτι ὁ ναὸς εἶναι τόπος εἰς τὸν ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν λατρεύεται καὶ προσκυνεῖται ὁ Θεὸς καὶ τελεσιουργοῦνται τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ μάλιστα τὸ μέγα Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Δι' αὐτὸ μετὰ φόβου Θεοῦ εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὸν καὶ ἐν κατανύξει παρακολουθοῦμεν τὰ γενόμενα ἐπαναλαμβάνοντες μετ' εὐλάβειας τὰ λόγια τοῦ Προφητάνακτος: «ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἔλεους σου εἰσελεύσονται εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς Ναὸν τὸν ἅγιόν σου ἐν φόβῳ σου». Ἀτυχῶς ὅμως, ἐξ ἀφορμῆς ἀντιχριστιανικῶν ἐπιδράσεων προερχομένων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τοῦ κακῶς νοουμένου ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τοῦ φόβου μήπως θεωρηθῶν καθυστερημένοι καὶ ἀσυγχρόνιστοι, μένοντες εἰς τὸ περιθώριον τῶν παλαιῶν ἐθίμων καὶ ἰδεῶν, παρετηρήθη τὸ θλιβερόν φαινόμενον νὰ ἐκλείψῃ κάθε αἴσθημα αἰδοῦς καὶ ἐντροπῆς καὶ σεμνότητος καὶ εὐπρεποῦς ἐμφανίσεως.

Καὶ ἰδοὺ πολλοὶ ἐκ τῶν Χριστιανῶν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ νεάνιδες, γονεῖς καὶ τέκνα παραμελοῦν τὸ καθῆκον τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ τῆς κοινῆς λατρείας, ἐγκαταλείπουν τὸν ἐκκλησιασμόν καὶ στρέφονται ἄλλοι μὲν εἰς τὰς ἐκδρομὰς, ἄλλοι δὲ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν καὶ ἄλλοι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης καὶ τὰ παραλιακὰ κέντρα. Ἐκεῖ ὅχι μόνον τὸν Θεὸν λησμονοῦν, ἀλλὰ καὶ ἐκτρέπονται εἰς τὰς σκανδαλώδεις διασκεδάσεις, εἰς ἀπρεπεῖς καὶ ὀλεθρίους συναναστροφάς, εἰς ἄσματα ἄσεμνα καὶ λοιπὰς ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπάδουν εἰς σοβαροὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα εἰς χριστιανούς. Καὶ αἱ μὲν χριστιανὴν γυναῖκες λησμονοῦσαι τὴν σύστασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις λέγει: «αἱ γυναῖκες ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς» (Τιμ. Α' Κεφ. Β', 9-10), ἀποβάλλουσι κάθε αἴσθημα αἰδοῦς καὶ ἐντροπῆς καὶ εὐπρεποῦς ἐμφανίσεως, περιφέρονται ἄλλαι γυμναὶ καὶ ἄλλαι ἡμίγυμνοι πρὸς σκανδαλισμὸν τῶν πιστῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες

περιφρονούν την σύστασιν τοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου πού παραγγέλλει «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γενέσθω» (Α' Κορινθ. 11,40). Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παραβάσεων τούτων εἶναι τὰ τόσα καὶ τόσα ἔκτροπα περὶ τῶν ὁποίων μᾶς πληροφοροῦν αἱ ἡμεριδὲς καθημερινῶς καὶ τὰ θλιβερά οἰκογενειακά δράματα.

Ὅθεν παραγγέλλομεν εἰς τοὺς αἰδῶς, ἡμεριούς, ὅπως εἰς ἐφαρμογὴν τῆς παρουσίας ἡμετέρας ἐγκυκλίου ἀρνοῦνται τὴν μετάδοσιν τῶν παναχράντων μυστηρίων καὶ τοῦ ἀντιδῶρου εἰς τὰς προσερχομένας με ἀμφίεσιν ἄσμενον καὶ γυμνὴν εἰς τοὺς ἱερούς ναοὺς, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας αἱ τοιαύτην ἐνδυμασίαν φέρουσαι γυναῖκες οὐδεμίαν θέσιν ἔχουν μετὰ τὸ ἐκκλησιασματος, τοῦ λατρεύοντος τὸν ἄγνον Ἰησοῦν, τὸν Νυμφίον τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Σωτῆρα Χριστόν.

Ἐπικαλούμενοι τὰς εὐλογίας καὶ τὰς δωρεὰς τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, ἧς τὴν πανέδοξον Κοίμησιν κατ' αὐτὰς θὰ ἐορτάσωμεν, ἐπὶ πάντας ὑμᾶς καὶ εὐχόμενοι πατρικῶς ὅπως ἐνδύσωμεν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα με τὴν χάριν τῶν ἀρετῶν, ὅπως καὶ ἐκείνη ἡ Πάνσεπτος καὶ ἡ Πανάχραντος ἑπάρτατε, ἐκζητοῦντες «ὅσα ἀγνά, ὅσα σεμνά, ὅσα προσφίλη, ὅσα εὐφρημα, εἰς τις ἀρετὴ καὶ εἰς τις ἔπαινος».

—Τὴν πρωίαν τῆς 14ης Αὐγούστου 1967 ἐτελέσθη, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Κωνσταντίνου, εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, θεία Λειτουργία ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει πρὸς ἐπ' ἀνδρῶσιν τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κενῶν ἐνοριῶν τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν, 11 ἱερέων ἐκ Πατρῶν, συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν, εἰς ἐμπνευσμένην ὁμιλίαν του πρὸς τοὺς ἀναχωροῦντας κληρικούς, ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς των, εὐχρηθεὶς ὅπως συνεχίσουν καὶ εἰς τὰς νέας θέσεις των μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου τὸ χριστιανικὸν τῶν ἔργον, μεταλαμπαδεύουν δὲ τὴν φλόγα τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν παραμεθωρίων περιοχῶν, τοὺς ὁποίους καλοῦνται νὰ ποιμάνουν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Παντελεήμων, ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἡμεριῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ μὴ φειδόμενος κόπων, παρὰ τὰς πολλὰς ἀσχολίας του, ἀπεφάσισε καὶ ἔθεσε εἰς λειτουργίαν φροντιστήριον ἐπιμορφώσεως αὐτῶν. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἱεροῦ τούτου φροντιστηρίου, τὸ ὁποῖον ἐσημείωσε πλήρη ἐπιτυχίαν, ἐφοίτησαν 36 κληρικοὶ ἐκ διαφόρων χωρίων τῆς Σάμου. Ὁσὶς πραγματικὴ ἐν μέσῳ τοῦ θερινοῦ καύσωνος ὑπῆρξεν ἡ φοίτησις αὐτῶν εἰς τὸ ἱερὸν τούτο φροντιστήριον, ἱερὰ πανδασία, ἀγία ἀναστροφή, σταθμὸς σημαντικὸς διὰ τὴν ζωὴν των. Ποικίλα θέματα ἀφορῶντα εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτῶν καταρτισμὸν ὡς εἰς τὴν τελετουργικὴν, τὴν ἐξομολογητικὴν, τὴν Κατηχητικὴν, Λειτουργικὴν, Ποιμαντικὴν καὶ τὸ ἱερὸν κήρυγμα, ὑπῆρξαν ἐκ τῶν διδασκόντων μαθημάτων. Ἀλλὰ καὶ πλείστα ἀπορία ἐκ τῶν ἀναφωμένων κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν καθηκόντων εὗρον τὴν προσήκουσαν, παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου, λύσιν των. Τὴν διδασκαλίαν, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἀγίων Θεοδώρων Σάμου, παρηκολούθησαν οἱ μετεκπαιδευόμενοι κληρικοὶ μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος, θαυμάσαντες ἰδιαιτέρως τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας γνώσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐπὶ πλείστον θεμάτων, ἀκόμη καὶ μὴ θεολογικῶν, καθὼς καὶ τὸν ὑποδειγματικὸν τρόπον διδασκαλίας του, ὅστις ἐπὶ τετράρων σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἐκράτει ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν. Τὸ τέλος τῶν μαθημάτων τῆς πρώτης σειρᾶς ἐπεσφραγίσθη διὰ λαμπρᾶς καὶ κατανυκτικῆς τελετῆς εἰς τὸν ναὸν τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» Βαθέως, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς, ἀπασαι αἱ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος κόσμου, ὅπου ἱερουργήσας τοῦ Σεβασμιωτάτου με τὴν συμμετοχὴν 24 κληρικῶν καὶ

χωροδίας ἱερέων ἐτελέσθη διὰ πρώτην φορὰν ἐν Σάμῳ ἡ ἀρχαιοτάτη λειτουργία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐγένετο ἡ ἐπίδοσις τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοιτήσαντας ἐξ αὐτοῦ κληρικούς.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σύρου

Μὲ βαθυτάτην θρησκευτικὴν κατάνυξιν καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπισήμοτητα ἐωρτάσθη τὴν 15ην Αὐγούστου ἐ. ἔτους εἰς τὴν Τήνον ἡ μνήμη τῆς Κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Χιλιάδες εὐλαβῶν προσκυνητῶν ἐπλημύρισαν καὶ ἐφέτος τὸ νησί τῆς Παναγίας.

Τὴν Ἑθνικὴν Κυβέρνησιν ἐξεπροσώπησαν οἱ ὑπουργοὶ Ἐμπορίου κ. Παπαδημητράκοπουλος, Ἐργασίας κ. Λέκκας καὶ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Ἀθανασίου, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐπευφημήθησαν ἐνθουσιωδῶς ἀπὸ τὰς χιλιάδας τῶν προσκυνητῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ μεσονυκτιοῦ εἶχον κατακλύσει τὸν πέριξ τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας χώρον.

Τὴν πρωίαν, χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Σύρου — Τήνου κ. Δωροθέου, ἐτελέσθη εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας ἡ Θεία Λειτουργία καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ λιτάνευσις τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Μεγαλόχαρης.

Ἡ πομπὴ διὰ τῆς λεωφόρου Μεγαλόχαρης κατέληξεν εἰς τὴν μαρμαρίνην ἐξέδραν τῆς πλατείας Παναγίας, ὅπου ἀνεπέμφθη δέησις ὑπὲρ τῶν προσκυνητῶν καὶ τῶν ἀπανταχοῦ χριστιανῶν.

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησεν ὁ ὑπουργὸς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος μετὰ τῶν ἄλλων εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μεταφέρω τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἀπαντας τοὺς προσκυνητὰς καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Τήνου. Εὐχομαι ὅπως ἡ χάρις τῆς Παναγίας σὰς προστατεύῃ πάντοτε. Εἰς οὐδὲν ἄλλο ἴσως μέρος τῆς Πατρίδος μας, ἡ χριστιανικὴ πίστις ἐκδηλοῦται τόσο ἐντονα καὶ ἰσχυρὰ ὅσον κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς εἰς τὴν Τήνον. Ἡ θαυματουργὸς ιδιότης τῆς εἰκόνης ὀφείλεται εἰς τὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν. Ἀνευ τῆς πίστεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικαλούμεθα τὰς Θεάς ἰδιότητας τῆς εἰκόνης. Μὲ ὁδὸν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ὡς ἐπιδοθῶμεν, λοιπὸν, ὅλοι εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ τόπου μας καὶ ἀπὸ τὸν ἱερὸν αὐτὸν χώρον τῆς Μεγαλόχαρης ὡς ἀντλήσωμεν πίστιν, διὰ νὰ δημιουργήσωμεν ἕνα καλύτερον μέλλον δι' ὅλους μας».

Ὁμίλησεν ἐπίσης ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σύρου — Τήνου κ. Δωροθέος, ὁ ὁποῖος ἀνεφέρθη εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς ἁγίας Εἰκόνης καὶ εἰς τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τῆς Θεομήτορος.

Ἡ πομπὴ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας, ὅπου ὁ πρόεδρος καὶ ἡ διοικοῦσα ἐπιτροπὴ τοῦ ἱδρύματος ἐδεξιώθησαν τοὺς ἐπιστήμους.

Προηγούμενος ὁ κυβερνήτης τοῦ πολεμικοῦ σκάφους «Πάνθηρ» ἀντιπλοίαρχος κ. Παπαγεωργίου ἐπέβη τορπιλλακάτου καὶ μετέβη εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου πρὸ 27 ἐτῶν ἐτορπιλλίσθη τὸ εὐδρομον «Ἑλλη» καὶ ἔρριψε δάφνινον στέφανον εἰς τὸν ὑγρὸν τάφον τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Παροναξίας

Μὲ ἰδιαιτέραν θρησκευτικὴν εὐλάβειαν ἐπανηγυρίσθη εἰς Πάρον ἡ ἐορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Τὴν πρωίαν τῆς 15ης Αὐγούστου ἐ. ἔτους εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς ἐτελέσθη ἡ Θεία Λειτουργία χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παροναξίας κ. Ἐπιφανίου, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησαν αἱ τοπικαὶ ἀρχαί, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλήθι πιστῶν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κερκύρας

Παρουσία τῶν Α.Α.Μ.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ Ἀννης-Μαρίας, καθὼς καὶ τοῦ Διαδόχου Παύλου, ἐγένετο τὴν 11ην Αὐγούστου ἐ. ἔτους εἰς τὴν Κέρκυραν ἡ λιτάνευσις τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, ἐπὶ τῇ

ἐπετείω λήξεως τῆς πολιορκίας τῆς Κερκύρας ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1716.

Τῆς ἱερᾶς τελετῆς προΐσταντο ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος καὶ οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Κερκύρας κ. Πολύκαρπος, πρῶν Κερκύρας κ. Μεθόδιος καὶ τέσσαρες βοήθοι Ἐπίσκοποι Ἀμερικῆς. Χιλιάδες λαοὺ παρηκολούθησαν τὴν πομπήν, ἐνῶ ἑπτὰ φιλαρμονικαὶ τῆς νήσου ἐπαιάνιζαν θρησκευτικούς ὕμνους καὶ ἐθνικὰ ἐμβατήρια. Ἡ παρουσία τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης, φερούσης τοπικὴν κερκυραϊκὴν ἐνδυμασίαν, ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὰ πλήθη νὰ ἐκδηλώσουν διὰ θερμῶν ἐπευφημιῶν τὴν ἀγάπην των πρὸς τοὺς Βασιλεῖς. Συγκινητικὴ ὑπῆρξεν ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Βασιλεὺς ἔφερε τὸν Διάδοχον Παῦλον εἰς προσκύνημα πρὸ τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τοῦ θαυματουργοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος. Ἡ ὅλη τελετὴ ὑπῆρξε μεγαλειώδης καὶ ἐπιβλητικὴ καὶ παρηκολούθηθη, παρὰ τὸν καύσωνα, ὑπὸ χιλιάδων λαοῦ ἐντοπίων καὶ τουριστῶν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἐδέσσης καὶ Πέλης

Τὴν Κυριακὴν, 16ην Ἰουλίου 1967, ἐγένετο μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ λαμπρότητος ἡ τελετὴ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλης κ. Καλλινίκου.

Περὶ ὥραν 5.30' εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς πόλεως μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τιμῶν ὑπὸ τῆς Μουσικῆς τῆς II Μεραρχίας ὑπεδέχθησαν τοῦτον αἱ Ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ μετὰ προσφώνησιν ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου ἐσχηματίσθη πομπή, ἣτις κατηύθυνθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, ἔνθα ἐτελέσθη ἡ κεκανονισμένη Ἱερὰ Ἀκολουθία παρουσίᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, πρῶν Ἐδέσσης κ. Διονυσίου, Βεροίας κ. Καλλινίκου, Ἀρτης κ. Ἰγνατίου, Αἰτωλοακαρνανίας κ. Θεοκλήτου, Κιλκισίου κ. Χαρίτωνος καὶ Διδυμοτείχου κ. Κωνσταντίνου, τοῦ Ὑπουργοῦ Βορείου Ἑλλάδος κ. Δημητρίου Πατῆλ, τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου κ. Νικολ. Γκαντώνια, τοῦ Στρατηγοῦ Διοικητοῦ II Μεραρχίας κ. Πέτρου Κεφάλαι, τοῦ Ὑποδιοικητοῦ κ. Ἀντωνίου Μπούρα, Ταξιάρχου, τοῦ Νομάρχου κ. Ἰσιδώρου Σιδηροπούλου, τῶν Δημάρχων τῶν πόλεων Ἐδέσσης καὶ Γαννιτσῶν, τοῦ Διοικητοῦ Χωροφυλακῆς κ. Δημ. Χριστοδούλου Ἀντ/χου, τῶν Στρατιωτικῶν, Δικαστικῶν, Πολιτικῶν καὶ λοιπῶν Ἀρχῶν.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Β. Δ. περὶ ἀναγνώρισεως τοῦ νέου Μητροπολίτου καὶ τῆς σχετικῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προσεφώνησαν τὸν Μητροπολίτην οἱ Σεβασμιώτατοι, πρῶν Ἐδέσσης καὶ Αἰτωλοακαρνανίας, ὁ Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Πιερράκος, καὶ ἐκ μέρους Μεσολογγίου, ἔνθα ὑπῆρέτησεν ὁ νεοεκλεγείς Μητροπολίτης ἐπὶ μίαν 25ετίαν, ὁ Δημοτικὸς Σύμβουλος ἔμπορος κ. Βασ. Παπαθεοδώρου.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἐξεφώνησε τὸν κάτωθι ἐνθρονιστήριον λόγον του:

«Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, τίμιον Πρεσβυτέριον, Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ, Στρατηγέ μου, Κύριε Νομάρχα, Κύριε Δήμαρχε, Ἀρχαὶ καὶ Ἐξουσίαι, περιούσιε λαὸ τοῦ Κυρίου,

Τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν (Ἀπ. α' 6).

Εἰς ἀκατάπαυστον δοξολογίαν καλεῖ ὁ ὑψηλότης ἀετὸς τῆς Θεολογίας, ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ. Προτρέπει αὐτὰ νὰ δοξάζουν συνεχῶς τὸν θυσιασθέντα ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, τὸν σώσαντα τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ.

Ἐάν πάντες οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν, ὅπως καὶ πράγματι ὀφείλουν, νὰ εὐγνωμονοῦν τὸν Θεόν, πολὺ περισσότερον εἶναι ὑποχρεωμένοι, νὰ δοξάζῃ τὸ ὑπερύμνητον Ὄνομα αὐτοῦ, ὁ ἐνώπιον ὧν ἐμφανιζόμενος, ὁ ἀπεσταλμένος Κυρίου πρὸς διαποίμηνσιν τῶν λογικῶν προβάτων τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ οὕτως εὐδοκήσας ! Δόξα τῷ ἐν Τριάδι Ἀγίῳ Θεῷ, διότι με ἔθεσεν ἐπὶ τὴν λυχνίαν, διότι με ἤρπασεν

ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Πόλιν τῶν Ἑλευθέρων Πολιορκημένων, τὴν περιώνυμον πόλιν τοῦ Μεσολογγίου καὶ με ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν Πατρίδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὴν ἡρωϊκὴν Μακεδονίαν, τὴν ποτισθεῖσαν με αἵματι Μαρτύρων καὶ Ἡρώων τοῦ ἔθνους, διότι με ἔφερεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Πατρίδος γῆς. Ἰδιαίτερος εὐχαριστῶ τὸν Δωροδότην Κύριον, διότι ἐν τῇ ἀπείρῳ Του ἀγάπῃ ἐτίμησεν ὅλους ἰδιαίτερος τὴν οἰκογένειαν τοῦ πατρός μου διὰ τῆς ἀναδείξεως δύο τέκνων τῆς εἰς Ἐπισκόπους καὶ τοποθετήσεως αὐτῶν ἐπὶ ἀκριτικῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Ἐκ βαθέων εὐγνωμῶν τὸν Ἀρχιποίμενα Κύριον, διότι με ἀνύψωσεν εἰς τὸ τρισεῖστον τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα. «Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστὸν με ἠγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν» (Α' Τιμ. α' 12).

Οὐδεὶς λόγος ἐξαρκεῖ πρὸς εὐχαριστίαν ἐπὶ τῇ ἀνεκδιγγίτῳ δωρεᾷ τοῦ Κυρίου.

Μετὰ τὸν Θεὸν εὐχαριστῶ καὶ τὰ ὄργανα τοῦ Θεοῦ, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριον Ἱερώνυμον καὶ τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐκλογὴν μου εἰς Ἐπίσκοπον, ὡς καὶ τὸν Θεοφύλακτον Βασιλέα ἡμῶν Κωνσταντῖνον καὶ τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν πρόκρισιν.

Εὐχαριστῶ τὸν προκατόχον μου Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κύριον Διονύσιον, ὅστις προσέφερεν ὑπηρεσίας πολλὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὴν Θεόσωστον ταύτην παροικίαν. Ἐκοπίασε πρὸς πνευματικὴν ὠφέλειαν τῆς λαοῦς αὐτῷ Ἐπαρχίας. Ὁ δίκαιος Κριτὴς ἂς ἀποδώσῃ αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ καὶ ἂς χαρίξῃ αὐτῷ ἔτη ὡς πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ πανευφρόδυνα.

Εὐχαριστῶ τὸν προκατόχον μου, ἤδη Παναγιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης Κύριον Παντελεήμονα διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης κόπους αὐτοῦ.

Εὐχαριστῶ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Κύριον Θεόκλητον διὰ τὴν στενωτάτην συνεργασίαν ἐν τῷ Ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, διὰ τὰς πολλὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸ πρόσωπόν μου, διὰ τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ εἰς τὴν ταπεινότητά μου, διὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ διχοτομηθῇ ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, ἵνα παραμείνω Μητροπολίτης πλησίον αὐτοῦ, διὰ τοὺς καλοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξ ὑπερβολικῆς ἀγάπης εἶπεν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ διὰ τὸν κόπον νὰ με συνοδεύσῃ εἰς τὴν ἔδραν μου. Ὁ Κύριος ἂς ἀποδώσῃ αὐτῷ ἐκαντοῦνταπλασίονα ἀντ' ὧν ὑπὲρ ἐμοῦ ἔπραξε καὶ ἂς περιφρουρῇ αὐτόν, ἵνα ἐπὶ ἔτη μακρὰ ποιμαίνῃ τὸ λογικὸν ποίμνιον τῆς ἰδιαίτερας μου Πατρίδος.

Εὐχαριστῶ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀρτης Κύριον Ἰγνατίον μὴ ὀκνήσαντα ἔλθειν ἕως Μακεδονίας χάριν ἐμοῦ. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν μετ' αὐτοῦ συνεργασίαν ὡς Τοποτηρητοῦ, ἐπὶ πενταετίαν περίπου, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Ἡ εὐγένεια αὐτοῦ, ἡ ἀγάπη του καὶ ἡ προσεκτικὴ ζωὴ του πολλὰ με ἐδίδασκαν καὶ πολὺ με ὑπεχρέωσαν.

Εὐχαριστῶ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλινίκον καὶ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Χαρίτων, διότι παρὰ τὸν καύσωνα καὶ λοιποὺς κόπους τοῦ ταξιδίου συνοδεύουν με κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.

Εὐχαριστῶ τὸν Ἐξοχώτατον κ. Ὑπουργὸν Βορείου Ἑλλάδος καὶ συμπατριώτην μου, διότι παρὰ τὰς πολλὰς του ἀσχολίας παρίσταται εἰς τὴν τελετὴν ταύτην.

Εὐχαριστῶ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἐνώπων Δυνάμεων, οἱ ὅποιοι λαμπρύνουν διὰ τῆς παρουσίας των τὴν παρούσαν τελετὴν.

Εὐχαριστῶ καὶ πάντας τοὺς συνελθόντας εἰς τὴν χαρὰν ταύτην καὶ παρακαλῶ τὸν Ἅγιον Θεόν, ἵνα ἐπιδαψιλεύῃ αὐτοῖς οὐράνιαν καὶ ἐπίγεια δωρήματα.

Ἦδη ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ στρέφω ἐγγνώμονα βλέμματα πρὸς τοὺς μακαρίους καὶ ἀοιδίμους προκατόχους μου Ἀρχιερεῖς, πρὸς τὸν αἰώνιον πάππον μου ἐκ μητρὸς Ἀθανάσιον Ἱερέα καὶ τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ, πρὸς τοὺς κεκοιμημένους Διδασκάλους μου καὶ πρὸς τὸν μακαριστὸν Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Κύρον Ἱερόθεον, πλησίον τοῦ ὁποίου διηκόνησα τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰκοσαετίαν περίπου. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν.

Ἐπίσης ἐγγνώμονα βλέμματα στρέφω πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλῆ-

ρον και τὸν εὐσεβῆ Λαὸν τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, μετ' ὧν στενότερα συνεδέθη καὶ παρὰ τῶν ὁποίων πολλὰ δείγματα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ ἔχω, ἀφοῦ ἀντιπρόσωποι Αἰτωλοακαρνανεὺς ἦλθον ἕως ἐδῶ συνοδεύοντές με. Κύριος ὁ Θεὸς ἔστω μετ' αὐτῶν διὰ παντός.

Ἡδὴ ἴσταμαι ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ. Καλοῦμαι νὰ ἀγρυπνῶ, νὰ ἐμποτεύω, νὰ ἐπισκοπῶ, νὰ παρατηρῶ, νὰ παρακολουθῶ τὰ λογικὰ πρόβατα. Ἡδὴ μοὶ ἀνέθεσεν ὁ Θεσσαυρὸς τῶν ἀγαθῶν νὰ ἀσφαλίσω θησαυροὺς ἀνυπολογίστου ἀξίας, νὰ διαφυλάξω ψυχάς, « ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν » (Α' Κορ. η' 11). Δύσκολον τὸ ἔργον, βαρεῖα ἡ ἀποστολή.

Ἀκούω τοῦ Ἀποστόλου Παύλου διδάσκοντος: «δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν» (Α' Τιμ. γ' 2). Ἀκούω τοῦ Κυρίου λαλοῦντος: «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 11). Βλέπω τοὺς πρώτους Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, νὰ ἔχουν παραδώσει τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Πρ. ιε' 26), νὰ ἐκδαπανῶνται ὑπὲρ τοῦ Ποιμνίου καὶ νὰ ὑφίστανται μαρτυρικὸν θάνατον. Βλέπω τοὺς Ἁγίους Πατέρας νὰ θηριομαχοῦν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ νὰ δέχονται διωγμοὺς πρωτοφανεῖς. Βλέπω Ἐπισκόπους νὰ ἀπαγωνίζονται καὶ ἀποκεφαλίζονται χάριν τοῦ Ποιμνίου των. Τί λέγω; Βλέπω Αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Πίσσεως μας Ἐσταυρωμένον.

Λοιπὸν ὁ κλῆρος τοῦ Ἐπισκόπου δὲν εἶναι θρόνος, ἀλλὰ σταυρὸς. Ὁ Ἐπίσκοπος ἀναβαίνει πρῶτον εἰς τὸν Γολγοθᾶν. Σταυρὸς εἶναι τὸ σύμβολον παντὸς Χριστιανοῦ καὶ μάλιστα τοῦ Ἀρχιερέως. «Ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὅπως μοι οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (Ματθ. ι' 38).

Ἐπομένως, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ λάβω ἀπόφασιν ὅτι «οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι» (Μάρκ. ι' 45). Ἡ Ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία μὲ ἔστειλεν ἐνταῦθα οὐχὶ νὰ ὑπηρετηθῶ, ἀλλὰ νὰ ὑπηρετηθῶ· οὐχὶ νὰ διευκολυνθῶ, ἀλλὰ νὰ διευκολύνω· οὐχὶ νὰ λάβω, ἀλλὰ νὰ δώσω· οὐχὶ νὰ ζητήσω, ἀλλὰ νὰ μεταδώσω. Ἡ θυσία πρέπει νὰ διακρίνῃ τὴν Ἀρχιερατικὴν μου ζωὴν.

Τῇ δυνάμει Κυρίου θὰ καταβάλω πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐμπιστευμένου μοι Ποιμνίου. Ὁ Ἀπὸστολος Παῦλος καθορίζει τὰ καθήκοντα τοῦ Ποιμένος λέγει: «Ἐδῶκεν (ὁ Θεὸς) τοὺς ποιμένας καὶ διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν Ἀγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 12).

Θὰ βοηθήσω τοὺς ἀγαπητοὺς Ἀδελφούς καὶ συλλειτουργούς, τοὺς εὐλαβεστάτους Ἱερεῖς, τοὺς πολυτίμους συνεργάτας μου ἐν τῷ Ἀμπελώνι τοῦ Κυρίου, ὥστε νὰ εἶναι φῶς εἰς τοὺς ἐνορίτας των. Θὰ φροντίσω διὰ τὴν ἐξέυρεσιν καταλλήλων προσώπων πρὸς χειροτονίαν καὶ τοποθέτησιν αὐτῶν εἰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις. Θὰ εἶμαι σφόδρα εὐτυχής, ἐὰν κατορθωθῇ, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κυρίου, νὰ ὑπάρχουν εἰς πάσας τὰς ἐνορίας εὐλαβεῖς Ἱερεῖς. Ἐχων ὑπ' ὄψιν τὴν ὑψίστην σημασίαν τοῦ Θείου Κληρύματος, θὰ προσπαθῶ νὰ πυκνωθῇ τὸ δίκτυον τοῦ Θείου Λόγου. Ἐπιστρατεύονται ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί, οἱ δυνάμενοι κηρύττειν τὸν Θεῖον Λόγον, ὥστε εἰ δυνατόν, πᾶσαι αἱ ἐνορίαι νὰ ποτίζωνται μὲ τὰ ζωήρρυτα νάματα τοῦ Εὐαγγελίου. Θεῖον Κήρυγμα καὶ Ἱερὰ Ἐξομολόγησις εἶναι δύο στόχοι σοβαρώτατοι τοῦ Ἐπισκόπου.

Ἰδιαιτέρως με συγκινεῖ ἡ νεολαία, ἡ μαθητιῶσα καὶ ἡ σπουδάζουσα, ὡς καὶ ἡ στρατευμένη τοιαύτη. Ἡ νεολαία εἶναι τὸ μέλλον τῆς φυλῆς μας. Θὰ χαθῶμεν, μὴ γένοιτο, ὡς ἔθνος, ἂν χάσωμεν τὴν νεολαίαν. Ἄν ἐπικρατήσουν ὑλιστικαὶ ἀντιλήψεις, ἂν ἡ νεολαία χάσῃ τὸν προσανατολισμὸν τῆς, ὁδηγούμεθα εἰς τὴν καταστροφὴν. Ἡ νεολαία εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς Ἐλπίδος. Μὴ φύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων. Ἰδιαιτέρως με εὐχαριστεῖ, ὅτι ἐν τῇ Μητροπολιτικῇ μου Περιφερείᾳ ὑπηρετοῦν πολλοὶ Ἑλληνόπαιδες ὡς στρατιῶται. Ὑπηρετήσας ὡς στρατιῶτης εἰς τὰς Ὀρεινὰς Καταδρομὰς ἔχω συνδεθῇ μὲ τὸν Στρατὸν καὶ θὰ προσφέρω εἰς αὐτὸν ὅ,τι δύναμαι, ὥστε οἱ ἀπολυόμενοι στρατιῶται ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας των νὰ εἶναι λαμπροὶ Χριστιανοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ Ἕλληνες.

Συγχρόνως θὰ με ἀπασχολοῦν καὶ αἱ ὕλικαι ἀνάγκαι τῶν Χριστιανῶν μου. Θὰ προσπαθῶ νὰ ἀνακουφίσω τὸν πόνον

δου τοῦ δυνατόν περισσοτέρων ἀνθρώπων. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μένωμεν ἀσυγκίνητοι πρὸ τοῦ πόνου τῶν ἀδελφῶν μας. Ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος τονίζει: «ἡ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος» (β', 13).

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ὑπηρετήσας ἐπὶ μίαν εἰκοσιπενταετίαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπολιν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, ἐγνώρισα τὰ προβλήματα τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Ἐπισκόπου. Ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ καίηται ὡς λαμπὰς χάριν τοῦ Ποιμνίου του.

Τὰς πτωχὰς μου δυνάμεις, σὺν Θεῷ Ἀγίῳ, θὰ διαθέσω εἰς τὴν Ἱερὰν αὐτὴν Μητρόπολιν. Ἐν τῷ κόσμῳ οὐδὲν ἄλλο ἐπιζητῶ. Μὲ ἡξίωσεν ὁ Κύριος τῆς ὑψίστης δωρεᾶς νὰ γίνω, τρέμων ὅταν τὸ σκέπτωμαι, διάδοχος... τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων!! Τί ἄλλο νὰ θέλω! Ἀπέναντι αὐτῆς τῆς δωρεᾶς οἰαδήποτε θυσία ἐκ μέρους μου εἶναι ἀναξία λόγου.

Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι δύσκολος ἡ ἀποστολή μου καὶ βαρύνεται τὸ ἔργον μου, ζητῶ τὴν συνδρομὴν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Ἀρχῶν καὶ Ἐξουσιῶν τοῦ τόπου καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν.

Ἐπόμενος τῇ παραγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ Παύλου «οὐ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς» (Β' Κορ. ιβ' 24), ζητῶ τὴν καρδίαν σας, τὴν ἀγάπην σας καὶ παρέχω ὑμῖν, τοῦ Κυρίου συνεργούντος, τὴν ἀγάπην μου.

Ἡδὴ τελευτῶν τὸν λόγον σκέπτομαι τὴν μεγάλην ἡμέραν καὶ ἐπιφανῇ. Σκέπτομαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Ἀρχιποιμὴν Κύριος θὰ ζητήσῃ τὰς ψυχὰς τοῦ Ποιμνίου μου. Σκέπτομαι, ὅτι τρέμων καὶ γυμνὸς θὰ παρασταθῶ πρὸ τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κριτοῦ τῆς Οἰκουμένης.

Παρακαλῶ τὸν Ἅγιον Θεόν, ὅπως διὰ πρεσβειῶν τῶν Ἀγίων Πατέρων, ὧν τὴν μνήμην ἐπιτελούμεν, ἀξιώσῃ Ποιμένα καὶ ποιμαίνονμένους εἰσελεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν Του.

«Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.» (Β' Κορ. ιγ' 13).

Μετὰ τὸ πέρας τῆς τελετῆς οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, ὁ κ. Ὑπουργός, οἱ ἐπίσημοι καὶ ὁ λαὸς κατηνύνηθησαν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, ὅπου ὑπέβηλον τὰς εὐχὰς των εἰς τὸν νέον Μητροπολίτην.

Ἱερὰ Μητρόπολις Χίου

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ὑψῶν καὶ Οἰνουσῶν κ. Χρυσόστομος ἐγένετο μετὰ πάσης λαμπρότητος εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῆς Χίου τὴν 9 Ἰουλίου 1967, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν τῆς νήσου, τοῦ κλήρου καὶ χιλιάδων λαοῦ. Μετὰ τὸ πέρας τῆς τελετῆς τῆς ἐνθρονίσεως προσεφώνησαν τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην ὁ Δήμαρχος Χίου κ. Χέλιος, ὁ Νομάρχης κ. Χριστόπουλος, ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μυρσινιδίου κ. Χριστοφόρος, ὁ πρωθυερεὺς κ. Ἐμμ. Τζιζώτης καὶ ἕκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνός, ὁ ὁποῖος ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ νέου Μητροπολίτου, ὑπογραμμίσας ἰδιαιτέρως τὴν μέχρι τοῦδε πλουσίαν δρᾶσιν αὐτοῦ ὡς Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, ἱερατ. προϋσταμένου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος Πειραιῶς καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος, καθὼς καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν εἰς ποιότητα συγγραφικὴν αὐτοῦ παραγωγὴν. Μετὰ ταῦτα ὁ Σεβασμιώτατος κ. Χρυσόστομος ἐξεφώνησε τὸν κάτωθι μεστὸν περιεχομένον ἐνθρονιστήριον λόγον:

«Μὲ δέος ἱερὸ ἐπάτησα τὸ χῶμα τῆς Μυροβόλου, τὸ εὐλογημένον, νοτισμένον μὲ δάκρυα καὶ ποτισμένον μὲ αἷμα ἡρώων καὶ μαρτύρων. Κατάφορτος ἀπὸ ἱστορία, ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ, ὁ τόπος αὐτὸς ἄσκει μὴ γοητεία ἐξαιρετικὴν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος. Ἐρχομαι ἐν τῇ νησί τῶν πρωτομαρτύρων Ἀγίου Ἰσιδώρου καὶ Μυρόπης καὶ Μαρκέλλης τῆς Χιοπολίτιδος καὶ τῆς μακρᾶς χορείας τῶν Ἐθνομαρτύρων, τὸ καθγιασμένον μὲ τὴν σπονδὴν τῶν τῶν αἱμάτων. Στὸν τόπον αὐτὸ πραγματικὰ «στοιχεῖα μεγάλα κεκοίμηται».

Καὶ εἶναι καὶ σήμερα ἡ Χίος—θὰ μπορούσα νὰ πῶ— «ἡ προκαθήμενὴ τῆς εὐσεβείας» ἀνάμεσα στὰ νησιά τοῦ Αἰ-

γαίου. Ἡ Τριάς ἀκριβέστερα, Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν, μὲ τὴν παροιμιώδη εὐσέβεια τῶν κατοίκων των, ἀνέδειξε σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ — στὰ γράμματα, στὴν ἐπιστήμη, στὴν ναυτιλία, στὸ ἐμπόριο — μορφές ἐξαιρετές.

Καὶ ἔρχομαι λοιπόν, ὡς ἡλεημένος παρὰ Θεοῦ, εἰς διαδοχὴν σειρᾶς μεγάλων προκατόχων Ἀρχιερέων, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἔθνομάρτυς Πλάτων, ἐπ' ἐσχάτων δὲ ὁ ἀοίδιμος Παντελεήμων καὶ ὁ μακαριστὸς Παῦλος, ὁ πολὺκλαυτος.

Ὅλων αὐτῶν οἱ μακάριες ψυχές, εἶμαι βέβαιος, θὰ μὲ παραστέκουν στὸ τραχὺ ἔργον μου, θὰ μὲ συνοδεύουν ὅμως καὶ οἱ εὐχές τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ βῆρος τῆς τοποτηρητείας ἐπὶ 5 σχεδὸν ἔτη. Τὸν εὐχαριστῶ εὐσεβάστως.

Ἡ τιμητικὴ ἔπειτα, παρουσία τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνοῦ καὶ πρώην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ μὲ ἐνθαρρύνει. Τοὺς ὀφείλω τὴν εὐγνωμοσύνην μου. « Μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης των ». Εὐχαριστίες ὀφείλω καὶ στοὺς κυρίους Νομάρχην Χίου, Στρ. Διοικητὴν, Δήμαρχον καὶ ὅλες τὶς ἀρχές τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς πόλεως, τοὺς Προέδρους καὶ τὰ μέλη τῶν Συλλόγων καὶ Ὁργανώσεων, τοὺς προύχοντας, τὸν εὐσεβῆ λαόν, τοῦ συνωστίζεται μέχρι τὸν κεράτων τοῦ Θυσιαστηρίου, ἰδιαίτερος δὲ ὅλους ὅσοι προσεφώνησαν, ἐκδηλώνοντας τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς των.

Εἶχα πῇ κατὰ τὴν μεγάλην ὥρα τῆς ζωῆς μου, δηλαδὴ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας μου στὰς Ἀθήνας, ὅτι γνωρίζω πολὺ καλά καὶ συναισθάνομαι βαθύτατα τί σημαίνει νὰ εἶναι κανεὶς Ἀρχιερεὺς τοῦ 1967. Τώρα προσθέτω: τί σημαίνει νὰ εἶναι κανεὶς Ἐπίσκοπος μιᾶς ἐπαρχίας, ὅπως ἡ Χίος, δηλαδὴ ποιῆς ἀξιώσεις, πραγματικὰ τεράστιες, ἔχει ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ εὐσεβὴς καὶ εὐγενὴς αὐτὸς λαός, μὲ τὴν ὠραία ἐθνικοθρησκευτικὴ παράδοσι, ἀπὸ τὸν ποιμένα του.

Δὲν πρόκειται, ἐν τούτοις, νὰ δώσω μεγαλόστομες ὑποσχέσεις καὶ νὰ ἐκθέσω προγράμματα μεγαλόπνοα. Ἐπιθυμῶ ἀπλῶς πρῶτα — πρῶτα, μὲ μιὰ εὐλαβικὴ γονυκλισία τῆς ψυχῆς μου, νὰ ὑψώσω τὴν εὐχαριστίαν μου « ἐκ βαθέων » στὸν Δομῆτορα τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν θεία συναντίληψιν καὶ ἀρωγὴν ἢ ὅποια « τὰ ἀσθενῆ θεραπεύει καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῖ ». Καὶ ἂν θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ λόγος περὶ προγράμματος, μὲ πολὺ δισταγμὸ θὰ διατυπώσω μὲ μιὰ μόνο λέξιν τὸ « πρόγραμμα », ποὺ θὰ πρέπη νὰ εἶναι ἄλλωστε τοῦ κάθε Ἐπισκόπου προγράμμα καὶ προσωπικῆ. Εἶναι ἡ εὐλογημένη λέξις ἀγάπη, ἡ λέξις τῆς ὁποίας γίνεται ἡ μεγαλυτέρα χρῆσις καὶ κατάχρησις στὶς διάφορες ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Ἀγάπη, μὲ τὸ βάθος ποὺ τῆς ἔδωκεν ὁ Χριστιανισμός, δίνοντας συγχρόνως καὶ πλάτος στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ κάθε πνευματικὸς ἡγέτης, ἰδιαίτερος ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ κερδίζει καὶ νὰ κατακτᾷ μὲ τὴν ἀγάπην, τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀδολὴν καὶ ἀνυστερόβουλην. Μὲ αὐτὴν ἔρχομαι νὰ ἐνθρονισθῶ στὸν θρόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ σ' τῆς καρδιάς σας τὸν θρόνον. Μὲ κίνητρο καὶ ὁδηγὸ τὴν Χριστιανικὴν ἀγάπην, τὴν ἐφευρετικὴν καὶ πολυμήχανην (κατὰ τὸ βαθυστόχαστον ἀξίωμα τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου Ἀγάπα καὶ κάμε ὅ, τι θέλεις), θὰ προσπαθῶ νὰ ἀδράξω καὶ ἐγὼ τὰ μεγάλα προβλήματα, νὰ βαδίσω τὸν ἀνηφορικὸ δρόμον τοῦ ἀρχιερατικοῦ καθήκοντος. Δὲν ἐννοῶ βέβαια τὸν ἀπλὸ συναισθηματισμὸ καὶ τὸν βερμπαλισμὸ τῆς ἀγάπης. Γλυκὺς ἄλλ' ὄχι γλυκερός ἐννοῶ τὴν ἀγάπην τὴν ἀληθινὴν, ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ τὴν ὅλη συμπεριφορὰ, μὲ τὴν ἐμπρακτὴ καλωσύνη συνδυασμένη καὶ μὲ ἀξιοπρέπεια καὶ ἠθικὴ καθαρότητα.

Εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ τεθῶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγάπης ὅλων σας.

Δέκτης εὐπαθῆς τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου σας, ποιμπὸς τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ σὲ σᾶς, ὅπως εἶχα ὑπογραμμίσαι στὸ σύντομον μῆνυμά μου κατὰ τὴν ἐπομένην τῆς ἐκλογῆς μου, θὰ νοιώθω δική μου χαρὰ ὅταν ἐπουλῶνω ξένες πληγές. Ὡς ἐπιτραπῇ νὰ δηλώσω κατηγορηματικὰ αὐτὴ τὴν ἐπίσημην στιγμὴ: Οὐτε χρήματα, οὐτε δόξεις, οὐτε ἀπολαύσεις, οὐτε κανένα ἄλλο κοσμικὸ ἀγαθὸ θὰ ἐπιζητήσω. Νὰ σᾶς ὑπηρετήσω ἡλθα ἔδω. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδανικόν μου. Συγχωρήσατέ μου καὶ τὴν ἐξῆς φιλοδοξία:

Νὰ ἐργασθῶ σύντονα, ὥστε ἡ «προκαθημένη τῆς εὐσεβείας» Ἐκκλησία Χίου, νὰ ἀποβῇ παραλλήλως καὶ «προκαθημένη τῆς ἀγάπης». Μία κυψέλη χριστιανικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος, ὅπου θὰ σφύζει τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀγάπη, ὁ παλμός τοῦ Ἑσταυρωμένου Θεοῦ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἔτσι ἡ μυροβόλος Χίος, ποὺ θὰ ἀποπνέῃ παντοῦ καὶ πάντοτε τῆς ἀγάπης τὸ ἄρωμα, θὰ γίνῃ Μυροβόλος τῆς ἀγάπης.

Καὶ σ' αὐτὸ καλῶ ὅλους νὰ βοηθήσουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ τόπου. Τοὺς καλῶ μὲ τὸ θάρρος πάλιν τῆς ἀγάπης. Βοηθώντας τὸ ἔργο τῆς Μητροπόλεως, τὸ δικόν σας καλόν, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ἐξυπηρετεῖτε. Ὅλοι, καὶ οἱ ἐντιμότεστοι Ἀρχόντες, καὶ ἡ διανοουμένη τάξις, καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος τοῦ πολιτισμένου νησιοῦ καὶ ἡ ἀρχοντικὴ τάξις τῶν ἐφοπλιστῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλότιμος. Ὅλοι δὲ ἂς εἶναι βέβαιοι, ὅτι στὸ πρόσωπον τοῦ Ἱεράρχου των θὰ εὐρουν τὸν εἰλικρινῆ φίλον καὶ παραστάτη. Ὅλος ἰδιαιτέρως τὰ νεῖα τὰ, ἡ Ἑλλάδα ποὺ ἔρχεται, θὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενο ἰδιαίτερας μερίμνης. Εἶναι ἓνα ὀξύτατο πρόβλημα καὶ θὰ καλέσω ἐν καιρῷ ὅλους καὶ πρὸ πάντων τοὺς φίλους Ἐκπαιδευτικούς, σὲ μιὰ σταυροφορίᾳ ἱερῇ γι' αὐτὸ τὸ πλάσμα τὸ τρυφερό, ποὺ κατὰ τὸν κορυφαῖον παιδαγωγὸ Πεισταλότι, εἶναι « ἡ ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ » καὶ ἄρα καὶ τοῦ ἀνθρώπου! Θέλω ὅμως νὰ πιστεῖτε, ὅτι κανεὶς ποτε δὲν θὰ θελήσῃ νὰ δυσχεράνῃ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, μὲ πιέσεις ἢ ἐπιπροῤῃς ἢ καὶ παρεμβάσεις. Ὡς πρὸς αὐτὴν σ' ὅλων μας τὶς ψυχές ἡ κατανόησις καὶ τὸ πνεῦμα τῆς εἰλικρινοῦς συνεργασίας καὶ εὐπρεπείας, χωρὶς ὑστεροβουλίας καὶ διάθεσιν διασυρμού. Πολιτικὴ καὶ διπλωματία μὴ ζητήσετε, μὴ συστήσετε, καὶ μὴ περιμένετε ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη σας. Δὲν μοῦ εἶναι ἐπιτετραμμένον. Μιὰ μόνο πολιτικὴ θὰ ἀσκήσω, τὴν πολιτικὴν τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὸ ἀνεπανάληπτον ῥῆμα τοῦ Ἰδίου: « ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ » καὶ τοῦτο, « ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσωμεν », καὶ « ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία », καὶ « ἵνα μὴ ἐγκοιπῇ τινὰ δώμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ ». Τὸ συνήθως παρεξηγούμενον Παῦλειον λόγιον « τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα » δὲν ἔχει καθόλου τὴν θέσιν του ἔδω. Ἐτσι μὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰλικρίνειαν θὰ βαδίσω « ὡς κατ' ἐνώπιον Θεοῦ ». Καὶ κανεὶς ποτε ἀκολουθώντας τὴν τακτικὴν αὐτήν, ἐν εἰλικρίνειᾳ ὅμως, δὲν διεφύσθη καὶ δὲν μετενόησε.

Ἀλλ' ἐκεῖνοι στοὺς ὁποίους θὰ ἤθελα ἰδιαίτερος ν' ἀπευθυνθῶ κατὰ τὴν ἱερωτάτην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ἐνθρονίσεως, εἶναι ὁ εὐαγγελὴς κληρὸς τῆς θεοσώστου Ἐπαρχίας, οἱ ἄμειστοι συνεργάται τοῦ Ἐπισκόπου, οἱ προσφιλεῖς Ἐφημέριοι καὶ διάκονοι καὶ ἀκόμη ἡ σεμνὴ χορεία τῶν μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν. Ὅλοι σεῖς οἱ μελανοχιτώνες τοῦ Χριστοῦ, ποὺ μετέρχεσθε τὴν « τέχνην τεχνῶν καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν », περιμένω μὲ τὴν ἱεροπρεπῆ καὶ ἀσκανδάλιστην πολιτείαν καὶ μὲ τὴν ἀφοσιώσιν σας στὴν μητέρα Ἐκκλησίαν, νὰ μοῦ « ἀναπαύσητε τὰ σπλάγχνα ἐν Κυρίῳ », γιὰ νὰ μεταχειρισθῶ πάλιν τοῦ Παύλου τὰ λόγια (Φίλημ. 20).

Εἶμαι διατεθειμένος νὰ πράξω, γιὰ σᾶς καὶ τὶς οἰκογένειές σας, τὸ πᾶν. Σὲ κάθε χαρὰ καὶ θλίψιν σας, στὸ πλευρό σας θὰ βρεθῶ. Πατέρα σας στοργικὸν θὰ μὲ αἰσθανθῆτε. Τὴν πόρτα τῆς Μητροπόλεως καὶ τῆς καρδιάς μου ἀνοικτὴ θὰ τὴν βρῆτε πάντα. Ζητῶ ὅμως καὶ ἀπὸ σᾶς κάτι: νὰ κάνετε τὸ χρέος σας τὸ ἱερατικόν, τὸ πολυπλευρὸν, νὰ ἐξαρθῇτε ὅλοι στὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς σας. Ἐγὼ θὰ σᾶς βοηθήσω καὶ σ' αὐτό. Γιὰ νὰ συλλάβετε πρὸ συγκλονιστικὰ τὸ νόημα αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς καὶ νὰ δώσετε βάθος στὴν κλήσιν σας. Ἐπιμεληθῆτε τοῦ πνευματικοῦ σας καταρτισμοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ τῆς λατρείας, ποὺ θὰ πρέπη νὰ τὴν ἀναγάγωμεν ὅλοι στὴν ἀρχαία τῆς περιωπῆ καὶ αἵγλη. Τὴν ἐκκλησιαστικὴν δὲ μουσικὴν, τὴν ἀτίμητην αὐτὴν προγονικὴν κληρονομίαν, γιὰ τὴν ὁποία τρέφω ὄνειρα, θὰ τὴν προσέξωμε ὅλους ἰδιαίτερος.

Θὰ χρειασθῇ ὅμως νὰ εἰσθε λειτουργοὶ ὄχι μόνον τοῦ θυσιαστηρίου, ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνίας. Ὅσα εἶπα στὴν ἀρχὴ γιὰ τὴν δραστηριότητα τῆς ἀγάπης, ἐνδιαφέρουν ὅλους ἰδιαίτερος ἡμᾶς τοὺς κληρικούς. Ἡ ἱερωσύνη — ὅπως ἐλέχθη ὀρθῶς — ἐξευρέθη ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἀγάπη. Καὶ σεῖς λοιπόν ὅλοι, ποὺ ἔχετε ἐκλέξει τὴν ἀγάπην σὰν ἔργον, μὴ λησμονήσετε τοῦτο, ποὺ εἶναι τὸ μυστικόν τοῦ ἐπιγείου ρόλου σας, δηλαδὴ τὴν θυσίαν.

είναι τὸ φυσικὸ σχῆμα τῆς ἀγάπης. Εἶναι ὁ σταυρὸς. Ὁ σταυρὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον σύμβολο. Ἄς γίνῃ πραγματικότητα. Ἐάν κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς ἐβαλε τὸ ράσο γιὰ νὰ μαζέψῃ χρήματα, λυποῦμαι, ἀλλ' εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσω ἐπίσημως, ὅτι ἔκανε λάθος· λάθος στὴν διεύθυνσιν· ἦλθε στὸ ναὸ τοῦ Κυρίου σὰν σὲ «οἶκον ἐμπορίου».

Πνεῦμα λοιπὸν θυσίας, ὄχι δεκαρολογία, οὔτε ὀκνηρία. Μὴ παίζουμε μὲ τὴν ἱερωσύνη. «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται». Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος θὰ εἶναι αὐστηρὸς ἀπέναντι τοῦ τυχόν ἐπιλήθοντος τοῦ ὑψηλοῦ του καθήκοντος, νὰ αἰσθανθῇ ἡ Ἐπαρχία καὶ ὁ ἱερός της κλήρος ὅτι ἀρχαίει Ἐπίσκοπος. Γι' αὐτὸ ὅλοι μᾶς μὲ τὸ πῦρ τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης τὴν πνοή, μὲ ἓνα συνδυασμὸ πνευματικότητος καὶ κοινωνικότητος, ἃς ἐξορμήνωμε. Δὲν θὰ μείνετε καρφωμένοι στὴν Ὁραία Πύλη περιμένοντας νὰ ἔρθῃ ὁ λαὸς κοντὰ σας. Σεῖς θὰ πορευθῆτε σὲ ἀναζήτησι τοῦ ἀπολλωλότητος. Δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ βαπτίζετε νήπια καὶ νὰ θάπτετε τοὺς γέροντας. Σκεφθῆτε τίς ψυχὰς ποὺ χάνονται καὶ τὰ κορμιά ποὺ βασανίζονται καὶ λυώνουν ἀπὸ τὸν πολύμορφο πόνο καὶ τὴν ἁμαρτία. Ἄς πονέσῃ ἡ ψυχὴ σας πόνῳ δημιουργικῷ. Καὶ στὴ συμπεριφορὰ σας ἀπέναντι τοῦ παραστρατημένου, τοῦ ἁμαρτωλοῦ, μὴ λησιμονῆτε καὶ τότε τὴν μέθοδο τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ μᾶς. Ὁ Θεὸς μισεῖ μὲν τὴν ἁμαρτία, ἀγαπᾷ ὅμως τὸν ἁμαρτωλόν. Ἄς τὸ συνειδητοποιήσωμε ὅλοι: ἱερωσύνη εἶναι μιὰ συνεχὴς θυσία γιὰ τοὺς πονεμένους καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς. Θὰ σᾶς καλέσω λοιπὸν σὲ μιὰ ἐξόρμησι πνευματικῇ καὶ κοινωνικῇ συγχρόνως. Σᾶς περιμένουν οἱ φτωχοί, σᾶς προσμένουν οἱ ἀρρωστοί, οἱ ἀπελπιμένοι, τὰ ὀρφανὰ, οἱ ἀπόκληροι τῆς ζωῆς. Οἱ ταπεινοὶ καὶ καταφρονεμένοι — οἱ μεγάλοι καὶ μικροὶ ἁμαρτωλοί, ποὺ ἡ καρδιά των εἶναι ματωμένη, ποὺ κανεὶς ἴσως δὲν τοὺς σκέπτεται. Εἶναι ἀκόμη ὁ κόσμος τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν, τῶν ναυτικῶν καὶ οἱ οἰκογενεῖς των, ποὺ στεροῦνται ἐστὼ καὶ προσωρινά, ἴσως καὶ γιὰ χρόνια ὀλόκληρα, τὸν προστάτη των. Στὸ πλεῖστον αὐτῶν σεῖς θὰ πρέπει νὰ σπεύσετε νὰ βρεθῆτε. Ἐάν ἐπιτύχετε ὁ καθένας σας, ὥστε ὅσοι σᾶς πλησιάζουν, νὰ φύγουν ὑστερα ἀπὸ κοντὰ σας ἐνισχυμένοι, παρηγορημένοι καὶ ψυχικὰ ἀνεφωδιασμένοι, τότε θὰ σημαίνει, ὅτι ἔχετε ἐπιτύχει στὴν ἀποστολὴ σας: Νὰ φέρετε τὴν παρηγορίαν τοῦ Χριστοῦ παντοῦ καὶ πάντοτε, τὸ μήνυμα τὸ λυτρωτικόν. Νὰ δείξετε, ὄχι τόσο μὲ τὸ λόγο ὅσο μὲ τὴν ἐνέργειαν ζωῆ καὶ τὸ παράδειγμα, τὸ Χριστὸ σὰν μοναδικὴ ἐλπίδα τοῦ κόσμου, καὶ νὰ πείσετε τὴ σημερινὴ ἀποστατημένη γενεά, ὅτι μόνον ἡ στροφή στὸ Χριστὸ, θὰ στρέψῃ τὸ ρεῖμα τῆς ἱστορίας.

Ἀθόρυβα καὶ σεμνά, χωρὶς τυμπανοκρουσίες καὶ τάσεις αὐτοπροβολῆς, ἀξιοπρεπεῖς, μὲ μιὰ λέξι ἱεροπρεπεῖς — νὰ μπῆτε μέσα στὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ μᾶς καὶ νὰ τὸν ἀνεβάζετε. Μὴ λησιμονήσετε ποτὲ τὸν λόγο τοῦ χρυσορρήμονος: «Ἀρκεῖ εἰς ἀνθρώπου ζῆλον πεπυρρωμένον, ὀλόκληρον διορθώσασθαι δῆμον». Μὲ προσγειωμένη ἐργασία, μὲ προσαρμογὴ στὶς σύγχρονες ἀνάγκες καὶ ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς καὶ μ' ἓνα καλῶς ἐννοούμενο συγχρονισμό, τόσο τοῦ κηρύγματος ὅσο καὶ τῆς δράσεως. Γιὰ νὰ μὴ ἀποτελοῦμε ἀναχρονισμό καὶ ἀπλὸ διακοσμητικὸ στοιχεῖο, οὔτε νὰ δίνωμε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι μᾶς ἀφίνουν ἀδιαφόρους τὰ μεγάλα, τὰ ἀδυσώπητα προβλήματα τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Νὰ ἀποδείξωμε, ὅτι ἡ θρησκεία, θρησκεία τῆς ἀγάπης — ὁ «Σαμαρείτης τῆς ἀνθρωπότητος» — πραγματικὰ ἔχει ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. Δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἡσυχαστήριον καὶ γηροκομεῖον, ἡ «ἐργοστάσιον παραγωγῆς ὀπίου διὰ τὸν λαόν». Ἀλλὰ ἡ κατ' ἐξοχὴν «κοινωνικὴ δύναμις», πολὺτιμος κοινωνικὸς παράγων καὶ συγχρόνως «ἐθνικοὶς δύναμις» καὶ «Ἑλληνοσώτειρα», κατὰ τὴν φράσιν μεγάλου ἱστορικοῦ.

Νὰ σκύψωμε, λοιπὸν, ἐπάνω ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἡ ὁποία αἰμάσσει, γιὰ νὰ συλλάβωμε τοὺς παλμούς της καὶ νὰ ἀπαντήσωμε ἐμπράκτως — μὲ στοργὴ πάντοτε — στὸ σῆμα κινδύνου ποὺ ἐκπέμπει ἀπεγνωσμένα. Χαρακτηριστικῶς μοῦ ἔλεγε ἓνας ἀπὸ τοὺς προύχοντας τῆς πόλεώς σας: «ἡμεῖς ἐδῶ θέλωμε τὸν ἱεράρχην νὰ εἶναι ἡ συνισταμένη ὅλων τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, κατευθυντήριος δύναμις καὶ ἀρχή, νὰ τοῦ ἀνοίγωμε τὴν καρδιά μᾶς καὶ νὰ τοῦ λέμε τὸν πόνο μᾶς, ὅτι μᾶς ἀπασχολεῖ, καὶ ἐκεῖνος νὰ μᾶς καταλαβαίνῃ...». Αὐτὸ, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, ζητεῖ ὁ

λαὸς ἀπὸ τὸν κάθε κληρικό. Αἴτημα τῶν καιρῶν ἀποτελεῖ τοῦτο.

Στοὺς σημερινούς, δηλαδή, κρίσιμους καὶ σκληροὺς καιροὺς, μὲ τὴν πάλιν τῶν ιδεῶν καὶ τὴν διασταύρωσιν τῶν κοινωνικῶν ρευμάτων, ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ἀξίες κλονίζονται, συστήματα καταρρέουν, ιδέες χλευάζονται, μιὰ δὲ ἀνευ προηγουμένου κρίσις πολιτισμοῦ μᾶς μαστίζει καὶ τὰ πάντα συλλήβδην σαλεύονται ἀπὸ τὰ βάθρα των, πολλὰ περιμένει ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν του. Περιμένει μὲ δυὸ λέξεις: τὴν ἀναστήλωςιν τὸν ἀξίον, μὲ ἐργασία πνευματικὴ εἰς βάθος, μὲ τὴν μέθοδο τῆς ἀγάπης μέσα σ' ἓνα κόσμο συγχύσεως, μὲ πλοῦτον κακίας καὶ φτώχεια ἀγάπης.

Καὶ γιὰ νὰ συνοψίσω: Δὲν ὑπόσχομαι θαύματα. Ὑπόσχομαι θυσίες. Καὶ ζητῶ θυσίες. Πάντως τοῦτο εἶμαι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσω: ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης μὲ διακατέχει καὶ μὲ συγκλονίζει. «Οὐ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμόν καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου». Νὰ ἡ ὑπόσχεσίς μου ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ποὺ παρέχω μαζί μὲ τὸν Ἅγιον Ἀπὸστολον Παῦλον: «Ἦδιστα οὖν μάλλον δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὧν» (Β' Κορινθ. ιβ', 15). Θὰ λυῶναι κυριολεκτικὰ στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λαοῦ μᾶς, αὐτοῦ τοῦ εὐγενικοῦ καὶ ὑπερόχου λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἀξίζει κάθε θυσία. Στὴν ὑπηρεσίαν ὅλων σας. Ὁ χρόνος θὰ τὸ δείξῃ. Καὶ ὁ Χριστὸς θὰ εὐλογήσῃ. Τοῦ Κυρίου, λοιπὸν, συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος, συνάπτεται μεταξύ μᾶς σήμερον ἓνα σύμβολο ἱεροῦ.

Γνωρίζω βέβαια, ὅτι μὲ περιμένουν κόποι καὶ ἀγῶνες, πικρίες καὶ δάκρυα. Ἀλλὰ ἃς ἔχῃ καὶ γι' αὐτὸ δόξαν ὁ Κύριος. Ὁ δρόμος τῆς θυσίας μοῦ εἶναι γνωρίσιμος καὶ δὲν θὰ ποτηθῶ. Παρακαλῶ τὸν Πρωτομάρτυρα τοῦ Γολγοθᾶ νὰ μὲ ἐνισχύσῃ, ὥστε νὰ μὴ προδώσω τίς ἀρχές μου, ἀλλὰ νὰ μείνω σταθερὸς «ὡς ἄκμων τυπτόμενος» καὶ ὄχι «ὡς κάλαμος ὑπὸ ἀνέμῳ σαλευόμενος» (ὅπως εἶναι ἡ τακτικὴ ἐκείνων ποὺ ἔχουν ὡς ἀρχὴ νὰ μὴ ἔχουν καμμιὰ ἀρχή). Καὶ μάλιστα θὰ προσπαθῶ καὶ ἀπὸ τίς ἀντιξοότητες ἀκόμη νὰ ἀντλῶ νέες δυνάμεις. Βοηθήσατέ με λοιπὸν ὅλοι γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου, τὸ δικό σας τὸ καλὸ καὶ τῶν παιδιῶν σας. Ἰδιαίτερος σεῖς, Σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι, βοηθήσατέ με μὲ τὰς προσευχὰς σας. Σὰν πνευματικὸς πατέρας τῆς Ἐπαρχίας μὲ αἰσθημα εὐθύνης, κηρύσσω συνάγερόν μου συνειδήσεων σ' ὅλους κληρικούς καὶ λαϊκούς, τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακράν, οὕτως ὥστε τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴ νησί σας τοῦ ἐνθρονιζομένου Ἐπισκόπου σας, νὰ ἀποβῇ εὐεργετικόν, ἀφοῦ προηγουμένως, ὅπως εἶπα, ἐνθρονισθῇ σ' ὁν ὁ ὅνο τῆς καρδιᾶς σας. Γιὰ νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία τοῦ Εὐλογητοῦ Κυρίου.

«Χριστὸς ἡγείσθω».

Ὁ πλοῦσιος εἰς περιεχόμενον καὶ πλήρης δυνάμειος ἐνθρονιστήριος λόγος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου κ. Χρυσόστομου ἐνεποίησε βαθεῖαν αἰσθησιν. Τὸ πυκνὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐξέσπασεν εἰς ζωρὰ χειροκροτήματα καὶ ὁ ναὸς ἐδονήθη ἀπὸ τὰς αὐθρομήτους ἀναφωνήσεις «ἄξιος, ἄξιος», διὰ τῶν ὁποίων ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς μυροβόλου νήσου διεδήλωσε τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν χαρὰν του, διότι ἀπέκτισεν Ἀρχιερέα τοιοῦτου πνευματικοῦ ἀναστήματος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Ἐνδόξων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς παραμονῆς καὶ τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς κυριανῆς ἡμέρας 29ης Ἰουνίου τελεσθεῖσαν παρὰ τῶν Πανοσ. Μ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλαρέτου καὶ Ὑπογραμματέως Διακόνου κ. Παύλου. Εἰς τὸ τέλος αὐτῆς, εἰσελθὼν εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα, περιεβλήθη ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον καὶ αἰτησάμενος συγγνώμην παρὰ τοῦ λειτουργούντος Κλήρου καὶ τοῦ παρισταμένου πληρώματος, μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ διένειμεν αὐτῷ τὸ ἀντίδορον.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος, λαβὼν τὰς εὐχὰς καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, ἀνεχώρησεν διὰ Ρώμην τὴν 28ην Ἰουνίου ἐ.ε. συνοδικῶς ὁρισθείς

ὡς εκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅπως συμμετάσχει τῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ 1900τῇ ἐπετειῇ ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου τῶν Ἁγίων Ἐνδόξων καὶ Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

— Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐδέχθη τιμητικῶς τῇ 26, 27 καὶ 28 Ἰουνίου ἐ.ε. Ἀρχιερατικῶς καὶ Ἱερατικῶς Προϊσταμένους καὶ Ἐφημέριους τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Ἁγιοπάτης. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν παρακειμένων Ἱερῶν Μητροπόλεων, οἵτινες ἀνέγνωσαν τὰς ἐκθέσεις αὐτῶν τοῦ μηνὸς Μαΐου, ἐν αἷς ἀνέφερον ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν. Ὁ Πατριάρχης ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον, ὅστις μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἐπτελεῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ.

— Μετὰ πάσης λαμπρότητος διετέλεσε ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης ἡ τελετὴ καθοσιώσεως τῶν ἐφετεινῶν ἀποφοιτῶν αὐτῆς τῇ Κυριακῇ, 24 Ἰουλίου 1967. Κατ' αὐτὴν ἱεροῦργησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Ἰάκωβος, Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς.

Παρέστησαν συμπροσυνήμενοι ἡ Α.Θ. Παναγιότης, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Χαλκηδόνος κ. Μελίων, Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος, Χαλδίας κ. Κύριλλος, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος, Λαοδικείας κ. Μάξιμος, Σάρδεων κ. Μάξιμος, Ροδοπόλεως κ. Ἱερώνυμος καὶ Εἰρηνοπόλεως κ. Συμεών, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Παμφίλου κ. Γεράσιμος, οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ πλείστοι προσκεκλημένοι.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁ Πατριάρχης ἀνῆλθεν εἰς τὸν Θρόνον καὶ προέστη τῆς τελετῆς, ἐν Συνοδικῇ χοροστασίᾳ, καθ' ἣν ἐψάλησαν τὰ εἰθισμένα τροπάρια καὶ ὁ Πατριάρχης ἀνέγνω τὴν τῆς καθοσιώσεως εἰδικὴν εὐχὴν, τῶν Ἀποφοιτῶντων περικυκλόντων τὸν Θρόνον.

«Ἄλλ' ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης, ἐτόνισεν ὁ Πατριάρχης, ἐνυπνέτησε τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν οὐ μόνον ὡς δειξάσα τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς ὑπὲρ τῆς προγονικῆς παιδείας καὶ ἀποτελέσασα τὸ Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτήριον τῆς Ὁμογενείας ἐν τῇ Χώρα καὶ Πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ὡς μορφώσασα τὴν Ἱεραρχίαν τοῦ Θρόνου καὶ ἄλλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, Κλῆρον Ἑνοριακὸν καὶ παράταξιν παραγόντων ἐκπαιδευτικῶν ἐνταῦθα καὶ ἀπανταχοῦ, καὶ ἐπὶ πλέον ὡς δημιουργήσασα κατὰ τρόπον μοναδικόν τὴν βαθεῖαν ἐκείνην Θεολογικὴν ἀτμόσφαιραν, ἐξ ἧς τὸ Πατριαρχεῖον ἐμποτιζόμενον ἡδυνήθη νὰ συλλάβῃ τὰ νοήματα τῶν τελευταίων παγγρησιακῶν ἐξελίξεων καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ αὐτάς, ἐξαπολύσας τὴν περίφημον Ἐγκύκλιον τοῦ 1920, δι' ἧς ἐκάλεε εἰς συγκρότησιν «Κοινωνίας Ἐκκλησιῶν», γενόμενον ἰδρυτικὸν μέλος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναπτύξαν τὸν Θεολογικὸν καὶ ἀδελφικὸν Διάλογον μετὰ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ὑπὸ τὴν κεντρικὴν κατεύθυνσιν τὴν Ἑνότητα αὐτῶν».

Ἐν τέλει ὁ Πατριάρχης συνεχάρη τοὺς ἀποφοιτήσαντας, ἠύχθη καλὴν ἀποφοίτησιν εἰς τοὺς λοιποὺς ἱεροσπουδαστάς καὶ ἰδιαίτερως ἀπηύθυνε θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἐκφράσας ἅμα τὴν εὐχὴν, ὅπως καὶ διὰ τὸ νέον σχολικὸν ἔτος πολλοὶ γονεῖς ἀποστείλωσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν Σχολὴν, ἐξασφαλίζουσιν εὐεργετικὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως φοίτησιν καὶ μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν αὐτῶν πλήρη καὶ ἄμεσον τοποθέτησιν ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

Οἱ Ἐφετεῖνοι Ἀπόφοιτοι εἶναι ὁ Ἱερολ. Διάκονος κ. Κύριλλος Δραγούνης ἐξ Ἰμβρου, ὁ Ἐλλογιμ. κ. Ἀφὸρκ Ἀλέμ ἐξ Αἰθιοπίας καὶ Ἐλλογιμ. κ. Στυλιανὸς Νούσης ἐκ Χάλκης.

Ἅγιον Ὅρος

Ἐνώπιον τοῦ μονίμου ὕψιπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Γ. Χριστοπούλου ὠρκίσθη τὴν 10 Αυγούστου ἐ. εἶτους ὡς Διοικήτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὁ κ. Σταῦρος Παπαδάτος, ὁ ὁποῖος ἀνεχώρησε τὴν ἐπομένην διὰ Καρυὰς πρὸς ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων του.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κῶς

Μεγάλας ὥρας ἐξῆσεν ἡ Νῆσος Κῶς, φέρουσα ἀρχαῖότατον πολιτισμὸν καὶ δεξαμένη πάλαι ποτὲ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ

τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου μεταβαίνοντος διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὑποδεξαμένη τῇ 24ῃ Ἰουνίου τὸν νέον Μητροπολίτην αὐτῆς Σεβ. κ. Ναθαναήλ, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κ. Μαξίμου, ὡς Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου καὶ Ἐξάρχου καὶ ὑπὸ πολλῶν εὐγενῶν τέκνων τῆς Κῶ καὶ φίλων τοῦ νέου Μητροπολίτου ἐξ Ἀθηνῶν.

Ἡ ἐνθρόνισις ἐγένετο αὐθημερὸν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου καὶ ἐν μέσῳ συναγερμού τοῦ εὐγενοῦς τῆς Νήσου ταύτης Λαοῦ.

Εἰς τὸν ἑορτασμὸν συμμετέσχον καὶ οἱ Μουσουλμᾶνοι κάτοικοι τῆς Νήσου, τῆς ὁποίας ὁ σοφολ. Ἰμάμης κ. Μπαϊράμ Λιόγκος, προσφωνῶν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Ναθαναήλ, εἶπεν: «Οἱ Μουσουλμᾶνοι τῆς Κῶ καὶ ἅπας ὁ μουσουλμανικὸς κλῆρος Σᾶς εὐχονται δι' ἐμοῦ τὸ «Καλῶς ὠρίσατε». Εὐχαριστοῦμεν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν καὶ ὅλους διὰ τὴν καλωσύνην καὶ τὴν ἀγάπην μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς περιβάλλουν. Εἰμεθα βέβαιοι ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ Νησί, ὅπου ἀπὸ αἰῶνας Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμᾶνοι ζοῦν ἀδελφικῶς, θὰ συνεχίσωμεν νὰ ζῶμεν καὶ τώρα ἐντὸς τῆς ἰδίας γαλήνης καὶ ἀγάπης καὶ θὰ σᾶς βοηθήσωμεν εἰς τὸ δύσκολον ἔργον Σας».

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Συμφώνως πρὸς τὰς δημοσιεύσεις τοῦ Τύπου, οὐδεὶς τῶν ὀρθόδοξων ναῶν ἔπαθεν ἐκ τοῦ πολέμου μεταξύ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἀραβικῶν κρατῶν. Μόνον ἡ στέγη τῆς ἐν Βηθλεὲμ Βασιλικῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἐβλάβη ὀλίγον ἐκ βόμβας, ἀλλὰ ἡ προκληθεῖσα ἐκ ταύτης πυρκαϊὰ κατεβρέσθη ταχέως χάρις εἰς τὰς προσπάθειας τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Πέλλης κ. Κλαυδίου καὶ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ. Ἀρκετὰς καταστροφὰς ὑπέστησαν ὁ ἱερὸς ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐπὶ τοῦ Ὁρους Σιών καὶ ὁ ἱερὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Ἀννης ὁ οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων.

— Ὁ ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἰσραὴλ στρατηγὸς κ. Herzog ἐκάλεσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Ambassador» τῆς παλαιᾶς Ἱερουσαλὴμ τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τοὺς ὁποίους διεβεβαίωσε περὶ τῆς πλήρους ἐλευθερίας τῶν χριστιανῶν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς λατρείας των καὶ περὶ τῆς πλήρους προστασίας τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων. Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος ἠὲ χάριστησε τὸν στρατηγὸν διὰ τὰς διαβεβαιώσεις σεβασμοῦ τῶν Ἁγίων Τόπων.

— Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σπυρίδων Σκορδίλης αὐτοκαθαίρεθαι ἐγκατέλιπε τὴν ἐμπειπιστευμένην αὐτῷ Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Φρέατος τοῦ Ἰακώβου καὶ ἀπέδρασεν λάθρα ἐκ Σαμαρείας κατὰ τὰς κρίσιμους περιστάσεις, ἀποδειχθεὶς ἀγνώμων πρὸς τὴν Ἱερὰν ἀδελφότητα καὶ προδότης τοῦ καθήκοντος τῆς ἱερᾶς συνύψης. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων συνελθοῦσα ἐπεκύρωσε τὴν αὐτοκαθαίρεσιν τούτου καὶ ἀπέκοψε τοῦτον τῆς ὁλομελείας τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος καὶ τὸν ἐπανάγαγεν εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, κατόπιν τῆς αποφάσεως τοῦ πάπα Ρώμης Παύλου ΣΤ' περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἐγκυρότητας τῶν ὑπὸ ὀρθόδοξων ἱερέων τελουμένων μικτῶν γάμων μεταξύ Καθολικῶν καὶ Ὁρθόδοξων, ἀπεφάσισεν κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 4 Ἀπριλίου 1967 τὰ ἑξῆς:

«Ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησιν ἐκ τῆς ἀρσεως τῶν σοβαρῶν παρεξηγήσεων, αἱ ὁποῖαι συνέβαινον συχνὰ κατὰ τὴν σύναψιν μικτῶν γάμων μεταξύ Καθολικῶν καὶ Ὁρθόδοξων.

Ἀναγνωρίζει τὸ ἔγκυρον τοῦ ὑπὸ ρωμαιοκαθολικῶν ἱερέων τελουμένου μυστηρίου τοῦ γάμου μεταξύ Ὁρθόδοξων καὶ Καθολικῶν, εἰς ὅς περιπτώσεις ὁ τοιοῦτος γάμος τελεῖται μὲ τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν συγκατάθεσιν Ὁρθόδοξου Ἐπισκόπου».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον συνήλθεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Γερμανοῦ τὸ Πατριαρχικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον. Ἀναφερόμενος εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀνεγέρσεως ἐν Βελιγραδίῳ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα, τοῦ πρώτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης εἶπεν ὅτι μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἡσχολήθη καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, ἡ ὁποία ὑπέβαλε καὶ σχετικὸν ὑπόμνημα εἰς τὴν ὁμοσπονδιακὴν κυβέρνησιν, ζητήσασα ὅπως ὁ ναὸς ἐκκενωθῇ καὶ παραδοθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἀνέγερσίν του. «Εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν χώρον, συνέχισεν ὁ Πατριάρχης, ἀκόμη ὑπάρχουν συνεργεῖα ἐπισκευῆς αὐτοκινήτων καὶ ἄλλα ἀτιχειρήσεις. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν μᾶς ἀποθαρρύνει. Θὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀγωνιζόμενοι, ὅπως ἐπιτραπῇ νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἀνέγερσιν καὶ κυρίως νὰ ἀναχαιτίσωμεν ὅλας τὰς κακὰς ἐπιδιώξεις ὅπως οὗτος χρησιμοποιοῦν δι' ἄλλο τι, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ προεκάλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν ὁλοκλήρου τοῦ σερβικοῦ λαοῦ».

Ἐν συνεχείᾳ τὸ Πατριαρχικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐνέκρινε τὸν γενικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Πατριαρχείου διὰ τὸ τρέχον ἔτος, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζει ἑλλειμμα ὑπερβαῖνον τὸ πᾶν τῶν 70 ἑκατομμυρίων παλαιῶν δηναρίων, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν αὐξήσιν κατὰ 20 - 25% τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ ἀποδοχαὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἶναι αἱ χαμηλότεραι εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ μετὰ τὴν αὐξήσιν αὐτήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἡ εἰρημένη Ἐκκλησία διέρχεται σοβαρὸν οικονομικὴν κρίσιν, παρὰ τὸν περιορισμὸν εἰς τὸ ἐλάχιστον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων της. Ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι ἡ κατάστασις αὕτῃ θὰ ὑπερπηδηθῇ χάρις εἰς τὰς εἰσφοράς τῶν πιστῶν.

— Τὴν 17 Ἰουλίου 1967 συνήλθεν εἰς τὴν Ἀχρίδα ἡ κληρικολαϊκὴ συνέλευσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μητροπολίτης Σκοπίων κ. Δοσίθεος ἀνέγνωσε μακρὰν ἔκθεσιν περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τῆς λεγομένης Μακεδονικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἰδρύθη πραξικοπηματικῶς τὸ 1958 διὰ τῆς αὐθαίρετου ἀποσπάσεως τῶν εἰς τὴν γιουγκοσλαβικὴν Μακεδονίαν τριῶν ἐπισκοπῶν τῆς Σερβικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἧτις ἀπόσπασις ἐγένετο ἀνεὺς ἐκκλησιαστικοῦ λόγου. Ὁ Μητροπολίτης Δοσίθεος ὑπεγράμμειν ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή ὅπως ἡ «Μακεδονικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία» ἀνακηρυχθῇ αὐτοκέφαλος. Συνεχίζων διευτύπωνε τὸ παράπονον ὅτι ἡ Σερβικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἠθέλησε νὰ χεираφетήσῃ τὴν «Μακεδονικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν» καὶ νὰ τὴν ἀνακηρύξῃ αὐτοκέφαλον, ἐξέφρασεν ὅμως τὸν ἐλπίδα ὅτι θὰ πράξῃ τοῦτο εἰς τὸ μέλλον. Ἀκολουθῶς οὗτος ἐπρότεινεν, ὅπως ἰδρυθῇ «μακεδονικὴ» ἐπισκοπὴ Ἀμερικῆς, Καναδᾶ καὶ Αὐστραλίας.

Ἐν συνεχείᾳ συνήλθε τὴν 18 Ἰουλίου 1967 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς λεγομένης Μακεδονικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἐν Ἀχρίδι ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀνακηρυχθῇ αὐτοκέφαλος ἡ εἰρημένη Ἐκκλησία. Ἀκολουθῶς ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀνεγνώσθη δημοσίως εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας. Προκαθήμενος τῆς «αὐτοκεφάλου Μακεδονικῆς Ἐκκλησίας» ἐξελέγη ὁ Μητροπολίτης Σκοπίων Δοσίθεος, ὁ ὁποῖος θὰ σφραττίζεται τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀχρίδος καὶ Μακεδονίας. Ἀκολουθῶς ὁ ὑπουργὸς Μπόρο Τάσουσεφ ἐπέδωκεν εἰς τὸν Δοσίθεον τὸ ἀνώτατον γιουγκοσλαβικὸν παράσημον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀπένευμεν ὁ στρατάρχης Τίτο. Ἐπίσης ἀπεφασίσθη ἡ τροποποίησις τοῦ Καταστατικοῦ τῆς «Μακεδονικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας» καὶ ὅπως ἐδοιοποιήθωσι αὐτὸ κεφάλαι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησιαὶ περὶ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτῆς εἰς αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν.

Ὡς μετέδωκεν ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς Βελιγραδίου, τὰ ὅρια τῆς «αὐτοκεφάλου Μακεδονικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας» συμπίπτουν μὲ τὰ ὅρια τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Μακεδονίας.

Αἱ ἐπισκοπαὶ τῆς «Μακεδονικῆς Ἐκκλησίας» εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) Σκοπίων μὲ ἔδραν τὰ Σκόπια, 2) Βιτωλίων καὶ Πρέσπας μὲ ἔδραν τὰ Βιτώλια, 3) Ζετόβου καὶ Στρωμνίτης μὲ ἔδραν

τὸ Στίπ, 4) Βελίτσης μὲ ἔδραν τὴν Ἀχρίδα καὶ 5) Ἀμερικῆς, Καναδᾶ καὶ Αὐστραλίας.

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ αὐτοαποκαλουμένου Ἀρχιεπισκόπου τῆς πραξικοπηματικῶς ἰδρυθείσης «αὐτοκεφάλου Μακεδονικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας» ἐγένετο εἰς τὴν Ἀχρίδα τὴν 19 Ἰουλίου 1967.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Παῦλος Στ' τῇ 21ῃ Ἰουνίου ἐδέχθη τοὺς ἐν Ρώμῃ εὐρισκομένους Καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Αἱ ἀνταλλαγεῖσαι προσφωνήσεις δημοσιεύονται εἰς ἑτέραν σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους.

— Ὁ καρδινάλιος Αὐγουστίνος Μπέα, πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῆς προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ, ἀπέστειλε πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἑγγραφον ἐκ μέρους τοῦ Πάπα Παύλου Στ', δι' οὗ γνωστοποιεῖ αὐτῷ τὰς προσφάτως ἐγκριθέας οδηγίας περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ περὶ «Οἰκουμενισμοῦ» διατάγματος τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

— Ἀπὸ 11ης μέχρι 18ης τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου θὰ συνέλθῃ ἐν Ρώμῃ τὸ γ' παγκόσμιον συνέδριον ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίας τῶν λαϊκῶν.

— Ὁ Πάπας Παῦλος Στ' ἐξαπέλυσεν ἐγκύκλιον περὶ τῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου.

— Ὁ Πάπας Παῦλος Στ' ὠμίλησε πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινοτήτων, εἰπὼν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητος τὰ ἑξῆς: «Σεῖς, εἰπεν, εἰσθε ἡ Εὐρώπη ἐν τῷ γίνεσθαι. Ἐχομεν πολλοὺς λόγους νὰ χαίρωμεν καὶ νὰ σᾶς συγχαίρωμεν διὰ τὴν ὑπέροχον καὶ ὑπομονετικὴν ἐργασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιδίδεσθε. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνότης σήμερον δὲν εἶναι ἀπλῶς ποθητὴ, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία καὶ ἐπείγουσα, ἐν πρώτοις μὲν εἰς τὸν οικονομικὸν τομέα, ὕστερον δέ, ἐὰν εἶναι δυνατόν, (καὶ ἐν τῷ σεβασμῷ τῶν ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἐπιβαλλομένων διαφορῶν) εἰς τὸν πολιτισμὸν».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Δι' ἀμοιβαίας συμφωνίας ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ ἡ Μετερρυνισμένη Ἐκκλησία τῆς Ὀλλανδίας, κατόπιν προηγηθέντος οἰκουμενικοῦ διαλόγου, ἀναγνωρίζουν τὸ ἐγκυρον τοῦ βαπτίσματος ἀμοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν.

— Ἐν Παρίσις διεξήχθη οἰκουμενικὴ προσευχὴ ὑπὲρ τῆς εἰρηνεύσεως εἰς τὸ Βιετνάμ διὰ συμμετοχῆς Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων. Ὡσαύτως ἐγένετο ἑκκλησιὰς πρὸς τοὺς ἰθύνοντας τὰς τύχας τῶν λαῶν ὑπὸ 40 διεθνῶν ὁργανώσεων, Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων.

— Ἐβδομήκοντα ἐκπρόσωποι διαφόρων τάσεων τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου τῆς Εὐρώπης, συναντηθέντες εἰς Μπιέβρ τῆς Γαλλίας, συνεζήτησαν περὶ τοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν συνάντησιν διωργανώθησαν διαλέξεις ἐπὶ τῆς θεολογίας τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου καὶ τῶν οἰκουμενικῶν τῆς ὁρίζοντων.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Τὸν προσεχῇ Ὀκτώβριον θὰ συνέλθῃ ἐν Ζυρίχῃ τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῆς Γυναικείας Διακονίας, ὅπερ διοργανοῦται ὑπὸ τῆς Παγκοσμίου συνομοσπονδίας τῶν «μητρικῶν οἰκῶν διακονισσῶν».

— Ἠγγέλη ὁ θάνατος τοῦ διαπρεποῦς προτεστάντου γερμανοῦ καθηγητοῦ τῆς Θρησκευολογίας Friedrich Heiler, ὅστις διετέλεσε καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Marburg. Ὁ μεταστὸς ἦτο θιασιώτης τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, παγκοσμίου κύρους θρησκευολόγος καὶ ἐξάιρετος φίλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει ἀφιερῶσει πολλὰ δημοσιεύματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 46 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως ἐνὸς τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἀγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν Ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω. Τὸ πρῶτιστον ἔσται τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 63/2 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς Ἀγίου Γεωργίου Καρύστη καὶ Ἀγίων Ἀναργύρων Ἀττικῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὰς διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν Ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὸ πρῶτιστον ἔσται τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ὁργανικῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τῆς Ἑνορίας Ἀγίου Γεωργίου Ἀράτου, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 1ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47, 48 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/1940 Α.Ν. ἀπερὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων, ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ μεταγενεστέρων διατάξεων, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ὁργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ἀγίας Ἑλένης, 2) Ἀδελφικοῦ, 3) Ἀγδονοχωρίου, 4) Βαμβακούσης, 5) Ἀνω Βροντούς, 6) Ἐλαιῶνος, 7) Ζερβοχωρίου, 8) Ἀνω Καμήλας, 9) Κυδωνιάς, 10) Κωνσταντινάτου, 11) Λαχανᾶς, 12) Κἄτω Λευκάνος, 13) Λίμνης, 14) Μαρούδας, 15) Μονοβρύσεως, 16) Μονοκκλησίας, 17) Ἐηροποτάμου, 18) Οἰνούσης, 19) Ἀνω Ὁρεινῆς, 20) Παραλμυνίου, 21) Νέας Σεβαστείας, 22) Συκιᾶς, 23) Χριστοῦ καὶ 24) Κρίνου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὰς ὡς ἄνω θέσεις, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σέρραις τῇ 24 Αὐγούστου 1967

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσιν τὰς κενὰς ὁργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν Κοιμήσεως Θεοτόκου 40 Ἐκκλησιῶν καὶ Ἀγίου Σπυρίδωνος Τριανδρίας Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν ὁργανικῶν θέσεων τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ἀγίας Κυριακῆς συνοικισμοῦ Χαριλάου Θεσσαλονίκης καὶ Ἀγίου Νικολάου Κοινότητος Ἀγγελοχωρίου Θεσσαλονίκης, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῇ 18 Αὐγούστου 1967

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 παρ. 1 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσιν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νίκωνος Σπάρτης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 9 Αὐγούστου 1967

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης καὶ Πέλλης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίου Δημητρίου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, 2) Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος Ἀσβεσταριάς, 3) Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῶν, 4) Ἀγίου Δημητρίου Ποντοχωρίου, 5) Ἀγίου Δημητρίου Πολλῶν Νερῶν, 6) Ἀγίου Γεωργίου Σαμαρίου, 7) Ἀγίου Ἀθανασίου Λειβαδίτης, 8) Ἀγίου Νικολάου τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς, 9) Ἀγίου Νικολάου Κρώμνης καὶ 10) Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Σανδαλίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ἐδέσῃ τῇ 11 Αὐγούστου 1967

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐλασσῶνος

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς βου-

λομένους και έχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Πραιτωρίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἐλασσώνι τῇ 11ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Σεργίον καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Τοποτηρητὴς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσώνος

Ἱερὰ Μητρόπολις Κασσανδρείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προτιθέμενοι νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίου Δημητρίου ἑνορίας Ἀθῶνου, 2) Ἀγίου Παντελεήμονος ἑνορίας Βατοπεδίου, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου ἑνορίας Βαβδίου, 4) Ἀγίου Κων/νου ἑνορίας Ζωγράφου, 5) Ἀγίου Μοδέστου ἑνορίας Καλυβῶν καὶ 6) Ἀγίου Γεωργίου ἑνορίας Ν. Φλογητῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ έχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τῆς Πολιτείας ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «Εκκλησία» ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἀπάσας τὰς διακελευόμενας πιστοποιήσεις.

Ἐν Πολυγύρῳ τῇ 14ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Κασσανδρείας ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διατάξεων, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυσιν ὑποψηφίων πρὸς τὴν κενῇ ἐφημεριακῇ θέσει τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Ταξιαρχῶν Ἀλφειούσης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ έχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 17ῃ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῇ ἐφημεριακῇ θέσεως τοῦ ἐν Ἀλέα-Τεγέας Ἱεροῦ Ναοῦ «Ὁ Ἅγιος Νικόλαος», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ έχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῇ ἐφημεριακῇ ταύτης θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικά πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυσιν τοῦ υποψηφίου.

Ἐν Τριπόλει τῇ 30ῇ Αὐγούστου 1967

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΑΗΤΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Νόμου 2200/40, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ έχοντας τὰ τε κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ ἐν Ἀμαρουσίῳ Ἱ. Ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλω-

λωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυσιν τῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κηφισῇ τῇ 30ῇ Αὐγούστου 1967

† Ὁ πρ. Ἀθηνῶν Πρόεδρος Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Βιβλιοκρισία

DEMETRIOS CONSTANTELOS, THE GREEK ORTHODOX CHURCH. FAITH, HISTORY AND PRACTICE pages 127. THE SEABURY PRESS 815 AVE. NEW YORK, N. Y. 10017, \$ 1,95 χαρτόδετον \$ 3,50 πανόδετον. Ἐν αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς συντόμως καὶ περιεκτικῶς παρέχει εὐκρινῇ καὶ πλήρῃ εἰκόνα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐμμένων ἰδιαίτερος ἐπὶ τοῦ μάλιστα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας βαθέως ἐγχαρχθέντος ἑλληνικοῦ χαρακτήρος ἐν αὐτῇ. Καὶ ἀποδεικνύει τοῦτο πειστικώτατα δι' ὧν γράφει ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἔργου του, τῷ ἐπιγραφομένῳ THE NAME OF THE CHURCH, μάλιστα καὶ δι' ὧν προσάγει μαρτυριῶν τοῦ πατρὸς Γεωργίου FLOROVSKY καὶ τοῦ Α. CLEVELAND COXE, καὶ τοῦ ARTHUR STANLEY. Καὶ θὰ ἐνεδείκνυτο μὲν ἥμισυ νὰ τονίζηται τοῦτο ὅψ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων διὰ λόγους ἀβρότητας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Σλαύους, οἵτινες ὡς θὰ ἡδυνάτο τις νὰ συναγάγῃ καὶ ἐκ τῶν εἰς τὴν Διάσκεψιν τῆς AARHUS διαμειφθέντων οὐχὶ ἀδιαφόρως θὰ ἀκούουσι τοῦτο, ἀφοῦ εὐχαρίστως θὰ ἐδέχοντο καὶ αὐτῶν τῶν δογματικῶν ὅρων τῶν Ὀίκου. Συνδῶν τὴν μεταβολὴν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμόν. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ βιβλίον ἀπευθύνεται πρὸς Ἕλληνας ἐν Ἀμερικῇ βιοῦντας καὶ κινδυνεύοντας νὰ λησμονήσουν τὴν καταγωγὴν των, καλῶς τονίζεται. Τῷ πρώτῳ τούτῳ κεφαλαίῳ ἐπακολουθοῦν ἕτερα ἑννέα κεφάλαια ἐν οἷς ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐκκλησίας» (κεφ. 2), «τὴν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας» (κεφ. 3), «τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας» (κεφ. 4), «τὴν λατρίαν τῆς Ἐκκλησίας» (κεφ. 5), «Ἄλλα μυστήρια» (κεφ. 6), «Κατὰ παράδοσιν ἔθιμα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ» (κεφ. 7), «Ἐκκλησία ἁγίων καὶ πατέρων» (κεφ. 8), «Ἐκκλησία αἰσιοδοξίας καὶ ἐλπίδος» (κεφ. 9), «Ἡ Ἐκκλησία ἐν Ἀμερικῇ» (κεφ. 10).

Τὸ σύγγραμμα προλογίζεται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, ὅστις χαρακτηρίζει αὐτὸ ὡς ἀξιολογωτάτην συμβολὴν εἰς τὸν αὐξάνον κατὰλογον τῶν μελετῶν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς ἀκριβῆ καὶ περιεκτικὴν, καθὼς καὶ διαφωτιστικὴν καὶ πρακτικὴν» μελέτην, καὶ συνιστᾷ «τὴν ἐξοχὸν ταύτην μελέτην», συνοδεύων αὐτὴν «μετὰ τῶν εὐλογιῶν του καὶ τῶν καλλιτέρων εὐχῶν του» πρὸς εὐρεῖαν ταύτης χρῆσιν.

Ὁ αἰδεσιμολογιώτατος συγγραφεὺς γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ ἔργων διέτριψε καὶ μὴνὰς τινὰς καὶ ἐν Ἀθῇναις, παρακολουθῶν μαθήματα ἐν τῇ κατ' ἡμᾶς Σχολῇ, συμπληρώσας δὲ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ RUTGERS διδάσκει ἤδη Ρωμαϊκὴν καὶ Βυζαντινὴν ἱστορίαν ἐν τῇ ἐν BROOKLINE Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ.

Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Α. Στράγκα: Κάτοπτρον σχέσεων ἀντιμαχομένων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἀθῆναι 1967.

Ὁ καὶ ἐξ ἄλλων ἔργων του γνωστὸς ὑπογραμματεὺς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Πανοσιολογιώτατος π. Θ. Στράγκας διὰ τῆς ὡς ἄνω μελέτης του συμβάλλει οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν κατανόησιν ἐνὸς σπουδαίου προβλήματος τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, τ. ἔ. τῆς ὑφισταμένης σχέσεως μεταξὺ τῆς, ὡς ὁ ἴδιος γράφει, «κανὸς μενούσης καὶ ἰσχύιν κανόνων προβαλλούσης» Ἐκκλησίας καὶ τῆς «νόμου κρατούσης καὶ τήρησιν νόμων προστατεύουσας» Πολιτείας.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἰδιαίτερος ἀπασχόλησε τὴν ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐξήσασεν πρωτοφανῆ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά χρονικά ὀξύνει τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Διὰ τοῦτο ἡ μελέτη αὕτη εἶναι κατ'

ἀρχὴν εὐπρόσδεκτος καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσα. Ὁ συγγραφεὺς, λόγῳ τῆς θέσεώς του παρὰ τῇ τῇ ἱ. Συνόδῳ, εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐρευνήσῃ τὰ ἀρχεῖα ταύτης, ὑπὸ τὴν ἐποψὶν δὲ αὐτὴν ἀντλεῖ πληροφορίας ἐκ πρώτης πηγῆς. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ βιβλίου του. Καθὼς μάλιστα ὁ συγγραφεὺς συνηθίζει νὰ παραθέτῃ εἰς σειρὰν σελίδων τὰς γνώμας τῶν συνοδικῶν συνέδρων, ὡς οὗτοι ἐλάμβανον ἀλληλοδιαδόχως τὸν λόγον, ἔχει τὴν συναίσθησιν, διεξερχόμενος τὰς σελίδας ταύτας, ὅτι παρευρίσκεται εἰς λίαν ἐνδιαφερούσας συνεδριάσεις τῆς ἱ. Συνόδου πρὸ ἡμῶν καὶ πλέον αἰῶνος. Θὰ ἦτο βεβαίως εὐχὴς ἔργον ἕαν ὁ συγγραφεὺς ἀνέγραφεν ἐν ὑποσημειώσει τὴν ἡμερομηνίαν συνεδριάσεως καὶ τὸν κώδικα τῆς ἱ. Συνόδου, ἐξ οὗ λαμβάνει τὰς ἐν τῷ κειμένῳ παρατιθεμένας πληροφορίες. Τὸ πολῦτιμον τοῦτο ὕλικόν, τὸ ἐπὶ ἀρίστου χάρτου ἐκτυπωθέν, καθίσταται ἀτυχῶς δύσχρηστον, διότι δὲν κατανέμεται εἰς τμήματα, οὔτε κεφάλαια ἢ παραγράφους. Αἱ ὑπερτριπύκναι σελίδες τοῦ βιβλίου τούτου, ἐξαίρεσι τῶν πρώτων 8 σελίδων τοῦ προλόγου, δὲν χαρακτηρίζονται ὑπὸ στοιχειώδους τινὸς μεθοδολογικῆς κατατάξεως τῆς διαλαμβανομένης ὕλης. Διὰ τοῦτο τὸ βιβλίον στερεῖται πίνακος περιχομένων. Εἰς ἀναπλήρωσιν τούτου καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν παντὸς ἐνδιαφερομένου ἐπιχειροῦμεν ἐν τοῖς κατωτέροις χαρακτηρισμὸν τινὰ τῶν περιχομένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ:

Πρώτοι ἀρμόδιοι διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου: ὁ Ἀνδρόνικος Ἰωσήφ καὶ ὁ Δαμασκῶν Ἰωνᾶς, μινίστροι τῆς Θρησκείας (σελῖς 11-14). Χαρακτηρισμὸς τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατούσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κατὰ τὰ πρῶτα ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως (1821) ἔτη (σ. 15-17). Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ Ἰωάννου Καποδίστρια (σ. 18-21). Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ βασιλέως Ὁθωνος (σ. 22-28). Ἡ πρώτη Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος. Ἀρμοδιότητες καὶ τρόπος ἐργασιῶν ταύτης (σ. 28-30). Χαρακτηρισμὸς τῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ Συνοδικοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου (1850) (σ. 31). Κατάλογος ὀνομάτων ἑκατὸν δέκα πέντε (115) Ἀρχιερέων ἐκλεγέντων κατὰ τὸ τριπρόσωπον σύστημα ἐκλογῆς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1852-1923 (σ. 33-35). Περὶ τῆς ἀριστίνδην Συνόδου τοῦ ἔτους 1917 (σ. 36-39). Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἐναντὶ τοῦ νομοσχεδίου «περὶ διαλυτοῦ τοῦ γάμου κατὰ πάσαν αἰτίαν» καὶ αἱ ἀπόψεις τοῦ Μελετίου Μεταξάκη περὶ τοῦ δικαίωματος τῆς πολιτείας, ὅπως νομοθετῇ περὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων (σ. 40 - 50). Πολιτειακαὶ ἐνέργειαι δι' ἀπαλλοτριώσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Ἡ ἀριστίνδην Σύνοδος ἐν ἔτει 1922 (σ. 52-54). Ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἔτους 1923 (σ. 55-58). Τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτημα (σ. 58). Ἡ ἀριστίνδην Σύνοδος ἐν ἔτει 1925 (σ. 71 καὶ ἐξ.). Ἡ σύγκλησις τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1927 (σ. 105). Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία τῶν ἐτῶν 1928-1929 (σ. 124 καὶ ἐξ.). Νομοθεσία περὶ ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας (σ. 171 καὶ ἐξ.). Ἡ συζήτησις ἐν τῇ συνέλευσει τῆς Ἱεραρχίας τοῦ ἔτους 1937 περὶ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας (σ. 218). Ποίους κανόνας κατοχυροῖ τὸ Σύνταγμα (σ. 220). Περὶ θεσπίσεως ὀρίου ἡλικίας Ἀρχιερέων (σ. 228). Ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία τῶν ἐτῶν 1932-1940. Γνώμαι τῶν ἐκάστοτε Βασιλ. Ἐπιτρόπων παρὰ τῇ ἱ. Συνόδῳ περὶ τοῦ ἐκκλ. νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Πολιτείας (σ. 231 καὶ ἐξ.). Ἀπὸ τῆς σελίδος 267 καὶ ἐντεύθεν ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρεῖ ἀνακεφαλαιώσιν τινὰ τῶν προεκτεθέντων γεγονότων καὶ κριτικὴν τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Τέλος ἀναφέρεται δι' ὀλίγων εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκκλησιαστικὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἐτῶν: Τὸ γνωστὸν «κίνημα τῶν ἑπτὰ» Συνοδικῶν Ἀρχιερέων κατ' Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1959. Τὴν ἐκδοσιν τοῦ Νόμου 3952/21-4-59, τὰ κατ' ἐξουσιοδότησιν τούτου ἐπακολουθήσαντα Βασ. Διατάγματα περὶ τροποποιήσεως τοῦ Ν. 671/1943. Τὰς ἐντεύθεν σημειωθείσας ἀντιδράσεις τῶν Ἱεραρχῶν (σ. 274-278). Τὰς ἐκλογὰς Ἀρχιερέων κατὰ Μάϊον 1960. Τὰς ἀρχιεπισκοπικὰς ἐκλογὰς τοῦ ἔτους 1962. Καὶ τέλος ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1965 κρίσιν τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας (σ. 280). Ἐπιτάσσονται ἐν κατακλείδι αἱ ἀπόψεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ περὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας (σ. 290), ὡς καὶ κριτικὴ περὶ τοῦ ἔργου τῶν ἐκάστοτε συγκληθέντων ἀριστίνδην Συνόδων (σ. 295).

Γ.Α.Χ.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος **ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ**† Ὁ Τράκες καὶ Σταγῶν **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναὼν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναὼν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χαιρετιστήριος λόγος τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Χαιρετιστήριος λόγος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου.

Ἡ εἰκοστὴ συνέλευσις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸ Συνέδριον τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου Ἀμερικῆς.

Βαρυσήμαντος συνέντευξις τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν περὶ προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ν.Ξ. Ἐλεοπούλου, Αἱ τύχαι τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν προσκύνημα αὐτῆς τὴν 29 Αυγούστου ἐν τῇ μονῇ Στουδίου.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Νικοπόλεως, Ἡ Πρέβεζα ἐτίμησε τὸν ἐνδοξὸν αὐτῆς ἥρωα Ὀδυσσεά Ἀνδρουτσῶν.

Καθηγνῆται καὶ φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἰς τὸ Βελιγράδιον.

Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου, Ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς δεοντολογίας.

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἐν ὄψει τῆς Συνόδου.

Παν. Τρεμπέλα, Αἱ μετὰ τὸ ἔργον τῆς Βατικανέου συνόδου ὑποχρεώσεις μας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Προκηρύξεις.

Βιβλιοκρισίαι.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Λένορμαν 185 — Ἀθῆναι — Τηλ. 530.318

Υπεύθυνος Τυπογραφείου Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι